

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย
TCI (Thai-Journal Citation Index Center) กลุ่มที่ 2

การเมือง

POLITICS

การบริหาร

ADMINISTRATION

และกฎหมาย

LAW

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2566

ISSN 1906-506X (Print)

ISSN 2697-4975 (Online)

วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2566

ISSN 1906-506X (Print)/ ISSN 2697-4975 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานและทรรศนะทางวิชาการสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และนิติศาสตร์ ตลอดจนสาขาที่เกี่ยวข้อง
2. เป็นแหล่งข้อมูลในการเสนอผลงาน บทความ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัย และข้อมูลท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าประกอบการศึกษาในระดับต่างๆ

วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย เป็นวารสารวิชาการด้านการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ตลอดจนสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ยินดีรับพิจารณาบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ บทความหนังสือ รายงานการสัมมนาด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และนิติศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อตีพิมพ์ในวารสาร ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยส่งต้นฉบับมาที่ กองบรรณาธิการ (โปรดดูรายละเอียดการเสนอบทความท้ายเล่ม) เพื่อให้คณะกรรมการกลั่นกรองหรือผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review-Double-blind) จำนวน 2 ท่าน ในสาขาที่เกี่ยวข้องพิจารณา

เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข

อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

โทรศัพท์ 038-102369 ต่อ 150 , โทรสาร 038-393475

Homepage : <http://polsci-law.buu.ac.th/journal/>

ThaiJo : https://www.tci-thaijo.org/index.php/polscilaw_journal

E-mail : polscilawjournal@gmail.com

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อนุสรณ์ ลีมนานี
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภา
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต
ศาสตราจารย์ ดร.เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ
ข้าราชการบำนาญ
ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตรี ดร.ณัฐกริช เปาอินทร์
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิ แดงอ่อน
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ธีระพงษ์ ภูริปาณิก
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Journal of Politics, Administration and Law

ดร.ญารุศ อัครพัฒนานุกุล

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.พิมพ์กมล กองโกศ

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Professor Dr.Marco Brunazzo

Department of Sociology and Social Research, University of Trento, Italy

Adjunct Professor Dr. Markku Salomaa

Centre for East Asian Studies, University of Eastern Finland, Finland

Professor Filippo Lorenzon

School of Law, Dalian Maritime University, China

Dr. Zoumpoulia Amaxilati

Hillary Rodham Clinton School of Law, Swansea University, United Kingdom

Drs. Andy Fefta Wijaya

Faculty of Administrative Science, Brawijaya University, Malang, Indonesia

ผู้ประสานงานกองบรรณาธิการ

ดร.ณปภา จิรมงคลเลิศ

ดร.สุทธาทิพย์ จั๊บใจเหมาะ

นางสาวธารทิพย์ ภาวะวิภาต

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Journal of Politics, Administration and Law
Faculty of Political Science and Law,
Burapha University

Objectives

1. To promote and disseminate academic works and viewpoints relating to political science, Public administration, law and related fields.
2. To be a source of scholarly discussion, research publication, and practical Viewpoints from local issues in Thailand and worldwide
3. To be a repository of research literature and information for every education level.

Journal of Politics, Administration and Law has a particular interest in the link between political science, public administration theory and practice, law and a wide range of relevant themes. The journal also provides a professional forum for reporting on new experiences, new thinking and new ways of working among students, scholars, practitioners, policy shapers and socio-political activists. The journal is published two issues a year (January – June and July - December)

The Editorial Board welcomes the submission of research articles, review and seminar reports from the field of political science, public administration, law and related fields for publication from both academic and professional authors. Manuscript in English is also welcome. The manuscript must be sent to the Editorial Board and the author should consult notes for contributors appeared at the back cover of each issue. All manuscripts submitted will be subject to rigorous double-blind reviewing.

Editorial Advisor

Asst. Prof. Dr. Samrit Yossomsakdi

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Editorial in Chief

Assoc. Prof. Acting Sub Lt.Dr. Ekkawit Maneethorn

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Editorial Board

Prof. Emeritus Dr. Anusorn Limmanee

Faculty of Political Science, ChulalongKorn University

Prof. Dr. Supachai Yavapapas

Institute of Public Administration and Public Policy, Rangsit University

Prof. Dr. Ruengwit Ketsuwan

Retired Government Official

Prof. Dr. Kriengkrai Charoenthanavat

Faculty of Law, ChulalongKorn University

Assoc. Prof. Dr. Thirawat Chuntuk

Faculty of Management Science, Silpakorn University

Assoc. Prof. Dr. Piyakorn Whangmahaporn

Graduate College of Management, Sripatum University

Asst. Prof. Second Lt. Dr. Nuttakrit Powintara

Graduate School of Public Administration, National Institute of Development

Administration (NIDA)

Asst. Prof. Dr. Teera Kulsawat

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Asst. Prof. Dr. Ratchanee Tangon

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Dr. Teeraphong Puripanik

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Dr. Yared Akarapattananukul

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Dr. Pimkamol Kongphok

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Prof. Dr. Macro Brunazzo

Jean Monet Chair in European Studies University of Trento

Adjunct Professor Dr. Markku Salomaa

Centre for East Asian Studies, University of Eastern Finland, Finland

Professor Filippo Lorenzon

School of Law, Dalian Maritime University, China

Dr. Zoumpoulia Amaxilati

Hillary Rodham Clinton School of Law, Swansea University, United Kingdom

Drs. Andy Fefta Wijaya

Faculty of Administrative Science, Brawijaya University, Malang, Indonesia

Coordinator

Dr. Napapha Jiramongkollert

Dr. Suttatip Jupjaimok

Miss Tharntip Pawavipat

Faculty of Political Science and Law, Burapha University

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ จันทิก	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.สนิทธเดช จินตนา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชานนท์ ทวีผล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภากร ภิญ โยณ์ตรจินดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตน โกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกตุ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.ธศรัฐาพัฒน์ ยุกตานนท์	มหาวิทยาลัยเกริก
ดร.นงนุช ศรีสุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ชาณาณินธุ์ สัจจขยพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
ดร.เสริมสิทธิ์ สร้อยสอดศรี	มหาวิทยาลัยบูรพา
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสว่าง	นักวิชาการอิสระ
ดร.ธานี ขามชัย	โรงพยาบาลมะเร็งจังหวัดชลบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันวิชาติ บุญโปร่ง	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ทับอัดตานนท์	ศาลจังหวัดปทุมธานี กระทรวงยุติธรรม
พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ชาญญศิริ	กระทรวงยุติธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุภาพ รักษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ดร.เพ่ง บัวหอม	เทศบาลตำบลบางเสร่ จังหวัดชลบุรี
พ.ต.อ.ดร. ไหวพจน์ กุลาชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.ปริญญา สิริอิตตะกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.พิมพ์กมล กองโกล	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.จิตาพร พิศลยบุตร ไต่จะวิเศษกุล	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.คณิน วงศ์ใหญ่	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.พิชิต รัชตพิบูลภพ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรมย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุรัตน์ อนันทนาธร
ดร. เอกลักษณ์ ณีฤทธิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัสรินทร์ พ่วงเถื่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชีระ กุลสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา

วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กำหนดเวลา ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

การติดต่อ รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรื่อตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131
โทรศัพท์ 038-393475 , 038-102369 ต่อ 115 โทรสาร ต่อ 102
Homepage : <http://polsci-law.buu.ac.th/journal/>
ThaiJo : https://www.tci-thaijo.org/index.php/polscilaw_journal
E-mail : polscilawjournal@gmail.com

อัตราค่าสมาชิก โปรครดูใบสมัครหน้าสุดท้าย

อนึ่ง บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในวารสารฯ จะได้รับการอ่านและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ กองบรรณาธิการขอสงวนลิขสิทธิ์ ในการบรรณาธิการ และลำดับการตีพิมพ์ก่อน-หลัง ทั้งนี้ ถ้อยคำ ข้อเขียน ข้อคิดเห็นและข้อสรุปในบทความย่อและบทความทุกเรื่อง ถือเป็นผลงานวิชาการของผู้เขียน โดยกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

บรรณาธิการแถลง

วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2566) ได้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา รวมถึงผู้สนใจทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ตลอดจนสาขาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยบทความวิจัย และบทความวิชาการ จำนวน 12 เรื่อง ซึ่งมีความหลากหลายในองค์ความรู้ ในฉบับนี้ขอเสนอ บทความแรก เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี เพ็ชร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, นายพงษ์อภินันท์ จันกลิ่น นางวิรวรรณ บรรจงช่วย และ นางสาวโชติมา สุรฤทธิธรรม แนวคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อกระบวนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าวิธีการลงโทษเพื่อให้หลายจำข้อย่างในอดีต แต่ก็ไม่สามารถยืนยันได้ชัดเจนว่า ผู้ต้องโทษที่ผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าว เมื่อพ้นโทษออกไปใช้ชีวิตในสังคมปกติแล้วจะสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของข้อกฎหมายโดยไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคมอีกได้หรือไม่ ระบบการติดตามและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษของประเทศไทยในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่สามารถติดตามผู้พ้นโทษได้ครบทุกรายทำให้ขาดข้อมูลที่สนับสนุนการดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขาดระบบที่เป็นมาตรฐานในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกรมราชทัณฑ์ และกรมคุมประพฤติ โดยทั้ง 2 หน่วยงานมีการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของกระทรวงยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ร่วมกัน ทั้งในประเด็นอัตราการกระทำผิดซ้ำ ร้อยละของผู้ถูกคุมความประพฤติที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ จำนวนผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ และยังมีระบบ CARE Support ที่ใช้ในการดำเนินการติดตามผู้พ้นโทษโดยเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีระบบการติดตามของกรมคุมประพฤติซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตั้งแต่กระบวนการสืบเสาะควบคุม และสอดส่องผู้ถูกคุมประพฤติ แต่เมื่อพ้นเงื่อนไขคุมประพฤติแล้วเจ้าหน้าที่หรือชุมชนก็ไม่มีอำนาจเข้าไปบริหารจัดการหรือดูแลได้อย่างต่อเนื่อง จากปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการติดตามและสงเคราะห์หลังปล่อยที่กล่าวมา ทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ เพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการและเครื่องมือการติดตามและช่วยเหลือสงเคราะห์ที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตเมื่อได้รับการปล่อยตัว

บทความที่ 2 เรื่อง การพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา สปิลาเลอร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์, ดร.ธงชัย ทองมา, อาจารย์นงลักษณ์ เจริญทอง, นางสาวสุปราณี เวชประสิทธิ์ และ ดร.ปกรณ์ มณีปกรณ์ บทความนี้ได้กล่าวถึง อุปสรรคประการหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนต่าง ๆ คือ ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าทางการท่องเที่ยวบริบทชุมชน รวมทั้งอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของผู้

ธุรกิจระดับชุมชน ที่จะเป็นผู้ นำพาให้เกิดการบริหารจัดการที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง โดยการ พัฒนาการท่องเที่ยวตามบริบทของแต่ละชุมชนให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ศักยภาพ ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับ ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เฉพาะของแต่ละชุมชน การเรียนรู้จากชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยวจึงกลายเป็น หนทางหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนอื่น ด้วยสาเหตุที่กล่าวมานี้ จึงก่อให้เกิดการ พัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยว โดยชุมชน ด้วยการศึกษาริบทและศักยภาพของชุมชน ตลอดจนการพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำ ธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยว โดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วย ตนเองไปพร้อมกับการสร้างรายได้ที่มั่นคง

บทความที่ 3 เรื่อง การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว โดย ดร.เสริมสิทธิ์ ศรี้อยสอดศรี จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดในภูมิภาคตะวันออก ของประเทศไทย มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในด้านการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นใน ทุกระดับ ประกอบด้วย องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์กร บริหารส่วนตำบล ซึ่งในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีการบริหารนโยบายสาธารณะที่แตกต่างกัน ตามแต่ละบริบทของพื้นที่ เนื่องจากจังหวัดสระแก้ว นับว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ การค้าชายแดน เชิงการพัฒนาเกษตรกรรม และการเป็นเมืองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ตลอดจนยังม ี ความสำคัญในเชิงการเมืองในทุกระดับของตระกูลการเมืองที่สำคัญของจังหวัดสระแก้วที่มีพื้นที่ทาง การเมืองมาเป็นระยะเวลายาวนานและมีความสัมพันธ์กับการบริหารนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการนำนโยบายท้องถิ่น ไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการ คิดตามและประเมินผลนโยบายสาธารณะท้องถิ่น และปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นพลเมือง) ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการบริหารนโยบาย สาธารณะท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจ และสร้างระบบการมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อการดำเนินการกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการเป็นฐานข้อมูลสำหรับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารนโยบายสาธารณะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนอย่างยั่งยืน

บทความที่ 4 เรื่อง การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดย ศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ยิ้มวิไล และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ภคภาสน์ วิวัฒน์ การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์และพัฒนากำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การศึกษาในระดับนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับปริญญาโท มีวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษามุ่งให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนา งานและสังคม อันเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ซึ่งระบุให้มีโครงสร้างหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นแผน 1 แบบวิชาการ จัดทำวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียวหรือเรียนรายวิชาและจัดทำวิทยานิพนธ์อย่างน้อย 12 หน่วยกิต และแผน 2 แบบวิชาชีพ ศึกษารายวิชา และค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิตแต่ไม่เกิน 6 หน่วยกิต นอกจากนั้นประกาศบังคับดังกล่าวระบุคุณสมบัติของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้สอน ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมาตรฐาน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย A เริ่มจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 จนปัจจุบันปีการศึกษา 2564 โครงสร้างหลักสูตรมีหน่วยกิตจำนวน 36 หน่วยกิต เปิดสอนแผน 1 คือเรียนรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์และแผน 2 คือเรียนรายวิชาและจัดทำการค้นคว้าอิสระ ในช่วงปีการศึกษา 2561 เป็นต้นมา มีจำนวนผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้นตามลำดับ แม้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษามีอยู่จำนวนหนึ่ง แต่ภายใต้สภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงและวิกฤตด้านสุขภาพกลับมีจำนวนผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในจำนวนที่เพิ่มขึ้น การวิจัยในครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาว่า เพราะเหตุใดนักศึกษาจึงตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท มีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์จากช่องทางใดบ้าง และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปกำหนดกลยุทธ์ในการรับสมัครนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความผันผวนต่อไป

บทความที่ 5 เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการกีฬา เพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น โดย นางสาวพัชรี ดิษฐสอน และ ดร.ชนิสรา แก้วสวรรค์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แนวนโยบายของรัฐบาล และที่เกี่ยวข้อง กีฬาและการออกกำลังกายมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น กีฬาเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกายของประชาชน เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ โดยหน่วยงานท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริม และเอื้ออำนวยให้เกิดการออกกำลังกายที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้แนวนโยบายที่กำหนดไว้ได้รับการยอมรับ และการที่จะให้ประชาชนอยู่ดี มีสุขภาพแข็งแรง เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องเข้ามาบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกีฬาเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชน โดยมีรูปแบบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ และตอบสนองวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการใช้งบประมาณในการสนับสนุนด้านกีฬาเพื่อสุขภาพ และผลักดันให้เกิด

เมืองกีฬา (Sport city) ที่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งรวบรวมข้อมูล ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการและส่งเสริมสนับสนุนเมืองกีฬาเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกายของประชาชนที่ดีในอนาคตต่อไป

บทความที่ 6 เรื่อง การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโสมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดย นางสาวกิติญาดา รอดเยี่ยม, ดร.เอกลักษณ์ ฉัตรฤทธิ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรัตน์ อนันทนาธร การส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนให้เข้มแข็งเป็นรากฐานในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนนั้นได้แสดงศักยภาพว่ามีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้คนในชุมชนกินดี อยู่ดี ได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรภายในชุมชนกันอย่างทั่วถึง และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน ซึ่งการที่จะทำให้ชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนา จำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ การจัดการ และการวางแผนที่ดี เพื่อที่ชุมชนจะสามารถเปลี่ยนแปลงศักยภาพและค้นพบแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประสบความสำเร็จ เพราะการวางแผนที่ใช้หลักการแห่งเหตุผลและมีทฤษฎีมารองรับ จะช่วยทำให้มีกระบวนการในการจัดการการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ประเมินผลและสามารถนำผลการประเมินไปดำเนินการจัดการต่อในทิศทางที่ควรจะเป็น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโสมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ว่ามีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการให้ความรู้ ส่งเสริม ปรับปรุง และวางแผนการจัดการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

บทความที่ 7 เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่มีเงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภค โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตภา พรยิ่ง และ อาจารย์หทัยกาญจน์ กำเหนิดเพชร สภาพองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคเป็นองค์กรอิสระที่มีเป้าหมาย บทบาท หน้าที่ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากฎหมายของไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค เพื่อเสนอแนวทางจัดทำร่างระเบียบหลักเกณฑ์การให้เงินรางวัลแก่ผู้บริโภคที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายและเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภค โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย การวิจัยเอกสารกฎหมายไทยและ

ต่างประเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมกลุ่มสนทนา และการทดลองกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพองค์กรของผู้บริโภคถูกจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 รัฐสนับสนุนด้านการเงินให้แก่สภาพองค์กรของผู้บริโภคมีสิทธิหน้าที่ และอำนาจดำเนินการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค และแผนงานสำคัญในการตรวจสอบ ติดตาม เฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาผู้บริโภค ส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิ จำเป็นต้องหามาตรการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคจึงนำไปสู่การออกแบบ “ร่างระเบียบสภาพองค์กรของผู้บริโภค ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และการจ่ายเงินรางวัล เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค พ.ศ. 2565” เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและในการบังคับใช้กฎหมายของผู้บริโภคของสภาพองค์กรของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความที่ 8 ปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย โดย อาจารย์ภูษิต แจ่มศรี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุรักษ์ อนันตนานทร สาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมส่วนหนึ่งเป็นเพราะการขยายตัวของอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างรวดเร็วในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรี และระยอง ที่ซึ่งมีจำนวนนิคมอุตสาหกรรมรวมกันกว่า 26 แห่ง มีโรงงานอุตสาหกรรม 2,596 แห่ง และมีจำนวนแรงงานทั้งสิ้น 180,499 คน โดยเมื่อศึกษาในรายละเอียดจะพบว่าแหล่งของโรงงานอุตสาหกรรม และการอาศัยของกลุ่มแรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพนั้นโดยมากมักจะกระจุกตัวอยู่ในเขตหลัก เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ และเทศบาลเมืองมาบตาพุด การเกิดขึ้นของแหล่งอุตสาหกรรมทำให้เกิดกิจกรรมในการผลิตและการเข้ามาของประชากรแฝงเป็นอย่างมากจึงก่อให้เกิดปัญหาขยะของเสียอันตราย ทั้งที่มาจากภาคอุตสาหกรรมและในส่วนของชุมชน ซึ่งเทศบาลทั้ง 3 แห่ง มีการจัดเก็บ ขนถ่าย ได้ดี แต่มีปัญหาที่การกำจัดขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากจำนวนขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีมากเกินกำลังในการกำจัดจึงใช้วิธีการฝังกลบไม่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งยังมีบ่อขยะหลายแห่งที่มีขยะตกค้างที่รอการกำจัดจนส่งกลิ่นเหม็นและส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างนั้นมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก รวมทั้งก่อให้เกิดมลพิษให้กับแหล่งต้นน้ำทำลายแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์และระบบนิเวศ และปัญหาสุขภาพของประชาชนต้องใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องใช้ในการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย ว่ามีปัญหา ข้อจำกัดในการปฏิบัติอย่างไร และจะมีแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะในอนาคตอย่างไรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายความตกลงปารีสเพื่อให้แน่ใจว่าโลกจะดีขึ้นภายในปี 2573 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความที่ 9 เรื่อง ปัจจัยกระบวนการทัศน์ของการบริหารกับธุรกิจร้านกาแฟกรุงเทพมหานคร โดย
ดร.อาภรณ์ คุระเอียด และ นายปกรณ ปรีชาภรณ์ การศึกษารายงานตลาดอาหารในประเทศไทย ร้านกาแฟ
เป็นหนึ่งในธุรกิจยอดนิยมของคนรุ่นใหม่ด้วยบรรยากาศสบาย ๆ คลุกเคล้าด้วยกลิ่นกาแฟหอมเป็นเสน่ห์ที่
ดึงดูดให้ผู้คนเข้าร้านกาแฟไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ชื่นชอบในรสชาติของกาแฟหรือชื่นชอบในบรรยากาศของร้าน
กาแฟ ตลอดจนผู้ที่ต้องการเป็นเจ้าของธุรกิจร้านกาแฟ ทำให้ร้านกาแฟมีกระจายทั่ว ๆ ไป จากริมทางไป
จนถึงร้านกาแฟของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ร้านกาแฟในปัจจุบันมีหลายรูปแบบตั้งแต่ร้านกาแฟรถเข็นริมถนน
มุมกาแฟคั่วหรือบูธกาแฟขนาดเล็กตามสถานที่ต่าง ๆ ไปจนถึงร้านกาแฟที่ให้บริการเต็มรูปแบบ (Full
Service) การสำรวจราคาเครื่องดื่มกาแฟทั้งร้อนและเย็นจากร้านกาแฟเครือข่าย PUBLISHED ON พบว่า
แบรนด์ที่กำหนดราคาจำหน่ายสูงกระจายอยู่ใน 7 แบรนด์ คือ Red Diamond, Starbuck, Hollys Coffee,
Coffee World, Blue Cup, True Coffee และ Cafa Amazon กำหนดราคาจำหน่ายเฉลี่ยต่ำที่สุดในทุกเมนู 3
แบรนด์ คือ Inthanin, Southern Coffee, Choi Doi เหตุผลส่วนหนึ่งคือ กาแฟมาตรฐานจับกลุ่มลูกค้าระดับ
Mass การนั่งดื่มในร้าน ลูกค้ามักใช้ เป็นสถานที่ในการนัดพบพูดคุย อ่านหนังสือ นั่งทำงาน และการพักผ่อน
ผู้ประกอบการร้านกาแฟเน้นการตกแต่งร้านสวยงาม บรรยากาศสบาย เปิดเพลงเบา บริการ Wi-Fi มีหนังสือ
หรือนิตยสารให้อ่านเพื่อความผ่อนคลาย สำหรับในช่วงโมงเร่งด่วนหรือช่วงเวลาก่อนเข้าทำงานและพักเที่ยง
และมีช่องทางการจำหน่ายรูปแบบ Take away มักได้รับความนิยม โดยเฉพาะลูกค้าที่เป็นพนักงานประจำ
นอกจากนี้บริการจัดส่งทั้งที่เป็นบริการของร้านกาแฟเองและผ่านธุรกิจผู้ให้บริการจัดส่งอาหารเป็นช่องทาง
ที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน จึงมีความสนใจนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยปัจจัย
กระบวนการทัศน์ของการบริหารสาธารณะที่ส่งผลต่อธุรกิจร้านกาแฟกรุงเทพมหานคร ต่อไป

บทความที่ 10 เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์
มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดย
มนัสสถาน ชูเชิด การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างบุคคลให้มีองค์ความรู้ในตัวเองและสามารถ
พัฒนาเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพหรือที่เรียกว่า “ทุนมนุษย์” ซึ่งมองว่าทรัพยากรมนุษย์จะกลายเป็น
ทรัพย์สินที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กร ผ่านการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และ
ประสบการณ์ของบุคลากร ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาออปรกับการบริหาร จัดการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยมีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไก
สำคัญในการผลักดันให้เกิด การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการ
จำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการ วิทยาลัยอาชีวศึกษา
สงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับ

ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เพื่อแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน และรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ในการกำกับดูแลและการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดการทรัพยากรบุคคล การวิจัยและพัฒนา ภาพลักษณ์ขององค์กรและความยั่งยืน ทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ และการดูแลนักเรียน นักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ผ่านการรับรองการรักษาสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของการจัด การอาชีวศึกษา

บทความที่ 11 เรื่อง การพัฒนาแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย โดย นางสาววิวรรธน์ ลำดับศรี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติยา เพชรมณี การแสวงหาพยานหลักฐานหรือการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นส่วนหนึ่งของการสืบสวนสอบสวน โดยจะเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เรียกว่า นิติ ประกอบด้วยหลายสาขา อาทิเช่น นิติเวชศาสตร์ นิติทันตวิทยา นิติมานุษยวิทยา นิติกีฏวิทยา และนิติเภสัชวิทยา เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการตรวจพิสูจน์บุคคลว่าบุคคลมีชีวิต ศพ เศษชิ้นส่วนของศพ โครงกระดูก เศษชิ้นส่วนกระดูก เลือด เนื้อเยื่อ ลายนิ้วมือ และคราบหรือสารคัดหลั่งจากมนุษย์ว่าเป็นของใคร เพื่อยืนยันตัวบุคคลในการตรวจเอกลักษณ์บุคคล นอกจากนี้ความรู้ทางนิติเวชศาสตร์ ที่มีการใช้หลักวิชาทางการแพทย์ในการตรวจพิสูจน์และดำเนินควบคู่กับกฎหมายเพื่อคลี่คลายปัญหาเกี่ยวกับคดีความและพิสูจน์ข้อเท็จจริง เช่น การตรวจตัวผู้เสียหายในคดีข่มขืน การตรวจบาดแผลถูกทำร้ายหรืออุบัติเหตุ และการชันสูตรศพ เป็นต้น ทั้งนี้ในการรวบรวมพยานหลักฐานกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์ในการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะช่วยให้คลี่คลายคดีได้ แต่ในปัจจุบันประสบปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจในการรวบรวมพยานหลักฐาน รูปแบบการปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในการค้นหาบุคคลสูญหาย รวมไปถึงในกรณีของคนหายที่พบว่าเป็นศพ เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ทราบบุคคลอันเนื่องมาจากความบกพร่องของการรวบรวมพยานหลักฐานได้นั้นก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามเป็นอย่างมากที่ไม่สามารถหาคงความยุติธรรมได้เท่าที่ควรผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาของอาชญากรรมกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและครอบครัวของเหยื่อเป็นอย่างมาก ประกอบกับการวิเคราะห์กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานกรณีบุคคลสูญหายอันนำไปสู่การค้นพบบุคคลสูญหายเพื่อการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานและกฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงแนวทางในการพัฒนากระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามที่เหมาะสมกับสังคมไทย เพื่อผลักดันให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว โดยตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคมและรักษาไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความสุขของประชาชนในสังคมต่อไป

บทความที่ 12 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี โดย นางสาวรัชฎาพิชชา สามารณ ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จ หรือประสบความสำเร็จ ผู้นำ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร และความสามารถที่จะนำอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำ เป็นหัวใจสำคัญของการสัมฤทธิ์ผลของผู้นำ หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้นำ จะต้องเป็นผู้บริหารและประสานทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงทรัพยากรบุคคลให้บังเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ หรือกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ การที่ผู้นำจะบรรลุผลสำเร็จต่าง ๆ ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าผู้นำได้รู้จักบทบาทภาระหน้าที่ของตน และได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงานจาก แต่ละส่วนงานมากน้อยเพียงใด กล่าวได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลนครมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารการพัฒนา และการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในและภายนอกเทศบาล ดังนั้นคณะผู้บริหารเทศบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหาร และสร้างบรรยากาศองค์การ กล่าวคือ คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมของงานที่ผู้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ เข้าใจ และรับรู้ บรรยากาศองค์การ จะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ให้เหมาะสมกับลักษณะของเทศบาลนคร และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนคร ซึ่งผู้บริหารเทศบาลนครจะต้องใช้ความเป็นผู้นำในการสร้างบรรยากาศองค์การที่ดี อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อเนื่องให้แก่บุคลากรของเทศบาลนคร จึงจะสามารถค้นหาหนทางแก้ไขและขจัดปัญหาของเทศบาลนครให้หมดไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นความสำคัญของการศึกษาภาวะผู้นำ และบรรยากาศในองค์การ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษานักบริหารของเทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่จังหวัดชลบุรี ที่มีจำนวนบุคลากรรวมกันมากถึง 1,874 คน ผู้วิจัยจึงเลือกเทศบาลนครทั้ง 2 แห่งในจังหวัดชลบุรีเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถหาแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้กับองค์การอย่างเต็มความสามารถ และพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

และบทความสุดท้ายของฉบับนี้ บทความที่ 13 เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้พิพากษาทางอาญา: มุมมองของนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดย Sreynoch Lanh และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ นาควัชระ บทความกล่าวถึง ผู้พิพากษาที่เป็นผู้มีบทบาทในระบบตุลาการในการสร้างคุณธรรมและกฎหมายให้เกิดขึ้นในสังคม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีใน

กรุงพนมเปญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจด้านคดีอาญา มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วม 3 แห่ง ได้แก่ Build Bright University, Royal University of Phnom Penh และ University of Cambodia กลุ่มที่ใช้ในการศึกษา คือนักศึกษา จำนวน 391 คนวิธีการเชิงปริมาณถูกนำมาใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการถดถอยพหุคูณสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าความรู้ในเรื่องกฎหมายของผู้พิพากษา มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพิจารณาคดีอาญา ในขณะที่ความคิดเห็นของประชาชน การเมือง และการทุจริต ไม่มีการเกี่ยวข้อง แสดงว่าความรู้ของผู้พิพากษามีความเชื่อถือได้หลังจากศึกษาวิจัยเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้เสนอแนะโดยขึ้นกับผลการวิจัยว่าระบบกฎหมายอาจอัปเดตให้ทันต่อความต้องการทั่วไป ความรู้ระบบศาล และตุลาการควรรวมไว้ในระบบการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีและขั้นตอนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายควร โฆษณาให้ประชาชนทั่วไปทราบมากขึ้น

ขอขอบคุณอย่างสูง
รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทที่ 1

1 - 16

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัว
ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

**Factors Affecting the Support Process for Released Prisoner with the Condition of
Probation**

เปรมฤดี เพ็ชรฤท (Premruedee Petgoon)
วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์ (Wichien Prechathamwong)
พงษ์อภินันท์ จันกลิ่น (Pongapinun Chanklin)
วิรวรรณ บรรจงช่วย (Wirawan Banjongchuay)
โชติมา สุรฤทธิธรรม (Chotima Suraritthidham)

บทที่ 2

17 - 36

การพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดย
ชุมชน

**Development on Enterprise Management System to Strengthen Community Business
Leader on the Way of Community-Based Tourism**

ธีระวัฒน์ จันทิก (Thirawat Chantuk)
ปวีณา สปีลเลอร์ (Pawina Spiller)
ธีระ กุลสวัสดิ์ (Teera Kulsawat)
ธงชัย ทองมา (Thongchai Thongma)
นงลักษณ์ เจริญทอง (Nongluck Rienthong)
สุปราณี เวชประสิทธิ์ (Supraanee Vejprasit)
ปกรณ์ มณีปกรณ์ (Pakorn Maneepakorn)

บทที่ 3

37 - 52

การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว
**Local Public Policy Participatory Administration of Local Administrative Organization
in Sakeao Province**

เสริมสิทธิ์ สร้อยสอดศรี (Sermsit Soisodsri)

บทที่ 4

53 - 67

การรับรู้ต่อประชาสัมพันธ์และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง
**Public Relations Awareness and Decision Making for Further Study A Program at a
University**

ไชยา ยิ้มวิไล (Chaiya Yimwilai)

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (Somjai Phagaphasvivat)

บทที่ 5

68 - 87

การศึกษารูปแบบการจัดการกีฬา เพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น
A Study of Successful Sports Management for Local Communities

พัชรี ดิษฐสอน (Patcharee Dithsorn)

ชนิสรา แก้วสุวรรณ (Chanissara Kaewsawan)

88 – 101

บทที่ 6

การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลอง
โฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

**Study of Community Potentiality in Development into Cultural Attractions: A Case
Study of Baanrimklong Homestay Community, Muang District, Samut Songkhram
Province**

กิติยาดา รอดเอี่ยม (Kitiyada Rodeiam)

เอกลักษณ์ ฉัตรฤทธิ (Akekaluk Nuttarit)

อนูรัตน์ อนันตนาทร (Anurat Anantanatorn)

102 - 122

บทที่ 7

การศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่มีเงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวัง
ปัญหาผู้บริโภค

**The Analytical Study Law concerning the Award of Fines in order to Support
Consumers in Monitoring Consumers' Problems**

จิตาภา พรยิ่ง (Jidapa Pornying)

หทัยกาญจน์ กำเหนิดเพชร (Hataikarn Kamnerdpetch)

123 - 139

บทที่ 8

ปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย

The Problem, Limitation and Development Guidelines of Solid Waste Management of Large Municipalities in Industrial Areas in the Eastern Region of Thailand

ภูษิต แจ่มศรี (Pusit Jamsri)

อนูรัตน์ อนันตนาธร (Anurat Anantanatorn)

140 - 155

บทที่ 9

ปัจจัยกระบวนการทัศน์ของการบริหารกับธุรกิจร้านกาแฟกรุงเทพมหานคร

Paradigm Factors of Management and Business of Coffee Shop in Bangkok City

อาภรณ์ คุระเอียด (Arphorn Kuraeiad)

ปกรณ์ ปรีชาภรณ์ (Pakorn Prechaporn)

156 - 174

บทที่ 10

กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

A Strategic Management of Songkhla Vocational College for Sustainable in Accordance with Standard Criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC)

มนัสฉาน ชูเชิด (Manascha Chucherd)

175 - 187

บทที่ 11

การพัฒนาแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย*

A Development of Forensic Science Evidences Collection in Case Missing and Unidentified Bodies in Thailand

วีรวรรณ ลำดับศรี (Veerawan Lamdubsri)

ฐิติยา เพชรมณี (Thitiya Petmune)

188 - 201

บทที่ 12

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

Relationship Between Leadership of Administrators and Organization Climate of City Municipalities Officers in Chonburi Province

ธัญพิชชา สามารถ (Thanpitcha Sarmart)

202 - 214

บทที่ 13

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้พิพากษาทางอาชญา: มุมมองของนักศึกษาในกรุงพนมเปญ

Factors Affecting Judicial Decision on Criminal Case: A Perspective of Undergraduate Students in Phnom Penh

Sreynoch Lanh

ปิยะ นาควัชระ (Piya Narkwatchara)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัว
ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

**Factors Affecting the Support Process for Released Prisoner with the Condition
of Probation**

เปรมฤดี เพ็ชรกุล (Premruedee Petgoon)¹

วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์ (Wichien Prechathamwong)²

พงษ์อภินันท์ จันกลิ่น (Pongapinun Chanklin)³

วิรวรรณ บรรจงช่วย (Wirawan Banjongchuay)⁴

โชติมา สุรฤทธิธรรม (Chotima Suraritthidham)⁵

^{1,2}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์สาขาบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor in Program in Justice Administration and Security, Faculty of Social Sciences,
Kasetsart University

³นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการพิเศษ กรมราชทัณฑ์

Vocational Training Technical Officer, Senior Professional Level Department of Corrections

⁴ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตลาดหลุมแก้ว กรมคุมประพฤติ

Director of Lad Lum Kaew Drug Addicts Rehabilitation Center Department of Probation

⁵ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

Director of Samutprakan Juvenile Training Center, Department of Juvenile Observation and Protection

E-mail: wichien.p@ku.th

Received: 16 May 2022

Revised: 13 October 2022

Accepted: 10 February 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือของกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือของกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตาม

เงื่อนไขการคุมประพฤติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 652 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการศึกษาพบว่าระดับความสามารถในการทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบประวัติอาชญากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.69$) และระดับความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.55$) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุขณะได้รับการปล่อยตัว ระยะเวลาการถูกควบคุมตัวในเรือนจำต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติแตกต่างกัน และความสามารถในการทำตามเงื่อนไขเพื่อแลกกับการลบบประวัติอาชญากรสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ในการคาดคะเนความคิดเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขคุมประพฤติ, ลบบประวัติอาชญากร, กระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือภายหลังปล่อย, การกระทำผิดซ้ำ

Abstract

The objectives of this study were: (1) to compare the attitudes of prisoner release support process with the condition of probation classified by individual factors 2) to identify predictive factors of the aftercare process among released prisoners with the condition of probation. The questionnaire is the instrument for collecting data in survey research for 625 respondents and analyzed through descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation as well as inferential statistics including One-way Analysis of Variance and Simple Linear Regression Analysis at the 0.05 significance level.

This research found that the high level of ability of sample to follow the conditions for deleting the criminal records ($\bar{X} = 4.69$) and the high level of the attitude for the prisoner release support process ($\bar{X} = 4.55$). Hypotheses of research were 1) the different personal factors including age at release from prison and the length of incarceration had different attitudes of the prisoner release support process and 2) ability of sample to follow the conditions for expungement of record is the predictive factors affecting the attitude for prisoner release support process, both hypotheses are a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Released prisoner with the condition of probation, Expungement, Prisoner release support process, Recidivism

บทนำ

แนวความคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อกระบวนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าวิธีการลงโทษเพื่อให้หลายจำข้อย่างในอดีต แต่ก็ไม่สามารถยืนยันได้ชัดเจนว่า ผู้ต้องโทษที่ผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าว เมื่อพ้นโทษออกไปใช้ชีวิตในสังคมปกติแล้วจะสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของข้อกำหนดโดยไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคมอีกได้หรือไม่ หากพิจารณาสถิติอัตราการกลับมากระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในช่วงปีงบประมาณของกรมราชทัณฑ์ พบว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำคงที่อย่างต่อเนื่องในรอบ 7 ปีล่าสุด ตั้งแต่ปี 2556 – 2562 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในช่วงปีงบประมาณ 2556 - 2562

ปีงบประมาณ ที่ปล่อยตัว	จำนวน ผู้ต้องขังที่ ได้รับการ ปล่อยตัว (คน)	จำนวน ผู้ต้องขังที่ กลับมากระทำ ผิดซ้ำภายใน 1 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขังที่ กลับมากระทำผิด ซ้ำภายใน 2 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขังที่ กลับมากระทำผิด ซ้ำภายใน 3 ปี	ร้อยละ
2556	79,078	6,166	15.79	10,316	26.42	13,455	34.46
2557	109,840	10,655	14.37	18,036	24.32	24,236	32.69
2558	142,136	14,778	14.61	26,088	25.80	35,344	34.95
2559	146,969	17,866	14.52	32,214	26.17	43,525	35.36
2560	135,717	17,479	14.90	31,131	26.54	36,939*	31.49*
2561	109,975	15,243	15.62	21,384*	21.91*		
2562	140,873	10,838*	7.49*				

*หมายเหตุ ข้อมูลการกระทำผิดสามารถคำนวณได้เฉพาะผู้ต้องขังรายที่มีบัตรประชาชน
ที่มา: Recidivism Statistics Database, กรมราชทัณฑ์, ข้อมูล ณ วันที่ 22 มกราคม 2563

ระบบการติดตามและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษของประเทศไทยในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่สามารถติดตามผู้พ้นโทษได้ครบทุกรายทำให้ขาดข้อมูลที่สนับสนุนการดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขาดระบบที่เป็นมาตรฐานในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่

เปรมฤดี เพ็ชรกุล และคณะ

เกี่ยวข้องกับทั้งกรมราชทัณฑ์ และกรมคุมประพฤติโดยทั้ง 2 หน่วยงานมีการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของกระทรวงยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ร่วมกัน ทั้งในประเด็นอัตราการกระทำผิดซ้ำ ร้อยละของผู้ถูกคุมความประพฤติที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ จำนวนผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ และยังมีระบบ CARE Support ที่ใช้ในการดำเนินการติดตามผู้พ้นโทษ โดยเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีระบบการติดตามของกรมคุมประพฤติซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตั้งแต่กระบวนการสืบเสาะควบคุม และสอดคล้องผู้ถูกคุมประพฤติ แต่เมื่อพ้นเงื่อนไขคุมประพฤติแล้วเจ้าหน้าที่หรือชุมชนก็ไม่มีอำนาจเข้าไปบริหารจัดการหรือดูแลได้อย่างต่อเนื่อง จากปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการติดตามและสงเคราะห์หลังปล่อยที่กล่าวมา ทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ เพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการและเครื่องมือการติดตามและช่วยเหลือสงเคราะห์ที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตเมื่อได้รับการปล่อยตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ จำแนกตามอายุขณะได้รับการปล่อยตัว สถานภาพล่าสุดหลังจากได้รับการปล่อยตัว ระยะเวลาการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ระยะเวลาการถูกคุมความประพฤติ และฐานความผิดครั้งล่าสุด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการกระทำผิดซ้ำ ตามคำนิยามของประเทศอังกฤษ หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมกระทำผิดที่ต้องโทษจำคุกและได้รับการปล่อยตัวออกมาจากเรือนจำ โดยมีการติดตามพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดนับตั้งแต่วันที่ได้รับการปล่อยตัวออกมาจากเรือนจำ หรือวันที่ศาลพิพากษาให้ใช้วิธีการลงโทษแบบไม่ใช่เรือนจำ นอกจากนี้ยังหมายถึงบุคคลที่มีพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดซ้ำครอบคลุมทั้งบุคคลที่เคยถูกจับกุม เคยถูกสั่งฟ้อง และเคยถูกพิพากษาให้ต้องโทษ (Andersen, 2014) ซึ่งประเทศในกลุ่ม EU ได้ให้ความสำคัญกับคำว่าผู้ต้องขัง ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงสุด (High-Risk Group) ที่มีโอกาสจะกระทำผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ (Dunkel, 2016) สำหรับประเทศไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาจัดสถานภาพผู้เคยต้องโทษมาก่อนออกเป็น 3 ระดับ คือ เคยถูกจับกุม เคยถูกฟ้องร้อง หรือเคยถูกต้องโทษ เพื่อนำไปวิเคราะห์แนวโน้มการกระทำผิดในอนาคตเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำเป็นรายกรณี

หลักเกณฑ์ และเงื่อนไข การปล่อยตัวผู้กระทำผิด มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการปล่อยตัว ซึ่งมี 3 รูปแบบ คือ (1) การปล่อยตัวเมื่อครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาศาล (2) การปล่อยตัว

ผู้กระทำผิดแบบมีเงื่อนไข และ (3) การปล่อยตัวตามเงื่อนไขของกรมคุมประพฤติ หากเป็นการปล่อยตัวเมื่อครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวจะได้รับใบรับรองการพ้นโทษและมีสถานะเป็นประชาชนทั่วไป ซึ่งถือเป็นการสิ้นสุดบทบาทหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ส่วนการปล่อยตัวตามเงื่อนไขของกรมคุมประพฤติ เป็นมาตรการปฏิบัติต่อจำเลยที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง และได้รับโอกาสการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก นักโทษที่ได้รับการปล่อยตัวจะต้องถูกคุมความประพฤติซึ่งเป็นวิธีการลงโทษที่เน้นการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเป็นหลัก โดยนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาช่วยเหลือเรียกว่า งานกิจการชุมชนมาใช้ (กรมคุมประพฤติ, ม.ป.ป., หน้า 7, 8) เพื่อมุ่งหวังให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับคืนสู่ชุมชนอย่างมีคุณค่า เมื่อทั้งสองกรณีสิ้นสุดกระบวนการลงโทษและเปลี่ยนสถานะจากผู้ต้องโทษเป็นประชาชนทั่วไปแล้ว เจ้าหน้าที่จะมีการสอบถามความยินยอมเพื่อกำหนดการติดตามหลังพ้นโทษ หากผู้พ้นโทษยินยอมให้มีการติดตามเจ้าหน้าที่จะลงข้อมูลในระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ของกองแผน เพื่อเข้าสู่กระบวนการติดตามและช่วยเหลือภายหลังพ้นโทษ ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (CARE Center) และระบบติดตามผู้พ้นโทษ (CARE Support) ที่ให้การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้พ้นโทษต่อไป (กองพัฒนาพฤตินิสัย, 2562)

ปัจจัยความเสี่ยงที่ทำให้ผู้พ้นโทษมีโอกาสกระทำผิดซ้ำ ประกอบด้วย (1) การไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง (Homelessness) การมีที่อยู่อาศัยที่แน่นอนของผู้พ้นโทษมีความสำคัญเพราะแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทั้งทางด้านสังคมและสภาพจิตใจ และนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพ (Lee, Tyler and Wright, 2010; Shaw, 2004) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พ้นโทษที่เป็นคนไร้บ้านมีโอกาสสูงที่จะถูกคนในชุมชนตีตราทำให้ผู้พ้นโทษเกิดภาวะเครียด มีอาการซึมเศร้า หันไปใช้สารเสพติดซึ่งจะเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำ (Tsai and Resenheck, 2012) สาเหตุที่มีการย้ายที่อยู่บ่อยครั้งของผู้พ้นโทษเนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในครอบครัวจึงไปอาศัยอยู่กับกลุ่มเพื่อนหรือคนใกล้ชิด ซึ่งงานวิจัยพบว่าคนกลุ่มนี้มีโอกาสสูงที่จะกลับมากระทำผิดซ้ำ (La Vigne and Parthasarathy, 2005) สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้มีการสนับสนุนช่วยเหลือให้แก่ผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งได้มีที่อยู่อาศัยโดยการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน จำนวน 3 แห่ง (เชียงใหม่ ขอนแก่น และกรุงเทพฯ-ปทุมธานี) ภายในศูนย์ฯ มีกิจกรรมการส่งเสริมการประกอบอาชีพรวมถึงส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้านให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ (ไทยโพสต์ออนไลน์, 2562) (2) **พฤติกรรมการใช้สารเสพติดหลังถูกปล่อยตัว** การใช้สารเสพติดของผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะมีผลต่อการวางแผนโปรแกรมการกลับไปใช้ชีวิตในชุมชนของผู้กระทำผิด โดยเฉพาะการประเมินด้านสุขภาพ (Cooper et al, 2012) มีงานศึกษาพบว่าผู้กระทำผิดที่ถูกปล่อยตัวมีพฤติกรรมการดื่มเหล้าและเสพยาอย่างหนักในช่วงระยะเวลา 1 - 12 เดือนหลังการปล่อยตัว (Lamey et al, 2018) และมีผู้พ้นโทษที่มีพฤติกรรมใช้สารเสพติดประมาณ 25 - 50% ในช่วงระยะเวลา 3 - 12 เดือนหลังการปล่อยตัว (Western, 2016)

นอกจากนี้ มีงานวิจัยพบว่าพฤติกรรมการติดยาเสพติดในเด็กและเยาวชนช่วงหลังจากได้รับการปล่อยมีผลต่ออาการซึมเศร้าที่เกิดจากการบาดเจ็บทางจิตใจ (Trauma) ได้มากกว่าช่วงระยะเวลาการถูกควบคุมตัว (Western and Simes, 2019) (3) การไม่มีงานทำ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้พ้นโทษได้รับการปล่อยตัวกลับเข้าสู่ชุมชน หลายประเทศได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนได้รับการปล่อยตัวด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังให้ได้รับความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิชาชีพ และมอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร (4) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการกระทำผิดของผู้พ้นโทษ ส่วนใหญ่คือ ลักษณะของสังคมไร้ระเบียบที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาเสพติดที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน (Chamberlain, 2012) ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเสื่อมโทรม น้ำเน่าเสีย มลพิษทางเดินที่ไม่ได้รับการซ่อมแซม บ้านเรือนที่อยู่รวมกันอย่างแออัด รวมไปถึงหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีการจำหน่ายยาเสพติด (Chamberlain and Wallace, 2016) (5) ปัจจัยด้านสุขอนามัย พบว่าเมื่อผู้พ้นโทษเมื่อกลับไปอยู่บ้านส่วนใหญ่ยังคงมีอาการติดสารเสพติดส่งผลต่อสุขอนามัยรวมถึงโอกาสในการใช้ความรุนแรงต่อครอบครัวอีกด้วย (Western et al., 2015; Visher and Courtney, 2006) นอกจากนี้ปัญหาการเข้าไม่ถึงบริการด้านสุขภาพของผู้พ้นโทษ เช่น การไม่มีหลักประกันสุขภาพ ไม่มีระบบการเชื่อมต่อประวัติการรักษาอย่างประชาชนทั่วไป ทำให้เกิดความยากลำบากเมื่อเข้ารับบริการด้านสาธารณสุข (Rich et al., 2014)

กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้พ้นโทษในชุมชน

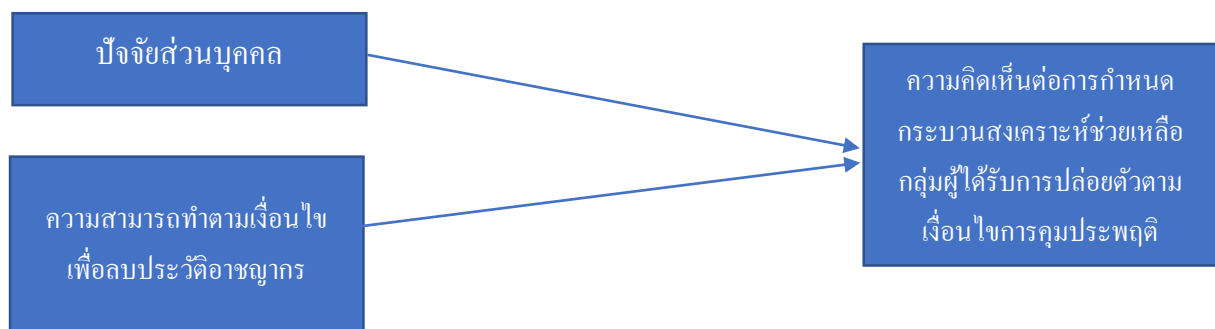
แนวคิดการแก้ไขผู้กระทำผิดด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิด “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” คือการอำนวยความสะดวกที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพสังคมเดิม เป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ, 2545) ในที่นี้คือการสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้พ้นโทษที่กำลังกลับคืนสู่ชุมชนกับสมาชิกในชุมชนซึ่งบางคนอาจตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดดังกล่าว นอกจากนี้ การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ยังสอดคล้องกับแนวคิดยุติธรรมชุมชน ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การเสริมพลัง และการพัฒนา เมื่อผู้คนได้มีโอกาสมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน เป็นการป้องกันและลดการเกิดอาชญากรรมโดยการสร้างเสริมความเป็นหุ้นส่วนร่วมกับชุมชน (ดล นุนานาค, 2552 อ้างถึงใน ยศพนต์ สุธรรม, 2561 หน้า 13) ดังนั้นนโยบายหลักของยุติธรรมชุมชนจึงมุ่งการแก้ปัญหาเชิงรุก การป้องกัน ควบคุม และลดการเกิดอาชญากรรม รวมทั้งการเยียวยาความเสียหายจากอาชญากรรมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่คนในชุมชน และยังเป็นการให้โอกาสผู้พ้นโทษได้กลับมาใช้ชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติสุข

การลบบริเวณอาชญากรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้หยิบยกประเด็นการลบบริเวณอาชญากรรมขึ้นมาเป็นเงื่อนไขหนึ่งซึ่งจะนำไปใช้ในการสร้างเงื่อนไขเพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้พ้นโทษในการวางแผนการดำเนินชีวิตที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ พบว่าถึงแม้ผู้ต้องโทษจะพ้นระยะเวลาการต้องโทษไปแล้วแต่ผู้พ้นโทษที่เป็นผู้ใหญ่ยังคงมีประวัติอาชญากรรม

ติดตัวอยู่ตลอดเวลาซึ่งเป็นอุปสรรคหนึ่งต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการทำงานที่มั่นคง การได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เทียบเท่ากับบุคคลทั่วไป รวมไปถึงการถูกตีตราในสังคม สำหรับการลบบประวัติอาชญากรรมในประเทศไทย กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ให้เป็นความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองทะเบียนประวัติอาชญากร ทำหน้าที่ในการคัดแยกประเภททะเบียนประวัติอาชญากรออกจากสารบบ หรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากร โดยมีหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้ในระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 12 ข้อ อย่างเช่น มีหลักฐานชัดเจนว่าเสียชีวิต ผู้เสียหายถอนคำร้อง ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน คดีที่อัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ศาลสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับรับฟ้อง เป็นต้น ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ได้ครอบคลุมผู้พ้นโทษที่มีความผิดชัดเจนหรือเป็นนักโทษเด็ดขาด ทำให้เสียโอกาสในการที่จะใช้ชีวิตเพื่อประกอบอาชีพสุจริตอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นพ้นโทษมาหลายสิบปีและไม่เคยมีประวัติการกระทำผิดซ้ำแล้วก็ตาม (กรุงเทพมหานครจออนไลน์, 2558) หลายประเทศได้มีกำหนดเงื่อนไขการลบบประวัติอาชญากรรมไว้ในความผิดบางประเภทอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา ในรัฐมิชิแกนได้มีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อทำการลบบประวัติอาชญากรรมของผู้พ้นโทษ โดยมีการลบบประวัติอาชญากรอย่างอัตโนมัติหลังจากพ้นโทษไปแล้ว 10 ปี และสำหรับความผิดหุโทษหลังจากพ้นโทษไปแล้ว 7 ปี อนุญาตให้ลบบประวัติอาชญากรรมสำหรับความผิดเกี่ยวกับกัญชา ถ้าการกระทำความผิดนั้นไม่ก่อให้เกิดอาชญากรรม อนุญาตให้ลบบประวัติอาชญากรส่วนใหญ่เป็นความผิดทางจราจร ยกเว้นความผิดที่เกิดขึ้นในขณะที่มีเมามา (Jackson and Gray, 2019) ประเทศสิงคโปร์ จะมีการพิจารณาลบบประวัติอาชญากรคือ ต้องไม่มีการกระทำความผิดติดต่อกันเป็นระยะเวลา 5 ปี ซึ่งนับจากวันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ต้องไม่ใช่ฐานความผิดร้ายแรง ไม่เป็นฐานความผิดที่จำคุกนานกว่า 3 เดือนหรือว่าปรับเกินกว่า 2,000 เหรียญสหรัฐ (Singapore Legal Advice, 2019)

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติแตกต่างกัน จำแนกตามอายุขณะได้รับการปล่อยตัว สถานภาพ

เปรมฤดี เพ็ชรกุล และคณะ

ล่าสุดหลังจากได้รับการปล่อยตัว ระยะเวลาการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ระยะเวลาการถูกคุมความประพฤติ และฐานความผิดครั้งล่าสุด

2. ความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบประวัติอาชญากรสามารถทำนายความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยเงื่อนไขดังกล่าว ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ และการมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งซึ่งสอดคล้องกับ Lee, Tyler and Wright (2010) และ Shaw (2004) ที่กล่าวว่า การมีงานทำและการประกอบอาชีพที่มั่นคงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะให้ผู้พ้นโทษไม่กระทำผิดซ้ำ รวมไปถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ คล บุนนาค (2552) ที่กล่าวว่า การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างคนในชุมชนเป็นการป้องกันและลดการเกิดอาชญากรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขอยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ จำนวน 652 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) แบ่งกลุ่มเป้าหมายตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการขอรับความช่วยเหลือและการสงเคราะห์หลังปล่อย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และวัตถุประสงค์ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.90 จากนั้นนำผลการพิจารณาความคิดเห็นของข้อคำถามในแต่ละข้อมาปรับปรุงแก้ไข

(2) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน และทำการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

(3) การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามทั้ง 30 ชุดหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) สำหรับชุดคำถามสำหรับผู้ต้องขังที่กำลังพ้นโทษและผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.75

(4) การขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบฟอร์มเพื่อขอหนังสือรับรองการทำวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ สังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้รับหนังสืออนุญาตให้ทำการเก็บข้อมูล หมายเลข IRB-COA63.021 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2563

แบบสอบถามประกอบไปด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 รูปแบบการติดตามหลังพ้นโทษ ส่วนที่ 3 ความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลดประวัติดำเนินการและส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยผู้วิจัยได้นำหลักการของ Likert scale มาจำแนกระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ สำหรับแบบสอบถามในส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 ประกอบด้วย เห็นความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด เห็นความสำคัญอยู่ในระดับน้อย เห็นความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง เห็นความสำคัญอยู่ในระดับมาก เห็นความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ในส่วนของเกณฑ์การแปลความหมายความคาดหวังและความต้องการในด้านการติดตามและการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย มาก ปานกลาง น้อย

3. การเก็บข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือจากผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขอยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ ในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดจำนวน 652 คน เพื่อสอบถามความต้องการ การขอรับความช่วยเหลือและการสงเคราะห์หลังปล่อย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการติดตามหลังพ้นโทษ ความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลดประวัติดำเนินการ และความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

One-way ANOVA ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรข้อมูลทั่วไป รูปแบบการติดตามหลังพ้นโทษ และระดับความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) ใช้สำหรับทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลดประวัติดำเนินการและความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขในความดูแลของกรมคุมประพฤติพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 73.6 มีอายุ 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 38 สถานภาพล่าสุดหลังจากได้รับการปล่อยตัวส่วนใหญ่เคยเป็นผู้ต้องโทษในเรือนจำและได้รับการปล่อยตัวแบบมี

เปรมฤดี เพ็ชรกุล และคณะ

เงื่อนไข (พักการลงโทษ) คิดเป็นร้อยละ 43.2 ระยะเวลาของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขอยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ ส่วนใหญ่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำเป็นเวลา 2 - 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.1 ในส่วนของระยะเวลาการถูกคุมความประพฤตินั้นส่วนใหญ่ถูกคุมความประพฤติเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 ฐานความผิดของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขอยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติส่วนใหญ่เป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 71.6 ในส่วนของรูปแบบการติดตามหลังพ้นโทษนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยินดีที่จะให้เจ้าหน้าที่ที่มีการติดตามเพื่อให้ความช่วยเหลือเมื่อได้รับการปล่อยตัว คิดเป็นร้อยละ 77.4 และระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการติดตามของเจ้าหน้าที่หลังจากพ้นโทษคือ 6 เดือน ถึง 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.7

2. ความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบประวัติอาชญากร

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบประวัติอาชญากร

การกำหนดเงื่อนไข	ทำได้ แน่นอน	จะ พยายาม ทำให้ได้	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สนใจที่ จะทำ	ไม่ สามารถ ทำได้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสามารถ	(n= 652)
1. จะไม่เกิดการกระทำผิด ครั้งใหม่หลังจากปล่อยตัว เป็นระยะเวลา 5 ปี ต่อเนื่อง	492 (77.5)	116 (18.3)	18 (2.8)	6 (0.9)	3 (0.5)	4.71	0.61	มาก	
2. ท่านสามารถมีอาชีพที่ มั่นคงหลังพ้นโทษไปแล้ว	438 (68.5)	149 (23.3)	47 (7.4)	2 (0.3)	3 (0.5)	4.59	0.68	มาก	
3. ท่านจะมีที่อยู่อาศัยเป็น หลักแหล่ง	546 (85.4)	68 (10.6)	19 (3.0)	2 (0.3)	4 (0.6)	4.80	0.56	มาก	
4. ท่านยอมรับผลการ ประเมินการทำงานของ หน่วยงาน	503 (78.8)	110 (17.2)	16 (2.56)	6 (0.9)	3 (0.5)	4.73	0.60	มาก	
5. ท่านเต็มใจเข้าร่วม กิจกรรมของชุมชน/ กิจกรรมสาธารณะ	472 (74.0)	119 (18.7)	34 (5.3)	3 (0.5)	10 (1.6)	4.63	0.75	มาก	
						4.69	0.47	มาก	

จากตารางที่ 1 ระดับความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบประวัติอาชญากรของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.69$) โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ การมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ($\bar{X} = 4.80$)

สอดคล้องกับงานศึกษาของ Lee, Tyler and Wright (2010) และ Shaw (2004) ซึ่งพบว่ากรณีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งจะนำไปสู่ชีวิตที่มีคุณภาพ รองลงมาคือ ขอมรับผลการประเมินการทำงานของหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.73$) สอดคล้องกับ ธวัชชัย ชัยวัฒน์ (2561) ซึ่งมองว่าการที่ผู้พันโทสามารถขอมรับผลการประเมินจากหน่วยงานได้คือจุดเริ่มต้นในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมั่นใจว่าจะไม่เกิดการกระทำผิดครั้งใหม่หลังจากปล่อยตัวเป็นระยะเวลา 5 ปี ต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.71$) ซึ่งสอดคล้องกับประเทศสิงคโปร์ ที่จะมีการพิจารณาขอมรับประกันการ หากไม่มีการกระทำความผิดติดต่อกันเป็นระยะเวลา 5 ปี (Singapore Legal Advice, 2019) โดยเงื่อนไขทั้ง 5 ข้อข้างต้นจะนำไปสู่แนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อขอมรับประกันการ

3. ความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ

กระบวนการสงเคราะห์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	(n= 652)
								ระดับ ความ คิดเห็น
1. ให้มีการลาเยี่ยมบ้าน ก่อนปล่อยเพื่อออกไป สมัครงาน (กรณีเรือนจำ)	316 (55.6)	152 (26.8)	56 (8.6)	11 (1.9)	33 (5.8)	4.24	1.09	มาก
2. ให้ผู้ประกอบการเข้า ไปรับสมัครงานใน เรือนจำ/ สำนักงานคุม ประพฤติ	413 (66.8)	147 (23.8)	45 (7.3)	7 (1.1)	6 (1.0)	4.54	0.76	มาก
3. ไม่ควรจำกัดสิทธิการ สมัครเข้าทำงานของผู้พัน โทในงานบางประเภท	454 (73.5)	127 (20.6)	24 (3.9)	6 (1.0)	7 (1.1)	4.64	0.71	มาก
4. ควรมีการออก ใบรับรองทักษะฝีมือ แรงงาน/ ใบประกอบ วิชาชีพ	466 (75.5)	128 (20.7)	16 (2.6)	4 (0.6)	3 (0.5)	4.07	0.60	มาก
						4.55	0.58	มาก

เปรมฤดี เพ็ชรกุล และคณะ

จากตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือของผู้ได้รับการปล่อยตัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.55$) โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ไม่ควรจำกัดสิทธิการสมัครเข้าทำงานของผู้พ้นโทษในงานบางประเภท ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมาคือ ให้ผู้ประกอบการเข้าไปปรับสมัครงานในเรือนจำ/ สำนักงานคุมประพฤติ ($\bar{X} = 4.54$) และให้มีการลาเยี่ยมบ้านก่อนปล่อยเพื่อออกไปสมัครงาน (กรณีเรือนจำ) ($\bar{X} = 4.55$) ตามลำดับ จะเห็นว่าการมีอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนความมั่นคงของชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดซ้ำเพราะหากผู้ได้รับการปล่อยตัวไม่มีอาชีพแล้วการกระทำผิดซ้ำก็อาจจะกลับมาเกิดขึ้นอีกได้

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ความสามารถในการทำตามเงื่อนไข เพื่อจะได้ทราบว่าตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อความคิดเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ โดยสถิติที่นำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าว ได้แก่ การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตัวแปรตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป (F-test) การวิเคราะห์การถดถอย (Regression) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ไว้ที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้มีดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุขณะได้รับการปล่อยตัว สถานภาพล่าสุดหลังจากได้รับการปล่อยตัว ระยะเวลาการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ระยะเวลาการถูกคุมความประพฤติ และฐานความผิดครั้งล่าสุด ที่มีต่อความคิดเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ

(n=669)

ข้อมูล	ความคิดเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ		
	F	p-value	สรุปผลการทดสอบ
1. อายุขณะได้รับการปล่อยตัว	1.759*	.046	แตกต่าง
2. สถานภาพล่าสุดหลังจากได้รับการปล่อยตัว	.993	.456	ไม่แตกต่าง
3. ระยะเวลาการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ	2.248**	.009	แตกต่าง
4. ระยะเวลาการถูกคุมความประพฤติ	.944	.507	ไม่แตกต่าง
5. ฐานความผิดครั้งล่าสุด	.855	.602	ไม่แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่ากลุ่มผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขอยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นหมายความว่าอายุขณะได้รับการปล่อยตัว ระยะเวลาการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ มีผลต่อความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพล่าสุดหลังจากได้รับการปล่อยตัว ระยะเวลาการถูกคุมความประพฤติ และฐานความผิดที่ได้กระทำครั้งล่าสุดต่างก็มีระดับความคิดเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นหมายความว่าสถานภาพล่าสุดหลังจากได้รับการปล่อยตัว ระยะเวลาการถูกคุมความประพฤติ และฐานความผิดที่ได้กระทำครั้งล่าสุด ไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ความสามารถในการทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบริเวณอาชญากรกับความเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ

(n=669)

a	b	SE _b	β	t	p
3.521	0.260	0.032	0.322	8.027	0.000*
R ² ที่ปรับแล้ว =		0.104			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ความสามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบริเวณอาชญากรมีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นต่อการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ และสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ในการคาดคะเนความคิดเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งประสิทธิภาพของการพยากรณ์มีค่าเท่ากับร้อยละ 10.4 นั่นคือ ถ้าทราบค่าของความสามารถในการทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบริเวณอาชญากรจะสามารถอธิบายความแปรปรวนต่อความคิดเห็นของการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือได้ร้อยละ 10.4 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่สามารถทำตามเงื่อนไขเพื่อลบบริเวณอาชญากรมีแนวโน้มที่จะรับการช่วยเหลือสงเคราะห์เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 10.4 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับประเทศสิงคโปร์ ที่มีการตั้งเงื่อนไขไว้ว่าหากผู้พ้นโทษไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเนื่องกัน 5 ปี จะพิจารณาในการลบบริเวณอาชญากร ซึ่งสิงคโปร์ค่อนข้างให้ความสำคัญกับการลบบริเวณอาชญากร โดยปัจจุบันได้มีการพิจารณาการปรับแบบฟอร์มการสมัครงานไม่ให้มีการกรอกประวัติคดีอาชญากรรม เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษมีโอกาสในการสมัครได้เท่าเทียมกับคนทั่วไป

(Singapore Legal Advice, 2019) ซึ่งความสามารถในการทำตามเงื่อนไขของกลุ่มตัวอย่างอาจเป็นหลักเกณฑ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้พ้นโทษในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทำนายการกำหนดกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ เมื่อวิเคราะห์และพิจารณาผลการวิจัยจากแบบสอบถามแล้ว สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากการดำเนินงานด้านการติดตามและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในปัจจุบัน พบว่า ยังมีข้อจำกัดทางกฎหมายที่กำหนดให้การติดตามสามารถทำได้เฉพาะผู้ที่ยินยอมให้มีการเปิดเผยข้อมูลเท่านั้น ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ได้

2. จากข้อจำกัดการวิจัยที่อาจไม่ได้คำนึงถึงการออกแบบกระบวนการที่สามารถตอบโจทย์ผู้พ้นโทษในทุกกลุ่ม เห็นว่าการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะประเภท เช่น ผู้หญิง เด็กและเยาวชน เพศทางเลือก หรือกระบวนการที่ดูแลกลุ่มผู้พ้นโทษแยกตามประเภทคดี ซึ่งอาจได้ข้อค้นพบเพื่อนำมาปรับกระบวนการติดตามสงเคราะห์ให้มีความเหมาะสมและครอบคลุมความต้องการของผู้พ้นโทษในแต่ละสถานะทางสังคมมากขึ้น

3. จัดทำโครงการเพื่อสำรวจคุณสมบัติอันพึงประสงค์ร่วมกับสถานประกอบการและหน่วยงานเครือข่ายที่นายจ้างต้องการตามลักษณะงาน รวมถึงการออกแบบ Online Application สำหรับการสมัครงานและการสมัครเรียนที่เข้าถึงง่ายทั้งในส่วนผู้ใช้บริการและผู้ประกอบการ

4. สำหรับการต่อยอดการทำงานวิจัยชิ้นนี้ในระยะต่อไป ควรนำผลการวิจัยที่ได้และข้อเสนอแนะในเรื่องการปรับปรุงหลักเกณฑ์และกระบวนการติดตามและสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้พ้นโทษไปทดลองในพื้นที่นำร่องหรือขยายผลไปยังพื้นที่สำคัญในแต่ละภูมิภาคและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ

รายการอ้างอิง

กรมคุมประพฤติ. (ม.ป.ป). *ภารกิจกรมคุมประพฤติ*. วันที่ค้นข้อมูล 18 พฤศจิกายน 2562, เข้าถึงได้จาก

<http://www.probation.go.th/contentdl.php?id=424>

กลุ่มงานนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์. (2562). *แผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2563 - 2565*. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2558). *ปรับเงื่อนไขลบบชื่ออาชญากร ลดอุปสรรค “คนมีประวัติ” กลับตัว*. วันที่ค้นข้อมูล 15 พฤศจิกายน 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/642325>

- กองพัฒนาพฤตินิสัย. (2562). *แผนรองรับการช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวปี พ.ศ. 2562*. วันที่ค้นข้อมูล 15 พฤศจิกายน 2562, เข้าถึงได้จาก http://www.correct.go.th/pti/?page_id=1354
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ. (2545). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- คณ นุนนาค. (2552). ยุติธรรมทางเลือกกับการเข้าถึงความยุติธรรมในสังคมไทย. ใน *การประชุมกลุ่มย่อย “กระบวนการยุติธรรม : การมีส่วนร่วมทางเลือกและการเข้าถึง”*. การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 7. นนทบุรี : ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี.
- ไทยโพสต์ออนไลน์. (2562). *สร้างศูนย์ฟื้นฟูฯ คนไร้บ้านแห่งที่ 3 ที่ปทุมธานีเป็นแหล่งพักพิง - สร้างชีวิตใหม่* เผยผลสำรวจพบคนไร้บ้านทั่วประเทศ 2,669 คน. วันที่ค้นข้อมูล 15 พฤศจิกายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/47064>
- ธวัชชัย ชัยวัฒน์. (2561). *มาตรการเชิงรุกในงานราชทัณฑ์: ศึกษาเฉพาะกรณีจุดเริ่มต้นงานราชทัณฑ์* ตำบลขยายผลสู่การบูรณาการติดตามช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ. วันที่ค้นข้อมูล 25 พฤศจิกายน 2562, เข้าถึงได้จาก [www.dsdw2016.dsdw.go.th > doc_pr > ndc_2560-2561 > PDF > รวม](http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF)
- ยศพนธ์ สุธรรม. (2561). *รูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อคืนคนดีสู่สังคมระหว่างศูนย์ยุติธรรมชุมชนและเรือนจำกลางละโว้*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนกรินทร์.
- Andersen, S. N., & Skardhamar, T. (2014). *Pick a number: Mapping recidivism measures and their consequences*. Oslo: Statistics Norway Discussion Papers.
- Chamberlain, A. W. (2012). Offender rehabilitation: Examining Changes in inmate treatment characteristics, program participation, and institutional behavior. *Justice Quarterly*, 29(2), 183-228.
- Chamberlain, A. W., & Wallace, D. (2016). Mass Reentry, Neighborhood Context and Recidivism: Examining How the Distribution of Parolees Within and Across Neighborhoods Impacts Recidivism. *Justice Quarterly*, 33(5), 912-941.
- Cooper, J. A., Fox, A. M., & Rodriguez, N. (2012). Race, structural disadvantage, and illicit drug use among arrestees. *Crim. Justice Policy Rev*, 23(1), 18-39.
- Dunkel, F. (2016). The rise and fall of prison population rates in Europe. *Newsletter of the European Society of criminology*, 1(15), unpagged.

- Hamilton, L., & Belenko, S. (2019). Substance use Disorder Treatment in the Reentry Environment. *Criminal Justice and Behavior, 46*(9), 1295-1301.
- Jackson, A., & Gray, K. (2019). *Bills to expand criminal record expungement pass Michigan House Detroit Free Press*. Retrieved November 5, 2019, from <https://www.freep.com/story/news/local/Michigan/2019/11/05/criminal-record-expungement-michigan-house-approvesbills/4167338002/>
- La Vigne, N., & Parthasarathy, B. (2005). *Returning home Illinois policy brief: Prisoner reentry and residential mobility*. Washington, DC: Urban Institute.
- Larney, S., Stove, M., & Kinner, S.A. (2018). Substance use after release from prison. In Kinner, S. A., Rich, J. D. (Eds.), *Drug use in Prisoners: Epidemiology, Implications, and Policy Responses*. (pp. 85-98). New York: Oxford University Press.
- Lee, B. A., Tyler, K. A., & Wright, J. F. (2010). The new homelessness revisited. *Annual Review of Sociology, 36*(1), 501-521.
- Rich J. D., Chandler, R., Williams, B. A., Dumont, D., Wang, E. A., Taxman, F. S., Allen, S. A., Clarke, J. G., Greifinger, R. B., Wilderman, C., Osher, F. C., Rosener, S., Haney, C., Mauer, M., & Western, B., (2014). How health care reform can transform the health of criminal justice-involved individuals. *Health Aff, 33*(3), 462-467.
- Shaw, M. (2004). Housing and public health. *Annual Reviews of Public Health, 25*, 397-418.
- Singapore Legal Advice. (2019). *Criminal Records in Singapore*. Retrieved November 5, 2019, from <https://singaporelegaladvice.com/>
- Tsai, J., & Resenheck, R. A. (2012). Incarceration among chronically homeless adults: Clinical correlates and outcomes. *Journal of Forensic Psychology Practice, 12*(4), 307-324.
- Visher, C. A., & Courtney, S. M. E. (2006). *Cleveland's Prisoners' Experiences Returning Home*. Washington, D.C.: Urban Institute.
- Western, B. (2015). Lifetimes of violence in a sample of released prisoners. RSF: Russell Sage Found. *J. Soc. Sci, 1*(2), 14-30.
- Western, B., Simes. J. T. (2019). Drug use in the year after prison. *Social Science & Medicine, 235*, 1-7.

การพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน

Development on Enterprise Management System to Strengthen Community

Business Leader on the Way of Community-Based Tourism

ธีระวัฒน์ จันทัก (Thirawat Chantuk)¹ ปวีณา สปีลเลอร์ (Pawina Spiller)²

ธีระ กุลสวัสดิ์ (Teera Kulsawat)³ ธงชัย ทองมา (Thongchai Thongma)⁴

นงลักษณ์ เจริญทอง (Nongluck Rienthong)⁵ สุปราณี เวชประสิทธิ์ (Supranee Vejpravit)⁶

ปกรณ์ มณีปกรณ์ (Pakorn Maneepakorn)⁷

¹รองศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Assoc. Prof. Dr., Faculty of Management Science, Silpakorn University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

อีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

Asst. Prof. Dr., Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University

of Technology Isan Khon Kaen

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst. Prof. Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University

⁴ดร., ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Dr., Faculty of Industrial Technology, Suansunandha Rajabhat University

⁵อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

Suvarnabhumi Institute of Technology, Bangkok, Thailand

⁶นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

Ph.D., Candidate of Doctor of Philosophy Program in Research and Statistics in Cognitive Science,

Burapha University

⁷อาจารย์พิเศษ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Adjunct Lecturer, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Email: pawina9@hotmail.com

Received: 15 February 2023

Revised: 26 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นโอกาสทางอาชีพ วิธีการศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินบริบทและศักยภาพของชุมชน สำหรับระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การประเมินความเป็นไปได้ของระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ผู้นำธุรกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นการสร้างอาชีพ และได้มีการประมาณการรายได้รายจ่ายที่อาจจะเกิดขึ้น พบว่า อาชีพที่สามารถสร้างรายได้ได้แล้วในปัจจุบันและมีความเป็นไปได้สูง ได้แก่ อาชีพการต้อนรับการศึกษาดูงาน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากนมแพะ ได้แก่ โยเกิร์ต นมแพะ และนมแพะพาสเจอร์ไรส์ ความเป็นไปได้ของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้กิจกรรมนี้ พบว่า มีความเป็นไปได้สูงหากชุมชนจะดำเนินการจะกินทุนภายใน 1 เดือน แนวทางการพัฒนาต่อยอดวิสาหกิจชุมชนสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างอาชีพนั้น พบว่า ระบบบริหารจัดการมีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากการดำเนินงานนั้นมีการวางแผนทางที่เอื้อต่อวิถีชีวิตในชุมชนและการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนอันประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน 2) การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในชุมชน 3) ระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง และ 4) การพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของชุมชน สำหรับระบบและกลไกในการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านของปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า การเข้าเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ทางกลุ่มไม่มีการปิดกั้นสมาชิก แต่จะเป็นการเชิญชวนให้เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ สำหรับด้านของกระบวนการ (Process) การบริหารจัดการทางการเงิน ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการวางกติกาไว้ว่าจะไม่ปันผลกลับไปเป็นเงิน แต่จะเป็นการปันผลกลับไปเป็นของใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค รวมถึงด้านของผลผลิต (Output) ที่ได้จากการดำเนินงานนั้นพบว่า มีชาวบ้านจำนวน 18 ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยคิดเป็นร้อยละ 20.93 สำหรับผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้คือเกิดการต่อยอดวิสาหกิจชุมชน โดยจะมีการทำชุมชนต้นแบบ โดยใช้หมู่บ้านชาวไทยมุสลิมเป็นชุมชนนำร่อง และให้เกษตรกรหมู่บ้านอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งวัตถุดิบให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจำหน่าย นอกจากนี้จะมีการทำผลิตภัณฑ์ที่สามารถเก็บไว้ได้นาน เช่น นมอัดเม็ด นมผง สำหรับไว้ชง เป็นต้น

คำสำคัญ: ระบบบริหาร, วิสาหกิจชุมชน, ผู้นำธุรกิจระดับชุมชน, การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

This research aims to investigate the financial feasibility of a community enterprise management system to strengthen community business leader on the way of community-based tourism, and to develop sustainable tourism guidelines with a focus on career opportunities. The methodology of this study consists of three steps: 1) assessing the context and community's potential for community enterprise management system to strengthen community business leader on the way of community-based tourism, 2) evaluating the feasibility of the community enterprise management system to strengthen community business leader on the way of community-based tourism, and 3) developing community enterprise management system to strengthen community business leader on the way of community-based tourism using Participatory Action Research (PAR).

The results of the feasibility study revealed that community-based tourism has high potential for career opportunities and generating income. Specifically, the study found that visit research receptionists and selling goat milk products such as yogurt and pasteurized milk are careers with high feasibility. The team also found that there is a high possibility for community-based tourism to be profitable and have a payback period of within 10 months. Regarding the guidelines for sustainable tourism, the study found that the community enterprise management system has high potential because the guidelines match the lifestyle of the community and allow for community participation in every stage. This includes participation in community activities, application of the Sufficiency Economy Concept in the community, learning from local wisdom, and development, conservation, and restoration of the ecosystem and environment that are conducive to the community's lifestyle. The Community Enterprise Management System for Thai Muslim Village Tourism has free membership with voluntary invitation. The financial management process is regulated such that there will be no monetary dividends, but rather consumer goods. 18 households (20.93%) participate in community activities. The development of the community enterprise includes developing a prototype community for community-based tourism and allowing agriculturists from other villages to supply raw materials for the community to produce processed products for sale. The community enterprise will also develop into a cooperative village, and the leader predicts that the village will receive more support from organizations.

Keywords: Management System, Community Enterprise, Business Leaders, Community-Based Tourism.

บทนำ

การท่องเที่ยวนับว่าเป็นสิ่งที่สร้างประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างมาก ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรม อย่างหนึ่ง ซึ่ง ประกอบด้วย ธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นการส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิต สินค้าและบริการต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อก็จะต้องมีการ ลงทุน ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศช่วยให้เกิดงานอาชีพอีกหลายแขนงเกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านสังคมการท่องเที่ยวถือเป็นการพักผ่อนเพื่อ คลายความตึงเครียด และได้รับความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายแตกต่างออกไป (ธีระวัฒน์ จันทิก และคณะ, 2565) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตรา ต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินได้ เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน ขายเป็น ของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว (พิมพ์วิภา ตราชวณิช และณัฐพงศ์ พันธุ์น้อย, 2565)

ทั้งนี้ ประเทศไทยมีการกำหนดนโยบายสำคัญไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในด้านการสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันที่มุ่งยกระดับศักยภาพในหลากหลายมิติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ในมิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย หมวดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยลดการท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณ สร้างการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย แต่ละจังหวัดจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอันโดดเด่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) และถือได้ว่ามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่สมบูรณ์เป็นอย่างมาก (พิทักษ์ศิริวงศ์ และคณะ, 2558)

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ แล้วประเทศไทยมีขีดความสามารถและมีความได้เปรียบด้านทรัพยากรพื้นฐาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ด้วยความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในทุกจังหวัด และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวด้วยแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีความสวยงามติดระดับโลก รวมถึงมีอุตสาหกรรมที่สนับสนุนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตลอดจนยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาอีกจำนวนมาก เมื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยกับประเทศในทวีปเอเชีย โดยพิจารณาจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ประมาณ 104 แห่ง เป็นรองประเทศจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ตามลำดับ โดยแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาดของประเทศไทยมีชื่อเสียงมากที่สุด (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ด้วยศักยภาพความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น

ส่งผลให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ในลักษณะเกี่ยวเนื่อง และเชื่อมโยงต่อกันเป็นลูกโซ่ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการคมนาคมและการขนส่ง ธุรกิจโรงแรมและที่พักธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก รวมถึงการจ้างแรงงาน การสร้างอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น จึงเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคทางหนึ่ง และในปัจจุบันได้มีการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น (World Tourism Organization, 2022)

ในขณะที่อุปสรรคประการหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนต่าง ๆ คือ ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าทางการท่องเที่ยว บริบทชุมชน รวมทั้งอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของผู้นำธุรกิจระดับชุมชน ที่จะเป็นผู้พาให้เกิดการบริหารจัดการที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวตามบริบทของแต่ละชุมชนให้มีความสำคัญกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ศักยภาพด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับ ศักยภาพทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะของแต่ละชุมชน การเรียนรู้จากชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยวจึงกลายเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนอื่น (สุคนธ์อม ตันเจริญ, 2561)

ด้วยสาเหตุที่กล่าวมานี้ จึงก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยการศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชน ตลอดจนการพัฒนากระบวนการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองไปพร้อมกับการสร้างรายได้ที่มั่นคง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนในการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อการศึกษาความเป็นไปได้ของระบบการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. เพื่อพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษา เรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องตามประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในมิติของชุมชน ไม่ได้มองเรื่องราวได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักจะให้ความสำคัญเรื่องราวได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่า วิถีคิดที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย ได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น โดยควรทำการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ดังนี้ ผู้นำชุมชน และแกนนำชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชน ความพร้อมของผู้ที่สนใจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ประสบการณ์ทักษะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Carol Key1 & Vijayan K. Pillai, 2006)

จึงอาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้าง โอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน ในการพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีการสนับสนุนให้จัดตั้งเส้นทางท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน ที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่น ๆ รวมถึงการจำหน่ายของที่ระลึกต่างๆ รวมถึงการสร้างเสน่ห์ให้กับชุมชนในการเอาคุณค่า วิถีคิดที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย ได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรมและศาสนาประจำพื้นถิ่น ซึ่งประกอบกับผู้ประกอบการต้องมีความมุ่งมั่นเข้าใจและเข้าถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น (ธีระวัฒน์ จันทิก, 2560)

2. แนวคิดผู้นำธุรกิจระดับชุมชน

ผู้นำธุรกิจหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ซึ่งนำพาในการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ โดยผู้นำธุรกิจมีการปรับเปลี่ยนตนเองและองค์กรให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถอยู่รอดและสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รวมถึงทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเชื่อมโยงกับการแข่งขันในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการตัดสินใจเพื่อเพิ่มโอกาสเพื่อความสำเร็จ และเติบโตของธุรกิจ ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านแรก คือ ด้านการนำตนโดยเป็นผู้ที่มีความรู้ที่ทันสมัยและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความคิดเชิงบวก มีทัศนคติที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านที่สองคือ ด้านการนำทีม โดยเป็นผู้ที่สร้างขวัญและ

กำลังใจ จูงใจ บริหารทีม บริหารความขัดแย้ง เป็นผู้ที่ดีต่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ สอนและฝึกอบรมเพื่อพัฒนางานของทีมในด้านต่าง ๆ ให้อุทิศตนในทีมมีความรู้ความสามารถ รวมถึงส่งเสริมให้ทีมปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม และสำหรับด้านที่สาม คือ ด้านการนำองค์กร ผู้นำธุรกิจจำเป็นต้องกำหนด ทบทวน วิสัยทัศน์ เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรอย่างเกิดความสมดุล ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชาญฉลาดและเหมาะสมกับธุรกิจ (วรวรรษ เทียมสุวรรณ และคณะ, 2562) ทั้งนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจ และเข้าถึงบริบทของธุรกิจในระดับต่าง ๆ ประกอบกัน ตั้งแต่ระดับชุมชน ไปจนกระทั่งถึงธุรกิจระดับโลก เพื่อต่อยอดและเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้นำธุรกิจ นำมาองค์กรธุรกิจ และชุมชนให้เติบโตไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งผู้นำธุรกิจจะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทาง และขับเคลื่อนวิสาหกิจหรือธุรกิจระดับชุมชนให้ก้าวหน้าไปในทิศทางต่างๆ รวมถึงเกิดการพัฒนาอย่างเหมาะสมโดยสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาค และระดับประเทศต่อไปได้ (จินดาภา ลีนิวา, อัจฉรา เขมอัครเจตต์ และเบญจวรรณ เบญจกรณ์, 2564)

ทั้งนี้ องค์ประกอบของลักษณะกิจการหรือวิสาหกิจชุมชนเป็นการผลิตสินค้าหรือบริการที่มาจากอัตลักษณ์ ความรู้ความสามารถของคนในชุมชน ซึ่งมีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน รวมตัวกันประกอบรายได้เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชน และระหว่างชุมชน ซึ่งบริบทของ ชุมชนนั้นมีการผันแปรไปตามสภาวะเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจและความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาบริบทของชุมชนให้ดีขึ้นแบบพึ่งพาตนเอง ในอัตลักษณ์ของชุมชนด้วยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ตลอดจนการพัฒนา ระบบบริหารวิสาหกิจที่ทันสมัยในบริบทต่าง ๆ ของชุมชน จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้นำธุรกิจระดับชุมชนสามารถพัฒนาธุรกิจ บริบทของวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ดังนั้นการพัฒนา ระบบบริหารวิสาหกิจ เป็นการเสริมหนุนจากวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การมีความรู้ ความสามารถ ในกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน เป็นอย่างดี การมีคุณธรรม เช่น ความโอบอ้อมอารี เป็นที่ยอมรับได้ในชุมชน ความเป็นกันเอง การประสานงานต่อรองต่าง ๆ ได้นั้น เป็นการเสริมสร้างผู้ประกอบการให้กลายเป็นผู้นำธุรกิจได้ (ธีระวัฒน์ จันทิก และคณะ, 2565)

3. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

องค์การอนามัยโลกได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ว่ารูปแบบที่แท้จริงหรือสมบูรณ์ประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน (จินตวิรี เกษมสุข, 2554) ดังนี้ 1) การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วย 2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร 3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอา กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม และ 4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน อาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

จึงอาจกล่าวได้ว่าแนวทางการมีส่วนร่วมนั้น สามารถสรุปได้เป็น 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหา และสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของพวกเขาด้วยตัวของเขาเอง 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล (ธีระพงษ์ แก้วหาญ, 2543) การศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ สรุปผลจากข้อมูลที่ได้รับ เป็นการศึกษาในภาคเอกสารเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นซึ่งทำให้ทราบถึงความหมาย หลักการ ปัจจัยเงื่อนไข และอุปสรรคของการมีส่วนร่วม เป็นทิศทางในการศึกษา และเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นกระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำร่วมกันในการแสดงให้เห็นถึงความต้องการเข้าร่วม ความสนใจเข้าร่วม และการดำเนินการร่วมกันในการปรับปรุง พัฒนาสภาพในชุมชน และเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาของประเทศ จุดยุทธศาสตร์ การอยู่ร่วมกัน โดยหลักที่จะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จคือการบูรณาการซึ่งเป็นการร่วมมือกันทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ

4. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด มีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม ในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสมนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืน (เทิดชายช่วยบำรุง, 2552) เน้นการปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ขอบเขตการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกส่วนของการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องดำรงอยู่ได้ นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรมบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ และเกิดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด โดยการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเน้นความสำคัญของการควบคุมคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว การเอาใจใส่ดูแลจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 6 ประการที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ 1) การจัดการการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค 2) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 3) ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว 4) การใช้วัสดุและผลผลิตจากท้องถิ่น 5) การกระจายรายได้ และ 6) การจ้างงาน ทั้งนี้คุณภาพของงานสำหรับคนในท้องถิ่นควรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยใช้

ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสมและชาญฉลาด รวมถึงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและ วัฒนธรรม เกิดประโยชน์สูงสุดในระยะยาวนานที่สุด คำนึงถึงความสามารถของธรรมชาติ ความตระหนัก ถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิต ประชาชนโดยได้รับ ผลประโยชน์อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นระบบที่มีการบริหารจัดการอย่างมี คุณภาพการบริการการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เกิดขึ้น ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม และ สามารถพึ่งตนเองได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมารวมมือกันทำอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับการ ผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปัน การช่วยเหลือกัน มากกว่าการ แข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไม่แตกแยก แบ่งพวกและไม่ต่อสู้เพื่อ ผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือกัน (กรมส่งเสริม การเกษตร, 2562) ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจรไว้ 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัยในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การ ร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ 2) ระดับสูงขึ้น ส่งเสริมการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยี และการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และ ความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่ การประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต และ 3) การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยรัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่าง เครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน โดยแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการปรับวิถีคิดของชุมชน แบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2542)

โดยการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมความคิด เตรียมชุมชน เตรียมทีมงาน สืบหาข้อมูล เอาข้อมูลมาวิเคราะห์มาทำ เป็นแผนเป็นโครงการและกิจกรรม ทำประชาพิจารณ์ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีพี่เลี้ยงคอยให้คำ แนะนำ มีผู้นำชุมชนจากทุกหมู่บ้านในตำบลหนึ่งมาร่วมเรียนรู้กับผู้นำชุมชนจากหมู่บ้านอื่น ๆ เดือนละครั้ง แล้ว กลับไปดำเนินการขยายผลการเรียนรู้สู่ชุมชน ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากการ สื่อสารในระบบของชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์จน “รู้จักตัวเอง รู้จักชุมชน และรู้โลก” เกิดเป็น แผนชุมชนที่ปฏิบัติได้จริงในการสร้างระบบจัดการและการพัฒนาชุมชน และเกิดผล คือ ทำให้ชุมชนอยู่ใน สังคมที่เปลี่ยนไปได้อย่างรู้เท่าทัน สามารถคิดและตัดสินใจได้อย่างเป็นอิสระ ไม่ถูกครอบงำ หลุดพ้นจากวิถี คิดแบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง หลุดพ้นจากวัฒนธรรมอุปถัมภ์ มาสู่วัฒนธรรมข้อมูล

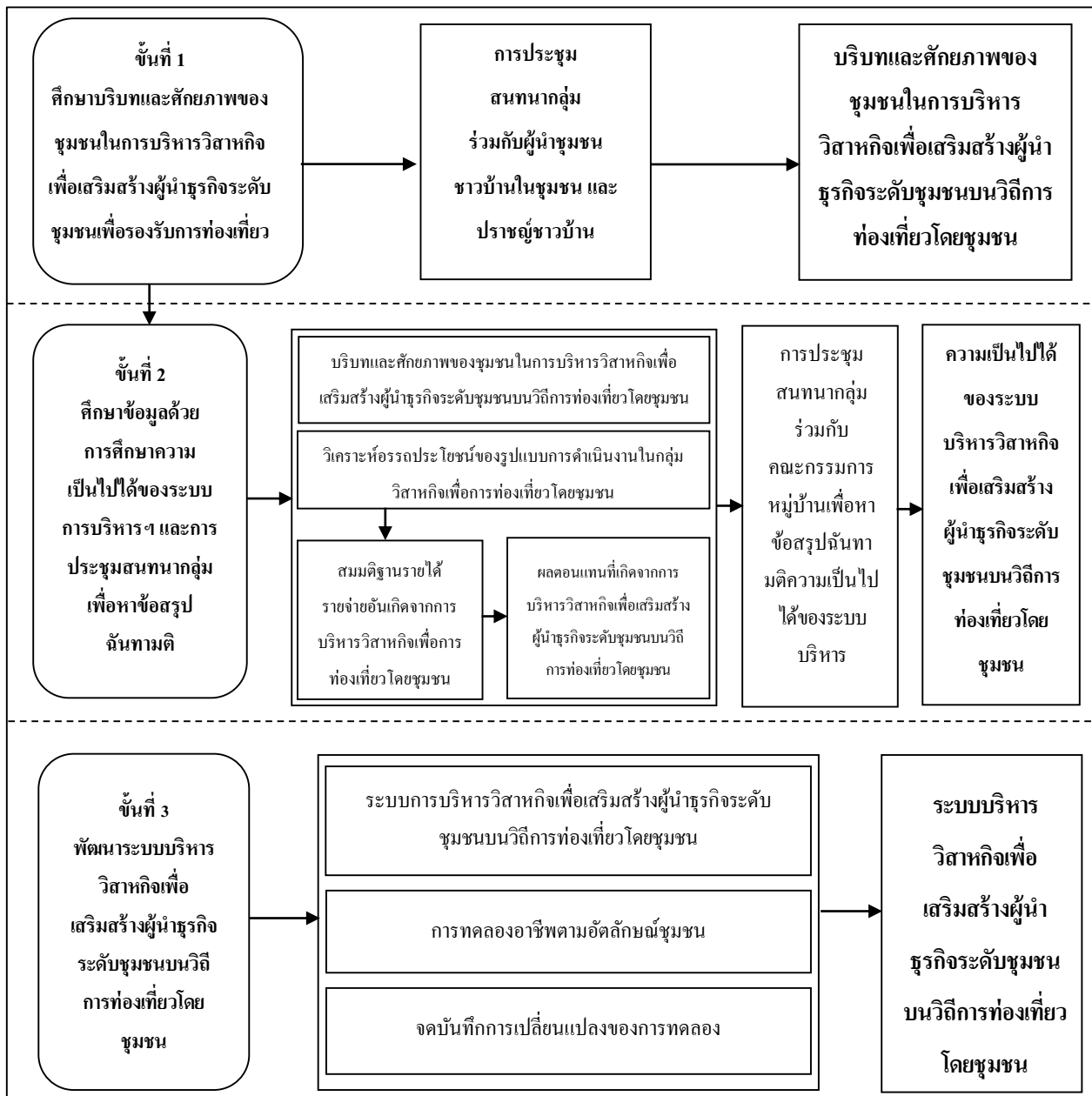
ปวีณา สปีลเลอร์ และคณะ

ความรู้ หลุดพ้นจากวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบรับ มาเรียนรู้แบบรุก สืบค้น สำรวจ วิจัย แสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง หลุดพ้นจากวิธีคิดและวิถีจัดการแบบแยกส่วน มาคิดแบบเชื่อมโยงบูรณาการ และจัดการแบบฉันทกพลึง ก่อให้เกิดผลไม่เพียงบวกแต่เป็นทวีคูณ รวมทั้งเกิดการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

6. ทฤษฎีเชิงระบบ

องค์ประกอบของระบบ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบหรือสิ่งต่างๆ เพื่อดำเนินงานสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ ตามวัตถุประสงค์ที่องค์การได้ตั้งไว้ ดังนั้นภายในระบบจึงมีองค์ประกอบ ดังนี้ สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Output) โดยแต่ละส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์และผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ นอกจากนี้ทั้ง 3 องค์ประกอบยังมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์การด้วย ในขณะที่องค์การต้องดำเนินกิจกรรมนั้น สิ่งที่จะช่วยให้้องค์การสามารถตรวจสอบว่ากิจกรรมต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง จึงต้องอาศัย ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งจะช่วยให้้องค์การสามารถปรับปรุง ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) (Schoderbek and Othors, 1990)

กรอบแนวคิดการทำวิจัยหรือสมมติฐานการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย

การพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีรายละเอียดของการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิธีการดำเนินงานวิจัยเพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนในการบริหารวิสาหกิจ เพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

- 1) การศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชน โดยใช้เทคนิคการสังเคราะห์เอกสารด้วยวิธีการอนุมาน (Deductive Approach)
- 2) การหาข้อสรุปค้นตามติของความเป็นไปได้ของระบบการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิธีการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปค้นตามติด้วยการจัดเวทีการสนทนากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการหาข้อสรุปค้นตามติของความเป็นไปได้ของระบบการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิธีการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในส่วนของการประชุมสนทนากลุ่มกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน 3 คน ชาวบ้านในชุมชน 5 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คน และ นักวิชาการ 4 คน ทั้งนี้จำนวนของผู้ให้ข้อมูลเป็นไปตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของโทมัส ทีแมคมิลแลน (Thomas T. Macmillan, 1971) ที่มีข้อเสนอว่าหากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 13 - 17 คน จะเป็นระดับที่ให้ผลของอัตราการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อน (Error) อยู่ที่ 0.54-0.50 และคงที่ที่ระดับ 0.04

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยการสนทนากลุ่ม
2. การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตการณ์โดยที่ผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยแต่มีโอกาสดูร่วมในกิจกรรมในฐานะผู้สังเกตการณ์ เพื่อเป็นการศึกษาบรรยากาศและกิจกรรมต่างๆ
3. นักวิจัยเป็นเครื่องมือ หมายถึง ตัวนักวิจัยเองเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล นักวิจัยเป็นเครื่องมือชนิดเดียวที่สามารถปรับเข้ากับสถานการณ์การวิจัย ซึ่งไม่อาจคาดเดาล่วงหน้าได้ทุกเรื่อง อีกทั้งสามารถใช้ความรู้แบบสามัญสำนึกแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เท่า ๆ กับใช้ความรู้ที่ได้มาจากทฤษฎี (Lincoln and Cuba, 1985)
4. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
5. สมุดบันทึก เพื่อจดรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดการวิจัย โดยใช้สำหรับจดรายละเอียด เหตุการณ์ต่างๆ ที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย สำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. เครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ในขณะที่สัมภาษณ์หรือสนทนาซักถาม
7. กล้องถ่ายรูปดิจิทัล เพื่อบันทึกภาพปรากฏการณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการดำเนินงานวิจัยศึกษาข้อมูลด้วยการศึกษาความเป็นไปได้ของระบบการบริหาร
ฯ และการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปฉันทมติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมความคิดเห็นของการประชุมสนทนากลุ่ม และตรวจสอบความ
ถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1978) เป็นการใช้กระบวนการวิธีที่
หลากหลาย (The Multiple-Method Approach) ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย
การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลประกอบด้วยสามรูปแบบ คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล ด้าน
ทฤษฎี และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์แบบองค์รวม ในลักษณะของการหา
ความสัมพันธ์ของผลการศึกษานำไปสู่การสรุปประเด็นที่เป็นตัวแปรสำคัญในการหาข้อสรุปฉันทมติของ
ความเป็นไปได้ของระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ซึ่งผลการศึกษาที่ได้นั้น จะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงาน สอดคล้อง
กับสภาพความเป็นจริง อันจะก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในชุมชนอย่าง
ยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยว
โดยชุมชน

1. พัฒนาระบบการบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดย
ชุมชน
2. การทดลองอาชีพตามอัตลักษณ์ชุมชน โดยจุดบันทึกการเปลี่ยนแปลงของการทดลอง

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

การพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดย
ชุมชน คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินบริบทและศักยภาพของชุมชน
สำหรับระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2) การประเมินความเป็นไปได้ของระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ผู้นำธุรกิจ
ชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างผู้นำ
ธุรกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยสามารถ
สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

การพัฒนาระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยว
โดยชุมชนนี้ คณะผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ ประกอบด้วย 1) การศึกษาความ
เป็นไปได้ผลตอบแทนทางการเงินของระบบบริหารเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดย
ชุมชน โดยในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นไปได้ที่เกิดจากบริบทของชุมชน พบว่า ชุมชนมีบริบทที่
เข้มแข็งใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ด้านการมีศักยภาพชุมชน มีทุนทางสังคม

ที่ดี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการกำหนดแผนพัฒนา ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีอันจะทำให้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้มีความสำเร็จได้ เนื่องจากการมีรากฐานที่แข็งแรง ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี ดันประยูร (2557) ได้ศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโด อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 2) รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเป็นธรรม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่บูรณาการการท่องเที่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้การดำเนินงานโดยคณะกรรมการชุมชน แบ่งหน้าที่ให้บริการตามความถนัดและความพร้อมของกรรมการ จัดทำรายการนำเที่ยวตามจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชนและการพักโฮมสเตย์ของชุมชน

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของการดำเนินงานที่เกิดจากบริบทของชุมชนแล้วนั้น คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นไปได้ของระบบบริหารเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นการสร้างอาชีพ และได้มีการประมาณการรายได้ รายจ่ายที่อาจจะเกิดขึ้น พบว่า อาชีพที่สามารถสร้างรายได้ได้แล้วในปัจจุบันและมีความเป็นไปได้สูง ได้แก่ อาชีพรองรับการศึกษาดูงาน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากนมแพะ ได้แก่ โยเกิร์ตนมแพะ และนมแพะพาสเจอร์ไรส์ คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดทำศึกษาความเป็นไปได้ของวิสาหกิจชุมชนบนวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้กิจกรรมนี้ พบว่า มีความเป็นไปได้สูงหากชุมชนจะดำเนินการจะคืนทุนภายใน 10 เดือน และอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) ปีที่ 5 ได้เท่ากับ ร้อยละ 418 และมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value : NPV) ได้เท่ากับ 1,143,948.83 บาท มีค่ามากกว่าศูนย์ จึงเห็นควรนำลงทุนเนื่องจากค่า IRR มีค่ามากกว่าผลตอบแทนจากการลงทุนอื่น ๆ เช่น การนำเงินไปฝากธนาคาร ลงทุนในตราสารหนี้อื่น ๆ ทองคำหุ้นสามัญ และ NPV มีค่ามากกว่าศูนย์

ทั้งนี้ในมุมมองด้านการตลาดเพื่อเป็นการทำการตลาด 2 ทาง เปลี่ยนจาก In Side Out เป็น Out Side In ด้วยการนำอาหารไปขายภายนอกตามงานอีเวนต์ หรือโรงแรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการขยายตลาดเพิ่มขึ้น และผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาต่อยอดวิสาหกิจชุมชนสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างอาชีพนั้น พบว่า ระบบบริหารจัดการมีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากการดำเนินงานนั้นมีการวางแผนแนวทางที่เอื้อต่อวิถีชีวิตในชุมชนและการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน อันประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติเป็นมุสลิม ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติจึงทำให้มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดความสามัคคีช่วยเหลือกัน โดยมีผู้นำชุมชนคือผู้ใหญ่บ้านเป็นพลังขับเคลื่อน 2) การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในชุมชน โดยแต่เดิมคนในชุมชนมีอาชีพหลากหลายทั้งเลี้ยงแพะ เลี้ยงไก่ ปลูกผักสวนครัว มีการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้ โดยการนำของผู้นำชุมชนที่มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านแต่ละครัวเรือนมีการปลูกผักสวนครัวแบบหลากหลาย โดยไม่ให้ปลูกซ้ำกัน ในขณะที่เดียวกันก็มีการส่งเสริม

เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นอยู่ด้วย เพื่อให้ชาวบ้านมีการพัฒนาตนเอง สอนกระบวนการผลิต การตลาด เพื่อเป็นการต่อยอดในอาชีพที่ยั่งยืนของคนในชุมชนให้มีรายได้ที่มั่นคงสามารถเลี้ยงดูครอบครัว ได้ 3) ระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง ด้วยการนำความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ 4) การพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของ ชุมชน จากการดำเนินงานนั้น ชาวบ้านในชุมชนเห็นด้วยกับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เป็นการ สร้างมูลค่าให้หมู่บ้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตให้กับพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันชาวบ้านที่ดำรงชีวิตใน พื้นที่นี้มาตั้งแต่กำเนิดนั้นทุกคนย่อมมีความรัก ความผูกพันกับชุมชน มีความห่วงใยในทรัพยากร จึงต้องการ ให้นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านนั้นมีความรัก มีความชื่นชมในธรรมชาติ ช่วยกันดูแล รักษาสภาพภูมิทัศน์โดยรอบ ไม่ให้เสื่อมโทรมหรือถูกทำลายเพื่อต้องการให้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเก่า ๆ ดำรงอยู่สืบไปได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระวัฒน์ จันทิก และคณะ (2560) ซึ่งพบว่าการพัฒนาอาชีพชุมชน ตามอัตลักษณ์หมู่บ้านมุสลิม ด้วยศูนย์บริหารจัดการบ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้มีการพัฒนาอาชีพ ให้กับชาวบ้านในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างรายได้แต่ยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์และกลิ่นอายของความเป็นมุสลิม

จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนในการบริหารวิสาหกิจเพื่อ เสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิธีการท่องเที่ยวโดยชุมชน และขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความเป็นไปได้ของ ระบบบริหารวิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิธีการท่องเที่ยวโดยนำเสนอเป็นระบบและ กลไกในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างผู้นำธุรกิจระดับชุมชนบนวิธีการท่องเที่ยวโดย ชุมชน พบว่า วิธีการระดมสมาชิกเข้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้น ใช้วิธีการให้ความรู้ถึงข้อดีของการจัดตั้งกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ทำให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น การขอสินเชื่อทำได้ง่ายกว่าในการขอสินเชื่อรูปแบบ บุคคล และการช่วยเหลือของรัฐบาลเพิ่มขึ้น โดยการเข้าเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ทางกลุ่มไม่มีการปิด กั้นสมาชิก แต่จะเป็นการเชิญชวนให้เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ให้คนที่เต็มใจ และมีความตั้งใจเข้าร่วมกลุ่ม ในเบื้องต้นชาวบ้านในหมู่บ้านก็มีความคิดเห็นตรงกันข้ามของการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนว่า การเข้า รวมกลุ่มกันจะทำให้เกิดการขัดแย้งกัน แต่ผู้นำชุมชนได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาของเกษตรกรที่ประสบ ความสำเร็จให้เป็นกรณีศึกษาเพื่อให้รายอื่น ๆ มองเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น สำหรับ การบริหารการเงิน ได้มีการ ชี้แจงเรื่องยอดเงินเข้า รายรับ รายจ่าย ให้กับสมาชิกกลุ่มได้รับรู้ในทุก ๆ เดือน สำหรับรายได้หลัก ๆ ที่ทาง หมู่บ้านได้รับเข้ามาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ นมแพะพาสเจอร์ไรส์ และ โยเกิร์ต

ในส่วนของรายได้ที่เหลือจากการหักต้นทุน จะเก็บไว้เป็นการปันผลกลับไปให้กับสมาชิก และ เก็บไว้เป็นต้นทุนค่าดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยในส่วนของการปันผลนั้น ทางกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนได้มีการวางกติกาไว้ว่าจะไม่ปันผลกลับไปเป็นเงิน แต่จะเป็นการปันผลกลับไปเป็นของใช้เพื่อการ อุปโภคบริโภค แต่ทั้งนี้การดำเนินงานก็มีการยืดหยุ่น ยกเว้นบางกรณี เช่น หากสมาชิกกลุ่มรายใดต้องการ นำเงินไปจ่ายค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน ก็จะมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อหามติในที่ประชุม ระหว่างประธาน กลุ่ม รองประธาน เภรัณญิก ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อพิจารณาการจ่ายปันผลให้กับสมาชิกกลุ่มในกรณีที่ สมาชิกกลุ่มต้องการใช้เงิน สำหรับในการต่อยอดวิสาหกิจชุมชนนั้น จะมีการทำชุมชนต้นแบบ โดยใช้

หมู่บ้านชาวไทยมุสลิมเป็นชุมชนน่ารัก เป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ใกล้เคียงที่อยู่ในตำบลสามพระยา อีก 7 หมู่บ้าน เช่น การเลี้ยงแพะนม และมีการทำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากนมแพะ คือ นมพาสเจอร์ไรส์ โยเกิร์ต และให้เกษตรกรหมู่บ้านอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งวัตถุดิบให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจำหน่าย

นอกจากนี้จะมีการทำผลิตภัณฑ์ที่สามารถเก็บไว้ได้นาน คือ นมอัดเม็ด นมผงสำหรับไว้ชง เป็นต้น และจะดำเนินการขยายจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นสหกรณ์หมู่บ้าน ซึ่งจากการขยายตัวนี้ ผู้นำเห็นว่าจะทำให้ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมาวุธ ทรัพย์พรหมพิท และวัลภา ว่องวิวิธกุล (2556) พบว่า การศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน มีโอกาสขยายตัวเชิงธุรกิจได้จึงต้องเริ่มจากผู้นำมีความสามารถ มีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับของสมาชิกและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

จากภาพรวมการดำเนินงานที่ผ่านมาของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวหมู่บ้านชาวไทยมุสลิม พบว่า ได้มีชาวบ้านจำนวน 18 ครัวเรือน ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการเป็นหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่นอกจากจะเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวหมู่บ้านชาวไทยมุสลิม แล้วยังมีการดำเนินงานด้วยการเข้าร่วมเป็นจุดเรียนรู้ นำวัตถุดิบเข้ามาร่วมสนับสนุนขายในการทำอาหารรองรับการศึกษาดูงาน จากการทดลองเปิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นพบว่า ในพื้นที่ยังมีหลายสิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ได้แก่ การประเมินขนาดพื้นที่ ในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ควรมีการระบุจำนวนกลุ่มสมาชิกในการเข้าชมเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อสลับหมุนเวียนกันเข้าดูงานให้จำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละรอบไม่แออัดมากจนเกินไป สำหรับการออกแบบกิจกรรมที่ต้องพักอาศัยค้างคืนจะต้องคำนึงถึงความหลากหลายของกิจกรรมที่สามารถรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมไม่ซ้ำ และการจัดลำดับกิจกรรม ก่อนและหลัง ระหว่างสถานที่ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวกลางแจ้ง ควรมีการสลับให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวตามช่วงอายุ อีกทั้งกิจกรรมการนำเสนอต้องมีความน่าสนใจและการพิจารณาวิธีการนำเสนอเนื้อหาผ่านการบรรยายแก่นักท่องเที่ยวจะต้องเรียบเรียงเรื่องราวที่เข้าใจง่าย

ทั้งนี้หากพัฒนาในด้านของศักยภาพทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ควรมีการเพิ่มจำนวนป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมายในบริเวณที่สำคัญ และการเพิ่มจำนวนของ Guide Map ลักษณะของแผ่นคู่มือให้แก่นักท่องเที่ยว หรือมีจุดจัดแสดงที่ชัดเจน อีกทั้งการออกแบบเส้นทางจักรยานจำเป็นต้องมีการปรับพื้นที่ของถนนให้มีความสะดวกต่อการเข้าถึง คำนึงถึงระยะการปั่นแต่ละครั้ง ตลอดจนการเพิ่มจำนวนร้านสะดวกซื้อ และร้านจำหน่ายของฝากของที่ระลึกจากชุมชน สำหรับสินค้าจากชุมชนควรมีการถอดบทเรียนหรือเข้าสู่กระบวนการจัดการความรู้เพื่อให้องค์ความรู้อยู่กับชุมชนต่อไปทุกยุคทุกสมัย และจากผลการวิเคราะห์อรรถประโยชน์ของรูปแบบการดำเนินงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวหมู่บ้านชาวไทยมุสลิม พบว่า

รูปแบบการดำเนินงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีค่าอรรถประโยชน์สูงสุดคือ อาชีพรองรับการศึกษาดูงาน รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากนมแพะ ผ้าบาติก ผลิตภัณฑ์จากหนังแพะ และผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตามลำดับ

ทั้งนี้ การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวนี้ ควรมีการจัดลำดับความสำคัญที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ อาชีพรองรับการศึกษา ดูงาน รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากนมแพะ ผ้าบาติก ผลิตภัณฑ์จากหนังแพะ และผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตามลำดับ ซึ่งการดำเนินการ ดังกล่าวเป็นการดำเนินงานที่ทางชุมชนเห็นว่ามีความต้องการทางการตลาด ทำให้สามารถบริหารจัดการด้านการตลาดได้ง่าย เนื่องจากมีความต้องการของผู้บริโภคอยู่แล้ว อีกทั้งยังเป็นการจัดการความรู้ด้วยการนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาต่อยอดสร้างมูลค่า ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระวัฒน์ จันทิก (2560) ได้ศึกษาการประเมินอรรถประโยชน์ผลิตภัณฑ์ต่อผลได้ของเศรษฐกิจชุมชนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดเพชรบุรี พบว่า หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญในรูปแบบการดำเนินงานใน 3 ประเด็น ได้แก่ การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร และการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

นอกจากการดำเนินงานข้างต้นแล้วเพื่อให้การดำเนินงานภายในชุมชนมีมิติที่หลากหลายในการรองรับนักท่องเที่ยว จึงควรมีการเสริมสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ศึกษาดูงานได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เนาว์วัน ลำยอง ปลั่งกลาง และชุมพล พิษพันธ์ไพศาล (2557) พบว่า การจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกลุ่มควรจัดให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับอาหารที่ชุมชนเลือกและมีความพร้อมคือ กิจกรรมการทำอาหาร ประกอบการบรรยายให้ความรู้แลกเปลี่ยนกับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน 2) ด้านคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ควรจัดกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่สามารถเผยแพร่ได้ตามแนวทางของชุมชนเอง และควรเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจจริง 3) ด้านประสบการณ์ตรงกับเจ้าของวัฒนธรรม ควรจัดตั้งกลุ่มรับผิดชอบโดยตรงจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อดำเนินการภายใต้แผนงานที่ชัดเจนที่มีกรอบของระยะเวลางบประมาณ กระบวนการให้บริการ รวมทั้งแสดงศักยภาพเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะเริ่มต้น เช่น การจัดบ้านพักเป็นโฮมสเตย์ การจัดทำของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งโครงการวิจัยนี้ได้วางแนวทางไว้ให้แล้ว รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาในลักษณะการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในลักษณะ In Side Out มากขึ้น ตามที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ควรศึกษาเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากแพะและการปรุงอาหารจากแพะที่เป็นเมนูเฉพาะของชาวมุสลิม จะสามารถส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะแบบครบวงจร เพื่อเป็นการพัฒนาสิ่งที่เป็นจุดเด่นและอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาจากธรรมชาติของชุมชนสู่ความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรส่งเสริมให้ชุมชนได้มีการใช้ศักยภาพของชุมชนเองที่มีในท้องถิ่นอย่างเต็มความสามารถ เพื่อพัฒนาให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
2. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อให้เกิดการพึ่งพากันและยกระดับชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาต่อไปได้โดยไม่หยุดชะงัก
3. ภาครัฐควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยว ทั้งด้านการพัฒนาระบบฐานข้อมูล และการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อเสริมศักยภาพให้ชุมชนมีเครื่องมือที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *รายงานเศรษฐกิจการท่องเที่ยว*. วันที่ค้นข้อมูล 12 ตุลาคม 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.mots.go.th>.
- จินดาภา ลีนิวา อัจฉรา เขมอัครเจตต์ และเบญจวรรณ เบญจกรณ์. (2564). คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารของผู้นำชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงรายจังหวัดเชียงราย. *HRD JOURNAL*, 12(2), 41-57.
- จันทวีร์ เกษมสุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). *ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม*. ขอนแก่น: โครงการจัดตั้งมูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ชมรมนักวิชาการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- ธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). การมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของประชากรผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนจังหวัดเพชรบุรี. *เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์*, 12(2).
- ธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). การพัฒนาอาชีพชุมชนตามอัตลักษณ์หมู่บ้านมุสลิมด้วยศูนย์บริหารจัดการบ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระวัฒน์ จันทิก, ปวีณา สปีลเลอร์, ปภาวิน พชร โชติสุธี และธงชัย ทองมา. (2565). การพัฒนากลยุทธ์การสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 9(2), 54-81.
- ปราณี ต้นประยูร. (2557). การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โดยการศึกษาของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโด อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ. (2558). การพัฒนาแนวทางบริหารจัดการชุมชน แบบมีส่วนร่วม เพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีอัตลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านมุสลิม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พิมพ์วิภา ตราชวณิช และณัฐพงศ์ พันธุ์น้อย. (2565). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพในบริบทประเทศไทย. *สารศาสตร์*, 3, 497-508.
- รัชณี รูปหล่อ, คุชฎี พรหมทัต และวัลภา ว่องวิวิกุล. (2556). แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน. ใน *วารสารวิชาการและการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ฉบับพิเศษ การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 5 (158-171)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- รวรรณ เทียมสุวรรณ, วัชรพล วิบูลยศรีน, ศิโรจน์ ผลพันธิน และเหม ทองชัย. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 15(2), 219-231.
- วันทนา เนาว์วัน ลำยอง ปลั่งกลาง และชุมพล พิษพันธ์ไพศาล. (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สัมผัสภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา: ผลิตภัณฑ์อาหาร วัฒนธรรมมุสลิม ชุมชนเมืองเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุดถนอม ต้นเจริญ. (2561). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 8(2), 32-41.
- Key1, C., & Vijayan, K. P. (2006). Community Participation and Tourism Attitudes in Belize. *Interamerican Journal of Environment and Tourism*, 2(2), 8-15.

ปวีณา สปีลเลอร์ และคณะ

Denzin, N. K. (1978). *The research act: a theoretical introduction to sociological methods*.

New York: McGraw-Hill.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, Ca: Sage Publications.

Macmillan, T. T. (1971). The Delphi Technique., Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development, Monterey, California. (May 1971), 3-5.

Schoderbek, P. P., & Others. (1990). *Management System: Conceptual Consideration* (4th ed.).

Homewood, IL: Richard D. Irwin, Inc.,.

World Tourism Organization. (2022). *Best tourism villages of 2022 named by UNWTO*. Retrieved October 17, 2022, from <https://www.unwto.org/news/best-tourism-villages-of-2022-named-by-unwto>

การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว
**Local Public Policy Participatory Administration of Local Administrative Organization
in Sakeao Province**

เสริมสิทธิ์ สร้อยสอดศรี (Sermsit Soisodsri)

ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer of Public Administration Program in Public Administration,

Faculty of Science and Social Sciences, Burapha University

E-mail: sermsit@buu.ac.th

Received: 22 February 2023

Revised: 26 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการทดสอบค่า t- test และ One - way ANOVA กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD และทดสอบหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient of correlation)

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนและความคิดเห็นของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมและมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ได้แก่

ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นพลเมือง) ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
($r_{xy} = 0.86$, sig. = 0.00)

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า นโยบายสาธารณะท้องถิ่นมีความเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นควรคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจเพื่อลดการผลิตนโยบายซ้ำที่ท้องถิ่นไม่ต้องการ ในขณะที่ราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง (กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) ต้องมีบทบาทในการสนับสนุนภารกิจขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่ปราศจากการบังคับบัญชาหรือสั่งการตามแนวนโยบายที่ไม่มีกฎหมายรองรับเพื่อตอบสนองภารกิจของรัฐ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทเพื่อที่จะสะท้อนปัญหาไปสู่การแก้ไข ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมแนวทางส่งเสริมการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างรูปแบบกลไกการเข้าถึงการบริหารนโยบาย เพิ่มบทบาทหน้าที่ในการร่วมประเมินผลตรวจสอบนโยบายท้องถิ่น และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานนโยบายด้านต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์ เพื่อความสะดวกและหลากหลายในติดตามความก้าวหน้าของนโยบายสาธารณะท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะท้องถิ่น, การบริหารงานท้องถิ่น, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objective of this research is to study the participation of people on the topic of Participatory Local Public Policy Administration of Sakaeo Provincial Local Administrative Organizations, factors affecting on Participatory Local Public Policy Administration, comparing people's participation and people's opinions on factors affecting participatory local public policy administration classified by individual factors. The sample groups used in this study were people in the area of the local administrative organization in Sa Kaeo Province. Data collection tools are used as questionnaires. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. Data were analyzed to test the hypothesis. The statistical t-test and one-way ANOVA were determined at the statistical significance at the 0.05 level and the pairwise testing by LSD method and the correlation was tested by Pearson's product moment correlation coefficient.

The results of the research revealed that the overall people participated in the administration of local public policies was at a high level ($\bar{X} = 3.44$). After comparing the results of public participation and public opinion, it was found that people held different positions also have different on participation and opinions. The factors affecting local public policy administration differed at statistical significance at the 0.05 level such as community factor (citizenship) and organizational factors (local government organization) ($r_{xy} = 0.86$, sig. = 0.00)

The results of the qualitative study have shown that local public policies are unique to each local government organization. Therefore, the administration of local public policy should take into account the needs of the people as a primary concern in order to comply with decentralization principles to reduce the production of unwanted local duplicate policies. Whereas the central government and regional that are directly related to the local governing (Ministry of Interior, Department of Local Administration) must play a role in supporting the mission of local governments without command or directives in accordance with policies that do not support the law to meet the mission of the state and should allow people to play a role in order to reflect the problem to the solution too. The administrators of local government organizations must promote guidelines for promoting local public policy administration, namely creating a model for accessing to policy management mechanisms, increasing roles and duties to participate in the evaluation of local policy audits and enhancing public relations channels for implementing various policies via online communication to facilitate and diversify in tracking the progress of sustainable local public policy.

Keywords: Local public policy, Local administration, Public participation

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและส่วนราชการท้องถิ่นที่กฎหมายกำหนด ตามหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญที่ทำให้ประชาชน ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารการปกครองท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหา การสนับสนุนการพัฒนา และส่งเสริมศักยภาพท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจสำคัญที่ได้รับมอบมาจากส่วนกลาง นั่นคือ ภารกิจด้านการบริการสาธารณะ จะเห็นได้ว่าการที่รัฐจัดตั้งให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของตนเองทั้งในด้านการเลือกตั้งผู้แทน การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารงาน ภายใต้หลักการกระจายอำนาจที่รัฐมอบให้ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นนโยบายระดับท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึงดำเนินการ

ในการดำเนินนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งการประชาคม การเปิดรับฟังความคิดเห็น และถูกบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายท้องถิ่น หากนโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นแล้วสามารถแก้ไขปัญหา ตอบสนองความต้องการของประชาชนและท้องถิ่นได้ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวมถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นแก่การบริหารจัดการ

ท้องถิ่น จะยิ่งเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ หากกระบวนการเกิดนโยบายสาธารณะท้องถิ่นควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

นโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่น เป็นการกำหนดทิศทาง แนวทาง แผนงาน โครงการและ กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกที่จะทำเพื่อพัฒนาท้องถิ่นหรือตอบสนองต่อปัญหาของท้องถิ่น นั้น ๆ โดยหน่วยงานราชการในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ต่างมีหน้าที่เป็นหน่วยงาน ประสานงานเพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดไปปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ สูงสุด เช่น โครงการประชารัฐ เป็นต้น โดยส่วนงานราชการระดับจังหวัดเป็นหน่วยงานติดตามขับเคลื่อน นโยบายไปสู่ระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละนโยบาย ซึ่งสอดคล้อง แนวนโยบายของรัฐบาล แต่นโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วน ได้เสียอย่างมาก จนทำให้ นโยบายที่ดำเนินการไปแล้ว ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาให้กับ ท้องถิ่น หรือในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิผลจนก่อให้เกิดประสิทธิภาพตามมา ก่อให้เกิดความสูญเสีย ทั้เวลา กำลังคน ทรัพยากรที่ใช้และงบประมาณที่นำลงไปสนับสนุน โครงการ การดำเนินนโยบายสาธารณะ ในระดับท้องถิ่นที่ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างแท้จริง จนทำให้ นโยบายสาธารณะในระดับ ท้องถิ่นหลายนโยบายถูกต่อต้านจากกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นหรือนโยบายสาธารณะบางนโยบายไม่สามารถ แก้ไขปัญหาให้แก่ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ท้องถิ่นได้ (วิลดา อินฉัตร และอนันต์ ธรรมชาลัย, 2560, หน้า 41-42) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริม และพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายท้องถิ่น พร้อมกันนี้ประชาชนเองในท้องถิ่น ต้องให้ความสนใจในการเข้าร่วมกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ กระบวนการ กำหนดนโยบายสาธารณะท้องถิ่นจึงเป็นแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันตาม แนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมและหลักการกระจายอำนาจที่แท้จริง

จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดในภูมิภาคตะวันออกของประเทศไทย มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่รับผิดชอบในด้านการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นในทุกๆระดับ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วน จังหวัดสระแก้ว เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งในแต่ละองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นนั้น มีการบริหารนโยบายสาธารณะที่แตกต่างกันตามแต่ละบริบทของพื้นที่ เนื่องจากจังหวัด สระแก้ว นับว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์การค้าชายแดน เชิงการพัฒนาเกษตรกรรม และ การเป็นเมืองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ตลอดจนยังมีความสำคัญในเชิงการเมืองในทุกๆระดับของตระกูล การเมืองที่สำคัญของจังหวัดสระแก้วที่มีพื้นที่ทางการเมืองมาเป็นระยะเวลายาวนานและมีความสัมพันธ์กับ การบริหารนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมี ส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการนำนโยบายท้องถิ่น ไปปฏิบัติ การมีส่วน

ร่วมในการติดตามและประเมินผลนโยบายสาธารณะท้องถิ่น และปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นพลเมือง) ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจ และสร้างระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินการกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการเป็นฐานข้อมูลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารนโยบายสาธารณะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างยั่งยืน

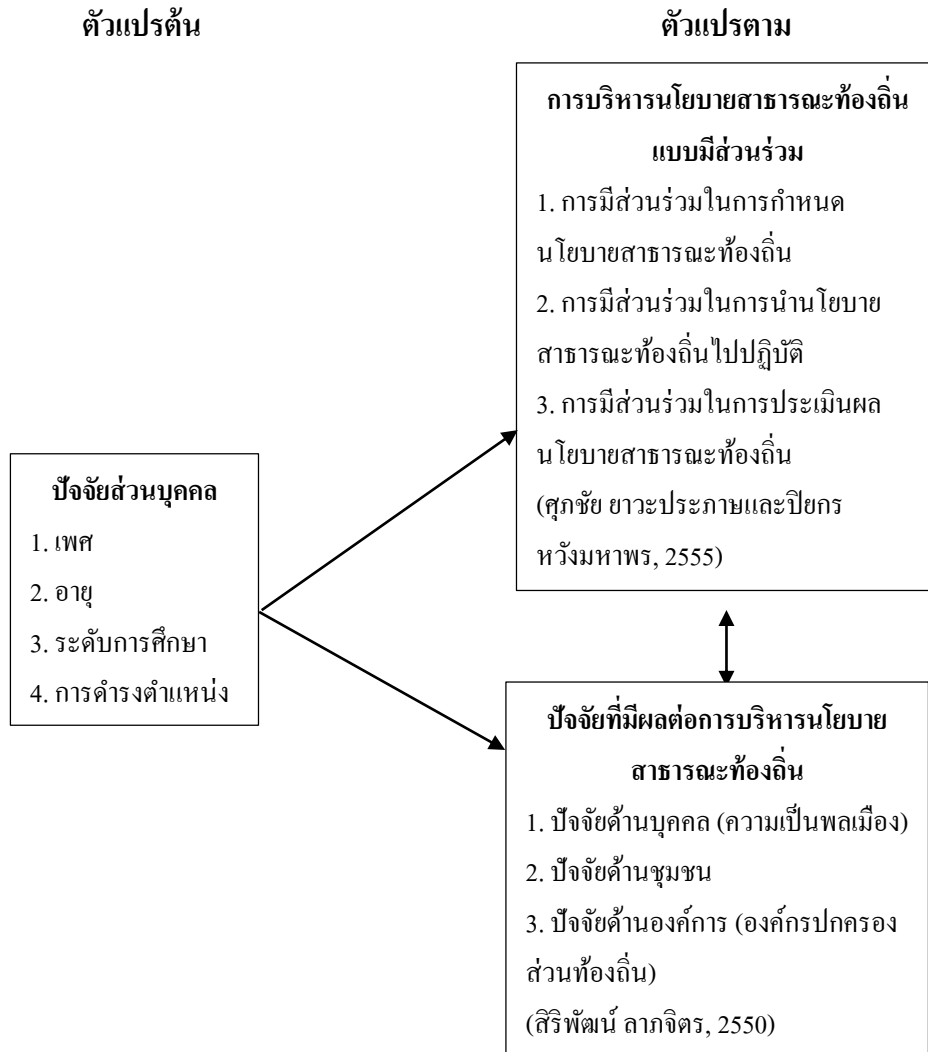
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว
6. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว

สมมติฐาน

1. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา การดำรงตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา การดำรงตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกัน
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นพลเมือง) ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว โดยมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งประมาณได้จำนวน 381,149 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2564) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยการใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973 อ้างถึงใน สิรินอร์ นิยมเดช, 2556, หน้า 79) ได้จำนวน 400 คน และกำหนดขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง แบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Stratified random sampling) ของแต่ละอำเภอออกเป็น 9 กลุ่มตามพื้นที่อำเภอที่มีเขตรับผิดชอบของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีโครงสร้างแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการดำรง

ตำแหน่ง ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วย t-test และ One -way ANOVA และการทดสอบหาความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ หัวหน้าส่วนราชการ และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน โดยวิธีการได้มาซึ่งผู้เข้าร่วมการวิจัย จะมาจากหัวหน้า ส่วนราชการและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด สำหรับหัวหน้าส่วนราชการนั้น ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกจากส่วนราชการที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาและให้คำปรึกษา แนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลังและการให้บริการสาธารณะซึ่งถือเป็นนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยมีผู้บริหารส่วนราชการ คือ ท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ตัวอย่าง และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระแก้ว ประเภทละ 1 ตัวอย่าง ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว นายกเทศมนตรีเมืองอรัญประเทศ นายกเทศมนตรีตำบลท่าเกษม และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัฒนานคร

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. และส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ
2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการนำนโยบายสาธารณะท้องถิ่นไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนโยบายสาธารณะท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง
3. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นพลเมือง) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

4. บริบทการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระแก้ว จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า

4.1 ส่วนราชการที่มีสถานะในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา โดยมีสถานะเป็นผู้ให้ความเห็นหรือที่ปรึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะมีบทบาทโดยตรงได้กับการบริหารนโยบายสาธารณะของท้องถิ่น แต่ยังมีภารกิจที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น การตรวจสอบร่างข้อบัญญัติ, เทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี การขอรับการสนับสนุน งบประมาณเงินอุดหนุน จึงพร้อมที่จะสนับสนุนให้เกิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้หลักการกระจายอำนาจ มีความเป็นอิสระในการบริหารราชการแต่ยังไม่เป็นท้องถิ่นอิสระจากรัฐบาล ดังนั้นจึงยังต้องมีข้อสั่งการที่ส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคมีความเห็นเป็นอย่างอื่นได้ บางครั้งอาจไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือประชาชนได้ทุกเรื่อง เนื่องจากในการดำเนินภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหลากหลายทั้งงานโยธา งานสาธารณสุข โภค งานพัฒนาชุมชน งานการศึกษา งานงบประมาณรายจ่าย ซึ่งล้วนต้องใช้ความระมัดระวัง รอบคอบและเกี่ยวข้องกับระเบียบกฎหมายทั้งสิ้น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงมีส่วนราชการภายในที่จะรองรับการตรวจสอบและให้ความเห็นแก่ท้องถิ่น การดำเนินการใด ๆ ถึงแม้จะเป็นความต้องการโดยตรง แต่หากขัดกับระเบียบกฎหมายก็ไม่อาจกระทำได้ ดังนั้นจึงพร้อมที่จะเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมมากกว่าที่จะมีบทบาทโดยตรงกับการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด แสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนว่าให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนา การร่วมรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่น การเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ แต่ด้วยยังมีข้อจำกัดบางประการ ทำให้ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ และมีความคิดเห็นว่าการตอบสนองความต้องการของประชาชนต้องเกิดการสะท้อนปัญหาที่แท้จริงจากคนที่ประสบปัญหาและมีความต้องการโดยตรง กล่าวคือแต่ละท้องถิ่นก็จะมีความเป็นเฉพาะตัว จึงจำเป็นต้องมีนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นตนเอง ไม่สามารถใช้นโยบายที่ส่วนกลางกำหนดให้ได้ทุกด้าน เพราะนโยบายรัฐบาล มุ่งสร้าง แก้ปัญหาและตอบสนองทั่วทั้งประเทศแบบภาพรวม อีกทั้งส่วนราชการกลางและส่วนภูมิภาค มักที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ตอบสนองภารกิจของรัฐในทุกด้าน แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีภารกิจในการตอบสนองประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งอาจไม่ตรงกับนโยบายของรัฐ รวมถึงข้อสั่งการบางประการที่ไม่ให้อำนาจในการจะกระทำได้

ในขณะที่เดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมที่จะสนับสนุนและเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ ทุกครั้งที่มีโอกาส ผ่านภารกิจของส่วนราชการและแผนงานประจำ อีกประการหนึ่งคือผ่านภารกิจของกิจการสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมกับงานกิจการสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ผ่านสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีโอกาสมาอภิปรายในการประชุมสภาองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น โดยสามารถนำปัญหา อุปสรรค มาเสนอให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับทราบ และดำเนินการได้ นโยบายสาธารณะท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญทุกขั้นตอน ซึ่งหากเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ หลักการกระจายอำนาจนั้น ควรเข้ามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการในฐานะเจ้าของปัญหาที่แท้จริง

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ยอมรับสมมติฐาน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกัน		√ Sig = 0.258
สมมติฐานที่ 1.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกัน		√ Sig = 0.575
สมมติฐานที่ 1.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกัน		√ Sig = 0.862
สมมติฐานที่ 1.4 ประชาชนที่ดำรงตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกัน	√ Sig = 0.002*	

ตารางที่ 2 คุณภาพชีวิตการทำงานของนายทหารประทวน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(n = 180)

คุณภาพชีวิตการทำงานของนายทหารประทวน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	3.97	.64	มาก	5
2. สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	3.95	.55	มาก	6
3. โอกาสก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน	4.00	.62	มาก	4
4. โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง	3.84	.62	มาก	8
5. การบูรณาการทางสังคม	3.84	.69	มาก	7
6. ธรรมเนียมขององค์กร	4.02	.66	มาก	2

คุณภาพชีวิตการทำงานของนายทหารประทวน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว	4.01	.64	มาก	3
8. ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	4.22	.57	มากที่สุด	1
รวม	3.89	.49	มาก	

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3

		y_1	y_2	y_3	y_t
x_1	Pearson	0.65**	0.68**	0.63**	0.77**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00	0.00
x_2	Pearson	0.50**	0.39**	0.30**	0.46**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00	0.00
x_3	Pearson	0.67**	0.36**	0.67**	0.80**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00	0.00
x_t	Pearson	0.75**	0.59**	0.82**	0.87**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00	0.00

อภิปรายผล

การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว ซึ่งแบ่งเป็น ส่วนราชการที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีความพร้อมที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกมิติ และสนับสนุนนโยบายของท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้ภายใต้ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ ที่ให้อำนาจท้องถิ่นไว้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพยายามในการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อต้องการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารราชการโดยไม่มีแบ่งแยกและเกิดความเท่าเทียมกัน ในฐานะเจ้าของปัญหาที่แท้จริง อีกทั้งเมื่อเจ้าของปัญหาสะท้อนความต้องการที่แท้จริงจะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ พัชรี ลิโรส (2559) ที่กล่าวว่าการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ภาคประชาชนจะ

ถูกมองว่ามีศักยภาพ มีภูมิปัญญาชาวบ้าน และสามารถนำความรู้ของพวกเขา来帮助แก้ปัญหาพร้อมกับภาครัฐ โดยภาครัฐจะต้องมีส่วนช่วยสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชน ในบางสถานการณ์ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ดีและยั่งยืน แต่ในปัจจุบันการให้อำนาจการมีส่วนร่วมนั้น ยังไม่ได้เปิดโอกาสในการเข้าร่วมในทุกระดับ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมกับการบริหารนโยบายสาธารณะทั่วไปนั้น เริ่มจากการเข้าร่วมประชาคม แต่ยังไม่มีความหมายให้อำนาจเฉพาะเรื่องไว้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ วานิช ทองเกตุน และคณะ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำประชามติและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่น พบว่า การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนควรจัดให้มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายกลางสำหรับการจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องรับฟังความคิดเห็นไว้ให้ชัดเจนในกฎหมาย ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีความเป็นลักษณะเฉพาะ จึงต้องมีนโยบายสาธารณะที่มุ่งตอบสนองท้องถิ่นของตนเอง ท้องถิ่นจึงต้องการความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามแนวทางที่รัฐบาลมีข้อสั่งการ หรือกำหนดนโยบายสาธารณะระดับประเทศออกมาในเชิงการแก้ปัญหาภาพรวมได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนให้ความสนใจต่อการดำเนินภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของตนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ โอริโนนา ชูสงค์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุม เพื่อกำหนดนโยบายอย่างเป็นประจำ อีกประการหนึ่งประชาชนมีความต้องการจะรับรู้และรับทราบการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีทิศทางไปในทิศทางใด และจะได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินนโยบายนั้นด้วยวิธีการใด ซึ่งสอดคล้องกับ พเยาว์ แผล่งสนาม (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการนำนโยบายสาธารณะท้องถิ่นไปปฏิบัติ จากผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความใกล้ชิดและประชาชนมีความคุ้นเคยมากที่สุด ซึ่งการมีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น เป็นส่วนสำคัญในการแปรรูปแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ อาจอยู่ในรูปของข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนด ประกาศที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม เช่น การชำระภาษีบำรุงที่ดิน ข้อกำหนด การขุดดินถมดิน เป็นต้น ในส่วนของโครงการที่ดำเนินการจัดขึ้น ประชาชนได้ให้ความสนใจเข้าร่วมอยู่เป็นประจำ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่

จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมภายในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับกับเพอร์ แล่งสนาม (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็นอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนโยบายสาธารณะท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่เป็นประจำ เช่น การติดตามความก้าวหน้าโครงการก่อสร้างถนนลาดยางเข้าหมู่บ้าน การติดตามความก้าวหน้าการจัดการขยะมูลฝอย การติดตามการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด แต่ในขณะเดียวกันประชาชนโดยทั่วไปยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบกับประชาชนเห็นว่าหน้าที่ในการประเมินผลหรือติดตามประเมินผลไม่ใช่หน้าที่ของตน เป็นหน้าที่ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การให้ข้อเสนอแนะในระหว่างและหลังการดำเนินโครงการจึงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อติวัส สิริพันธ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหลักหก จังหวัดปทุมธานี ที่พบว่าด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นพลเมือง) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคคลมีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านบุคคล ประชาชนต่างมองไปในทิศทางเดียวกันคือ การเข้าร่วมบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น เปรียบเสมือนเป็นหน้าที่หนึ่งของประชาชนในท้องถิ่น การเข้าร่วมจะสามารถถ่ายทอดปัญหาแสดงทัศนคติต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับชัยสิทธิ์ โสภณวัฒน์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุมประชาคมตำบลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองซอก อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีที่พบว่าปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเช่นเดียวกัน

ปัจจัยด้านชุมชน จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านชุมชนมีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีความคิดเห็นว่าชุมชนมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกระบวนการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในชุมชนต่างเกิดการรวมกลุ่มที่หลากหลาย และมีความต้องการที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินนโยบายที่สร้างผลประโยชน์แก่กลุ่มและชุมชน อีกทั้งการที่ประชาชนเข้าร่วมการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น จะสามารถสร้างโอกาสที่ดีแก่ชุมชนมากกว่าชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับวิษชากร ตรีกรอง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยด้านองค์การ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านองค์การ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีความเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารนโยบายสาธารณะเป็นอย่างดี ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ซึ่งเน้นหนักไปที่การรับรู้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ ประกอบกับแนวทางการสร้างรูปแบบการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นผ่านการสร้างเวทีประชาคม ประชาพิจารณ์ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างความน่าเชื่อถือและแสดงให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายที่เน้นความเท่าเทียมของท้องถิ่นและหลักธรรมาภิบาลจะเป็นส่วนสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมในกระบวนการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับศิริกาญจน์ วิชัยศิริ (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของสตรีในการบริหารองค์การส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ปัจจัยด้านองค์การ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการบริหารองค์การส่วนท้องถิ่น

แนวทางการส่งเสริมการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแยกเป็นรายด้านการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการสร้างรูปแบบวิธีการ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นได้สะดวก ประชาชนจะเริ่มมีความตระหนักต่อความสำคัญของนโยบายที่มีผลกระทบต่อตนเองและส่วนรวม ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ผ่านรูปแบบที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างขึ้น ซึ่งจะสามารถทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินนโยบายได้ตรงตามสภาพปัญหาและเกิดการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. การมีส่วนร่วมในการนำนโยบายสาธารณะท้องถิ่นไปปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินนโยบายที่สร้างประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ประชาชน มากกว่าโครงการระยะสั้นหรือนโยบายที่ขาดความต่อเนื่อง เช่น นโยบายส่งเสริมการจัดตั้งและรวมกลุ่มอาชีพ ซึ่งจะทำให้ประชาชนให้ความสนใจและมีความต้องการจะเข้าร่วมการดำเนินงาน การออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ต้องเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ควรเสริมบทบาทและหน้าที่ของประชาชน จากเดิมที่เป็นเพียง ผู้ปฏิบัติตามนโยบายหรือผู้เข้าร่วมมาสู่ผู้ร่วมดำเนินการ เพื่อเพิ่มบทบาทหน้าที่เรียนรู้กระบวนการดำเนินงานที่ถูกต้องตามแนวทางการกระจายอำนาจบนพื้นฐานหลักการประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นและการบูรณาการการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

3. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลนโยบายสาธารณะท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเสริมบทบาทในการร่วมประเมินผลตรวจสอบนโยบายท้องถิ่น แม้ในบางครั้งกฎหมายอาจไม่ได้กำหนดให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มอำนาจแก่ประชาชน เช่น เพิ่มอำนาจการตรวจสอบในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแยกออกจากการประเมินผลใน

ฐานะกรรมการตรวจรับการจ้าง ในขณะที่เดียวกันประชาชนต้องเข้าร่วมเป็นผู้หนึ่งในการตรวจรับ จัดซื้อจัดจ้างในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการที่ถูกต้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดการให้ความรู้ประชาสัมพันธ์การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน รวมถึงเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์ เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบของการวิจัย

เนื่องจากนโยบายที่ดำเนินการอยู่ ยังพบว่าไม่สามารถตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นอย่างเท่าที่ควร นโยบายยังเกิดการผลิตซ้ำในรูปแบบเดิม โดยคำนึงถึงความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการหรือจากการสนับสนุนงบประมาณของราชการบริหารส่วนกลาง หรือราชการบริหารส่วนภูมิภาค เช่น การขอรับการสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างถนน โดยคำนึงถึงเรื่องการพัฒนาศักยภาพเฉพาะจุดหรือตอบสนองความต้องการเฉพาะที่ เนื่องจากยังขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลจากประชาชนในฐานะเจ้าของปัญหา และยังคงต้องคำนึงถึงข้อสั่งการหรือ การต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดังนั้นจึงควรจะต้องเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกด้าน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งในระดับท้องถิ่น สร้างความยั่งยืนในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรองรับภารกิจใหม่ในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่นยังต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หรือนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเชิงลึกในด้านความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้หลักการกระจายอำนาจ และศึกษาศักยภาพและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการภารกิจที่แท้จริง

2. การบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นซึ่งเทียบเคียงได้กับการดำเนินนโยบายสาธารณะระดับชาติ จึงควรทำการศึกษารูปแบบกระบวนการนโยบายสาธารณะท้องถิ่น (ตัวแบบนโยบาย) ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละบริบทความแตกต่างของพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท้องถิ่น และจัดทำตัวแบบนโยบายสาธารณะท้องถิ่นเพื่อสร้างการบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จ

รายการอ้างอิง

- ชัยณีย์ ศิริระโสภณวัฒน์. (2563). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุมประชาคมตำบลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองซาก อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพชรวิทย์ เหลืองสนาม. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พัชรี ลิโรรส. (2559). การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม. วันที่ค้นข้อมูล 1 สิงหาคม 2564, เข้าถึงได้จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_8/pmqa/form_award/participatory_government.pptx
- วานิช ทองเกต และคณะ. (2561). รายงานวิจัย การพัฒนามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำประชาคมติและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิษชากร ตรีภักตรอง. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิลดา อินันต์ และอนันต์ ธรรมชาลย์. (2560). แนวทางการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 11(2), 41-42.
- ศิริกาญจน์ วิชัยศิริ. (2564). แนวทางการมีส่วนร่วมของสตรีในการบริหารองค์การส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา นโยบายและการบริหารสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศุภชัย ขาวะประภาส และปิยากร หวังมหาพร. (2555). นโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท จุดทอง จำกัด.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริอร นิยมเดช. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการค านึงกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อดิวิศ ศรีพันธ์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหลักหก จังหวัดปทุมธานี. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง คุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรมครั้งที่ 6. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.

เสริมฤทธิ์ สร้อยสอดศรี

โอริโนนา ชูสงค์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารเทศบาลนครอุบลราชธานีจังหวัดอุบลราชธานี. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง คุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรม ครั้งที่ 6. มหาวิทยาลัยการ จัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ
หลักสูตร A มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

**Public Relations Awareness and Decision Making for Further Study
A Program at a University**

ไชยา ยิมวิไล (Chaiya Yimwilai)¹

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (Somjai Phagaphasvivat)²

¹ ศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Prof. Dr., Graduate College of Management, Sripatum University

² รองศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Assoc. Prof. Dr., Graduate College of Management, Sripatum University

E-mail: chaiya.ya@spu.ac.th¹, somjai.ph@spu.ac.th²

Received: 7 February 2023

Revised: 21 May 2023

Accepted: 26 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ 2) การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ และ 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาหลักสูตร A จำนวน 87 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจะวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์จากสื่อใหม่มากที่สุด การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อพิจารณาจากความคาดหวังของตนเอง หลักสูตร ลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัย และเศรษฐกิจและสังคม ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ สาขาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปริญญาตรี ภูมิภาคที่ทำงานแตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นรายได้ต่อเดือน

คำสำคัญ: การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์, การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ, ปริญญาโท

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the Awareness of public relations media 2) the decision to continue studying 3) to compare the decision to study in the A program at a University according to personal factors. The sample consisted of 87 students from the A Program. The tool used was a questionnaire. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance. When differences are found, pair differences are analyzed by LSD.

The results showed that the respondents perceived the most popular media from new media. Admission decisions are based on one's own expectations, curriculum, physical characteristics of the university and socio-economic, respectively. The results of comparing the decision to study further according to personal factors revealed that gender, age, status, occupation, field of study with a bachelor's degree, academic achievement at the bachelor's level, different working regions, the decision to study further was no different except monthly income.

Keywords: Public relations awareness, Decision making for further study, Master degree

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของทุกคนในสังคม เพราะการศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้และผู้ที่มีความรู้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ด้วยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542, หน้า 2)

การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับการรับรู้ เนื่องจากการตัดสินใจเป็นปลายทางของการรับรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการเริ่มจากการรับรู้หรือการรู้สึกสัมผัสที่ได้รับทำให้เกิดการตีความเป็นความหมาย มนุษย์รับรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยสื่อประชาสัมพันธ์นั้นเป็นช่องทางการสื่อสารหนึ่งที่จะนำข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับรู้ อีกทั้งสื่อประชาสัมพันธ์เป็นช่องทางในการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อช่วยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อโดยทั่วไปแล้ว ได้แก่ สื่อใหม่ เช่น เว็บไซต์ Facebook Google สื่อบุคคล เช่น ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อเฉพาะกิจ เช่น แผ่นพับ ประกาศ กิจกรรมแนะนำ สื่อบุคคลนับว่าเป็นสื่อที่เก่าแก่ที่สุด ในขณะที่สื่อใหม่เป็นสื่อที่ค้นหาง่ายและส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการ

เผยแพร่มากกว่าในโลกปัจจุบัน และสื่อประชาสัมพันธ์เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ปัจจัยจากผู้ส่งสาร ปัจจัยของผู้รับสารและปัจจัยด้านสาระในการสื่อสาร ที่สำคัญปัจจัยจากสื่อประชาสัมพันธ์นี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา (พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์, 2552)

เมื่อการตัดสินใจคือปลายทางของการรับรู้ การตัดสินใจจึงเป็นการเลือกจากหลาย ๆ ทางเลือกที่มีอยู่ สำหรับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปริญญาโทนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ด้านภาพลักษณ์ ด้านหลักสูตร หรือปัจจัยส่วนบุคคล เช่น รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของมารดา นอกจากนั้นความสามารถส่วนบุคคล เช่น เกรดเฉลี่ย ล้วนแล้วมีผลต่อการตัดสินใจแทบทั้งสิ้น (นันทน์ธนภัต อัสวณัฐกูกร, 2559) การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท แม้ว่า จะช่วยเพิ่มความรู้ ทักษะให้กับนักศึกษา ช่วยส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงาน แต่นักศึกษาอาจไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทด้วยเหตุผลหลายประการ ทั้งจากตัวผู้เรียนเอง เช่น บางรายไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการศึกษาต่อทำให้เปลี่ยนใจในระหว่างเรียนและเลิกเรียนไปในที่สุด เพื่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมีประสิทธิภาพและลดโอกาสการออกจากการเรียน การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทจึงต้องการข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย หลักสูตร รายวิชาของหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ประกอบการตัดสินใจแก่ผู้เรียนผ่านการประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการประชาสัมพันธ์ที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารที่ชัดเจนย่อมเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้และนำมาสู่การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในที่สุด

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม ผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562, หน้า 55) การศึกษาในระดับนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับปริญญาโท มีวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษามุ่งให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนางานและสังคม อันเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 (2565, หน้า 23) ซึ่งระบุให้มีโครงสร้างหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นแผน 1 แบบวิชาการ จัดทำวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียวหรือเรียนรายวิชาและจัดทำวิทยานิพนธ์อย่างน้อย 12 หน่วยกิต และแผน 2 แบบวิชาชีพ ศึกษาวิชาและค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิตแต่ไม่เกิน 6 หน่วยกิต นอกจากนั้นประกาศฉบับดังกล่าวระบุคุณสมบัติของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้สอน ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมาตรฐาน

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย A เริ่มจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 จนปัจจุบันปีการศึกษา 2564 โครงสร้างหลักสูตรมีหน่วยกิตจำนวน 36 หน่วยกิต เปิดสอนแผน 1 คือเรียนรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์และแผน 2 คือเรียนรายวิชาและจัดการค้นคว้าอิสระ

ในช่วงปีการศึกษา 2561 เป็นต้นมา มีจำนวนผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้นตามลำดับ แม้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษามีอยู่จำนวนหนึ่ง แต่ภายใต้สภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงและวิกฤตด้านสุขภาพกลับมีจำนวนผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในจำนวนที่เพิ่มขึ้น การวิจัยในครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาว่า เพราะเหตุใดนักศึกษาจึงตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท มีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์จากช่องทางใดบ้าง และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปกำหนดกลยุทธ์ในการรับสมัครนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความผันผวนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ 2) การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A และ 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจ เป็นการรู้สึกที่ได้รับทำให้เกิดการตีความ เป็นความหมาย สื่อประชาสัมพันธ์เป็นช่องทางการสื่อสารที่จะนำข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อช่วยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ โดยทั่วไปแล้วสื่อที่เป็นช่องทางในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อได้แก่ สื่อใหม่ เช่น เว็บไซต์ Facebook Google สื่อบุคคล เช่น ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อเฉพาะกิจ เช่น แผ่นพับ ประกาศ กิจกรรมแนะแนว (นันทรัตนภัส อัสวณัฐธูกร, 2559)

การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรใดก็ตามผู้สนใจย่อมต้องมีศึกษาทางเลือกหลาย ๆ ทางหรือศึกษาหลักสูตรจากสถาบันการศึกษาหลาย ๆ แห่งก่อน จากนั้นจึงนำทางเลือกหลาย ๆ ทางมาเปรียบเทียบกันจนได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด (ทิพวัลย์ สีจันทร์และคณะ, 2548) โดยมีปัจจัยดึงดูด เช่น ต้องการความรู้ ต้องการนำไปประกอบอาชีพ ความเชื่อของตนเอง ปัจจัยผลักดันให้เกิดการตัดสินใจ เช่น ความคาดหวังเรื่องความก้าวหน้าหลังสำเร็จการศึกษา กำลังใจจากครอบครัวหรือเพื่อน และปัจจัยสนับสนุน เช่น ทุนการศึกษาจากสถาบัน ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จ หรืออาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยการตัดสินใจศึกษาต่อ สามารถแบ่งออกได้ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) หลักสูตร เช่น การคัดเลือก อาจารย์ผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการจัดการเรียนการสอน 2) เศรษฐกิจและสังคม เช่น ค่าเล่าเรียน ค่านิยมของตนเอง หรือผู้ปกครอง การสนับสนุนจากครอบครัวหน่วยงาน ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ 3) ด้านความคาดหวังในอนาคต เช่น การนำไปใช้ในการทำงาน และ 4) ลักษณะทางกายภาพของสถาบันที่ต้องการ

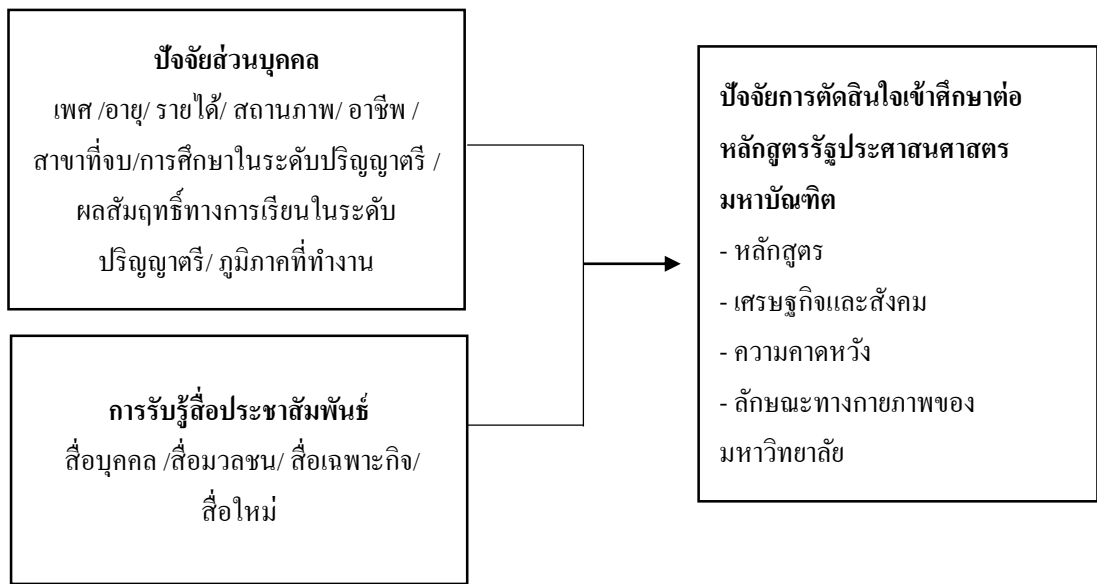
เข้าศึกษา เช่น สถานที่ตั้ง บรรยากาศสภาพแวดล้อม ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของหลักสูตรและสถาบัน (เสรี สิงห์โงน และสาลินี จันทร์เจริญ, 2561; วราภรณ์ ช่วยประคอง, 2562; นันทชนภัส อัสวณัฐกร, 2559; พิรยา ฤทธิแปลก, 2562; วารุณี รักด้วง, 2558; เฉชา จันทศักดิ์ และสาคร อัมจักร, 2560; ศศิธร บุรณ์เจริญ, 2560) ผลการวิจัยยังพบต่อไปว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สาขาที่จบ คณะเนนเฉลี่ย อาชีพผู้ปกครอง รายได้ผู้ปกครอง ภูมิลำเนา ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ยกเว้น ประสบการณ์การทำงาน รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจ (เสรี สิงห์โงน และสาลินี จันทร์เจริญ, 2561; วราภรณ์ ช่วยประคอง, 2562; นันทชนภัส อัสวณัฐกร, 2559; พิรยา ฤทธิแปลก, 2562) นอกจากนั้นสถานการณ์โลกไร้พรมแดนนับว่าปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งก็คือ “สื่อ” เพราะสื่อทำหน้าที่เสนอข่าวสารเป็นข้อมูลในการวางแผนประกอบการตัดสินใจ สำหรับสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแบ่งออกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ สื่อบุคคล เช่น ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อเฉพาะกิจ เช่น ใบปลิว แผ่นพับ จดหมายแนะนำหลักสูตร และสื่อใหม่ เช่น Website, Facebook, Line ทั้งนี้ สื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษามากที่สุด คือ สื่อใหม่ ได้แก่ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย รองลงมาได้แก่ เว็บไซต์ของคณะ Facebook ของคณะ และ Google ตามลำดับ (นันทชนภัส อัสวณัฐกร, 2559)

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ สถานภาพ อาชีพ สาขาที่จบ การศึกษาในระดับปริญญาตรี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปริญญาตรี ภูมิภาคที่ทำงาน และการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อใหม่ (นันทชนภัส อัสวณัฐกร, 2559)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตใน 4 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร เศรษฐกิจและสังคม ความคาดหวังและลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัย (เสรี สิงห์โงน และสาลินี จันทร์เจริญ, 2561; วราภรณ์ ช่วยประคอง, 2562; นันทชนภัส อัสวณัฐกร, 2559; พิรยา ฤทธิแปลก, 2562; วารุณี รักด้วง, 2558; เฉชา จันทศักดิ์ และ สาคร อัมจักร, 2560; ศศิธร บุรณ์เจริญ, 2560)

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสู่สมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ สถานภาพ อาชีพ สาขาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปริญญาตรี และภูมิภาคที่ทำงานต่างกันมีการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน (เสรี สิงห์โงน และสาลินี จันทร์เจริญ, 2561; วราภรณ์ ช่วยประคอง, 2562; นันทชนภัส อัสวณัฐกร, 2559; พิรยา ฤทธิแปลก, 2562)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรคือนักศึกษาหลักสูตร A มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ปีการศึกษา 2565 โดยใช้นักศึกษาที่ลงทะเบียนจำนวนทั้งสิ้น 92 คน (ได้รับกลับมา 87 คน คิดเป็นร้อยละ 94.56) ใช้แบบสอบถามเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบเพียงข้อเดียว ส่วนที่ 2 การรับรู้ต่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อใหม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ส่วนที่ 3 การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อใน 4 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร เศรษฐกิจและสังคม ความคาดหวังและลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามในส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย คือ 4.51 – 5.00 หมายถึง ส่งผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึง ส่งผลต่อการตัดสินใจมาก 2.51 – 3.50 หมายถึง ส่งผลต่อการตัดสินใจปานกลาง 1.51 – 2.50 หมายถึง ส่งผลต่อการตัดสินใจน้อย 1.00 – 1.50 หมายถึง ส่งผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำไปทดสอบกับนักศึกษาในปีการศึกษา 2564 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจะวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD หรือ Fisher’s Least – Significant Different

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามจำนวน 92 ราย ได้รับกลับมา 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.56 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 67.8 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.7 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 56.3 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 71.3 มีอาชีพเป็นข้าราชการคิดเป็นร้อยละ 79.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปริญญาตรีเท่ากับ 2.5-2.99 คิดเป็นร้อยละ 52.9 จบการศึกษาจากสาขาบริหารธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 21.8 สถานที่ทำงานอยู่ในภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 80.5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

N=87			
ปัจจัยส่วนบุคคล	รายละเอียด	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	28	32.2
	หญิง	59	67.8
	รวม	87	100.0
2. อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	45	51.7
	30-40 ปี	31	35.6
	41 ปีขึ้นไป	11	12.6
	รวม	87	100.0
3. รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 20,000 บาท	49	56.3
	20,000-30,000 บาท	31	35.6
	30,000 บาทขึ้นไป	7	8.0
	รวม	87	100.0
4. สถานภาพ	โสด	62	71.3
	สมรส	20	23.0
	หม้าย หย่าร้าง แยกทาง	5	5.7
	รวม	87	100.0
5. อาชีพ	ข้าราชการ	69	79.3
	พนักงานบริษัทเอกชน	2	2.3
	ธุรกิจส่วนตัว อาชีพอิสระ	4	4.6
	ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ	6	6.9
	พนักงานราชการ	2	2.3

ไซยา ยิมไวไล และสมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์

ปัจจัยส่วนบุคคล	รายละเอียด	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
	องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	2	2.3
	อื่น ๆ	2	2.3
	รวม	87	100.0
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	2.50-2.99	46	52.9
	3.00-3.49	25	28.7
	3.50 ขึ้นไป	16	18.4
	รวม	87	100.0
7. สาขาที่จบการศึกษา	รัฐศาสตร์	17	19.5
	รัฐประศาสนศาสตร์	8	9.2
	บริหารธุรกิจ	19	21.8
	นิเทศศาสตร์	4	4.6
	นิติศาสตร์	11	12.6
	การจัดการ	6	6.9
	ภาษาศาสตร์	5	5.7
	วิทยาศาสตร์	10	11.5
	อื่น ๆ	7	8.0
	รวม	87	100.0
8. ภูมิภาคที่ทำงาน	ภาคเหนือ	4	4.6
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	1.1
	ภาคตะวันออก	8	9.2
	ภาคกลาง	70	80.5
	ภาคใต้	4	4.6
	รวม	87	100.0

2. การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A

ผลการวิจัยการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์จากสื่อใหม่มากที่สุด เช่น เว็บไซต์มหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 71.8 เว็บไซต์คณะ คิดเป็นร้อยละ 40.0 Facebook

ของคณะ คิดเป็นร้อยละ 34.1 และของหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 35.3 จาก Google คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมาคือสื่อบุคคล ได้แก่ การตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 58.8 รุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 49.4 และบิดา มารดา ผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ โดยสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจมีผลต่อการตัดสินใจน้อยมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ

ประเภทสื่อ	รายละเอียด	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล	บิดามารดา ผู้ปกครอง	18	21.2
	ญาติ พี่น้อง	9	10.6
	รุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อนร่วมงาน	42	49.4
	ผู้บังคับบัญชา	9	10.6
	ตัดสินใจด้วยตนเอง	50	58.8
2. สื่อมวลชน	หนังสือพิมพ์	2	2.4
	วิทยุ	0	0.0
	โทรทัศน์	10	11.8
	นิตยสาร วารสาร	8	9.4
	ไม่มีสื่อข้างต้นที่มีผลต่อการตัดสินใจ	74	87.1
3. สื่อเฉพาะกิจ	แผ่นพับ โบว์ชัวร์	5	5.9
	ป้ายประชาสัมพันธ์	13	15.3
	จดหมายแนะนำไปหน่วยงาน	5	5.9
	ไม่มีสื่อข้างต้นที่มีผลต่อการตัดสินใจ	67	78.8
4. สื่อใหม่	เว็บไซต์มหาวิทยาลัย	61	71.8
	เว็บไซต์คณะ	34	40.0
	Facebook ของคณะ	29	34.1
	Facebook ของหลักสูตร	30	35.3
	Google	29	34.1
	Line	12	14.1
	Tiktok	3	3.5

ประเภทสื่อ	รายละเอียด	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
	Youtube	5	5.9
	อื่น ๆ	3	3.5
	ไม่มีสื่อข้างต้นที่มีผลต่อภาคตัดสินใจ	8	9.4

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A

ผลการวิจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อพบว่า ในภาพรวมทุกตัวแปรมีผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจเข้าศึกษาต่อโดยพิจารณาจากความคาดหวังของตนเองเป็นอันดับ 1 มีผลอยู่ในระดับมาก ที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.59 เช่น ต้องการเพิ่มวุฒิและนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน ต่อยอดความรู้เดิม นำไปศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป อันดับ 2 ได้แก่ ด้านหลักสูตร มีผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.37 เช่น ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ชื่อเสียงและการยอมรับในหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรและรายวิชา เป็นหลักสูตรที่ผลิตบุคลากรตรงกับความต้องการของตลาด จบการศึกษาได้ในเวลาที่กำหนด มีรูปแบบการเรียนแบบออนไลน์และอนิเมชัน อาจารย์มีความรู้ ประสบการณ์และผลงานวิชาการและศิษย์เก่าที่จบออกไปเป็นที่ยอมรับ อันดับ 3 ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัย มีผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 เช่น ที่ตั้ง การเดินทางที่สะดวก สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทันสมัยพอเพียงและบรรยากาศโดยรวมของมหาวิทยาลัยส่งเสริมการเรียนรู้ อันดับ 4 มีผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 ได้แก่ เศรษฐกิจและสังคม เช่น ค่าใช้จ่ายเหมาะสม มีทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยหรือจากหน่วยงานต้นสังกัด การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อจากการตัดสินใจด้วยตนเอง รวมทั้งได้รับคำแนะนำจากเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ผู้ปกครอง รวมทั้งการศึกษาต่อทำให้รู้จักเพื่อนที่หลากหลาย และยังได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ

การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	อันดับ	N=87
1.ด้านหลักสูตร	4.37	.7737	มีผลมาก	2	
2.ด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.10	.7330	มีผลมาก	4	
3.ด้านความคาดหวัง	4.59	.5681	มีผลมากที่สุด	1	
4.ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.32	.8858	มีผลมาก	3	
รวม	4.35	.7446	มีผลมาก		

4. เปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตร A ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ สาขาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปริญญาตรี ภูมิภาคที่ทำงาน แตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นรายได้ต่อเดือนต่างกันการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน ทั้งนี้ตัวแปรภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ตอบแบบสอบถามเพียง 1 ราย หากนำออกและนำภูมิภาคที่เหลือมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการเปรียบเทียบยังคงพบว่าไม่แตกต่างกัน จึงอนุมานได้ว่า ตัวแปรภูมิภาคไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ เมื่อวิเคราะห์รายคู่มีความแตกต่างกันอยู่ 2 คู่ โดยพบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 20,000-30,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 20,000 – 30,000 บาท ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	การทดสอบค่าที	นัยยะสำคัญ	การวิเคราะห์	
			ความแปรปรวนทางเดียว	นัยยะสำคัญ
1. เพศ	.923	.888		
2. อายุ			.907	.908
3. รายได้ต่อเดือน			3.770	.027*
4. สถานภาพ			1.634	.201
5. อาชีพ			.472	.827
6. เกรดเฉลี่ย			.600	.551
7. สาขาที่จบ			.804	.601
8. ภูมิภาคที่ทำงาน			.873	.484

*ระดับนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์จากสื่อใหม่มากที่สุด การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อโดยพิจารณาจากความคาดหวังของตนเองเป็นอันดับ 1 อันดับ 2 ได้แก่ หลักสูตร อันดับ 3 ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัย และอันดับ 4 ได้แก่ เศรษฐกิจและสังคม ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ สาขาที่จบการศึกษาในระดับ

ทางการเรียนในระดับปริญญาตรี ภูมิภาคที่ทำงานแตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกันยกเว้น รายได้ต่อเดือน การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สื่อใหม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นคนใน Generation Y คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2523 - 2543 เป็นกลุ่มคนที่โตมาพร้อมกับ คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นวัยที่เพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยทำงาน มีลักษณะนิสัยชอบ แสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร คนกลุ่มนี้ จึงเลือกที่จะใช้สื่อใหม่ในการเข้าถึงข้อมูล เช่น ข้อมูลจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัย เว็บไซต์คณะ Facebook ของ คณะและของหลักสูตร ข้อมูลจาก Google สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทรัตนภัท อัครฉวีภูธร (2559) ที่ พบว่าสื่อที่ผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษามากที่สุด คือ สื่อใหม่ ได้แก่ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย รองลงมา ได้แก่ เว็บไซต์ของคณะ Facebook ของคณะ และ Google ตามลำดับ ดังนั้นในการประชาสัมพันธ์เพื่อรับ สมัครผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อใหม่ เช่น เว็บไซต์มหาวิทยาลัย เว็บไซต์คณะ Facebook ของคณะและของหลักสูตร Google, Line, Tiktok, Youtube รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับสื่อบุคคล เช่น รุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อน บิดามารดา ผู้ปกครองควบคู่กันไป เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรุ่นพี่ รุ่นน้อง หรือเพื่อนที่เป็นศิษย์เก่า เป็นการประชาสัมพันธ์ ในลักษณะปากต่อปาก แต่การประชาสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหลักสูตรมีการบริหารจัดการและการดูแลนักศึกษาดี อำนวยความสะดวก สามารถกำกับดูแลให้นักศึกษาจบการศึกษาตามแผนที่ กำหนดจึงจะทำให้การสื่อสารโดยสื่อบุคคลมีประสิทธิภาพ

2. ความคาดหวังที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ผู้ตอบ แบบสอบถามตัดสินใจเข้าศึกษาต่อด้วยหวังว่าต้องการเพิ่มวุฒิและนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน ต้องการต่อ ยอดความรู้เดิม และนำไปศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งเป็นคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งส่วนใหญ่ อายุน้อยกว่า 30 ปี โดยสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนใน Generation Y ซึ่งเป็นคนที่เพิ่งเริ่มทำงาน อาจยัง ไม่ได้ผ่านประสบการณ์จริงในการทำงานมากนักดังนั้น สิ่งที่คนกลุ่มนี้ต้องการคือ โอกาสนำสิ่งที่เรียนรู้ ไปใช้ในการทำงานด้วยการนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาเล่าสู่กันฟังเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้น ความต้องการประสบความสำเร็จในงานจึงผลักดันให้ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ พันธ์ จันทาและอัจฉริยา ปราบอริพ่าย (2558) กล่าวไว้ว่า ความต้องการเข้าศึกษาต่อระดับ ปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเปรียบเทียบความต้องการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ด้านเหตุผลส่วนตัว คือเมื่อสำเร็จการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำให้เกิดการยกระดับมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ยังสอดคล้องกับงานของ กิตติยา เพชรดี (2559) เรื่อง แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตคณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย บุรพา จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากด้านเหตุผลส่วนตัวมีเหตุผลในการเลือกมากที่สุดในด้าน ของการ

ต้องการวุฒิการศึกษาและต้องการหาความรู้เพิ่มเติม จากข้อค้นพบดังกล่าวหน่วยงานต้นสังกัดของข้าราชการ พนักงานของรัฐ ควรเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรศึกษาต่อ เช่น การให้ทุนการศึกษา แรงจูงใจด้วยวิธีการนี้นอกจากเป็นการยอมรับในศักยภาพของบุคลากรแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานและนำไปสู่ความสามารถในการประจักษ์ตนในอนาคต

3. หลักสูตรมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาต่ออันดับที่ 2 รองจากความคาดหวังของตนเองของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างของหลักสูตร รายวิชา อาจารย์ประจำหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งคงไม่แตกต่างจากหลักสูตรเดียวกันของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เนื่องจากมีมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 กำกับอยู่จุดที่ควรพิจารณาและมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อคือ การบริหารจัดการให้หลักสูตรดำเนินไปอย่างมีคุณภาพคู่ขนานกันไประหว่างความรู้ความสามารถทางวิชาการ การนำความรู้ไปประยุกต์ในการทำงานและการพัฒนาทักษะนักศึกษาสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องอาศัยอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีประสบการณ์ในวิชาชีพมาแลกเปลี่ยนความรู้ ส่วนในการพัฒนาทักษะ ต้องมีความเข้าใจว่านักศึกษาอยู่ในช่วงวัยใด ต้องพัฒนาทักษะด้านใด เพื่อวางแผนเสริมทักษะที่เป็นช่องว่างเขาไปในแต่ละวิชา เพื่อพัฒนาคุณภาพนักศึกษาตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยเหตุนี้หลักสูตรมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าศึกษา ประสบการณ์จากศิษย์เก่าที่เคยศึกษาและบอกเล่าประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนในหลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญทำให้ผู้สนใจตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร A มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

4. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างกันตามรายได้ จากผลการวิจัยที่พบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างกันตามรายได้ เมื่อวิเคราะห์รายกลุ่มมีความแตกต่างกันอยู่ 2 กลุ่ม โดยพบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 20,000 - 30,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 20,000 - 30,000 บาท ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป เมื่อพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซึ่งมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ระหว่าง 20,000 บาท - 30,000 บาท ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยในระดับมากถึงมากที่สุดว่าหลักสูตร เศรษฐกิจและสังคม ความคาดหวัง ลักษณะทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ 20,000 บาท - 30,000 บาท มีความเห็นแตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไปค่อนข้างมากเนื่องจากกลุ่มที่มีรายได้สูงนั้น การตัดสินใจเข้าศึกษาต่ออาจไม่ได้มาจากเหตุผลเรื่องหลักสูตร เศรษฐกิจและสังคม ความคาดหวัง หรือลักษณะทางกายภาพ แต่อาจเป็นเพราะเป็นคนวัยทำงานมาพักใหญ่แล้ว เป็นตัวของตัวเองสูง จึงตัดสินใจเข้าศึกษาต่อด้วยตนเองโดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ น้อยกว่า สอดคล้องกับ ลภัสรินทร์ รัตนบุรี (2558) ศึกษาความต้องการการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทของนักศึกษาปริญญาตรีในสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี นครศรีธรรมราช สถาบันราชภัฏ สุรนันทน์ นครศรีธรรมราช โดยพบว่านักศึกษา ที่มีอายุ สถานภาพ รายได้เฉลี่ย สาขาวิชาที่กำลังศึกษามีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในสถาบันรัชต์ภาคย์ ศูนย์นครศรีธรรมราชแตกต่างกัน ดังนั้น ในการประชาสัมพันธ์เพื่อการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาควรนำปัจจัยเรื่องรายได้ของกลุ่มเป้าหมายเข้ามาพิจารณาประกอบการประชาสัมพันธ์จำแนกตามสื่อที่เหมาะสม เช่น กลุ่มคนที่เพิ่งเริ่มทำงาน ซึ่งเป็นคนมีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท และกลุ่มคนที่ทำงานมาช่วงหนึ่งแล้ว มีรายได้ 20,000 - 30,000 บาท ควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์เป็นหลัก สำหรับคนที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ทำงานมาเป็นเวลานานกว่า มีอายุมากกว่า ส่วนใหญ่จะเป็นคนใน Generation X หรือวัยกลางคน กลุ่มนี้จะใช้โปรแกรมในการแชทหรือพูดคุยผ่านสื่อ ติดตามข่าวสารต่างๆ เน้นใช้ในการค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และมีแนวโน้มใช้สื่อเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้กลยุทธ์การใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์การรับสมัครเพิ่มเติมต่อไป

รายการอ้างอิง

- กิตติยา เพชรดี. (2559). *แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตคณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เดชา จันทศักดิ์ และ สาคร อัดจักร. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนในระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(3), 71-78.
- ทิพวัลย์ สีจันทร์และคณะ. (2548). *การคิดและการตัดสินใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- นันทน์ธนภัส อัสวาน์ภูธร. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565. (2565, 9 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 139 ตอนพิเศษ 212 ง. หน้า 21-34.
- พรรณพนิช จันทา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

- พรพิมล สัมพันธ์พงศ์. (2552). บทบาทของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 54-78.
- พริษา ฤทธิแปลก. (2562). ปัจจัยการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน จังหวัดชลบุรี กรณีศึกษานิสิตชั้นปีที่ 4. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลภัสรินทร์ รัตนบุรี. (2558). ความต้องการการศึกษาคือในระดับปริญญาโทของนักศึกษาปริญญาตรีในสถาบันราชภัฏกาญจน์ ศูนย์นครศรีธรรมราช. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, สถาบันราชภัฏกาญจน์.
- วราภรณ์ ช่วยประคอง. (2562). การตัดสินใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. รายงานการวิจัย. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วารุณี รักด้วง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจที่มหาวิทยาลัยสยาม. สารนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.
- ศศิธร บุรณ์เจริญ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อหลักสูตรระดับปริญญาโท ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสาร Mahidol R2R E-Journal, 4(2), 136-159.
- เสรี สิงห์โงน และสาลินี จันทร์เจริญ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 5(2), 95-107.

การศึกษารูปแบบการจัดการกีฬา เพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น

A Study of Successful Sports Management for Local Communities

พัชรี ดิษฐสอน (Patcharee Dithsorn)¹

ชนิสรา แก้วสวรรค์ (Chanissara Kaewsawan)²

¹นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรการจัดการสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา

Doctor of Philosophy In Public Enterprise Management, Burapha University

²ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Dr., Research Advisor

E-mail: dpatcha1979@gmail.com

Received: 3 April 2023

Revised: 12 May 2023

Accepted: 26 June 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยคือ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จังหวัดที่มีพื้นที่เป็นต้นแบบเมืองกีฬาที่สำคัญ คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดกระบี่ และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนทั้งสิ้น 15 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบายด้านกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย 2) กลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้านกีฬาในระดับจังหวัด และ 3) กลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และบริหารจัดการกีฬาในท้องถิ่น

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มีองค์ประกอบที่เป็นส่วนสำคัญทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) การสนับสนุนให้เป็นเมืองกีฬาที่ครบวงจร 4) มีสถานที่ สนามกีฬาที่ได้มาตรฐานสากล 5) การสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชน 6) การกระจายอำนาจ ในภารกิจด้านกีฬา นอกจากนี้ หากท้องถิ่นมีการพัฒนากีฬาเพื่อสุขภาพไปสู่กีฬาอาชีพ และเมืองกีฬาในอนาคตได้ครบทั่วประเทศ ถือเป็นช่องทางการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมกีฬา เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศได้ แต่ต้องมีการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดดำเนินการ และมุ่งสู่รูปแบบการจัดการกีฬาทุกประเภทอย่างครบวงจร

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการกีฬา, การออกกำลังกาย, ท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to identify components contributing to successful sports management for local communities. In-depth interviews were used to collect data from 15 key informants from 2 model sports cities-Burirum and Krabi- who were recruited using purposive sampling. The selected informants were then divided into 3 groups: those involved in making policy on sports for exercise, those responsible for implementing policy on a provincial level, and those charged with implementing policy and sports management on a local community level.

The in-depth interviews revealed 6 principal components. They were 1) participation and involvement from all relevant sectors; 2) continued activity organization; 3) encouragement and support for cities to achieve comprehensive sports status; 4) possession of standard sport facilities, 5) motivation of the public, and 6) decentralization of sports managerial tasks. Aside from the aimed successful sports management, further development of sports for health in local communities into professional sports, and sports cities nationwide will promote the sports industry and bring a growing economy to communities at all levels: local, regional and national. All it takes is integration of involvement by all relevant sectors and comprehensive sports management.

Keyword: Sports management, Exercise, Local communities

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 71 กล่าวว่า “รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนากีฬาเพื่อสุขภาพเพื่อประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนากีฬาไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่เกี่ยวข้องด้านกีฬา เพื่อพัฒนาการกีฬาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ คนไทยต้องเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษ ที่ 21 รวมถึงสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต โดยมุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนอย่างครบวงจร และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจน the development of leadership. Changes of the heads of government agencies in the Chonburi Provincial Administrative Organization. This research is integrated research. (Mixed-method

design) between quantitative research and qualitative research. For the quantitative method, the sample กลายเป็นวิถีชีวิต การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและ นันทนาการ โดยเน้นการจัดกิจกรรมกีฬา สร้างโอกาสและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬา อย่างต่อเนื่อง รวมถึง การพัฒนาบุคลากรและ โครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุปกรณ์สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬาและ นันทนาการที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการ และเหมาะสมกับประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

สำหรับการดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย ได้ดำเนินโครงการ 10 ล้านครอบครัวไทย ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายให้กับประชาชน ทุกช่วงวัย และการสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวผ่านการทำกิจกรรมทางกายร่วมกัน และได้ขับเคลื่อนการ รณรงค์เพื่อสร้างกระแสการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 4 ภาค 77 จังหวัด ซึ่งมีประชาชน ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการภายใต้แพลตฟอร์ม โครงการ 10 ล้านครอบครัวไทยออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จำนวน 1,316,990 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2563) โดยได้ดำเนินการร่วมกับโครงการก้าวทำใจ ซึ่งเป็นการเก็บสะสมคะแนนสถิติการออกกำลังกายของผู้เข้าร่วมผ่านสมาร์ตโฟน เพื่อเป็นการกระตุ้นการ รักการออกกำลังกายและกีฬาขึ้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งประเด็นที่ทำทนายที่ส่งผลต่อการ บรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการทำให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่าง สม่าเสมอ คือ การสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการรักการออกกำลังกายให้กลายเป็น ชีวิตประจำวันของ ประชาชนทุกช่วงวัย ตลอดจนการสร้างสรรคกิจกรรมต่าง ๆ หรือรูปแบบการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและ นันทนาการที่สามารถตอบสนองและดึงดูดความสนใจของประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัย ให้มีความ ยั่งยืน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) นอกจากนี้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ดำเนินการจัดทำ แผนปฏิบัติการ (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งได้ให้ความสำคัญการพัฒนาและการขับเคลื่อนเชิงนโยบายด้าน การท่องเที่ยวและกีฬาให้มีความต่อเนื่อง โดยเป็นการนำแนวทางการพัฒนาจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (พ.ศ. 2564 - 2569) รวมถึงแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ และแผนปฏิบัติการด้านนันทนาการ เป็นการนำปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ให้มีความสอดคล้องกับ นโยบายของรัฐบาล และให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้มีความชัดเจนในการดำเนินงานและมีการบูรณา การด้านการท่องเที่ยวและกีฬาของประเทศให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (กระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี แนวนโยบายของรัฐบาล และที่เกี่ยวข้อง กีฬาและการออกกำลังกายจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนา ประเทศ และท้องถิ่นจึงเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้มีการกระจาย อำนาจไปสู่ประชาชนในทุกกระดับ และได้กำหนดให้ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศอยู่ในความรับผิดชอบของ

พัชรี ดิษฐสอน และชนิสรา แก้วสุวรรณค์

องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยมีกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่นที่บัญญัติขึ้น เพื่อจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นและกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้มีการจัดทำบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีการบริการอย่างทั่วถึง ตรงกับความต้องการของประชาชนที่เหมาะสมและจำเป็นในแต่ละท้องถิ่น (สุภัชญา สุนันตะ, 2561)

ดังนั้น กีฬาเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกายของประชาชน เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ โดยหน่วยงานท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริม และเอื้ออำนวยให้เกิดการออกกำลังกายที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้แนวทางนโยบายที่กำหนดไว้ได้รับการยอมรับ และการที่จะให้ประชาชนอยู่ดี มีสุขภาพแข็งแรง เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องเข้ามาบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกีฬาเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น หรือชุมชน โดยมีรูปแบบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ และตอบสนองวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการใช้งบประมาณในการสนับสนุนด้านกีฬาเพื่อสุขภาพ และผลักดันให้เกิดเมืองกีฬา (Sport city) ที่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งรวบรวมข้อมูล ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการและส่งเสริมสนับสนุนเมืองกีฬาเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกายของประชาชนที่ดีในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการออกกำลังกายและพัฒนา รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการบริหารจัดการกีฬา

การบริหาร (Administration) หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุม เพื่อให้สมาชิกในองค์กรมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และสามารถใช้ทรัพยากร อื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรกำหนดไว้ได้อย่างคุ้มค่า (สมยศ นาวิการ, 2547) ดังนั้น กระบวนการสำหรับองค์กรจึงต้องมีการวางแผนเพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีผลกระทบต่อการทำงานให้สามารถบรรลุภารกิจหลักและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำ (SWOT Analysis) มาวิเคราะห์ ซึ่งการกีฬาแห่งประเทศไทย ได้กำหนดแนวทางสำหรับการบริหารจัดการกีฬาไว้ (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2564ก) ดังนี้

S: Strengths ประกอบด้วย

1. มีศูนย์ฝึกและสนามกีฬา ขนาดใหญ่ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

2. มีแหล่งงบประมาณจาก กองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ทำให้มีงบประมาณสนับสนุน การพัฒนากีฬามากขึ้น จากงบประมาณประจำปี

3. มีการจัดทำผลงานวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีการกีฬา เป็นประจำทุกปี

W: Weaknesses ประกอบด้วย

1. ขาดการบูรณาการในการรวบรวมและวิเคราะห์ฐานข้อมูล (Data analytic) ที่ใช้ร่วมกันภายใน และภายนอกองค์กรอย่างเป็นระบบ เช่น ฐานข้อมูลลูกค้า/ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ขาดการกำหนดค่านิยมองค์กรที่มุ่งเน้นด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล

3. ภาพลักษณ์ขององค์กรด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ยังไม่ชัดเจน

4. ขาดแคลนบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ทำให้ไม่สามารถดูแลนักกีฬา ได้อย่างทั่วถึง

5. ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การบริหารจัดการองค์กร ในภาพรวมยังไม่มี ประสิทธิภาพเพียงพอ

6. ไม่สามารถสร้างธุรกิจใหม่หรือหารายได้ เพื่อลดภาระงบประมาณจากภาครัฐ

O: Opportunities ประกอบด้วย

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่กำกับดูแล มีนโยบายและเป้าหมายการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และกีฬาอาชีพที่ชัดเจน

2. มีกฎหมายที่รองรับการดำเนินภารกิจที่สำคัญที่ชัดเจน

3. สภาพภูมิประเทศที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคและสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม เหมาะสำหรับการ เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ

4. มีเทคโนโลยีที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการกีฬาได้ง่ายขึ้น เช่น การถ่ายทอดการแข่งขัน ทาง Live streaming, รวมทั้งมี Application ที่ช่วยส่งเสริมการออกกำลังกายที่บ้าน แทนการเข้าฟิตเนสหรือ สนามกีฬา

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดมาตรการรองรับ การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในเรื่อง การเข้าร่วม การเล่นกีฬาและออกกำลังกายที่สนามกีฬา และการจัดการแข่งขันกีฬาที่ชัดเจน

T: Threats ประกอบด้วย

1. การทับซ้อนของบทบาท ภารกิจและ แนวทางการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน ระหว่าง กทท. กรมพลศึกษา และสมาคมต่าง ๆ

2. กีฬาอาชีพในปัจจุบัน บางชนิดกีฬา ยังไม่ได้รับความนิยมนเพียงพอที่จะสามารถส่งเสริมให้เป็น กีฬาอาชีพอย่างยั่งยืน

3. สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด - 19 ทำให้จำนวนผู้ใช้บริการทางการกีฬาของ กทท. มีแนวโน้มลดลง

4. ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้การสนับสนุนทางการกีฬาจากภาคเอกชนมีแนวโน้มลดลง
5. การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าชมการแข่งขันหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสนามกีฬาได้

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการออกกำลังกาย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558, หน้า 31) กล่าวว่าไว้ว่า การออกกำลังกายทำให้มีสมรรถภาพทางกายที่ดี มีอายุยืน สามารถลดความเสี่ยงของการเกิดโรค ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม และการออกกำลังกายจะช่วยให้ไขมันดีผิวหนังในร่างกายลดลงหรือไม่เพิ่มขึ้น ช่วยให้มีมวลกระดูกหนาแน่น ไม่เปราะบางแตกหักง่าย รักษามวลกล้ามเนื้อให้แข็งแรงเคลื่อนไหวได้สะดวกช่วยรักษาระดับการเผาผลาญพลังงานให้มีประสิทธิภาพรวมทั้ง ช่วยลดอัตราเสี่ยงและฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ นอกจากนี้การออกกำลังกายยังเป็นการเพิ่มสมรรถภาพของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด เพิ่มความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ เพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ ส่งผลให้เราสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ลดอัตราเสี่ยงต่อการล้มและความพิการ การออกกำลังกายช่วยให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น เนื่องจากทำให้มีสุขภาพจิตและอารมณ์ที่ดีรับประทานอาหารได้เป็นปกติไม่เบื่ออาหาร ระบบการย่อยและดูดซึมอาหารมีประสิทธิภาพ นอนหลับพักผ่อนได้ดีขึ้น และลดการใช้ยารักษาโรค

ประโยชน์ของการออกกำลังกายจะทำให้รูปร่างสมส่วน กล้ามเนื้อแข็งแรง ลดไขมันที่สะสมตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ช่วยลดน้ำหนัก ป้องกันโรคหัวใจ หัวใจแข็งแรงขึ้น ลดโอกาสเกิดโรคเส้นเลือดหัวใจตีบ และกล้ามเนื้อหัวใจตาย ความดันโลหิตลดลง ลดโอกาสเกิดความดันโลหิตสูง และเส้นเลือดในสมองแตกหรือตีบตัน ป้องกันโรคอ้วน ป้องกันโรคกระดูกพรุน เสริมสร้างกระดูกให้แข็งแรงขึ้น ป้องกันและรักษาโรคเบาหวาน ป้องกันโรคภูมิแพ้ เพิ่มภูมิคุ้มกันโรคลดไขมัน ในเลือด ทำให้โคเลสเตอรอล, ไตรกลีเซอไรด์, LDL ลดลง เพิ่มไขมันดีในเลือด คือ HDL ที่ช่วยป้องกันโรคหัวใจ ทำให้ร่างกายสดชื่น ลดความเครียด จากการที่สมองผลิตฮอร์โมนชนิดหนึ่งชื่อ เอนดอร์ฟิน ออกมาในขณะที่ออกกำลังกาย ฮอร์โมนนี้มีลักษณะคล้ายมอร์ฟิน จึงทำให้รู้สึกเป็นสุข ช่วยให้ผ่อนคลายและหลับสบาย ระบบย่อยอาหารดีขึ้น ระบบขับถ่ายดีขึ้น ช่วยให้ท้องไม่ผูก เพราะลำไส้มีการขยับตัวดีขึ้น การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพจะต้องไม่เคร่งเครียด สนุกสนานเพลิดเพลิน ต้องใช้วิธีค่อยๆทำค่อยไป ต้องให้ทุกส่วนของร่างกายได้ออกกำลังกาย และควรทำสม่ำเสมอ (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2564)

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมกีฬาเพื่อสุขภาพ

การส่งเสริมกีฬาเพื่อสุขภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องนำองค์ความรู้ในการนำมาออกแบบกิจกรรม หรือวางแผนให้ประชาชน ชุมชน ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การส่งเสริมสุขภาพของตนเอง ทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของ Pender, Murdaugh and Parson (2002) เป็นทฤษฎีที่ได้รับการนำมาประยุกต์ใช้มากที่สุด โดยเฉพาะเกี่ยวกับการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกาย การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของบุคคล และประสพการณ์ของบุคคล (Individual characteristics and

experiences) การคิดรู้และอารมณ์ที่จำเพาะต่อพฤติกรรม (Behavioral specific cognitions and affect) และพฤติกรรมที่ได้ (Behavioral outcome) การรู้ตัวแปรที่เป็นปัจจัยต่อการเกิดพฤติกรรมจะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรม จากทฤษฎีนี้แสดงให้เห็นว่าแต่ละบุคคลมีลักษณะและความเฉพาะของปัจจัยที่จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ สามารถนำแนวคิด ของทฤษฎีออกแบบกิจกรรมการได้โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพ Pender, et al (2002) ได้เสนอว่าควรมุ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น เพราะสิ่งแวดล้อม คือปัจจัยสำคัญต่อสุขภาพของบุคคล แนวทางการประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ สามารถนำปัจจัยที่กำหนดในแบบจำลองส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์เป็นกรอบในการประเมิน สํารวจ พฤติกรรมสุขภาพของ บุคคล หรือการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพโดยใช้กรอบดังกล่าวมาศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อ การส่งเสริมสุขภาพ เช่น การสำรวจพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนเขตความ รับผิดชอบสถานีอนามัยเสาหิน (วิภากร สิทธิศาสตร์ และสุชาดา สนวนุ่ม, 2550) นอกจากนี้ สามารถนำแนวคิดย่อยในแบบจำลองเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการพยาบาล เช่น จัดระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การกำหนดให้ทุกที่ ทุก เวลา สามารถออกกำลังกายได้ เป็นต้น การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมศักยภาพให้บุคคลรับรู้สมรรถนะแห่งตน และรู้สึกสนุกต่อการมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพนั้น ๆ เช่น การอบรม การจัดค่ายอาหาร สำหรับป้องกัน โรคอ้วนในวัยเด็ก เป็นต้น และจากแนวคิดความยึดมั่นต่อแผนปฏิบัติ สามารถนำมา ออกแบบกิจกรรมในการสร้างพันธะสัญญาในการออกกำลังกาย เป็นต้น หรือในกรณีอิทธิพล บรรทัดฐานสังคมสามารถประยุกต์ใช้โดยการจัดรณรงค์เพื่อสร้างบรรทัดฐาน เช่น รณรงค์การรับประทานข้าวผักเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาเพื่อกำหนดปัจจัยในแต่ละประเด็น แต่ละกลุ่ม เป็นขั้นตอนประเมินที่สำคัญ ในกรณีประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมสุขภาพบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลและท้องถิ่น สำหรับการออกกำลังกายและกีฬาเพื่อสุขภาพ

จากแนวนโยบายของรัฐบาลกำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนในทุกกระดับ โดยได้กำหนดให้ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด โดยมีกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่นที่บัญญัติขึ้น เพื่อจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นและกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นกับส่วนกลางในขอบเขตการกำกับดูแลเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศ โดยส่วนรวม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อให้มีการจัดทำบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีการบริการอย่างทั่วถึง ตรงกับความต้องการของประชาชนตามความเหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นกระบวนการให้การเรียนรู้ในระบบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นจะมาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ประชาชนจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการตัดสินใจ กำหนดทิศทาง นโยบาย และการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ และ

พัชรี ดิษฐสอน และชนิสรา แก้วสุวรรณค์

ราชการส่วนกลางจะมีบทบาทในการกำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองท้องถิ่นทั้งหมด 5 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล (สุภัชญา สุพันธ์, 2561)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐสำหรับการบริหารประเทศ ในการส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพกายและจิตใจที่เข้มแข็งและสมบูรณ์ ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 71 โดยได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ว่า “รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาการเสริมสร้างสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมถึงตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาให้ไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน”

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการในแต่ละยุทธศาสตร์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2560 “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว” โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสังคมและครอบครัวไทยที่ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขึ้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต โดยส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเล่นกีฬาบางชนิดที่มี ความจำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต รวมทั้งการมีอิสระในการประกอบกิจกรรมนันทนาการตาม ความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคล และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต เพื่อพัฒนา จิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี หล่อหลอมจิตวิญญาณและการเป็นพลเมืองดี

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2565 - 2570) ไปสู่การปฏิบัติ

การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

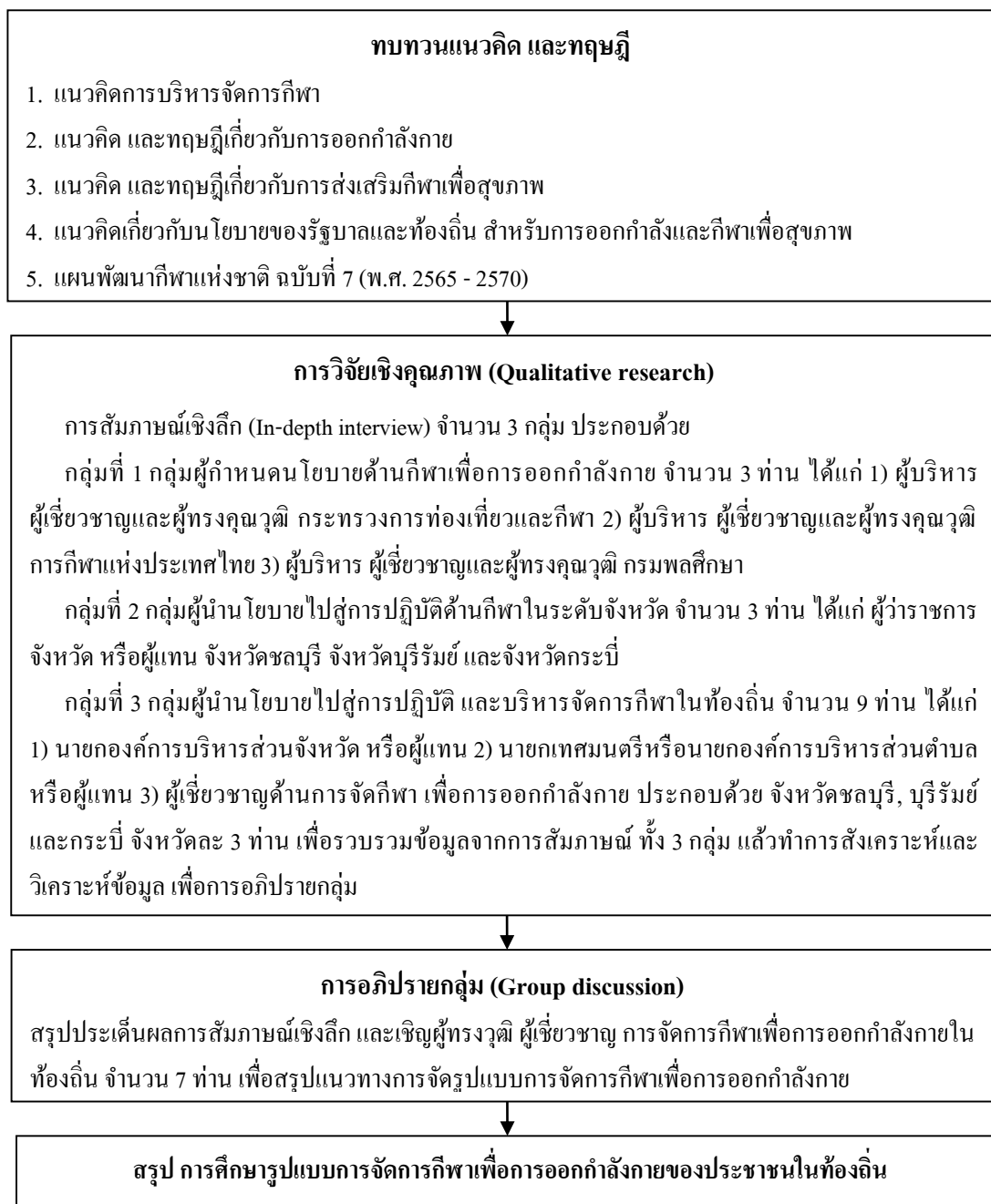
1. ระดับนโยบาย คณะกรรมการนโยบายการกีฬาแห่งชาติ กำกับดูแล นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกายและการกีฬา พิจารณา กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ พร้อมทั้งประสานแผนทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่

2. ระดับการขับเคลื่อนแผน โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายการกีฬาแห่งชาติ ทำหน้าที่ในการนำนโยบายและข้อสั่งการในระดับนโยบายแจ้งประสานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย ส่วนราชการต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการออกกำลังกายและการกีฬา สมาคมกีฬา ชมรมกีฬา สโมสรกีฬา สถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษารวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

กรอบการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการดำเนินการวิจัย โดยการค้นคว้า หนังสือ เอกสารวิชาการ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถกำหนดกรอบการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค ในการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ
2. ได้ข้อสรุปแนวทางการจัดการในการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนกีฬาเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ชี้วัดที่กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารท้องถิ่น และรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อไป
3. สามารถพัฒนารูปแบบการจัดการด้านกีฬาของท้องถิ่นให้ได้รับการยอมรับ และสามารถส่งเสริมให้กับท้องถิ่นที่มีศักยภาพพัฒนายุทธศาสตร์ด้านกีฬาให้เป็นเมืองกีฬา (Sport city) ได้มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น ผู้วิจัยมีการกำหนดขอบเขตการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ ไว้ดังนี้

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่: โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่มุ่งเน้นการศึกษาจังหวัดที่มีพื้นที่เป็นต้นแบบเมืองกีฬาที่สำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดกระบี่

ขอบเขตด้านประชากร: กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้กำหนดนโยบายด้านกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) โฆษกกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2) ผู้อำนวยการฝ่ายกีฬาภูมิภาค การกีฬาแห่งประเทศไทย และ 3) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ กรมพลศึกษา

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้านกีฬาในระดับจังหวัด จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้แทนส่วนราชการจังหวัดชลบุรี 2) ผู้แทนส่วนราชการจังหวัดบุรีรัมย์ และ 3) ผู้แทนส่วนราชการจังหวัดกระบี่

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และบริหารจัดการกีฬาในท้องถิ่น จำนวน 9 ท่าน ได้แก่ 1) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ 2) นายกเทศมนตรีตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี นายกเทศมนตรีเมืองนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ นายกเทศมนตรีเมืองกระบี่ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย จังหวัดชลบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดกระบี่ จังหวัดละ 3 ท่าน

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) (Rovinelli and Hambleton, 1977) กับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการพิจารณาและตรวจสอบเนื้อหาที่ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ ตามกรอบการดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC: Index of consistency) จำนวน 5 ท่าน และยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปเป็นประเด็นสำคัญตามหัวข้อและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการอภิปรายกลุ่ม (Group discussion) จำนวน 7 ท่าน จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอข้อสรุปความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น ผู้วิจัยสรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 ท่าน เพื่อสรุปการวิเคราะห์ SWOT Analysis ตามแผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2564 - 2570) ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่กำหนดทำการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อเป็นกระบวนการสำคัญให้กับองค์กรในการกำหนดทิศทางระยะยาว และนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์และสรุปผล เพื่อดำเนินการอภิปรายกลุ่ม จำนวน 7 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลได้ ดังนี้

สภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค ในการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น

1. การจัดสรรงบประมาณยังไม่เพียงพอกับความต้องการของหน่วยงาน และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ท้องถิ่นจึงควรจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดรายได้สำหรับตอบสนองความต้องการเหมาะสม
2. การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนและประชาชนในชุมชนยังไม่มีทิศทางแนวเดียวกัน ท้องถิ่นจึงต้องประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือจากภาคส่วนเอกชน เช่น การแข่งขันกีฬาประจำปีในชุมชน
3. สถานที่ อุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกายที่ครบวงจรในชุมชนไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ท้องถิ่นต้องดำเนินการศึกษาข้อมูลเพื่อการพัฒนากีฬาเพื่อสุขภาพเป็น ไปอย่างยั่งยืนเช่น การให้ความรู้ความเข้าใจสำหรับการออกกำลังกาย การเดินแอโรบิค หรือการออกกำลังกายที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ สามารถออกกำลังกายได้ที่บ้าน

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ไม่มีการสร้างแรงจูงใจกับประชาชนในพื้นที่ให้ความเกิดขึ้นตัว เพื่อสร้างความใส่ใจการรักษาสุขภาพอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกเพศ ทุกช่วงวัย โดยกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกเพศ ทุกวัย

พัชรិ ดิษฐสอน และชนิสรา แก้วสุวรรณค์

ทำให้ท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมแต่แบบเดิม ๆ เช่น การเดิน การวิ่ง หรือถ้าเป็นชนิดกีฬาแบบอื่น ๆ จะเหมาะกับผู้ที่สนใจโดยเฉพาะเท่านั้น

2. ไม่ได้เป็นหน่วยงานต้นแบบที่ได้รับการยอมรับจากการดำเนินการด้านกีฬาเพื่อสุขภาพ เพราะอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการได้รับการคัดเลือกเป็นเมืองกีฬา ยังอยู่ในเรื่องของการพัฒนาให้มีความครบวงจรตามมาตรฐาน แต่เป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

3. บางท้องถิ่นยังขาดความเป็นผู้นำและดึงการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านกีฬาเพื่อสุขภาพ และความร่วมมือจากภาคเอกชนในการสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เพราะในแต่ละพื้นที่ต้องมีผู้นำชุมชนที่รับแนวนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของภาวะผู้นำ

4. จังหวัดมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน แต่ท้องถิ่นบางพื้นที่ยังไม่มีความเหมาะสม จึงทำให้ขาดความครอบคลุมด้านพื้นที่บางแห่ง ต้องดึงจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ออกมา และกำหนดความโดดเด่นในพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดกิจกรรมด้านกีฬา สามารถสร้างรายได้และนำมาพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางที่ได้มาตรฐานสากล

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนตั้งแต่วัยเยาว์ อย่านำไปมุ่งหวังเพียงแค่ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณมาดำเนินการให้ เพราะการมีสุขภาพที่ดี สุขภาพที่แข็งแรงย่อมส่งผลดีต่อตัวบุคคลในระยะยาว 2) ควรมีการพัฒนาด้านข้อมูลของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ และพัฒนา เพื่อหาแนวทางในการจัดโครงการ/ กิจกรรมให้มีความเหมาะสม 3) การกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถประเมินได้อย่างแท้จริง และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นไปต่อยอดการพัฒนาการออกกำลังกายที่เหมาะสม และเป็นไปตามที่ประชาชนสนใจอยากเข้าร่วม 4) การขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาล หรือหน่วยงานด้านสาธารณสุข เพื่อมาร่วมวางแผนการออกกำลังกายที่สามารถป้องกันโรคร้ายที่จะเกิดขึ้นได้ 5) ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยกันบำรุงรักษาอุปกรณ์กีฬา หรือลานกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ท้องถิ่นต้องมีการจัดสรรงบประมาณอยู่ตลอดเวลา

โอกาส (Opportunities)

1. รัฐบาลให้ความสำคัญในการผลักดันด้านนโยบาย และงบประมาณเป็นยุทธศาสตร์ประเทศ ท้องถิ่นสามารถกำหนดแนวทางและแผนนโยบายให้มีความสอดคล้องเพื่อขอรับงบประมาณเพิ่มเติม นอกจากการจัดสรรงบประมาณของท้องถิ่นเองได้

2. ความร่วมมือของหน่วยงานราชการต่าง ๆ จากภาคเอกชนที่จะสนับสนุนอุปกรณ์ สถานที่ออกกำลังกาย เป็นไปในทิศทางที่ดี และได้รับความร่วมมือ สนับสนุนมาโดยตลอด ทำให้สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

3. มีสถานที่ที่เหมาะสมกับการจัดลานกิจกรรมต่าง ๆ โดยการดึงจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับชนิดกีฬา และสามารถรองรับผู้เข้าร่วมหรือผู้ที่สนใจได้จำนวนมาก นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสนับสนุน และพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาแบบครบวงจรได้ในอนาคต

4. ใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงการร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายที่เข้าใจง่าย และรวดเร็ว ลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้ นอกจากนี้ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์เพศ วัย และความสนใจในกิจกรรมด้านกีฬา เพื่อต่อยอดให้มีความครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชน และสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ เช่น ดัชนีมวลกาย โรคประจำตัวต่าง ๆ จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นด้านการออกกำลังกายได้ เพราะมีข้อมูลมารองรับ 2) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล คลินิก ในการจัดโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดโรค เพราะเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักโรงพยาบาล คลินิกได้มากขึ้น

ภัยคุกคาม หรืออุปสรรค (Threats)

1. งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรด้านกีฬาเพื่อสุขภาพโดยตรงยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน

2. การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจให้กับประชาชนในพื้นที่เกิดความสนใจ และเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท้องถิ่นดำเนินการจัดกิจกรรม ยังไม่ทั่วถึง และครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย

3. ตัวชี้วัดหรือเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด ต้องใช้การคิด วิเคราะห์ และนำมาพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งในการดำเนินงานมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวมและพัฒนาอย่างจริงจัง

4. บทบาทหน้าที่ของท้องถิ่นที่ได้รับด้านกีฬายังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้เลยทันที ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบ และข้อปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอน ทำให้การดำเนินการเกิดความล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองกับกิจกรรมต่าง ๆ ได้ จึงต้องมีการขอความร่วมมือจากภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนเพิ่มเติม

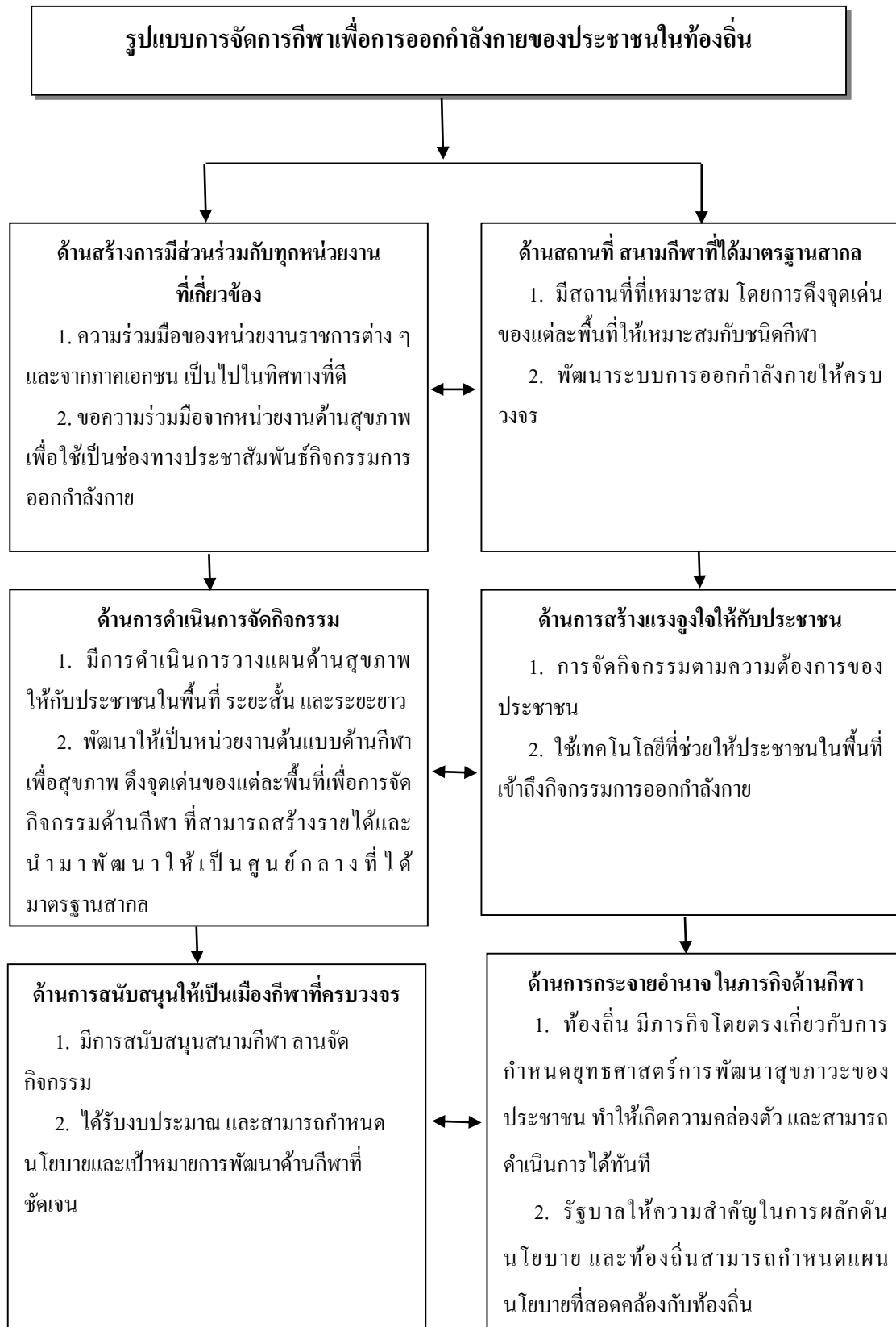
5. ความเชี่ยวชาญด้านบุคลากรที่จะพัฒนากีฬา พัฒนาระบบการออกกำลังกายให้ครบวงจรยังมีไม่เพียงพอที่จะพัฒนาไปสู่เมืองกีฬาได้ตามแบบมาตรฐานสากลทุกชนิดกีฬา ต้องมีการอบรม ศึกษาดูงาน และที่ปรึกษาเฉพาะด้าน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ต้องมีการลงทุนด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้านกีฬา โดยเฉพาะ เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างก้าวกระโดด ไม่ควรมีความลังเลที่จะดำเนินการ 2) ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาเชื่อมต่อกับข้อมูลด้านกีฬาอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้ขาดทิศทางในการที่จะสนับสนุน และตรงความต้องการ หรือกลุ่มเป้าหมาย 3) ข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการกำหนดโครงการ/ กิจกรรม ทำให้ท้องถิ่นดำเนินการจัดกิจกรรมได้เพียงกิจกรรมหลัก ๆ ของจังหวัด แต่ในระดับท้องถิ่นยังมีไม่เพียงพอ

การศึกษารูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สร้างการมีส่วนร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) การสนับสนุนให้เป็นเมืองกีฬาที่ครบวงจร 4) มีสถานที่ สนามกีฬาที่ได้มาตรฐานสากล 5) การสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชน 6) การกระจายอำนาจ ในภารกิจด้านกีฬา นอกจากนี้ข้อมูลเชิงลึกที่ได้ พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นสู่เมืองกีฬาถือเป็นช่องทางการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมกีฬาในแต่ละท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มประชาชนที่ไม่เน้นการออกกำลังกายเป็นหลัก ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬาแบบครบวงจรเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศได้ รวมถึงกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือสถาบันพัฒนากีฬาอาชีพทุกระดับที่ต้องมีการบูรณาการพัฒนากีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และจัดตั้งเมืองกีฬา เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการกีฬาของภูมิภาคตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่นได้ดังภาพ

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดกระบี่ ที่เป็นเมืองกีฬา โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนา และเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงในประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนั้นรูปแบบการจัดการกีฬาผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) การสนับสนุนให้เป็นเมืองกีฬาที่ครบวงจร 4) มีสถานที่ สนามกีฬาที่ได้มาตรฐานสากล 5) การสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชน 6) การกระจายอำนาจ ในภารกิจด้านกีฬา ที่ส่งผลให้การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของประชาชนได้รับความสนใจ และยกระดับด้านมาตรฐานการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปทุมพร ศรีอิสาน (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬา เพื่อมวลชนในชุมชน เขตเทศบาลนครอุดรธานี ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2555 - 2559) พบว่า รูปแบบการส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของชุมชน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านความรู้ ด้านสถานที่และอุปกรณ์ที่ครบ ด้านบุคลากรสนับสนุนให้บริการในการสนับสนุนการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของชุมชน จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาสุขภาพของชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนของกิจกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬา ให้มีคุณภาพต่อไป เช่นเดียวกับ บงกช จันทร์สุขวงศ์ (2562) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ประกอบด้วย 1) สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบวงจร และเพียงพอกับความต้องการของประชาชน 2) งบประมาณที่สามารถสนับสนุนได้อย่างต่อเนื่อง 3) การบริหารจัดการองค์กร และการดึงการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) การจัดประสบการณ์ในการแข่งขันหรือการจัดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง 5) การส่งเสริม สนับสนุนและการจูงใจของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชน นอกจากนี้ เสรี เพิ่มชาติ, นงลักษณ์ เพิ่มชาติ และศุภกิจ จงศักดิ์สวัสดิ์ (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการวิ่งเพื่อสุขภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้กล่าวว่า ต้องสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อมและเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว มีช่องทางการสื่อสารแบบเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถสร้างแรงจูงใจ มีรูปแบบการวิ่งและกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม จึงทำให้พื้นที่ในเขตภาคตะวันตกนี้มีศักยภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาได้ สำหรับ ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, สุกิจจา จันทะชุม และวัฒนะ นุดทพันธ์ (2563) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารจัดการกีฬา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัด

ขอนแก่น กล่าวไว้ว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น ต้องมีองค์ประกอบเกี่ยวกับปัจจัยป้อนเข้า ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ที่ต้องมีความสอดคล้องกับภารกิจ และอำนาจหน้าที่โดยตรง เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินการ ด้านบุคคล เพื่อให้มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ดังการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ด้านงบประมาณ เพื่อสนับสนุนความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับความต้องการของประชาชนในชุมชนและได้มาตรฐาน โดยข้อค้นพบของผู้วิจัยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะท้องถิ่นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจกับหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินการมุ่งสู่ความสำเร็จได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญธิดา สุวรรณศรี และปิยกร หวังมหาพร (2563) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้รับผลประโยชน์ จะทำให้โครงการ/แผนงานของ อบต. จังหวัดปทุมธานี นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี และส่งผลให้เกิดรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น เพราะสามารถตอบสนองความต้องการและเป็นการแก้ไขปัญหา อีกทั้งท้องถิ่นยังได้รับความเชื่อมั่นมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ การพัฒนาท้องถิ่นสู่เมืองกีฬาถือเป็นช่องทางการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมกีฬาในแต่ละท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มประชาชนที่ไม่เน้นการออกกำลังกายเป็นหลัก สอดคล้องกับ Sandra, A. F., Eric, S. M. R., Thomas, G., & Sergio, M. (2020) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง Benefits of physical activity and physical exercise in the time of pandemic กล่าวว่า จากภาวะระบาดของ Covid - 19 ที่มีอยู่ในทั่วโลก นอกจากมาตรการที่ต้องเข้มงวดในการหยุดไวรัสไม่ให้แพร่กระจาย การเว้นระยะห่างทางสังคม การอยู่บ้าน และการปิดสถานที่ของหลาย ๆ เมือง เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่กระจาย การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพยังสามารถช่วยลดความเครียดที่เกิดอย่างเฉียบพลัน ช่วยลดความวิตกกังวล ความอ่อนล้าทางอารมณ์และความหงุดหงิด ความผิดปกติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ ซึ่งการจัดการกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย หน่วยงานที่สนับสนุนพื้นที่สำหรับการออกกำลังกาย เป็นการสร้างประโยชน์ทางด้านสังคมด้านคุณภาพชีวิตในระยะยาว เช่นเดียวกับ Michael, B. E. & Katie, R. (2019) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Managing sport for health an introduction to the special issue ได้กล่าวว่า การใช้กีฬาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนประชาชนที่มีความเสี่ยงด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งการเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพมีความเกี่ยวข้องและวิธีการจัดการเพื่อส่งเสริมให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี ประกอบด้วย 1) กีฬาที่สามารถเข้าถึงได้และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกด้านการออกกำลังกายและได้ผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่แท้จริง ต้องเป็นสิ่งที่ชุมชนต้องการและผู้นำให้การสนับสนุน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามบริบท โปรแกรมการออกกำลังกายต้องมีความยืดหยุ่นและให้โอกาสประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นการสร้างเสริมสุขภาพผ่านกีฬาในบริบทของกีฬาเพื่อการพัฒนา 2) กีฬาควรมีการปรับตัวและพัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากีฬาทำให้สุขภาพแข็งแรง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องไม่มีผลประโยชน์แอบแฝงที่จะทำให้เกิดการขัดขวาง หรือการสนับสนุนกีฬาต่าง ๆ ต้องเน้นไปที่การพัฒนาสุขภาพอย่างจริงจัง 3) หน่วยงานต้องให้ความร่วมมือเพื่อ

พัชรี ดิษฐสอน และชนิสรา แก้วสวรรค์

ส่งเสริมความยั่งยืนขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกีฬา ต้องเพิ่มบทบาทและหน้าที่ในการเพิ่มขีดความสามารถ การพัฒนาความร่วมมือ เป็นหนทางที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จได้รวดเร็วขึ้นด้วย ดังนั้นการส่งเสริม สุขภาพต้องมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับประโยชน์ทางด้านร่างกายเป็นหลัก และมีวิธีการจัดการได้หลายวิธี เช่น สถานที่สำหรับออกกำลังกายที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการออกกำลังกายที่ดี ประเภท กีฬามวลชนที่จะดึงดูดให้ประชาชนเพิ่มระดับความสนใจ นอกจากนี้ กีฬาเพื่อสุขภาพ ต้องมีระบบและ วิธีการจัดการที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การออกกำลังกายเพื่อ สุขภาพของท้องถิ่นมีความยั่งยืนในระยะยาว ครอบคลุมกลุ่มประชากรทุกช่วงวัย รวมถึงมุ่งเน้นให้เห็นถึง คุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีสุขภาพที่แข็งแรง เช่น การจัดกิจกรรมประจำปีของชุมชน มอบรางวัลใน การแข่งขันกีฬาเพื่อสุขภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสร้างสีสันและแรงกระตุ้นความร่วมมือกับ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2. พัฒนาสถานที่ออกกำลังกาย สวนสาธารณะ ลานกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ของชุมชนให้สามารถ เล่นกีฬาในชุมชนได้ สร้างความสามัคคี เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต ขึ้นพื้นฐานที่เป็นรูปธรรม

3. หน่วยงานท้องถิ่นต้องดำเนินการตามแผนนโยบายที่กำหนดไว้ และเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า มากที่สุด ทั้งงบประมาณที่จัดสรร สถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีอายุการใช้งานที่นานที่สุด เพื่อลดการจัดสรร งบประมาณในจัดซื้อจัดจ้างใหม่

4. รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารูปแบบกีฬาเพื่อสุขภาพของทุกหน่วยงาน เพื่อหา ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาที่เหมาะสม และเข้าถึงกับกลุ่มประชาชนให้ได้มากที่สุด รวมถึงนำมาวางแผนให้ มีความสอดคล้องกับแต่ละบริบทของท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด

รายการอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *วิทยาศาสตร์การกีฬากับการประยุกต์ใช้ในชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *สบส. เปิดสถิติผู้ออกกำลังกายช่วงโควิด 19*. วันที่ค้นข้อมูล 14 กรกฎาคม 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/pr-news/biz2u/279372>
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2564ก). *แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2564 - 2570)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2564ข). *การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ*. วันที่ค้นข้อมูล 14 กรกฎาคม 2565, เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/CzZaM>
- ชญัญธิดา สุวรรณศรี และปิยากร หวังมหาพร. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 13(1), 379-396.
- ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเกา, สุกิจจา จันทะชุม และวัฒน์ นุตทัศน. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกีฬา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 10(2), 161-169.
- บงกช จันทรสุขวงศ์. (2562). *รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปทุมพร ศรีอิสาน. (2560). *รูปแบบการส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬา เพื่อมวลชนในชุมชนเขตเทศบาลนครอุดรธานี ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 5 (2555-2559)*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1-90.
- วิภากร สิทธิศาสตร์ และสุชาดา สนวนุ่ม. (2550). *พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนเขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- สมยศ นาวิการ. (2547). *การบริหาร: การพัฒนาองค์กร และแรงจูงใจ*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- สุกัญญา สุนันต์. (2561). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 4(1), 98-107.

- เสรี เพิ่มชาติ, นงลักษณ์ เพิ่มชาติ และศุภกิจ จงศักดิ์สวัสดิ์. (2560). *แนวทางการพัฒนาการจัดการวิ่งเพื่อสุขภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Michael, B. E., & Katie, R. (2019). Managing sport for health an introduction to the special issue. *Sport Management Review*, 22(1), 1-4.
- Pender, N. J., Murdaugh, C. L., & Parson, M. A. (2002). *Health Promotion in Nursing Practice*. (4th ed.). Upper Saddle River, N.J.: Prentia Hall.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60.
- Sandra, A. F., Eric, S. M. R., Thomas, G., & Sergio, M. (2020). Benefits of physical activity and physical exercise in the time of pandemic. *Psychological Trauma Theory Research Practice and Policy*, 12(1), 264-266.

การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลอง
โฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

**Study of Community Potentiality in Development into Cultural Attractions: A Case
Study of Baanrimklong Homestay Community, Muang District, Samut Songkhram
Province**

กิติญาดา รอดเอี่ยม (Kitiyada Rodeiam)¹

เอกลักษณ์ ณีถฤทธิ (Akekaluk Nuttarit)²

อนูรัตน์ อนันตนาทร (Anurat Anantanatorn)³

¹นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

Master of Political Science Program in Strategy and Security, Faculty of Political Science and Law,
Burapha University

²ดร. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst. Prof. Dr., Lecturer, Faculty of Political Science and Law Burapha University

E-mail: kitiyada22@gmail.com

Received: 26 February 2023

Revised: 26 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาของชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน สมาชิก ในชุมชน ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง การสังเกต สัมภาษณ์ และการจัดประชุมระดมสมองด้วยกระบวนการ

สนทนากลุ่ม (Focus Group) และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลและใช้หลักการตีความเขียนรายงานผลการศึกษา เพื่ออภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา ท้องถิ่น พบว่า ชุมชนอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย ใกล้กรุงเทพฯ มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว ทำให้มีผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวสวนมะพร้าว ร่วมมือ จัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชน โครงสร้างองค์กรเป็นสัดส่วน ภาพลักษณ์ที่เป็นกันเองเข้าถึงง่าย สมาชิกในชุมชนมีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สมาชิกในชุมชนมีเป้าหมายพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนมีพื้นที่สีเขียว อยู่ติดแหล่งน้ำ มีกองทุนเพื่อนำไปพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในชุมชน

คำสำคัญ: การศึกษา, ศักยภาพของชุมชน, การพัฒนาชุมชน, แหล่งท่องเที่ยว, ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This study aims to study the community's potential to develop as a cultural tourist attraction. Study the factors affecting the success of community development as a cultural tourism destination, and proposing solutions to problems and suggestions on developing the development potential of the community as a cultural tourism destination. Key informants was community leaders, community members. Service users and tourists Academics and experts and related government agencies, 22 people. The tools used for data collection were interview forms, information from relevant people, observation, site surveys, and brainstorming sessions using the Focus Group process. Methods for analyzing data by categorizing data according to study objectives. Analyze data and apply interpretation principles to write a study report. to discuss the results of the study.

The results of the local scholarship study found that the community is in Samut Songkhram Province. There are a variety of tourist attractions near Bangkok, There is a tourism infrastructure to meet the needs of service users and tourists. causing service users and tourists to come in regularly. Most of the community members are coconut farmers. Cooperate to form a group to carry out activities in the community. Proportional organizational structure friendly image, easy to approach. Community members lead a simple life. products are processed community members aim to develop the community into a strong community. The community has a green area. Adjacent to a water source there is a fund to develop and restore the environment in the community.

Keywords: Study, Community Potentiality, Community Development, Attraction, Cultural Attractions

บทนำ

การส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนให้เข้มแข็งเป็นรากฐานในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนนั้นได้แสดงศักยภาพว่ามีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้คนในชุมชนยินดี อยู่ดี ได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรภายในชุมชนกันอย่างทั่วถึง และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน ซึ่งการที่จะทำให้ชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนา จำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ การจัดการ และการวางแผนที่ดี เพื่อที่ชุมชนจะสามารถแปลงศักยภาพและค้นพบแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประสบความสำเร็จ เพราะการวางแผนที่ใช้หลักการแห่งเหตุผลและมีทฤษฎีรองรับ จะช่วยทำให้มีกระบวนการในการจัดการการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ประเมินผลและสามารถนำผลการประเมินไปดำเนินการจัดการต่อในทิศทางที่ควรจะเป็น

การพัฒนาที่มีโอกาสบรรลุเป้าหมาย คือ การพัฒนาที่ดึงเอาความมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมาร่วมมือกันขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกันสนับสนุน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ การกระทำที่นึกถึงส่วนรวมและเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังเป็นการสร้างประโยชน์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม

ผู้วิจัยพบว่าหนึ่งในชุมชนที่มีขับเคลื่อนการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านของการจัดการตนเอง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเคย์ ซึ่งแต่เดิมเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนที่ตั้งอยู่ริมคลองผิหลอก ซึ่งเป็นสายน้ำที่ล่องไปจนถึงอัมพวา ด้วยความที่คนในชุมชนเริ่มตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่ตนเองมี ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมในการประกอบอาชีพชาวสวนมะพร้าว จึงได้มีการนำมะพร้าวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีการสัญจรทางน้ำโดยเรือไป อีกหนึ่งเอกลักษณ์คือต้นลำพูที่จะมีกิ่งห้อยออกมาส่องแสงในยามค่ำคืน ทำให้ในปี พ.ศ. 2546 คุณฉัตรดา เอกแก้วนำชัย และคุณลุงสวน หัตถิณาโค ร่วมกันปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อต้อนรับผู้มาเยือนต่างถิ่นและนักท่องเที่ยว จนผู้ที่มาเยือนประทับใจกลับไปพูดกันปากต่อปากทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จากนั้นคนในชุมชนจึงเริ่มมีการปรับปรุงบ้านเรือนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวมากขึ้นและรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเคย์ โดยยังคงความดั้งเดิมของวิถีชีวิตความเป็นอยู่เอาไว้อย่างครบถ้วน จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาต่างประทับใจในวิถีชีวิตของชาวสวนริมน้ำที่บ้านริมคลอง โสมสเคย์แห่งนี้ (Village To The World, 2559)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเคย์ได้รับรางวัลมาตรฐาน โสมสเคย์ รางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 8 (Thailand Tourism Award 2010) และได้รับคัดเลือกเป็น 1 ใน 20 ชุมชนสร้างสรรค์ของประเทศ โดยนิตยสาร Creative Tourist ทั้งยังเป็นชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง การพักผ่อนกับบ้าน

ริมคลองนอกจากจะได้รับความสะดวกสบาย และเต็มอิมกับการพักผ่อนกับธรรมชาติแล้ว ยังได้รับความรู้ความสนุกสนานกับกิจกรรมที่น่าสนใจ (กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ว่ามีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการให้ความรู้ ส่งเสริม ปรับปรุง และวางแผนการจัดการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องการศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ครั้งนี้ มีขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษาเริ่ม 18 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ได้แก่ ทุนที่ดิน ทุนมนุษย์ ทุนวัฒนธรรม ทุนความหลากหลายทางธรรมชาติ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน ทั้งหมด 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกชุมชน กลุ่มผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และสัมภาษณ์จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (key – informants) จำนวน 22 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกชุมชน กลุ่มผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับการรับรองผลจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ณ วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565
2. ใช้การสังเกต สัมภาษณ์
3. ใช้การจัดประชุมระดมสมองด้วยกระบวนการ Focus Group

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ครั้งนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) จะทำการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการอ้างอิง และอธิบายประเด็นการศึกษาเรื่อง การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ จัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นในวัตถุประสงค์ของการศึกษา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานผลการศึกษาโดยใช้หลักการตีความ (Interpretive analysis) และยืนยัน โดยใช้หลักการสามเส้า (Triangle) โดยใช้กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญมากกว่า 3 กลุ่มขึ้นไป

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้แนวคิดทุนท้องถิ่น (อรทัย ก๊กผล, 2559) เป็นแนวคิดในการศึกษา พบว่า

ทุนที่ดิน ประกอบด้วย 1) ทำเลที่ตั้ง พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีทำเลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศนิยมท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวภายใน

กิติญาดา รอดเอี่ยม เอกลักษณ์ ณ์ฤทธิ และอนูรัตน์ อนันทนาร

จังหวัดหลากหลาย ใกล้กับกรุงเทพฯ ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ประสบอุปสรรคจากโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง สมาชิกในชุมชนมีความกังวลด้านความปลอดภัยจากสารเคมีหรือมลพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยมา ซึ่งเป็นอันตรายทั้งต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนและตัวของสมาชิกภายในชุมชน

2) โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบสื่อสาร โทรคมนาคม ระบบขนส่ง ระบบสาธารณสุข เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว

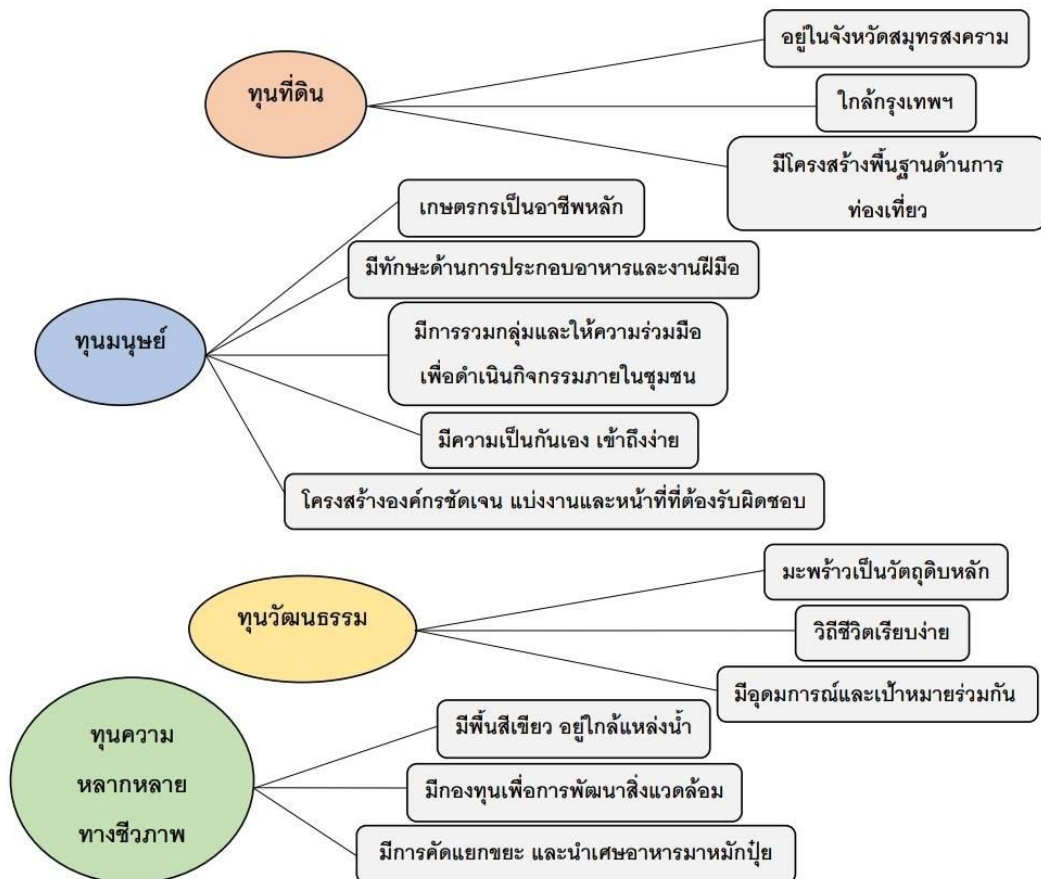
ทุนมนุษย์ ประกอบด้วย 1) การประกอบอาชีพ ทักษะ และความชำนาญ พบว่า สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ประกอบอาชีพหลักเป็นชาวสวนมะพร้าว ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของสมาชิกในชุมชน มีการแปรรูปส่วนต่าง ๆ จากต้นมะพร้าวให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ อาหารและเครื่องดื่ม เพื่อนำไปจัดจำหน่าย ภายหลังเมื่อมีการจัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนจึงได้นำทักษะด้านการประกอบอาหาร และงานฝีมือมาเป็นกิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การรวมกลุ่มและการให้ความร่วมมือ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อเสนอและหาแนวทางการดำเนินงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมของ กลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการผลิตหรือการประกอบกิจการโฮมสเตย์ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่า ภายในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการจัดโครงสร้างภายในองค์กร มีการแบ่งงานที่ชัดเจนและเป็นสัดส่วน ในการแบ่งงานและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบจะแบ่งกันตามความถนัดและความสามารถ แต่ละส่วนงานจะมีหัวหน้าฝ่ายคอยกำกับ เพื่อการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจในการตัดสินใจขั้นเด็ดขาดจะอยู่ที่ประธานกลุ่ม 4) การให้บริการ พบว่า สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์สร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวด้วยการให้บริการอย่างเป็นมิตร มีอัธยาศัยดี สร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเองแบบชาวบ้าน ด้วยการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง สร้างภาพลักษณ์ที่ดูเข้าถึงง่าย

ทุนวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมทางวัตถุ พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มี วัตถุวัฒนธรรมชาติมาจากส่วนต่าง ๆ ของต้นมะพร้าว สมาชิกในชุมชนได้นำส่วนต่าง ๆ จากวัตถุดิบดังกล่าวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ อาหารและเครื่องดื่ม เพื่อการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและนำไปจัดจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน มีที่พักที่ได้รับการยอมรับว่าได้ มาตรฐานจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2) วัฒนธรรมทางความคิด พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการรวมกลุ่มกัน เนื่องจากสมาชิกภายในกลุ่มมีอุดมการณ์และเป้าหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งด้วยการสร้างรายได้จากการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อนำรายได้มาพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน 3) วัฒนธรรมทางบรรทัดฐาน พบว่า วิถีชีวิตของสมาชิก ในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีลักษณะเรียบง่าย เป็นกันเอง มีการ

ดูแล ฟังพา และแบ่งปันอาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ให้แกกัน มีลักษณะที่เรียกว่าอยู่กันเหมือนครอบครัว สร้างความรู้สึกสบายใจให้แก่สมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม

ทุนความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโสมสเคย์มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งน้ำและเต็มไปด้วยพื้นที่สีเขียว ซึ่งนอกจากจะนำมาบริโภคได้แล้ว สมาชิกในชุมชนยังนำผลผลิตจากการเกษตรมาจัดจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน 2) แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโสมสเคย์มีการจัดสรรรายได้ที่ได้จากการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการประกอบกิจการการท่องเที่ยวเป็นกองทุนพัฒนา เพื่อนำเป็นทุนให้การพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้คงความอุดมสมบูรณ์เอาไว้ มีการจัดการขยะด้วยการแยกขยะประเภทต่าง ๆ

ภาพที่ 1 ศักยภาพของชุมชนบ้านริมคลองโสมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้แนวคิด PEST Analysis (เอกกมล เอี่ยมศรี, 2555) เป็นแนวคิดในการศึกษา พบว่า

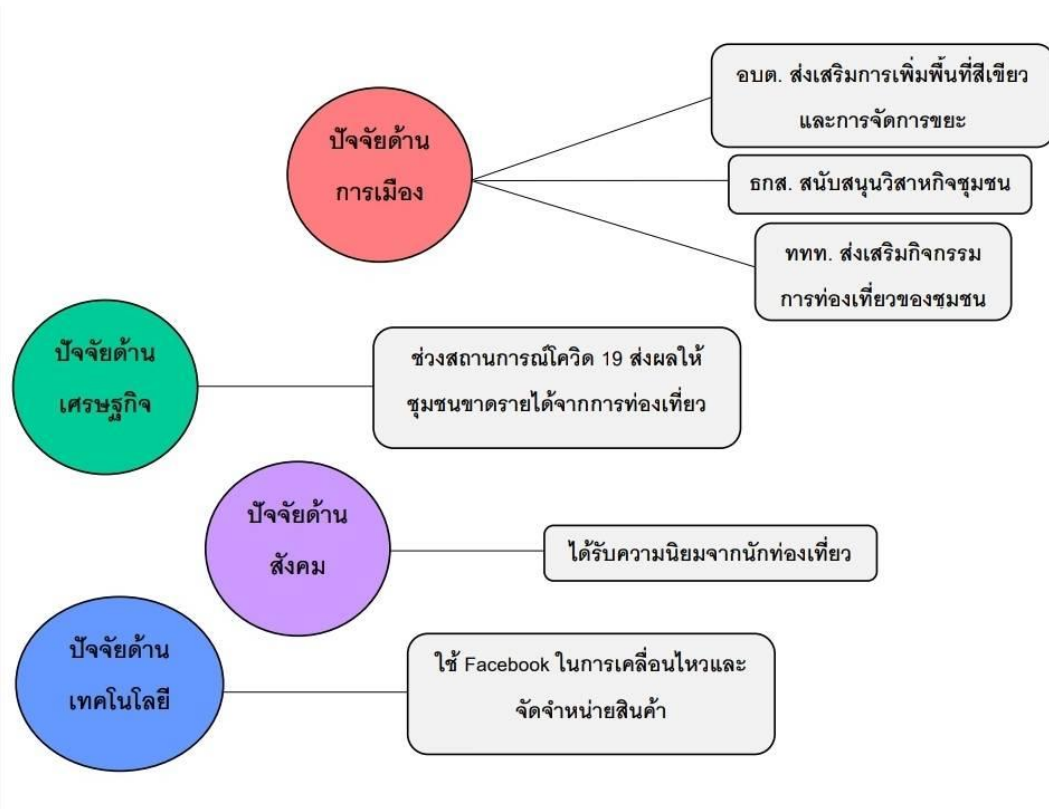
ปัจจัยด้านการเมือง พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทางด้านการประกอบวิสาหกิจชุมชนและจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้านการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน รวมไปถึงได้รับการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรกในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จัดการปัญหาด้านขยะและมลพิษ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า สถานการณ์เศรษฐกิจที่ซบเซาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ส่งผลให้ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ลดน้อยลง เนื่องจาก มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดทำให้ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวต้องงดการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ต้องหารายได้เพิ่มจากการเพิ่มกำลังในการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค เนื่องจากการประกอบวิสาหกิจชุมชนเป็นอีกหนึ่งช่องทางการหารายได้ให้กับชุมชน

ปัจจัยด้านสังคม พบว่า ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวมีความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบวิถีชีวิตชนบท คือ การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะพิเศษโดดเด่นให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ คุณผลงานสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม ด้วยกระแสความนิยมนี้เองทำให้ชุมชนบ้านริม คลองโฮมสเตย์ซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการให้นักท่องเที่ยวใช้ชีวิตร่วมวิถีของชุมชน จึง ได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี พบว่า ชุมชนได้มีการใช้สื่อออนไลน์ผ่านทางช่องทาง Facebook ในการเคลื่อนไหวและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค ทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนได้รับความสนใจทั้งจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการและผู้ที่ใช้สื่อออนไลน์

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 3 เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาของชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า

ความร่วมมือและมีความเป็นกลุ่มเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน ชุมชนจะต้องคงความเป็นอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนเอาไว้ เพื่อแสดงความเป็นตนเอง ต้องสร้างความรัก ความผูกพัน และความหวงแหนในพื้นที่และทรัพยากรภายในชุมชน แต่ยังคงมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันตามสถานการณ์ปัจจุบันของสังคม และหมั่นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพของตนเองและชุมชน

นอกจากนั้น การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้ไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพียงเท่านั้น หากชุมชนมีโอกาสหรือศักยภาพที่จะสร้างรายได้จากสิ่งอื่นใด ชุมชนสามารถที่จะใช้สิ่งเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด และใช้กลยุทธ์เชิงแก้ไขโดยการลดหรือแก้ไขจุดอ่อน เพื่อทำให้ปัญหาน้อยที่สุด รวมไปถึงการลดและหลีกเลี่ยงอุปสรรค เพื่อประคองให้ชุมชนอยู่รอดต่อไป

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาทุนที่ดิน พบว่า ท่าเลที่ตั้งและโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อรทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนที่ดินครอบคลุมปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งลักษณะของพื้นที่ที่ติดต่อกับ สักส่วนของที่ดินประเภทต่าง ๆ คุณลักษณะของการใช้ที่ดิน มีข้อกำหนดใด ๆ ในผังเมือง รวมทั้งมูลค่าของที่ดิน ทรัพยากรและความอุดมสมบูรณ์ในที่ดิน และโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่หรือใกล้เคียง อาทิ ความพร้อมของไฟฟ้า น้ำ โทรศัพท์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สนามบิน และโครงข่ายถนนและคมนาคมซึ่งมีอยู่ในพื้นที่

จากการศึกษาทุนมนุษย์ พบว่า การประกอบอาชีพ ทักษะ ความชำนาญ การรวมกลุ่มและการให้ความร่วมมือ การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการให้บริการของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อรทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนมนุษย์ครอบคลุมปัจจัยสำคัญ โครงสร้างประชากร ทั้งที่อยู่ในทะเบียนราษฎรและประชากรที่เข้ามาทำงานในเมือง ซึ่งเป็นประชากรที่สามารถเป็นพลังให้กับเมือง รวมทั้งลักษณะทางสังคม ชีตความสามารถหลัก รวมทั้งความชำนาญพิเศษของคนในพื้นที่ ทุนทางสังคม การรวมกลุ่มกันทำงาน ความไว้วางใจในชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการบริการ ความสำเร็จของการใช้ทุนมนุษย์

จากการศึกษาทุนวัฒนธรรม พบว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางความคิด วัฒนธรรมทางบรรทัดฐานของชุมชนบ้านริมโฮมสเตย์ สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อรทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนวัฒนธรรมครอบคลุมปัจจัยสำคัญ ได้แก่ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ ความเชื่อความศรัทธา อาคารบ้านเรือน สถาปัตยกรรมและการตกแต่ง อาหารการกิน เทศกาลแฟชั่น ภาพยนตร์ ทุนที่ใช้ไปในการผลิตสินค้าและบริการนับวันยังมีนัยทางวัฒนธรรมประจำชาติ

จากการศึกษาทุนความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า สภาพแวดล้อมในปัจจุบันและแนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อรทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ภูมิอากาศ ความโดดเด่นหลากหลายของพืชพันธุ์ธัญญาหารและความหลากหลายของสัตว์ สภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่สีเขียว แหล่งน้ำพลังงานทางชีวภาพที่มีอยู่

จากการศึกษาปัจจัยทางการเมือง พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ด้านการประกอบวิสาหกิจชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว การเพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมถึงการจัดการปัญหาขยะและมลพิษ สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านการเมือง (Politic : P) อันหมายถึง สถานะความมั่นคงของรัฐบาล และรูปแบบของรัฐบาล เสรีภาพของสื่อสารตามหลักนิติธรรมและระบบการดำเนินการของราชการในแต่ละท้องถิ่น แนวโน้มของกฎระเบียบข้อบังคับที่จะออกมาใหม่ และกฎระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในปัจจุบัน ลักษณะของสังคมและ

กฎหมายการจ้างงานของท้องถิ่น นโยบายภาษีและการค้า และการควบคุมอัตราค่าไฟฟ้า การออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่บ่อย ๆ ในสภาพแวดล้อมทางการเมือง

จากการศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า จากมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ทำให้ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ต้องงดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้จากการเพิ่มกำลังในการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic : E) อันหมายถึง ขั้นตอนของวัฏจักรธุรกิจ สถานการณ์ปัจจุบันและการคาดการณ์การขยายตัวทางเศรษฐกิจของอัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ย การว่างงานและอุปทานของแรงงาน ต้นทุนค่าแรงงาน ทั้งแรงงานขั้นต่ำ และ ค่าแรงพนักงานระดับฝีมือแรงงาน ระดับรายได้และการกระจายระดับชั้นของรายได้ของคนทำงาน ผลกระทบของการค้าแบบโลกาภิวัตน์ แนวโน้มผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีหรืออื่น ๆ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจ

จากการศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการให้นักท่องเที่ยวใช้ชีวิตร่วมวิถีของชุมชน จึงได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านสังคม (Social : S) อันหมายถึง อัตราการเติบโตของจำนวนประชากรและอายุเฉลี่ย สุขภาพของประชากร และการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชากร สังคมวิถีชีวิตของสังคมเมือง และสังคมชนบท ระดับการศึกษาเฉลี่ย และทัศนคติต่อการติดต่อการค้ากับประเทศต่าง ๆ ประชากรที่ใช้แรงงานในตลาดแรงงาน ทัศนคติในการทำงาน การรักความอิสระ ทัศนคติต่อการทำงานกับบริษัทต่างชาติ ความคิดเห็นหรือทัศนคติของประชาชนทางสังคม และข้อห้ามทางสังคมต่าง ๆ รูปแบบของประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังเกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น ๆ

จากการศึกษาปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้ใช้สื่อออนไลน์ผ่านทางช่องทาง Facebook ในการเคลื่อนไหวและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค ทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนได้รับความสนใจทั้งจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการและผู้ที่ใช้สื่อออนไลน์ สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology : T) อันหมายถึง ผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผลกระทบของระบบอินเทอร์เน็ต และระบบการติดต่อสื่อสารแบบมีสายและแบบไร้สาย และระยะทางที่ไกลจากสำนักงานใหญ่ กิจกรรมการวิจัยและพัฒนาผลกระทบของการถ่ายทอดด้านเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียง ส่งผลให้สมาชิกภายในชุมชนกังวลด้านความปลอดภัยจากสารเคมีหรือมลพิษ ซึ่งเป็นอันตรายทั้งต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนและตัวของสมาชิกภายในชุมชน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาทั้งในด้านของ

กิติญาดา รอดเยี่ยม เอกลักษณ์ ณ์ฤทธิ และอนุรัตน์ อนันทนาธร

มลพิษทางน้ำและมลพิษทางอากาศ โดยการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำอาจจะแก้ไขด้วยวิธีการแยกรางระบาย น้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมออกมาอย่างชัดเจน และนำน้ำเสียที่ระบายออกมาเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย ตรวจสอบและบำรุงรักษาบ่อบำบัดน้ำเสียให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ ในส่วน ของมลพิษทางอากาศสามารถตรวจสอบปริมาณมลพิษที่เกิดจากการเผาไหม้ที่ระบายออกมาจากโรงงาน อุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องทุกปี หากเกินค่ามาตรฐานต้องหาแนวทางแก้ไข ต้องมีการควบคุมปริมาณสาร มลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม ปรับปรุงระบบการกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อลดการเผาขยะในที่โล่ง

2. จากการศึกษาพบว่า การเดินทางไปยังชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเดย์มีการจราจรที่แออัด และมีการ เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ กรมทางหลวงแก้ไขปัญหการจราจรติดขัดบริเวณ ก่อสร้างถนนพระราม 2 ด้วยการรื้อย้ายสิ่งไม่จำเป็นออก และเร่งปฏิบัติตามนโยบาย 6 มิติของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ดังนี้ มิติบริหารพื้นที่ร่วม มิติการออกแบบ มิติการเร่งรัดงานก่อสร้าง มิติ การบริหารจราจร มิติการประชาสัมพันธ์ และมิติการช่วยเหลือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

3. จากการศึกษาพบว่า ถนนทางเข้าชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเดย์ค่อนข้างแคบ มีพื้นผิวขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ ทำให้การเดินทางเข้าไปยังชุมชนอาจสร้างความรำคาญใจให้แก่ผู้ใช้รถยนต์ และอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการที่รถตกหลุมตามมา ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ หน่วยงานข้าราชการที่เกี่ยวข้องต้องแก้ไข ปัญหอย่างจริงจังโดยให้ฝ่ายโยธาและ อบต. กำกับดูแลผู้รับเหมาปรับถนนให้เรียบ พื้นผิวจราจรเท่ากัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเดย์ประสบกับปัญหาคู่แข่งที่เพิ่มขึ้นภายใน จังหวัดเดียวกัน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ ชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเดย์เพิ่มหรือรักษามาตรฐานคุณภาพที่พัก และการให้บริการ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้หลากหลาย เพื่อที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุก กลุ่ม ชุมชนสามารถที่จะหาจุดอ่อนของตนเองด้วยการเปรียบเทียบตนเองกับชุมชนหรือที่พักที่อื่น เพื่อค้นหา แนวทางในการพัฒนาชุมชน

2. จากการศึกษาพบว่า ผลិតภัณฑ์ของชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเดย์มีความซ้ำซ้อนกับผลิตภัณฑ์ ภายในตลาดหรือชุมชนอื่น ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกภายในชุมชนควรหมั่นเรียนรู้และสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและความแตกต่างจากที่อื่น และทำให้ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวเกิด ความรู้สึกล่ามั่งมีเพียงภายในชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเดย์เท่านั้น หรือต้องแสดงฝีมือให้การปรุงรสชาติ ของอาหารและเครื่องดื่มให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกว่าเป็นของที่สุดใหม่และรสชาติดีกว่าในท้องตลาด ชุมชน ต้องมีตัวเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

3. จากการศึกษาพบว่า สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลอง โสมสเดย์อาจไม่มีการเรียนรู้ทักษะอื่น ไม่สามารถทำงานทดแทนกันได้ และไม่สามารถทำงานที่อยู่นอกแผนงานได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิก

ในชุมชนร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และความชำนาญ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะของสมาชิกภายในชุมชนให้มีความสามารถรอบด้าน เพื่อที่หากเกิดเหตุฉุกเฉินสมาชิกภายในชุมชนสามารถที่จะทำงานแทนกันได้

4. จากการศึกษาพบว่า สมาชิกภายในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนได้อย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวเมื่อนำมาใช้แล้วก็ย่อมมีโอกาสที่จะหมดไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกในชุมชนควรพิจารณาว่าทุกครั้งที่มีการนำทรัพยากรมาใช้ได้มีการทดแทนสิ่งนั้นหรือไม่ และการทดแทนนั้นสอดคล้องกับปริมาณที่ใช้ไปหรือไม่ เพื่อที่ชุมชนจะได้สามารถสร้างความสมดุลให้กับทรัพยากรที่ใช้ไป

5. จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ กระจายข่าว และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทาง Facebook เพียงช่องทางเดียว ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกในชุมชนมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน เรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นความช่วยเหลือสำคัญในการดำเนินงานและการสื่อสาร นำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ในชุมชนให้มีความทันสมัยและเข้าถึง Platform ที่เป็นที่ยอมรับให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น กระจายข่าวสารและความเคลื่อนไหวของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ รูปภาพ วิดีโอ ข้อความ ตามความเหมาะสมของแต่ละ Platform

6. จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีความอุดมสมบูรณ์อยู่แล้ว แต่หากสมาชิกในชุมชนละเลยและหลงลืมไปว่าทรัพยากรบางสิ่งนั้นอาจหมดไปได้ อาจส่งผลให้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเปลี่ยนไปได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกในชุมชนตระหนักว่าทรัพยากรเหล่านั้นมีวันหมด ลดน้อย หรือเสื่อมโทรมได้ ฉะนั้น สมาชิกในชุมชนควรที่จะต้องฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป ซึ่งการฟื้นฟูและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมนั้นมีหลายแนวทาง สมาชิกในชุมชนสามารถนำวิธีการอื่น ๆ ไปปรับใช้ภายในชุมชนได้ เช่น การลดการใช้โดยเลือกใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็น ใช้ซ้ำในสิ่งที่สามารถใช้ได้ การรีไซเคิลเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ทดแทนวัสดุที่เป็นมลพิษด้วยของจากธรรมชาติ เลือกใช้พลังงานและเทคโนโลยีที่ดีต่อโลก

รายการอ้างอิง

- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์. (2557). *เกี่ยวกับ .. บ้านริมคลอง*. วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <http://www.baanrimklong.net/th/aboutus.html>
- องค์การท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ. (ม.ป.ป.). *รูปแบบการท่องเที่ยว*. วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://tourismatbuu.wordpress.com/การท่องเที่ยว/รูปแบบการท่องเที่ยว>
- อรทัย กักพล. (2559). *Urbanization : เมื่อ "เมือง" กลายเป็นโจทย์ของการบริหารจัดการท้องถิ่นสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เอกกมล เอี่ยมศรี. (2555). *PEST Analysis การทำความเข้าใจใน “ภาพรวม” ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง*. วันที่ค้นข้อมูล 6 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://eiamsri.wordpress.com/2011/06/03/pestanalysis%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%83%E0%B8%88%E0%B9%83%E0%B8%99-%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E/>
- Village To The World. (2559). *โครงการ VILLAGE TO THE WORLD ปฏิบัติการเพิ่มมูลค่า ยกระดับท่องเที่ยวชุมชน*. วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.villagetotheworld.com/th/>

การศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่มีเงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวัง ปัญหาผู้บริโภค

The Analytical Study Law concerning the Award of Fines in order to Support Consumers in
Monitoring Consumers' Problems

จิตาภา พรยิ่ง (Jidapa Pornying)¹

หทัยกาญจน์ กำเหนิดเพชร (Hataikarn Kamnerdpetch)²

^{1,2}คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Thaksin University, Faculty of Law

E-mail: Hataikarn@tsu.ac.th

Received: 7 February 2023

Revised: 25 March 2023

Accepted: 26 June 2023

บทคัดย่อ

สภาองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคเป็นองค์กรอิสระที่มีเป้าหมาย บทบาท หน้าที่ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากฎหมายของไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค เพื่อเสนอแนะทางจัดทำร่างระเบียบหลักเกณฑ์การให้เงินรางวัลแก่ผู้บริโภคที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายและเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภค โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย การวิจัยเอกสารกฎหมายไทยและต่างประเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมกลุ่มสนทนา และการทดลองกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาองค์กรของผู้บริโภคถูกจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 รัฐสนับสนุนด้านการเงินให้แก่สภาองค์กรของผู้บริโภคมีสิทธิหน้าที่ และอำนาจดำเนินการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค และแผนงานสำคัญในการตรวจสอบ ติดตาม เฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาผู้บริโภค ส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิ จำเป็นต้องหามาตรการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคจึงนำไปสู่การออกแบบ “ร่างระเบียบสภาองค์กรของผู้บริโภค ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และการจ่ายเงินรางวัล เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค พ.ศ. 2565” เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและในการบังคับใช้กฎหมายผู้บริโภคของสภาองค์กรของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระเบียบ, เงินรางวัล, ผู้บริโภค, การเฝ้าระวังปัญหา

Abstracts

Thailand Consumer Council (TCC) is an independent organization whose goals, roles and responsibilities are to protect the rights of consumers. This research article therefore aims to study the laws of Thailand and foreign countries concerning the award of fines in order to support consumers in monitoring consumer problems. Moreover, this research aims to propose guidelines for drafting rules and regulations for rewarding consumers to support law enforcement and monitoring consumer problems. This research uses qualitative research methodology which are consisted of the documentary research both Thai and Foreign Law, In-depth interview, focus group discussion and pilot study. The research results are TCC is established by Article 46 of the Constitution of Thailand 2560 BE. The Government has to support the financial budget to TCC and TCC has the rights, duties and autonomies to protect consumer's rights. TCC has an important plan to inspect, follow up, and monitor the situation of consumer problems and encourage consumers to participate in rights protection. According to the above statement, it is necessary to provide the measure to motivate consumers to participate in surveillance of consumers' problems by their own. Thus, leading to design the draft of "The Regulation of the Thailand Consumer Council on the rules, methods and payment of reward to promote the exercise of consumer rights in surveillance of consumer problems, 2565 BE" in order to effective enforcement of Consumer Law.

Keywords: Regulation, Reward, Consumer, Surveillance

บทนำ

สภาองค์กรของผู้บริโภคถูกจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 ให้สิทธิร่วมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค เป็นองค์กรอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ในฐานะเป็นตัวแทนของผู้บริโภคมีบทบาทหน้าที่สนับสนุนและดำเนินการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 ด้านคือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุนและดำเนินการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสนอแนะ นโยบาย มาตรการคุ้มครองผู้บริโภค 3) ยุทธศาสตร์การสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งผู้บริโภค และองค์กรผู้บริโภค 4) ยุทธศาสตร์การสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

และ 5) ยุทธศาสตร์พัฒนาภาคเกษตรของภาครัฐของผู้บริโภคและหน่วยงานประจำจังหวัด ภายใต้ยุทธศาสตร์การสนับสนุนและดำเนินการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ซึ่งสภาองค์กรของผู้บริโภคมีภาระหน้าที่สำคัญด้านการสนับสนุนและดำเนินการ ตรวจสอบ ติดตาม เฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาของผู้บริโภค จากสถานการณ์ปัญหาลินค้าและบริการที่อาจกระทบต่อสิทธิของผู้บริโภคหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้บริโภคมาตรา 14 พระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 นอกจากนี้มาตรา 13 กำหนดให้อำนาจและหน้าที่กับสภาองค์กรของผู้บริโภคคอยเฝ้าระวังคุ้มครองผู้บริโภค มีอยู่ 8 ด้าน คือ 1) ด้านการเงินและด้านธนาคาร 2) ด้านการขนส่งและยานพาหนะ 3) ด้านอสังหาริมทรัพย์ และที่อยู่อาศัย 4) ด้านอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ 5) ด้านบริการสุขภาพ 6) ด้านสินค้าและบริการทั่วไป 7) ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม และ 8) ด้านการบริการสาธารณะ

สถานการณ์ผู้บริโภคในปัจจุบันเมื่อเข้าสู่โลกแห่งดิจิทัลได้เปลี่ยนชีวิตของผู้บริโภคทั่วโลกทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงการซื้อขายสินค้าและบริการรวมถึงข้อมูลในทุกมิติได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันยังเผชิญกับอุปสรรคและความเสี่ยง โดยคิดว่าข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคอาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดหรือตกเป็นเหยื่อการฉ้อโกงออนไลน์ ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบการซื้อขายสินค้าและให้บริการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเข้าสู่ยุคแห่งการซื้อขายผ่านระบบ e-commerce หรือการซื้อขายผ่านทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้บริโภคต้องเผชิญกับปัญหาใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างจากการซื้อสินค้าหรือบริการโดยตรงจากผู้ขายหรือผู้ให้บริการ อาทิ การไม่ได้รับสินค้า การส่งสินค้าไม่ตรงกับที่สั่ง สินค้าไม่ได้รับมาตรฐานหรือไม่มีเครื่องหมายรับรอง รวมถึงการโฆษณาสินค้าหรือบริการเกินไปกว่าความเป็นจริง โดยการเผยแพร่ของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ในปี พ.ศ. 2563 พบว่า มีผู้บริโภคร้องเรียนปัญหาด้านอาหาร ยา ผลิตภัณฑ์สุขภาพมากที่สุด โดยปัญหาที่พบ คือ การโฆษณาอันเป็นเท็จหรือหลอกลวง การโอ้อวดสรรพคุณเกินจริง รวมถึงมีการขายสินค้าที่ไม่มีเลขจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) หรือมีการขายสินค้าที่ถูกยกเลิกฉลากไปแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2564) จึงเป็นความท้าทายต่อการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและสภาองค์กรของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภคที่สำคัญในด้านความปลอดภัยของสินค้าและบริการด้านต่างๆ เห็นได้ว่า ผู้ประกอบธุรกิจอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าผู้บริโภค มีอำนาจการต่อรองมากกว่าผู้บริโภค โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีการผูกขาดทางการค้าและค้ากำไรเกินควร หรือแม้แต่การผลิตและขายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานด้านความปลอดภัยและสุขภาพ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือบางครั้งอาจได้รับอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ออกกฎเกณฑ์กำกับการค้าดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจให้เป็นธรรมไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคมากจนเกินไปเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

จากสถานการณ์ผู้บริโภคในปัจจุบันมีประเด็นความท้าทายต่อการทำงานที่สำคัญในด้านความปลอดภัยของสินค้าและบริการ การสร้างความเป็นธรรมให้ผู้บริโภคเข้าถึงบริการที่จำเป็น เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การสร้างความเท่าทันทางเทคโนโลยี และความปลอดภัยในโลกดิจิทัล รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการบริโภคด้วยการจัดทำโครงการสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภค เป็นไปตาม

จิตาภา พริ้ง และหทัยกาญจน์ กำหนดเพชร

บทบาทภารกิจที่ได้รับรวมถึงวัตถุประสงค์สภาพองค์กรของผู้บริโภค เพื่อประโยชน์และส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิและเกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การให้รางวัลจากค่าปรับกับผู้บริโภคหรือผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าและบริการเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคแจ้งเบาะแสข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่กระทำผิดกฎหมายมิให้นิ่งเฉยเมื่อได้รับผลกระทบหรือมีความเสียหายเกิดขึ้น โดยคิดว่าการซื้อสินค้าหรือได้รับบริการเป็นเงินจำนวนเพียงเล็กน้อยจึงไม่อยากยุ่งเกี่ยว ส่งผลให้ผู้กระทำผิดที่เอาเปรียบผู้บริโภคมีเกรงกลัวต่อกฎหมาย การสร้างแรงจูงใจเบื้องต้น แนวคิดของเทย์เลอร์ (Frederick Taylor, 2018, p. 73) เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลสามารถทำได้ทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการหากส่งผลให้ได้รับรางวัล สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจความต้องการของอับบราฮัม มาสโลว์ (Maslow, H., 1980, p. 70) มนุษย์มีพัฒนาการลำดับความต้องการและเชื่อว่าแรงจูงใจเป็นความต้องการและคาดหมายตลอดเวลาของมนุษย์ หากนำทฤษฎีแรงจูงใจเบื้องต้นของเทย์เลอร์และทฤษฎีแรงจูงใจพัฒนาลำดับความต้องการของมาสโลว์มาปรับใช้ด้วยการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการรับรางวัลให้ชัดเจน ย่อมสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้บริโภคเข้าร่วมในการป้องกันมิให้ ผู้ให้บริการกระทำผิดต่อกฎหมายและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคด้วยกันอย่างมีส่วนร่วม โดยเหตุที่สิทธิของผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากภาครัฐภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนั้น ในการวิจัยจึงให้ความสำคัญที่จะศึกษาข้อมูลทางกฎหมายถึงความเป็นไปได้หรือไม่ หากจะให้มีการรับรางวัลหรือสินบนนำจับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคเอง คำตอบจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อสภาพองค์กรของผู้บริโภคในการทำหน้าที่ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมาย และใช้เป็นฐานข้อมูลในการรวบรวมประเด็นปัญหาต่างๆ ของผู้บริโภคตามอำนาจหน้าที่การเป็นตัวแทนของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคที่มีการให้เงินรางวัลจากค่าปรับให้กับผู้แจ้งเบาะแสข้อมูล
2. เพื่อจัดทำร่างระเบียบหลักเกณฑ์การให้เงินรางวัลแก่ผู้บริโภคที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายและเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย

จากสภาองค์กรของผู้บริโภคตามสัญญาเลขที่ จ.029.1/2564 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2564 โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนวรรณกรรม ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี แรงจูงใจการเรียนรู้ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค การจ่ายเงินรางวัลหรือสินบน การคุ้มครองผู้ร้องเรียน ปัจจัยที่มีผลต่อการร้องเรียน และการวิเคราะห์กฎหมายที่ให้เงินรางวัลหรือสินบนนำจับ 15 ฉบับ และเปรียบเทียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขการจ่ายเงินรางวัลและสินบนนำจับ 10 ฉบับ และกฎหมายต่างประเทศ 4 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ไต้หวัน และมาเลเซีย

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร รวมถึง ผู้บริโภคที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าและบริการ เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการร้องเรียนปัญหาของผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การสร้างหลักเกณฑ์ในการให้รางวัลหรือสินบนนำจับในการจูงใจให้ผู้บริโภคร้องเรียนปัญหาที่พบจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บข้อมูลในจังหวัด กรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวปฏิบัติในการดำเนินการร้องเรียนปัญหาของผู้บริโภคที่หลากหลาย

2.2 ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเก็บกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่กรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้วิธีในการเก็บข้อมูลหลัก 2 วิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group Discussion) ดังนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ได้แก่ นักวิชาการ นักกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค และผู้มีส่วนได้เสียอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

2) การระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group Discussion) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 4 กลุ่ม จำนวน 20 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคด้านซื้อสินค้าและบริการทั่วไป กลุ่มผู้บริการสุขภาพและสาธารณสุข กลุ่มผู้บริโภคด้านเช่าซื้อรถยนต์และจักรยานยนต์ กลุ่มผู้บริโภคด้านสื่อสารและโทรคมนาคม

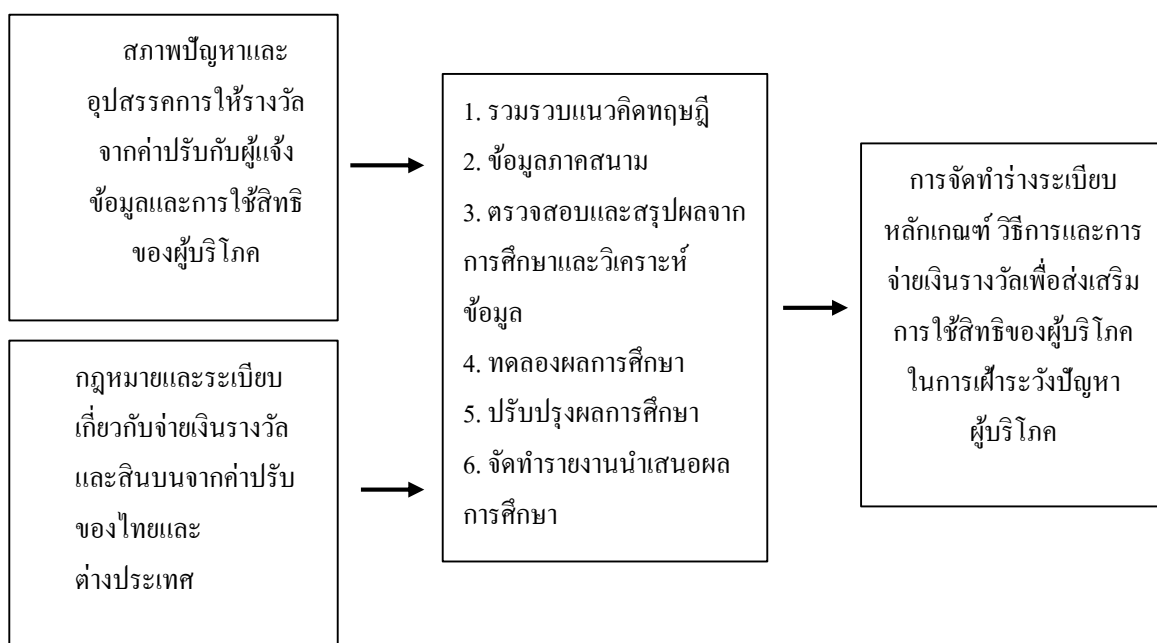
3) กลุ่มตัวอย่างผู้ทดลอง เป็นผู้ประสบปัญหาในฐานะผู้บริโภคและเป็นผู้พบเห็นการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายผู้บริโภค (Experimental Research) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ร้องเรียนเป็นอาสาสมัครจำนวน 20 คน โดยนำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการร้องเรียนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำผลของปัญหาที่เกิดจากการร้องเรียนและพบการละเมิดกฎหมายผู้บริโภคที่มีอยู่ในปัจจุบัน นำไปสู่การวิเคราะห์และจัดทำร่างหลักเกณฑ์ในการให้เงินรางวัลจากค่าปรับหลักเกณฑ์ที่ง่ายและสะดวกต่อผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภค

3 การวิเคราะห์ข้อมูล (Context Analysis)

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างทดลอง นำมาประมวลผลและรวบรวมข้อมูลร่วมกันในการวิเคราะห์และนำไปสู่การจัดทำเป็นร่างระเบียบสภาองค์กรของผู้บริโภคว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และการจ่ายเงินรางวัล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับการรับรองของโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยทักษิณ 222 หมู่ 2 ต.บ้านพร้าว อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210 ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล เอกสารรับรองเลขที่ COA No.TSU 2022_017 REC No.0028 ลงวันที่ 17 มกราคม 2565

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การให้รางวัลหรือสินบนนำจับกับผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายและประชาชนที่แจ้งข้อมูลพบเห็นการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค การนำแนวคิดทฤษฎีและถอดบทเรียนกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศไต้หวัน และประเทศมาเลเซียที่ประสบผลสำเร็จ (Best Practice) เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริโภคและประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังหรือแจ้งเบาะแสให้กับองค์กรสภาของผู้บริโภคและหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อนำแนวคิดและวิธีการมาจัดทำร่างระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการและการจ่ายเงินรางวัลเพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาให้มีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยกฎหมายไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคที่มีการให้เงินรางวัลจากค่าปรับให้กับผู้แจ้งเบาะแสข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำร่างระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการและการจ่ายเงินรางวัลเพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภค ก็คือ การนำเอาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายการให้รางวัลสินบนนำจับจากค่าปรับของ 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศไต้หวัน และประเทศมาเลเซีย และบทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ให้เงินรางวัลหรือสินบนนำจับกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ประชาชน 15 ฉบับ และระเบียบประกาศข้อบังคับเกี่ยวข้องกับ เงื่อนไข วิธีการ จ่ายเงินรางวัลและสินบนนำจับ 10 ฉบับ รวมจำนวน 25 ฉบับ และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เก็บรวบรวมตามระเบียบวิธีวิจัยนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นร่างระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ และการจ่ายเงินรางวัล ซึ่งมีประเด็นดังนี้

1. ประเด็นจากแนวคิด ทฤษฎี และปัญหาการร้องเรียนของผู้บริโภค

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับ เป็นแนวคิดที่ให้บทบาทรัฐในการเข้ามาแทรกแซงกลไกตลาดในการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่แต่เดิมอยู่บนพื้นฐานของหลักเสรีภาพในการทำสัญญา หลักศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาระหว่างคู่สัญญาที่ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ขายและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ซื้อ และอยู่บนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน การคุ้มครองผู้บริโภคควรอยู่บนพื้นฐานของหลักเสรีภาพในการทำสัญญาและหลักศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาคู่สัญญา (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2555) ระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกันตามหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ เมื่อปรากฏว่าผู้ประกอบการอยู่ในฐานะเหนือกว่าผู้บริโภค อำนาจการต่อรอง สถานะทางเศรษฐกิจ การค้ากำไรเกินควร ส่งผลให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบ เมื่อพิจารณาสิทธิของผู้บริโภค เห็นว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและได้รับรองในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights of the United Nations:1948) ในข้อ 23 (3) “ทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเอื้ออำนวยต่อการประกันความเป็นอยู่อันควรค่าแก่ศักดิ์ศรีของมนุษย์สำหรับตนเองและครอบครัว และหากจำเป็นก็จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมในรูปแบบอื่นเพิ่มเติมด้วย” ต่อมากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 (International Covenant on Economic Social and Cultural Right : ICESCR:1966) ข้อ 11 ให้สิทธิผู้บริโภคเรียกร้องสุขภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร และข้อ 12 กำหนดถึงสิทธิผู้บริโภคขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายความปลอดภัยและสุขภาพของผู้บริโภคไว้ ขณะที่ประเทศไทยรับรองสิทธิผู้บริโภคไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง สะท้อนให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญสิทธิของผู้บริโภคอย่างจริงจัง และมาตรา 61 กำหนดหน้าที่ให้รัฐต้องจัดมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการรู้ข้อมูลที่เป็นจริงด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค เพื่อคอบุคคลคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเพื่อ

ประโยชน์และความเป็นธรรมให้กับประชาชน รัฐให้ความสำคัญปัญหาที่เกิดขึ้นและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคอย่างจริงจัง

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับ ทฤษฎีแรงจูงใจเบื้องต้น (Frederick Taylor, 2018, p.73) เทย์เลอร์ เห็นว่าการปรับปรุงสิ่งใดก็ตามจะทำให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เชื่อว่าคนที่ทำงานเมื่อได้รับแรงจูงใจจากสิ่งจูงใจ กระตุ้นให้บุคคลทำสิ่งใดได้ทุกอย่าง แรงจูงใจจึงเป็นกระบวนการที่ตอบสนองความต้องการหากใช้ความพยายามจะส่งผลให้ได้รับรางวัล ขณะที่ทฤษฎีแรงจูงใจพัฒนาลำดับความต้องการของ อับราฮัม มาสโลว์ (Maslow, H., 1980, p. 70) เชื่อว่าแรงจูงใจเป็นไปตามความต้องการและคาดหวังของมนุษย์ตามลำดับขั้น เมื่อนำทฤษฎีการจูงใจเบื้องต้นของเทย์เลอร์ และทฤษฎีแรงจูงใจที่พัฒนาลำดับความต้องการของมาสโลว์มาปรับใช้เกี่ยวกับกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขการให้เงินรางวัลกับผู้ร้องเรียนหรือแจ้งข้อมูล เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้บริโภคเข้าร่วมในการป้องกันเสาะวังมิให้ผู้ประกอบการ กระทำผิดต่อกฎหมายและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคอย่างมีส่วนร่วม ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจให้เงินรางวัล ทำให้เกิดพลังผลักดันพฤติกรรมของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพการทำงานมากยิ่งขึ้น ทฤษฎีแรงจูงใจ เป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ที่กล่าวว่าคนจะมีแรงจูงใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเนื่องจากจะได้รับรางวัลหรือได้รับผลดี ดังนั้น คนจึงมีแนวโน้มที่จะทำสิ่งเหล่านั้นต่อไป การให้รางวัลหรือแรงจูงใจทางการเงินอาจเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจและประสิทธิภาพการทำงาน-โดยแรงจูงใจมีทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก เป็นแรงจูงใจที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงินก็ได้ ส่วน Social Incentives หรือ แรงจูงใจทางสังคม เกี่ยวข้องกับรางวัลและแรงจูงใจระหว่างบุคคลที่หลากหลายซึ่งกระตุ้นให้ผู้คนประพฤติตนในลักษณะที่มีคุณค่าทางสังคมและเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ สิ่งจูงใจทางสังคม หมายถึงรวมถึงการมีภาพลักษณ์ทางสังคมและชื่อเสียงในเชิงบวก การได้รับการยอมรับทางสังคม และได้รับสถานที่ที่ดีขึ้นในลำดับชั้นทางสังคมอีกด้วย

1.3 พฤติกรรมการร้องเรียนปัญหาของผู้บริโภค ปัจจัยที่มีผลต่อการร้องเรียน มีผลการศึกษาคความไม่พึงพอใจที่มีต่อผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการของ ซิลฎี พงษ์ยุพินพานิช (2563) พบว่า ในปัจจุบันหากผู้บริโภคพบความไม่พึงพอใจต่อในธุรกิจหรือการให้บริการ ผู้บริโภคอาจมีพฤติกรรมเลิกสนับสนุนธุรกิจนั้น หรือใช้การบอกต่อในทางลบ โดยเป็นการบอกต่อยังคนรู้จักหรือคนใกล้ชิด และอีกส่วนหนึ่งจะเลือกการร้องเรียนเพื่อตอบสนองความไม่พึงพอใจดังกล่าว โดยเลือกการร้องเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นวิธีการที่มีต้นทุนต่ำ และสามารถแพร่หลายไปในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว ข้อสังเกต พฤติกรรมการร้องเรียนเป็นการกระทำที่การตอบสนองความไม่พอใจของผู้บริโภค เป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนของความไม่พอใจ แต่ความไม่พอใจเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งของพฤติกรรมนี้ โดย Jacoby and Jaccard ให้ความหมายของพฤติกรรมการร้องเรียนของผู้บริโภคว่า หมายถึง “an action begun by the individual who entails a communication of something negative to a product (service), either towards the company or towards a third entity” เห็นได้ว่าแรงจูงใจที่มีผลต่อการร้องเรียนมี 6 ประเภท คือ 1) ต้องการได้รับการชดเชย

ค่าเสียหาย 2) ต้องการได้รับคำขอโทษ 3) ต้องการคำอธิบาย ซึ่งเจงสาเหตุของปัญหา และการดำเนินการแก้ไข 4) ต้องการได้รับการชดเชยในรูปแบบอื่น เช่น การเปลี่ยนคืนสินค้า การได้รับส่วนลด บัตรของขวัญ 5) ต้องการการปรับปรุงการให้บริการ 6) ต้องการระบายอารมณ์โกรธที่มีต่อผู้ให้บริการนั้น

ส่วนพฤติกรรมกรรมการร้องเรียนของผู้บริโภคพบว่า มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) เปลี่ยนไปใช้บริการอื่น 2) บอกต่อในทางลบต่อคนรู้จักซึ่งอาจเป็นการบอกโดยตรง หรือการบอกผ่านช่องทางออนไลน์ 3) ร้องเรียนผู้เกี่ยวข้องโดยตรง คือ ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ให้บริการ ผู้ขายสินค้า 4) ร้องเรียนผ่านบุคคลที่สาม เช่น หน่วยงานรัฐ หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าช่องทางในการร้องเรียนปัญหาผู้บริโภคในปัจจุบัน ควรใช้ช่องทางที่สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการร้องเรียนปัญหาของผู้บริโภค โดยอาจใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อความสะดวกของผู้บริโภค และนำมาตราการส่งเสริมหรือจูงใจในการร้องเรียนปัญหาผ่านทางกรให้เงินรางวัลเป็นการตอบแทนผู้ที่ร้องเรียนปัญหาหรือแจ้งเบาะแสการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค

สำหรับด้านการร้องเรียนรับเรื่องร้องทุกข์ปัญหาของผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ศูนย์ดำรงธรรม สำนักงานอาหารและยา หรือสำนักงานสาธารณสุข รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ ติดตามสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจที่ละเมิดสิทธิของผู้บริโภคและจัดทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการ มีระบบการเตือนภัยแก่ผู้บริโภค ตรวจสอบหมายเลขผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังมีองค์กร สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ ให้ความช่วยเหลือผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ แต่ปัญหาของผู้บริโภคมิได้ลดน้อยลงแต่อย่างใด และประสบปัญหาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการอีกเป็นจำนวนมาก ผู้บริโภคร้องเรียนมายังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค องค์กร สมาคม หรือมูลนิธิ มีปริมาณปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานได้ออกระเบียบเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข การจ่ายเงินบนนำจับส่วนแบ่งจากค่าปรับให้แก่ผู้ที่มีร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสแล้วก็ตาม แต่ดูเหมือนว่าระเบียบและเกณฑ์กำหนดเงื่อนไขการจ่ายเงินรางวัลสินบนนำจับเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคพบว่ามีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากผู้ร้องเรียนหรือแจ้งข้อมูลมิได้รับความสะดวก เนื่องจากการร้องเรียนมีขั้นตอนยุ่งยากและซับซ้อน อีกทั้งการได้รับเงินสินบนจากค่าปรับใช้ระยะเวลานาน และบางกรณีต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อน ส่งผลให้ผู้บริโภคที่เป็นผู้เสียหายเองหรือผู้ที่พบการกระทำผิดของผู้ประกอบกิจการไม่ให้ความร่วมมือหรือเข้ามาร้องเรียนเพื่อป้องปรามผู้ประกอบธุรกิจที่เอาเปรียบผู้บริโภคอย่างไม่เป็นธรรม สะท้อนให้เห็นถึงกลไกการร้องเรียนหรือรับข้อมูล ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการให้ผู้บริโภคหรือประชาชนเข้ามีส่วนร่วมร้องเรียนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของบริโภคถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง ปัจจุบันมีองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 ประกอบกับพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 จัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ และมีฐานะเป็นตัวแทนของ

ผู้บริโภครวม ที่มีหน้าที่ในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค การลดปัญหาของผู้บริโภคจากการถูกเอาเปรียบของผู้ประกอบการธุรกิจ และการทำหน้าที่เฝ้าระวังปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพ นั้น จำเป็นที่ผู้บริโภคหรือประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคเองด้วย เห็นว่าการให้รางวัลนำจับจากค่าปรับให้แก่ผู้ร้องเรียนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะลดการเอาเปรียบของผู้ประกอบการธุรกิจที่มีต่อผู้บริโภคได้

2. การจ่ายเงินรางวัลของกฎหมายต่างประเทศ

การให้รางวัลหรือสินบนนำของกฎหมายต่างประเทศ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. Whistleblower ผู้ที่เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การฉ้อโกง หรือการกระทำที่ไม่ถูกต้องภายในองค์กรซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างขององค์กรนั้น ๆ และในหลายประเทศรวมไปถึงผู้ที่แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับภาษีด้วย และ 2. Informer หรือ Informant ผู้แจ้งเบาะแสดูเกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมายอาญาให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม การทุจริต การกระทำความผิดภายในองค์กร ซึ่งทั้งสองรูปแบบหน่วยงานภาครัฐจะมีการให้เงินรางวัล (Reward) ซึ่งอาจคิดจากส่วนแบ่งของค่าปรับตามความสำคัญของข้อมูลที่ได้รับ หรืออาจกำหนดเป็นวงเงินจำนวนหนึ่งซึ่งไม่ได้มาจากส่วนแบ่งของค่าปรับ โดยให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดจำนวนเงินรางวัลที่จะได้รับ ทั้ง 4 ประเทศ มีให้คำตอบแทนผู้แจ้งเบาะแสดูข้อมูล วิธีการแจ้งเบาะแสดู หลักเกณฑ์การจ่ายเงินรางวัล และการคุ้มครองผู้แจ้งข้อมูล คือ

2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรการให้คำตอบแทนแก่ผู้เปิดเผยข้อมูล หรือ Whistleblower Reward Program เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเปิดเผยข้อมูลในหลายลักษณะ เช่น ผู้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ค.ศ. 1934 หรือ The Securities Exchange Act of 1934 (Exchange Act) มาตรา 21F กำหนดให้คณะกรรมการฯ มอบรางวัลทางการเงินแก่บุคคลที่มีสิทธิซึ่งให้ข้อมูลต้นฉบับโดยสมัครใจ การให้รางวัลหรือ Rewards แก่ประชาชนที่แจ้งเบาะแสดูในการกระทำความผิดอาญาจนนำไปสู่การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยมีองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรเป็นผู้จ่ายเงินรางวัล เรียกว่า Crime Stopper โดยเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) โดยผู้แจ้งข้อมูลจะได้รับผ่านระบบที่ไม่ระบุชื่อซึ่งได้รับหรือผ่านการเชื่อมต่อเว็บที่ปลอดภัย และผู้แจ้งเบาะแสดูจะได้รับหมายเลขรหัส (Code) โดยให้ประชาชนแจ้งเบาะแสดูโดยไม่เปิดเผยตัวตน (Anonymity) เพื่อคุ้มครองผู้แจ้งข้อมูล และการให้เงินรางวัล (Rewards) แก่ผู้แจ้งเบาะแสดูที่นำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิด โดยองค์กรนี้จะมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์การจ่ายเงิน และจำนวนเงินรางวัล เมื่อได้รับข้อมูลเบาะแสดูแล้ว จะดำเนินการส่งรายงานไปยังหน่วยงานของรัฐที่บังคับใช้กฎหมาย

2.2 ประเทศอังกฤษ มีมาตรการให้เงินรางวัลแก่ผู้ที่ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับผูกขาดทางการค้า (Cartel) หรือเป็นกรณีที่เป็นข้อตกลงที่ผิดกฎหมายระหว่างธุรกิจเพื่อกำหนดราคาและตลาดหุ้น ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อธุรกิจ ระบบเศรษฐกิจ และส่งผลต่อการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ซึ่งการผูกขาดทางการค้ามีโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา ในทางกฎหมายแพ่ง (พระราชบัญญัติการ

แข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2541) CMA (Competition & Market Authority) ซึ่งองค์กร CMA ของประเทศอังกฤษเชื่อว่าการให้เงินรางวัลช่วยในการสืบสวนและสอบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า และนำไปสู่การดำเนินคดี วิธีการร้องเรียนแจ้งข้อมูลได้ทางโทรศัพท์ ฝากข้อความ ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือกรอกแบบฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าว โดยจะเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยตัวตนก็ได้ อย่างไรก็ตามจะไม่มี การเปิดเผยตัวตนของผู้แจ้งเบาะแสให้แก่บุคคลที่สามทราบ และต้องดำเนินการกับข้อมูลที่รับอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แจ้งเบาะแสมีการรั่วไหล ส่วนหลักเกณฑ์การจ่ายเงิน เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการและมีสิทธิในการปฏิเสธข้อมูลเบาะแสที่ได้รับโดยไม่ต้องให้เหตุผล โดยปัจจัยในการพิจารณาให้เงินรางวัล ได้แก่ ประโยชน์ของข้อมูลที่รับ จำนวนความเสียหายทางเศรษฐกิจและความเสียหายต่อผู้บริโภค ความยากในการได้ข้อมูล และความถี่ที่ผู้แจ้งเบาะแสได้รับการให้ข้อมูล หลักเกณฑ์การจ่ายเงิน ผู้แจ้งจะได้รับรหัส (code) เมื่อโทรมาแจ้งเบาะแส หลังจากมีการตรวจสอบคณะกรรมการขององค์กรจะแจ้งจำนวนเงินรางวัลที่ได้รับ โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 4 สัปดาห์

2.3 ประเทศไต้หวัน มีมาตรการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้ที่แจ้งการพบการกระทำความผิด เช่น เงินรางวัลจากการพบการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายการแข่งขันทางการค้า ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยการจ่ายรางวัลนำจับให้แก่ผู้แจ้งการกระทำความผิด (Regulation on Payment of Rewards for reporting of Illegal Concerned Actions) กำหนดให้ผู้ที่แจ้งการพบเห็นการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยกำหนดระดับของการให้ค่าตอบแทนไว้ เช่น หากข้อมูลที่แจ้งมีหลักฐานและข้อมูลมีส่วนช่วยในการสอบสวนการกระทำความผิด ผู้แจ้งเบาะแสจะได้รับเงินรางวัลจำนวนร้อยละ 5 ของค่าปรับ แต่ไม่เกิน 500,000 เหรียญไต้หวัน หรือหากข้อมูลที่แจ้งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการฟ้องร้องดำเนินคดีโดยไม่ต้องสอบสวนเพิ่มเติม จะได้รับเงินรางวัลร้อยละ 20 ของค่าปรับ แต่ไม่เกิน 10 ล้านเหรียญไต้หวัน โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องจ่ายเงินรางวัลภายใน 30 วัน นับจากวันที่มีการดำเนินคดี นอกจากนี้ ไต้หวันมีระเบียบว่าด้วยการให้เงินรางวัลแก่ผู้ที่แจ้งการพบเห็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาสูบและแอลกอฮอล์ (Regulations Governing Rewards for Informing or Discovering Offenses of Illegal Tobacco or Alcohol) เช่น การผลิต การนำเข้า การขนส่ง การโอน การแสดง การจัดเก็บที่ผิดกฎหมาย โดยอัตราเงินรางวัลสำหรับการรายงานการพบการกระทำความผิดต่อพนักงานอัยการ ขึ้นอยู่กับค่าปรับ ค่าปรับในคดีปกครอง รวมถึงราคาของทรัพย์สินที่ยึด โดยหากเป็นการรายงานการพบเห็นการกระทำความผิดทางอินเทอร์เน็ต เงินรางวัลจะเป็นร้อยละ 20 ส่วนหากเป็นการรายงานการกระทำผิดกฎหมายที่ไม่ได้อยู่บนอินเทอร์เน็ต เงินรางวัลจะเป็นร้อยละ 30 ซึ่งเงินรางวัลสูงสุดต่อการแจ้งต่อกรณีไม่เกิน 4.8 ล้านเหรียญไต้หวัน และหากเป็นการแจ้งโดยบุคคลซึ่งเป็นลูกจ้าง หรืออดีตลูกจ้าง เงินรางวัลจะเป็นร้อยละ 45 แต่ไม่เกิน 6 ล้านเหรียญไต้หวัน

2.4 ประเทศมาเลเซีย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ของประเทศมาเลเซีย หรือ Consumer Protection Act 1999 (CPAX) มีผลบังคับใช้กับธุรกรรมผู้บริโภคทั้งหมดในมาเลเซีย เช่น ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการที่นำเสนอหรือส่งมอบให้กับผู้บริโภคอย่างน้อยหนึ่งรายในการค้ารวมถึงการ

ทำธุรกรรมทางการค้าใด ๆ ที่ดำเนินการผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมเกือบทุกด้านของการคุ้มครองผู้บริโภค ตั้งแต่การกระทำที่ทำให้เข้าใจผิดและหลอกลวงการเป็นเท็จและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ความปลอดภัยของสินค้าและบริการ เงื่อนไขสัญญาที่ไม่เป็นธรรม รับประทานเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและบริการ และความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ เพื่อจัดตั้งโครงสร้างและหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาผู้บริโภคแห่งชาติ คณะกรรมการโฆษณา กฎหมายให้การคุ้มครองผู้แจ้งข้อมูลมาตรา 134 (1) พยานในคดีแพ่งหรือคดีอาญาใด จะไม่ถูกบังคับหรือได้รับอนุญาตให้เปิดเผยชื่อหรือที่อยู่ของผู้แจ้งรวมถึงลักษณะของข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลนั้น หรือจะไม่มีภาระเรื่องใด ๆ ที่อาจนำไปสู่การระบุตัวตนของผู้นั้น สำหรับการเรียกร้องของผู้บริโภคจะผ่านทางศาลเป็นสำคัญ

3. กฎหมายเกี่ยวข้องกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับ

มาตรการกำหนดการจ่ายเงินรางวัลหรือสินบนจากค่าปรับของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายให้กับเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานรวมถึงประชาชนผู้แจ้งข้อมูล เป็นการสร้างแรงจูงใจเป็นค่าตอบแทนพิเศษ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 มาตรา 13 กำหนดให้อำนาจและหน้าที่ให้กับสภาองค์กรของผู้บริโภคคอยเฝ้าระวังคุ้มครองผู้บริโภคมีอยู่ 8 ด้าน คือ 1) ด้านการเงินและด้านธนาการ 2) ด้านการขนส่งและยานพาหนะ 3) ด้านอสังหาริมทรัพย์และที่อยู่อาศัย 4) ด้านอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ 5) ด้านบริการสุขภาพ 6) ด้านสินค้าและบริการทั่วไป 7) ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม และ 8) การบริการสาธารณะ โดยทั้ง 8 ด้านนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก กฎหมายที่มีให้เงินรางวัลหรือสินบนนำจับกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ประชาชน 15 ฉบับ กลุ่มสองเป็นระเบียบ ประกาศข้อบังคับเกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินรางวัลและสินบนนำจับ 10 ฉบับ รวมจำนวน 25 ฉบับ เพื่อหาแนวทางนำไปสู่การจัดทำระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการให้เงินรางวัลสินบนจากค่าปรับเพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภคของสภาองค์กรผู้บริโภค

กลุ่มแรก กฎหมายผู้บริโภคที่มีอยู่ 15 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติการค้ำน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 (2) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (3) พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 (4) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (5) พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 (6) ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ 70 พ.ศ. 2563 เรื่อง การแสดงราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ พ.ศ. 2558 (7) พระราชบัญญัติมาตรการขังดวงวัด พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557 (8) พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 (9) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 (10) พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 (11) พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 (12) พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 (13) พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 (14) พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 (15) พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติที่มีอยู่ทั้ง 15 ฉบับนี้ เพื่อกำหนดมาตรการในการควบคุม กำกับ ดูแลมิให้

ประชาชนผู้บริโภคในฐานะผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการเสียเปรียบจากการบริโภคหรือรับบริการจากผู้ให้บริการ จึงได้วางหลักเกณฑ์ที่คล้ายกันกับการจ่ายเงินให้แก่ผู้แจ้งความนำจับที่เป็นประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจากเงินค่าปรับ โดยแยกเป็น “เงินสินบน” จ่ายให้กับประชาชนผู้แจ้งความนำจับที่อาจเป็นบุคคลคนเดียวหรือหลายคนซึ่งนำเบาะแส หรือคำร้องแจ้งการกระทำผิด มาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งจนสามารถจับกุมและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ส่วน “เงินรางวัล” จะจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่รัฐผู้จับ

กลุ่มสอง ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการจ่ายเงินรางวัลและสินบนนำจับ จำนวน 10 ฉบับ คือ

(1) ระเบียบกรมธุรกิจพลังงานออกระเบียบกำหนด หลักเกณฑ์ การจ่ายเงินสินบน เงินรางวัล และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ปี 2562 (2) ระเบียบกรมการขนส่งทางบก ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พ.ศ. 2555 และ ระเบียบกรมการขนส่งทางบก ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 (3) ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ และวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงิน และการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล พ.ศ. 2559 (4) ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัดในการดำเนินการเกี่ยวกับการรับเรื่องราວร้องทุกข์ พ.ศ. 2562 (5) ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ การแบ่งเงินรางวัลและวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงิน การขอรับเงินสินบนรางวัล และค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมาตราซั้ง ดวงวัด พ.ศ. 2542 (พ.ศ. 2547) และระเบียบกรมการค้าภายใน ว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ การแบ่งเงินรางวัลและวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงิน การขอรับเงินสินบนรางวัล และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมาตราซั้งดวงวัด พ.ศ. 2542 (พ.ศ. 2559) (6) ระเบียบสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินสินบน เงินรางวัล และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พ.ศ. 2547 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 (7) ระเบียบกรมควบคุมโรค ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 (พ.ศ. 2555) (8) ระเบียบสำนักคณะกรรมการอาหาร และยา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พ.ศ. 2548 (9) ระเบียบสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในการจับกุมผู้ขายสลากกินราคา พ.ศ. 2560 (10) ระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและรางวัล ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

จากผลการวิจัย พบว่ากฎหมายไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการให้เงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคที่มีการให้เงินรางวัลจากค่าปรับให้กับผู้แจ้งเบาะแส ข้อมูลเพื่อจัดทำร่างระเบียบหลักเกณฑ์การให้เงินรางวัลแก่ผู้บริโภค ที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายและเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค เป็นเป้าหมายสำคัญของสภาองค์กรของผู้บริโภคสภาองค์กรของผู้บริโภค ที่มีนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานสำคัญในการทำงานภายใต้ยุทธศาสตร์การสนับสนุน ดำเนินการคุ้มครอง

และพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ในการตรวจสอบ ติดตาม เฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาผู้บริโภค การจัดทำโครงการสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภค จึงมีแนวคิดที่ว่าทำอย่างไรให้ผู้บริโภคหันกลับมามีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิ และเกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 จึงจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายรางวัลนำจับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาผู้บริโภค กำหนดมาตรการให้ส่วนแบ่งรางวัลจากค่าปรับหรือสินบนนำจับ รวมถึงเกิดความเข้าใจในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายอันนำไปสู่การจ่ายสินบนนำจับ และออกแบบหลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค

ดังนั้น ในการดำเนินการกิจให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อวิเคราะห์กฎหมายที่มีเงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภค สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจเบื้องต้นของเทย์เลอร์ (Frederick Taylor, 2018) และทฤษฎีแรงจูงใจความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, H., 1980) มาปรับใช้ด้วยการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการรับรางวัลให้ชัดเจน ย่อมสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้บริโภคเข้าร่วมในการป้องกันมิให้ ผู้ให้บริการกระทำผิดต่อกฎหมายและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคด้วยกันอย่างมีส่วนร่วม แนวคิดการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่บนสิทธิขั้นพื้นฐานและได้รับรอง สอดคล้องหลักสากลในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 สะท้อนสิทธิของผู้บริโภคในภาพรวม จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้สภาพองค์กรของผู้บริโภคที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงคุ้มครองผู้บริโภคสามารถดำเนินการกิจต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชิลฎี พงษ์ยุพินพานิช (2563) ปัจจัยที่มีผลต่อการร้องเรียนปัญหาของผู้บริโภค พฤติกรรมการร้องเรียนเป็นการกระทำที่การตอบสนองความไม่พอใจของผู้บริโภค เป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนของความไม่พอใจ แต่ความไม่พอใจเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งของพฤติกรรมนี้

(เอาไปใช้ไว้ ข้อ) ประกอบกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก 10 คน และการสนทนากลุ่มเจาะจง 20 คน นำมาวิเคราะห์กระบวนการและรูปแบบการร้องเรียน และการได้รับเงินรางวัลหรือสินบนนำจับ เพื่อนำไปสู่การวิจัยในขั้นตอนของกลุ่มตัวอย่างไปทดลองร้องเรียน เรียกว่าอาสาสมัครจำนวน 20 คน กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำผลของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการร้องเรียนจากหน่วยงานต่าง ๆ มาประมวลสรุปผลคำตอบและข้อเสนอแนะออกเป็นหลายด้าน คือ ด้านการร้องเรียนแจ้งเบาะแสควรมีมาตรการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้ร้องเรียนเกิดความเชื่อมั่นว่าจะไม่เดือนร้อนภายหลัง ด้านระบบในการร้องเรียนปัญหาผู้บริโภค ควรทำผ่านระบบออนไลน์หรือแอปพลิเคชัน โดยมีระบบการติดตามสถานการณ์ร้องเรียน (Tracking) เป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้ร้องเรียนที่แจ้งเบาะแสดูทราบว่า หน่วยงานที่รับเรื่องร้องเรียนหรือเบาะแสมิการดำเนินการต่อข้อร้องเรียนอย่างไร ข้อเสนอแนะ ควรลดขั้นตอนและให้การร้องเรียนทำแบบง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก หากทำแบบฟอร์มให้กรอกจะสะดวกมากกว่า และให้เก็บข้อมูลของการร้องเรียนเป็นความลับและเมื่อมีการร้องเรียนแล้ว ควรให้มีการตอบรับว่าได้รับเรื่องไว้แล้ว และควรแจ้งระยะเวลาหรือกระบวนการว่า

ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว เพื่อให้สิ่งที่แจ้งร้องเรียนไปมิเสียเปล่าได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง และมีข้อเสนอไปในแนวทางเดียวกันว่า การแจ้งร้องเรียนควรมีขั้นตอนที่ง่ายและไม่ยุ่งยาก และการให้รางวัลตอบแทนเพื่อการจูงใจ มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจแจ้งเรื่องร้องเรียน

จากระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการจ่ายเงินรางวัลและสินบน นำจับ ทั้ง 10 ฉบับดังกล่าวนี้ ได้นำมาเฉพาะสาระสำคัญมาประมวลเป็นแนวทางการจัดทำร่างระเบียบ หลักเกณฑ์การให้รางวัลแก่ผู้บริโภครที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายและเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคมา กำหนดไว้เป็นหมวด และข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการจ่ายเงินรางวัลและสินบนจากคำปรับของกฎหมายไทยที่มีอยู่ เพื่อแสดงให้เห็นหลักการและ เหตุผล อันเป็นที่มาของ “ร่างระเบียบสภาองค์กรของผู้บริโภค ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และจ่ายเงินรางวัล เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคและการบังคับใช้กฎหมาย พ.ศ. ....” ดังกล่าว แยกตามโครงสร้าง 7 หมวด ดังต่อไปนี้

3.1 บทนิยาม

สาระสำคัญทั่วไปของร่างระเบียบฯ เริ่มตั้งแต่ข้อ 1 ถึง ข้อ 3 กำหนดเรื่องทั่วไปและให้มี คำนิยามใหม่ที่นำมาจากในระเบียบต่าง ๆ ที่ประกาศว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราการจ่ายเงินสินบน เงินรางวัล แต่ให้มีความแตกต่างกันที่ใช้เฉพาะในร่างระเบียบฯ ของสภาองค์กรของผู้บริโภค เช่น คำว่า “สภา” “เลขาธิการ” “เงินรางวัล” “เงินค่าปรับ” “ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส” “ผู้รับแจ้งข้อมูลเบาะแส” “ข้อมูล เบาะแส” “วิธีการแจ้งข้อมูลเบาะแส” “เจ้าหน้าที่” เป็นคำนิยามกำหนดขึ้นใหม่ เนื่องจากวัตถุประสงค์และ ความหมายแตกต่างกันกับระเบียบที่เคยประกาศใช้ในฉบับอื่น ๆ และเพิ่มเติมเข้ามาเพื่อให้มีความหมาย ครอบคลุมตามสิทธิและอำนาจหน้าที่ของสภาองค์กรฯ ส่วนข้อ 4 กำหนดไว้เพื่อให้รู้ว่าระเบียบนี้มีใช้เป็นการ โฆษณาให้คำมั่นแก่ผู้บุคคลใดเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดไปฟ้องร้องฟ้องในภายหลัง (โดยอาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภา องค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 ระเบียบสภาองค์กรของผู้บริโภคฉบับที่ 7 ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน พ.ศ. 2564 และข้อบังคับสภาองค์กรของผู้บริโภค ข้อ 22 (7))

3.2 วิธีการแจ้งข้อมูลเบาะแส

สาระสำคัญของหมวด 1 ข้อ 5 วิธีการแจ้งข้อมูลเบาะแส เป็นข้อกำหนดเพื่อให้ผู้แจ้งข้อมูล เบาะแสได้ทราบถึงวิธีการแจ้งข้อมูลเบาะแส เมื่อได้พบเห็นการกระทำผิดเกี่ยวกับการบริโภคของผู้ประกอบ ธุรกิจ สามารถแจ้งข้อมูลเบาะแสด้านทางโทรศัพท์ ระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทอื่น ๆ หรือวิธีการอื่นใด หรือช่องทางที่จัดไว้ และผู้รับแจ้งให้รหัสเป็นโค้ด (Code) เพื่อเป็นการ คุ้มครองผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส โดยให้ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสดำเนินการแจ้งการกระทำผิด และ แนนพยานหลักฐานต่าง ๆ วัน เวลา และสถานที่กระทำความผิด และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แจ้ง ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ช่องทางการติดต่อ และกรณีประสงค์ขอรับเงินรางวัลให้ระบุหมายเลขบัญชีธนาคาร ของผู้แจ้ง นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงกระบวนการเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับโดยให้ผู้รับแจ้งข้อมูลจะเก็บ

ข้อมูลส่วนบุคคลและบันทึกข้อมูลเป็นความลับด้วยวิธีใช้รหัสโค้ด (Code) ระบุเป็นสัญลักษณ์แทน เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสและกรณีประสงค์ขอรับรางวัล ให้ถือว่าผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสได้ลงลายมือชื่อในแบบบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว

3.3 สิทธิและหน้าที่ของผู้รับแจ้งเบาะแส

สาระสำคัญหมวด 2 ข้อ 6 เป็นข้อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สภาองค์กรของผู้บริโภค เพื่อให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงและใช้เป็นพยานหลักฐานที่ได้จากการรับแจ้งข้อมูลเบาะแส หากไม่เพียงพอให้แจ้งแก่ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสเพื่อส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมหรือชี้แจงข้อเท็จจริง เมื่อได้รวบรวมเอกสารพยานหลักฐานต่าง ๆ เพียงพอแล้วให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ 1) การตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นที่ได้รับแจ้งข้อมูลเบาะแสเป็นไปตามความประสงค์ของผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส 2) การตรวจสอบข้อกฎหมาย คอยประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผู้บริโภค หรือหรือขอความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค 3) มีหน้าที่ออกหนังสือถึงคู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อขอทราบข้อเท็จจริง หรือให้ส่งเอกสารพยานหลักฐานหรือเชิญมาให้ถ้อยคำ และ 4) กรณีข้อมูลเบาะแสที่ได้รับแจ้งนั้นอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยงานประจำจังหวัด เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้ส่งประเด็นไปให้หน่วยงานประจำจังหวัดเขตพื้นที่ที่มีปัญหานั้นช่วยประสานงานและดำเนินการให้ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

3.4 การตรวจสอบข้อมูลและคุ้มครองสิทธิของผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส

สาระสำคัญหมวด 3 ข้อ 7 เป็นข้อกำหนดด้านการตรวจสอบข้อมูลหลังจากได้รับแจ้งเบาะแส เพื่อติดตามหรือดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ประกอบธุรกิจตามข้อมูลที่ได้รับแจ้ง โดยมีต้องรอให้มีการจับกุมและเปรียบเทียบคดีหรือมีการชำระค่าปรับแล้วหรือคดีเลิกกัน นอกจากนี้ หากตรวจสอบข้อมูลแล้วพบว่าการแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จหรือเป็นการกลั่นแกล้งผู้ประกอบธุรกิจ ผู้แจ้งข้อมูลถูกตัดสิทธิมิได้รับรางวัลและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย เป็นการป้องกันมิให้ผู้ประกอบธุรกิจถูกกลั่นแกล้งจึงจำเป็นต้องกำหนดโทษทางอาญาไว้

นอกจากนี้ ข้อ 8 กำหนดถึงการแจ้งข้อมูลเบาะแสได้กำหนดให้ทันสมัยและเพื่ออำนวยความสะดวกและให้ง่ายต่อการแจ้งข้อมูลเบาะแสจึงจัดให้มีระบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบจะตอบรับอัตโนมัติทันที และแจ้งความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินงานตรวจสอบ ติดตาม รวมถึงส่งข้อมูลต่อหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบ เพื่อให้ผู้แจ้งข้อมูลสามารถติดตามผลของคดีได้ ส่วนระยะเวลาในการตรวจสอบข้อมูลกำหนดไว้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งข้อมูลเบาะแส โดยกำหนดไว้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสสามารถติดตามผลการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนใด

สำหรับ ข้อ 9 กำหนดเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสเป็นข้อสำคัญ เพื่อป้องกันและสร้างความปลอดภัยโดยเก็บจะเก็บข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแสเป็นความลับโดยใช้วิธีใช้รหัสโค้ด (Code) ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันสิทธิและมีให้ล่วงรู้ถึงบุคคลผู้แจ้งข้อมูล เว้นแต่ ผู้แจ้งจะยอมเปิดเผยชื่อ

ของตน เป็นแนวทางนำมาจากประเทศอังกฤษในการปกป้องรักษาความลับของผู้แจ้งข้อมูลด้วยการเปลี่ยนชื่อนามสกุลใช้เป็นรหัสโค้ด (Code) แทนเพื่อคุ้มครองสิทธิและสร้างความปลอดภัยให้กับผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส

3.5 คณะทำงานตรวจสอบและพิจารณาเงินรางวัล

สาระสำคัญหมวด 4 ข้อ 10 เป็นข้อกำหนดเพื่อจัดให้มีการตรวจสอบและพิจารณาเงินรางวัลเป็นขบวนการกลั่นกรองและมีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสภาองค์กรของผู้บริโภค และจัดทำบันทึกผลการตรวจสอบพิจารณาให้เงินรางวัลกับผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส เพื่อดำเนินการนำเสนอต่อผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินรางวัลเพื่ออนุมัติจ่ายเงินรางวัล ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของร่างระเบียบฉบับนี้

สำหรับข้อ 11 กำหนดถึงการจ่ายเงินรางวัลให้ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส ต้องมีหลักฐานเพียงพอที่พบว่ามีผู้กระทำความผิดจริง และผู้แจ้งแนบพยานหลักฐานต่าง ๆ วัน เวลา และสถานที่กระทำความผิด และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แจ้ง ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ช่องทางการติดต่อ และกรณีประสงค์ขอรับเงินรางวัลให้ระบุหมายเลขบัญชีธนาคารของผู้แจ้ง ในกรณีการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสให้อยู่ในกรอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค 8 ด้านคือ ด้านการเงินและการธนาคาร ด้านการขนส่งและยานพาหนะ ด้านอสังหาริมทรัพย์และที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ด้านบริการสุขภาพ ด้านสินค้าและบริการทั่วไป ด้านสื่อสารและโทรคมนาคม และด้านบริการสาธารณะ ตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 ประกอบกับมาตรา 14 (1) ให้อำนาจสภาองค์กรฯ ดำเนินการในเรื่องความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค และ (2) ให้สภาองค์กรฯ สนับสนุนและดำเนินการ ตรวจสอบติดตาม เฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาสินค้าและบริการ แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารหรือเตือนภัยเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจกระทบสิทธิของผู้บริโภค

ส่วนข้อ 12 เป็นการกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ของ สภาองค์กรฯ ที่มีวัตถุประสงค์และแนวคิดจ่ายเงินรางวัลให้กับผู้แจ้งเบาะแส เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนรวมถึงเฝ้าระวังเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคและการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562

3.6 การจ่ายเงินรางวัล

สาระสำคัญหมวด 5 ข้อ 13 กำหนดจำนวนเงินที่จ่ายไม่เกิน 300 บาทต่อกรณี เหตุผลในการจ่ายเงินรางวัล เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคที่อยู่ในสถานะเป็นผู้เสียหาย และเป็นผู้ที่พบเห็นการกระทำผิดของผู้ประกอบธุรกิจ ได้นำข้อมูลเบาะแสมาแจ้งให้กับสภาองค์กรฯ โดยมีพยานหลักฐานที่สามารถนำไปดำเนินการกับผู้ประกอบธุรกิจได้ จึงกำหนดวิธีและเงื่อนไข ระยะเวลา การจ่ายเงินรางวัลให้กับผู้ที่นำข้อมูลเบาะแสมาแจ้ง หลังจากได้มีการตรวจสอบข้อมูลว่ามีการกระทำผิดจริง โดยจ่ายเงินรางวัลที่เน้นความง่าย สะดวก ไม่ยุ่งยาก โดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ตามหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติของสภาองค์กรฯ และ

ผู้แจ้งจะได้รับเงินเข้าบัญชีภายใน 30 วันหลังจากตรวจสอบความถูกต้องแล้ว รวมถึงกำหนดหน้าที่เลขธิการ หรือผู้ที่เลขาหมายเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินรางวัล

เมื่อได้รับอนุมัติให้จ่ายเงินรางวัลแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ต้องแจ้งในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้ผู้แจ้ง ข้อมูลเบาะแสได้ทราบ และโอนเงินรางวัลตามรหัสโค้ด (code) เข้าบัญชีธนาคารของผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส เว้นแต่ ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสมิได้ประสงค์รับเงินรางวัล

ส่วนข้อ 14 สำหรับการจ่ายเงินรางวัลถ้ามีบุคคลหลายคน ในการแจ้งผู้ประกอบธุรกิจเรื่อง เดียวกัน ให้ถือว่าผู้แจ้งข้อมูลเบาะแสดำดับแรกที่มีพยานหลักฐานสมบูรณ์ นำไปสู่การตรวจสอบและ พบผู้กระทำความผิด เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับเงินรางวัล สำหรับการจ่ายเงินรางวัลกำหนดไว้จำนวนไม่เกินสาม ร้อยบาทต่อคน เหตุผลที่กำหนดจำนวนเงินดังกล่าวเนื่องจาก ผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส จำเป็นต้องหา พยานหลักฐานนำส่งและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา สถานที่ พฤติการณ์ต่างๆ เพื่อไหลดเข้าระบบจนนำไปสู่ คำเนินการเอาผิดกับผู้ประกอบธุรกิจได้ หากเปรียบเทียบกับกรณีที่บุคคลไปเป็นพยานในศาลย่อมมี ค่าตอบแทนการเสียเวลามาเป็นพยานในศาลอย่างน้อยห้าร้อยต่อหนึ่งคน

3.7 เบ็ดเตล็ด

หมวด 6 ข้อ 17 เป็นข้อกำหนดระบุให้เลขธิการสภาองค์กรของผู้บริโภคเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ กำหนดหลักเกณฑ์ รูปแบบ หรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำฝากคลัง การพัสดุ หรือวิธีปฏิบัติอื่นใดที่ไม่ได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณี เงินงบประมาณรายจ่าย และการกำหนดกรอบระยะเวลาการจ่ายเงินรางวัลให้เป็นไปตามที่มติของ คณะทำงานตรวจสอบและพิจารณาเงินรางวัลกำหนด และให้เลขธิการสภาองค์กรของผู้บริโภคเป็นผู้ รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจในการออกประกาศเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามระเบียบ ฉบับนี้ด้วย

สำหรับข้อ 18 ให้เลขธิการฯ มีอำนาจวินิจฉัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือกรณีมิได้ มีกำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้เลขธิการฯ มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของเลขธิการฯ เป็น ที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสภาองค์กรฯ ตามยุทธศาสตร์การสนับสนุน และ ดำเนินการคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่มีเงินรางวัลจากค่าปรับเพื่อสนับสนุนผู้บริโภคในการเฝ้าระวัง ปัญหาผู้บริโภค การนำเอาแนวคิด ทฤษฎี การนำสาระสำคัญของกฎหมายผู้บริโภค 15 ฉบับ และ การนำ ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการจ่ายเงินรางวัลหรือสินบนนำจับ 10 ฉบับ กับหลักสาระสำคัญที่

มีอยู่ของต่างประเทศ 4 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ใต้หวัน และมาเลเซีย รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เก็บรวบรวมตามระเบียบวิธีวิจัย ไปสู่การวิเคราะห์จัดทำ “ร่างระเบียบสภาองค์กรของผู้บริโภค ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และจ่ายเงินรางวัล เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคและการบังคับใช้กฎหมาย พ.ศ. ....” เพื่อเป็นแนวทางใหม่ให้ผู้บริโภคหรือประชาชนเข้ามาร้องเรียนแจ้งเบาะแสข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอน และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า “ร่างระเบียบสภาองค์กรของผู้บริโภค ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และจ่ายเงินรางวัล เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคและการบังคับใช้กฎหมาย พ.ศ. ....” ฉบับนี้เป็นตัวกำหนดเป้าหมาย นโยบาย ตามยุทธศาสตร์และแผนงานสำคัญในการทำงานเพื่อการสนับสนุนและดำเนินการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค และให้มีผลเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่สามารถนำร่างระเบียบฯ ฉบับนี้ไปใช้ประโยชน์แก่สภาองค์กรของผู้บริโภค ให้สอดคล้องตามความต้องการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่ 8 ด้าน คือ ด้านการเงินและด้านธนาคาร ด้านการขนส่งและยานพาหนะ ด้านอสังหาริมทรัพย์และที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ด้านบริการสุขภาพ ด้านสินค้าและบริการทั่วไป ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม และการบริการสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 มาตรา 13 กำหนดให้อำนาจและหน้าที่ให้กับสภาองค์กรของผู้บริโภคคอยเฝ้าระวังคุ้มครองผู้บริโภค และมาตรา 14 สภาองค์กรของผู้บริโภคมีอำนาจในการดำเนินการให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคและการบังคับใช้กฎหมาย สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ ให้สภาองค์กรของผู้บริโภคนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านกำหนดนโยบาย สามารถนำ “ร่างระเบียบสภาองค์กรของผู้บริโภค ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และจ่ายเงินรางวัล เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของผู้บริโภคในการเฝ้าระวังปัญหาของผู้บริโภคและการบังคับใช้กฎหมาย พ.ศ. ....” ไปใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค เพื่อสนับสนุนภารกิจของสภาองค์กรของผู้บริโภค
2. ด้านการพัฒนาระบบวิธีการแจ้งข้อมูลเบาะแส เพื่อให้ผู้บริโภคหรือผู้พบเห็นการกระทำผิดสามารถแจ้งข้อมูลได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และคุ้มครองผู้แจ้งข้อมูลเป็นความลับ
3. ด้านระบบการพิจารณาและการจ่ายเงินรางวัล เพื่อลดขั้นตอนกระบวนการพิจารณาโดยพิจารณาหลักฐานที่เพียงพอต่อการนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการความรับผิดชอบตามกฎหมาย
4. ด้านการพัฒนาระบบการจ่ายเงินรางวัลจากการแจ้งข้อมูลเบาะแสหรือเงินรางวัลจากค่าปรับที่เน้นความสะดวกรวดเร็ว และเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิตาภา พริ้ง และหทัยกาญจน์ กำหนดเพชร

5. ด้านการเก็บฐานข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภคที่เป็นผู้เสียหายจากความเสียหายที่หลากหลายแตกต่างกันไปเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพัฒนาและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคต่อไป

6. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับผู้บริโภคที่ไม่มีมีการกำหนดให้เงินรางวัลค่าปรับเกี่ยวกับด้านอสังหาริมทรัพย์และที่อยู่อาศัย ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม ด้านบริการทั่วไป ด้านการเงินและการธนาคาร ด้านบริการสุขภาพ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่ได้รับ ความเสียหายจากการซื้อสินค้าและการให้บริการต่อไป

รายการอ้างอิง

ชิลฎี พงษ์ยุพินพานิช. (2563). *พฤติกรรมกรรองเรียนของผู้บริโภคในการใช้บริการส่งอาหารเดลิเวอรี่*.

สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2555). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 4).

คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า).

พระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562. (2562, 19 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.

เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. (2522, 4 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 96 ตอนที่ 72

ฉบับพิเศษ หน้า 20.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 27 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 69 ก.

นุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 69 ก.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134, ตอน 40 ก.

หน้า 1-90.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2564). วันที่ค้นข้อมูล 15 กันยายน 2564, เข้าถึงได้จาก

<https://oryor.com>

Universal Declaration of Human Rights of the United Nations.(1948). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ*

มนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948. วันที่ค้นข้อมูล 12 ตุลาคม 2564, เข้าถึงได้จาก

<https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/>

International Covenant on Economic Social and Cultural Right : ICESCR .(1966). *กติการะหว่าง*

ประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966. วันที่ค้นข้อมูล 20 ตุลาคม

2564, เข้าถึงได้จาก <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/icescrt.pdf>

Taylor, F. (2018). *แนวคิดและทฤษฎี Frederick W. Taylor*. วันที่ค้นข้อมูล 20 ตุลาคม

2564, เข้าถึงได้จาก <http://wirotsriherun1.blogspot.com/2015/08/2-frederick-w-taylor.html>

Maslow, H. (1980). *Theory of Human Motivation* (2nd ed.). New York: Harper and Rows
Publisher.

The Securities Exchange Act of 1934 (Exchange Act). U.S. Securities and Exchange Commission, Office
of the Whistleblower. Retrieved October 20, 2021, from <https://www.sec.gov/whistleblower>

ปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่
ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย

**The Problem, Limitation and Development Guidelines of Solid Waste
Management of Large Municipalities in Industrial Areas
in the Eastern Region of Thailand**

ภูษิต แจ่มศรี (Pusit Jamsri)¹

อนูรัตน์ อนันตนาธร (Anurat Anantanatom)²

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ยุทธศาสตร์และความมั่นคง)

Students, Doctor of Philosophy Program in Strategy and Security

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst. Prof. Dr., Faculty of Political Science and Law Burapha University

E-mail: Pusit1957@gmail.com

Received: 6 February 2023

Revised: 26 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัญหาและข้อจำกัด และ 2) แนวทางการพัฒนาในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่บุคลากรภาครัฐ ผู้บริหารหรือตัวแทนข้าราชการประจำของหน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ตัวแทนประชาชน องค์กรภาคประชาสังคม และนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการขยะ จำนวน 19 คน มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาข้อมูลในปรากฏการณ์ หรือรูปธรรม และวิเคราะห์ตีความข้อมูลแบบสามเส้าระเบียบวิธีวิทยา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการขยะมูลฝอยมี 7 ปัญหาสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านรูปแบบการจัดการ 2) ความชัดเจนของนโยบายแผนชาติและยุทธศาสตร์ยากต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 3) ด้านทรัพยากรทางการบริหาร 4) ด้านจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การตอบ

รับของสังคม 6) ด้านกฎหมายและกฎระเบียบ และ 7) ทางการเมือง และ 2. แนวทางในการพัฒนาในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย มี 4 ประเด็น ได้แก่ การยกระดับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย การพัฒนาความพร้อมของทรัพยากรทางการบริหารจัดการ สร้างความตระหนักคิดและการบูรณาการการทำงานอย่างมีส่วนร่วม และพัฒนาและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ และกฎหมาย

คำสำคัญ: ปัญหาและข้อจำกัด, แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย, เทศบาลขนาดใหญ่, เขตพื้นที่อุตสาหกรรม

Abstract

The aim for this research was: 1) To study problems and limitations and 2) To study development guidelines for solid waste management of large municipalities in industrial areas in the eastern region of Thailand. This study was a qualitative research by collecting data from document and in-depth interviews. The Key Informant of research were 19 Executives or representatives of government officials from provincial and local government who involved in waste management, People's Representative civil society organization. The instrument used in this study was a semi-structured interview. The data analysis composed of describing the data in phenomena or concrete and analyzing the data in a methodological triangle.

The results of study were that: 1. There are 7 major problems and limitations of solid waste management, namely 1) problems in management style 2) problems on the clarity of policies, national plans, strategies that are difficult to implement policies 3) limitations on administrative resources 4) constraints on public consciousness and participation; 5) social response problems; 6) laws and regulations; and 7) political problems. And 2. The development guidelines for solid waste management of large municipalities in industrial areas in the eastern region of Thailand consist of 4 issues: Approach 1: Upgrading innovation and technology in solid waste management; Approach 2: Developing readiness of administrative resources. Approach 3: Create awareness and integration of co-operative work, and Approach 4: Develop and improve the Strategic Plan. Management and Law

Keywords: Problems and limitations of solid waste management, Solid waste management, Large municipalities in industrial areas

บทนำ

ปัจจุบันขยะเป็นปัญหาสำคัญในระดับโลกที่หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่ต้องประสบปัญหา เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ที่มีการประดิษฐ์ และพัฒนาเทคโนโลยีมาใช้อำนวยประโยชน์ต่อมนุษย์มากขึ้น เป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (ฉิซซา บูรณสิงห์, 2558) ในปี ค.ศ. 2012 ธนาคารโลกมีการรายงานว่ามีเมื่อปี 1990 โลกมีประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ประมาณ 220 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรโลก และก่อให้เกิดขยะประมาณ 300,000 ตันต่อวัน แต่เพียงสิบปีผ่านไป ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 2.9 พันล้านคน หรือคิดเป็น 49% ของประชากรโลก ทำให้เกิดปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเป็น 3 ล้านตันต่อวัน (Hoomweg and Bhada-Tata, 2012) และจากการประมาณการของธนาคารโลกคาดว่าภายในปี ค.ศ. 2025 ปริมาณขยะนี้จะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า จำนวนประชากรเมืองน่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 4,300 ล้านคน และแต่ละคนจะสร้างขยะประมาณวันละ 1.42 กิโลกรัม หรือรวมแล้วประมาณ 2,200 ล้านตันต่อปี พร้อมคาดว่าต้นทุนการจัดการขยะเหล่านี้จะเพิ่มจากปีละ 205,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 375,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (อนิณ อรุณเรืองสวัสดิ์, 2558)

จากปัญหาดังกล่าวนั้นทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก่วมกันให้สัตยาบันร่วมเป็นภาคีความตกลงปารีสเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2559 ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ซึ่งถูกตั้งเป้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) รัฐบาลไทยจึงต้องวางนโยบายเพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยอย่างเร่งด่วนเนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยและทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ นั้นมีขนาดใหญ่และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากจากสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ ในปี พ.ศ. 2560 พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 27.40 ล้านตัน โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 จากปี พ.ศ. 2559 ที่เกิดขึ้น 27.06 ล้านตัน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยใน 2560 เปรียบเทียบกับ ปี พ.ศ. 2559 โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกต้องถึง 7.18 ล้านตัน และยังมีขยะมูลฝอยที่ตกค้างเพื่อรอกำจัด อีก 5.34 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) ซึ่งปัญหาขยะนั้นนำมาซึ่งผลกระทบต่างมากมายทั้งต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของตัวมนุษย์เองในหลาย ๆ ด้าน

จากประเด็นปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีนิคมอุตสาหกรรมอย่างฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ ชลบุรี และระยอง มีขยะมูลฝอยที่ตกค้างเพื่อรอกำจัดรวมกันถึง 3.1 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) รวมกันแล้วเกินครึ่งหนึ่งของปริมาณขยะมูลฝอยที่ตกค้างของทั้งประเทศ

ไทย โดยทั้ง 5 จังหวัดที่กล่าวมานั้นมีความสอดคล้องกันคือ การเป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งเกิดจากนโยบายการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมาส่งผลให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเกิด นิคมอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากและได้ขยายตัวทับพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิม จึงทำให้มีการเกิดขยะเป็นจำนวนมากจากทั้งแหล่งนิคมอุตสาหกรรมเองรวมทั้งการเดินทางเข้ามาในพื้นที่ของแรงงานทำให้เกิดประชากรแฝงเป็นส่วนสำคัญของการเกิดขยะในครัวเรือน (กรมควบคุมมลพิษ, 2561)

สาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมส่วนหนึ่งเป็นเพราะการขยายตัวของอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างรวดเร็วในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรี และระยอง ที่ซึ่งมีจำนวนนิคมอุตสาหกรรมรวมกันกว่า 26 แห่ง มีโรงงานอุตสาหกรรม 2,596 แห่ง และมีจำนวนแรงงานทั้งสิ้น 180,499 คน จังหวัดชลบุรีมีจำนวนนิคมอุตสาหกรรม 14 แห่ง มีโรงงาน 1,454 แห่ง จำนวนแรงงาน 102,072 คน ส่วนจังหวัดระยอง มีนิคมอุตสาหกรรม 12 แห่ง มีโรงงาน 1,142 แห่ง จำนวนแรงงาน 78,427 คน (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2565) โดยเมื่อศึกษาในรายละเอียดจะพบว่าแหล่งของโรงงานอุตสาหกรรมและการอาศัยของกลุ่มแรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพนั้น โดยมากมักจะกระจุกตัวอยู่ในเขตหลัก เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ และเทศบาลเมืองมาบตาพุด การเกิดขึ้นของแหล่งอุตสาหกรรมทำให้เกิดกิจกรรมในการผลิตและการเข้ามาของประชากรแฝงเป็นอย่างมากจึงก่อให้เกิดปัญหาขยะของเสียอันตราย ทั้งที่มาจากภาคอุตสาหกรรมและในส่วนของชุมชน ซึ่งเทศบาลทั้ง 3 แห่ง มีการจัดเก็บขนถ่าย ได้ดีแต่มีปัญหาที่การกำจัดขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากจำนวนขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีมากเกินไปกำลังในการกำจัดจึงใช้วิธีการฝังกลบไม่ถูกสุขลักษณะ (เทศบาลนครแหลมฉบัง, 2564 ; เทศบาลเมืองมาบตาพุด, 2559 ; เทศบาลนครพระยาสุรศักดิ์, 2562) รวมทั้งยังมีบ่อขยะหลายแห่งที่มีขยะตกค้างที่รอการกำจัดจนส่งกลิ่นเหม็นและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างนั้นมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก รวมทั้งก่อให้เกิดมลพิษให้กับแหล่งต้นน้ำทำลายแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์และระบบนิเวศ และปัญหาสุขภาพของประชาชนต้องใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องใช้ในการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย ว่ามีปัญหา ข้อจำกัดในการปฏิบัติอย่างไร และจะมีแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะในอนาคตอย่างไรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายความตกลงปารีส เพื่อให้แน่ใจว่าโลกจะดีขึ้นภายในปี 2573 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่

การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) คือ ชุดของแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของการบริหารรัฐกิจ ภายใต้ระบบการบริหารปกครองที่ให้ความสำคัญกับการบริการสาธารณะ การบริหารปกครองแบบประชาธิปไตยและการสร้างความผูกพันของพลเมือง ซึ่งปฏิเสธตรรกะที่เน้นตลาดของกลุ่มการนิยามหรือกลุ่มการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นทางเลือกที่น่าจะเหมาะสมในยุคปัจจุบันที่รัฐบาลมิได้ทำหน้าที่ในการปกครองเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงทำหน้าที่เสมือนผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่พลเมืองให้ความสำคัญแก่ความเป็นพลเมือง หรือให้ความสำคัญต่อการเป็นมนุษย์มากกว่าความเป็นผู้ประกอบการหรือผลผลิตที่ได้ เดนฮาร์ดและเดนฮาร์ด (Denhardt and Denhardt, 2007, p. 74) ได้กล่าวไว้ในส่วนบทนำของหนังสือของเขาว่า “ข้าราชการไม่ได้ส่งมอบบริการสู่ลูกค้าแต่เขาส่งมอบประชาธิปไตย” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า NPS เป็นแนวคิดของนักรัฐประศาสนศาสตร์สายรัฐศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องคุณค่าหรืออุดมการณ์ โดยเฉพาะคุณค่าความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าเรื่องประสิทธิภาพหรือผลิตภาพ

สำหรับสาระสำคัญของแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่(New Public Service: NPS) นั้น 10 ประการ ได้แก่ 1) บริการรับใช้พลเมืองไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) ให้คุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ 4) คิดเชิงกลยุทธ์และปฏิบัติแบบประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง 7) ให้คุณค่ากับคนไม่ใช่แค่ผลผลิต 8) การให้อำนาจแก่ชุมชนในการดูแลตนเอง 9) การสร้างระบบการแข่งขัน และ 10) การกระจายอำนาจ ซึ่งหลักการดังกล่าวก็เพื่อกระจายผลประโยชน์สาธารณะนั้นไปสู่สังคมอย่างแท้จริง (Denhardt & Denhardt, 2000 ; Osborne and Gaebler, 1992)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ

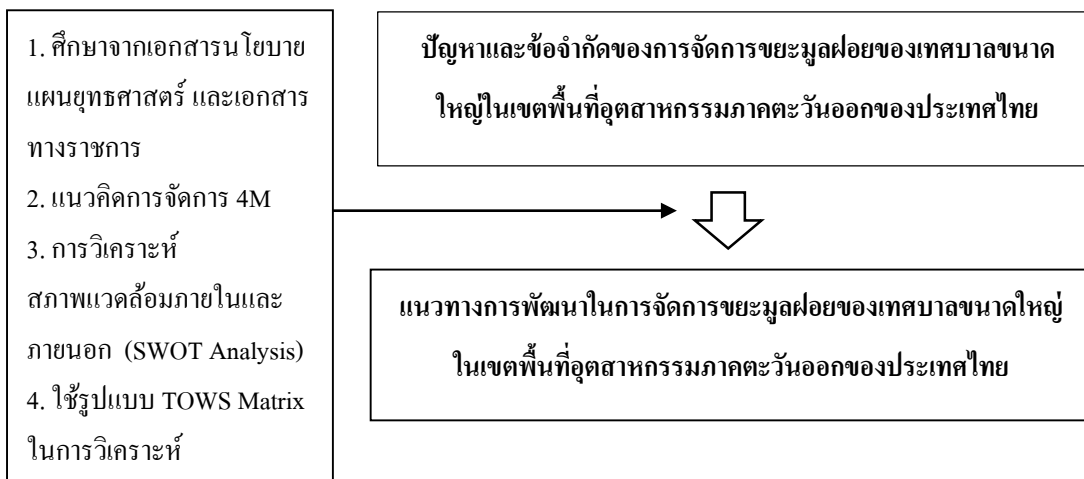
เป้าหมายการจัดการขยะในอดีต ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพยายามนำเสนอรูปแบบการจัดการ ฌ ปลายทางของการเกิดขยะ และไม่เป็นวงจรเชิงระบบ คือ กำหนดการจัดการขยะ ฌ ปลายทาง ที่แยกออกจากแหล่งที่มาของขยะและผู้ผลิตขยะ แต่ในมุมมองใหม่เชิงรูปแบบการจัดการได้เสนอแนวทางการจัดการแบบครบวงจรและต่อเนื่องกันเป็นวงจร ไม่ได้แยกการจัดการ ฌ จุดใดจุดหนึ่งเป็นหลักแนวคิดการเชื่อมโยงการจัดการทั้ง

ระบบจากต้นทางจนถึงปลายทางอย่างเป็นวงรอบ อย่างไรก็ตามกระบวนทัศน์ดังกล่าวยังเป็นรูปแบบที่ดำเนินการไปไม่ถึงในปัจจุบัน แต่มีความเป็นไปได้ต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เดิร์มลิง (Deumling, 2001) ได้นำเสนอให้เห็นรูปแบบการจัดการที่มีแนวโน้มพัฒนาการจัดการ โดยใช้แนวคิดพื้นฐานการวิเคราะห์และนำเสนอ (ข้อสมมติ) 2 ส่วน คือ ประเด็นที่ 1 บทบาทของหน่วยการจัดการขยะ (functional institution) ที่จะทำให้การจัดการขยะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งบทบาทของหน่วยการจัดการขยะก็คือหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และประเด็นที่ 2 ขยะ (วัสดุการผลิต) เกิดขึ้นพร้อมกับการผลิตและการบริโภคสินค้า ภายใต้กลไกตลาด กลไกราคาและมูลค่าของวัสดุการผลิต (ขยะ) ที่จะกระตุ้นการผลิตและการบริโภคให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการ

โดยที่เดิร์มลิง (Deumling, 2001) เสนอรูปแบบการจัดการขยะเพื่อพิจารณาไว้ 4 รูปแบบได้แก่ 1) กระบวนทัศน์ทั่วไปที่ว่าด้วยการจัดการของรัฐ (Dominant Paradigm: DP) 2) กระบวนทัศน์การแยกทิ้งกำจัด (discard separation paradigm) 3) กระบวนทัศน์การสร้างมูลค่าต่อการใช้ต่อเนื่อง (Value In Use Paradigm: VIUP) และ 4) กระบวนทัศน์การเชื่อมโยงไหลเวียนการใช้วัสดุ (Material Flows Paradigm: MFP) ทั้ง 4 กระบวนทัศน์ ให้คำนิยามต่อขยะที่แตกต่างกันนั้นสื่อถึงการวางกระบวนการและวิธีการจัดการขยะที่แตกต่างกันไปแต่ทั้งนี้มีข้อสังเกตให้เห็นว่าตัวละครเชิงสถาบันที่เกี่ยวข้องของทุก กระบวนทัศน์จะให้ความสำคัญกับการจัดการขยะยังคงเน้นที่บทบาทขององค์กรรัฐ และทุกคนในสังคมเป็นเพียงผู้บริโภคและทิ้งขยะ ที่มีกระบวนทัศน์ไม่แตกต่างจากอดีต

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม บริบทเกี่ยวกับการจัดการขยะในประเทศไทยแนวคิดการให้บริการสาธารณะ ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบในการศึกษาเรื่องการจัดการปัญหาขยะในเขตเทศบาลขนาดใหญ่ของประเทศไทย เพื่อเสนอแนวทางที่ในการจัดการปัญหาขยะของเทศบาลนครในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แบบ คือ 1. การศึกษาจากเอกสารเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วิชาการ บทความ นโยบาย ภาครัฐ และแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย และ 2. สัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (In-depth Interview)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ บุคลากรภาครัฐในหน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาคทั้งที่เป็นผู้ควบคุมนโยบายหรือมาตรการเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย และผู้บริหารหรือตัวแทนข้าราชการประจำของเทศบาลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการขยะ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการขยะ ตัวแทนประชาชนในเขตเทศบาล ตลอดจนตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ จากเทศบาลนครที่อยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในภาคตะวันออก จำนวน 3 แห่ง ดังนี้ 1) เทศบาลนครแหลมฉบัง 2) เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ 3) เทศบาลเมืองมาบตาพุด โดยมีผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวน 19 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interviews) โดยแบ่งออกเป็น ประเด็นที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการปัญหาขยะของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย และประเด็นที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ ข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร วิธีการวิเคราะห์จะเป็นไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) คือพรรณนาข้อมูลในปรากฏการณ์ หรือรูปธรรม และวิเคราะห์ตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์แบบสามเส้าระเบียบวิธีวิทยา (Methodology triangle) โดยนำข้อมูลจาก 3 ส่วนมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกัน ได้แก่ 1. ข้อมูลจากเอกสารนโยบายภาครัฐ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย 2. ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 19 ท่าน รวมทั้งการยืนยันข้อเสนอแนวทางการพัฒนาในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย จากการนำเสนอของผู้วิจัยโดยนักวิชาการอีกจำนวน 3 ท่าน และ 3. ข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎี กรณีศึกษาจากต่างประเทศ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการขยะมูลฝอยที่สำคัญคือการนำเอาแนวนโยบายมาสู่การปฏิบัติที่ขาดความเชื่อมโยงในแต่ละระดับของหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) หน่วยงานส่วนกลาง ผู้กำหนดนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะที่เกิดจากส่วนกลางแล้วกระจายอำนาจ สั่งการไปยังส่วนภูมิภาค โดยมีรูปแบบการสั่งการแบบบนลงล่าง (Top Down) ทำให้เกิดปัญหาสำคัญคือ นโยบายไม่สอดคล้องกับศักยภาพกับหน่วยงานที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการมีหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบดูแลปัญหาขยะมูลฝอยอยู่หลายหน่วยงาน อาทิเช่น กรมปกครองส่วนท้องถิ่น กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพของหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบปัญหาขยะมูลฝอย

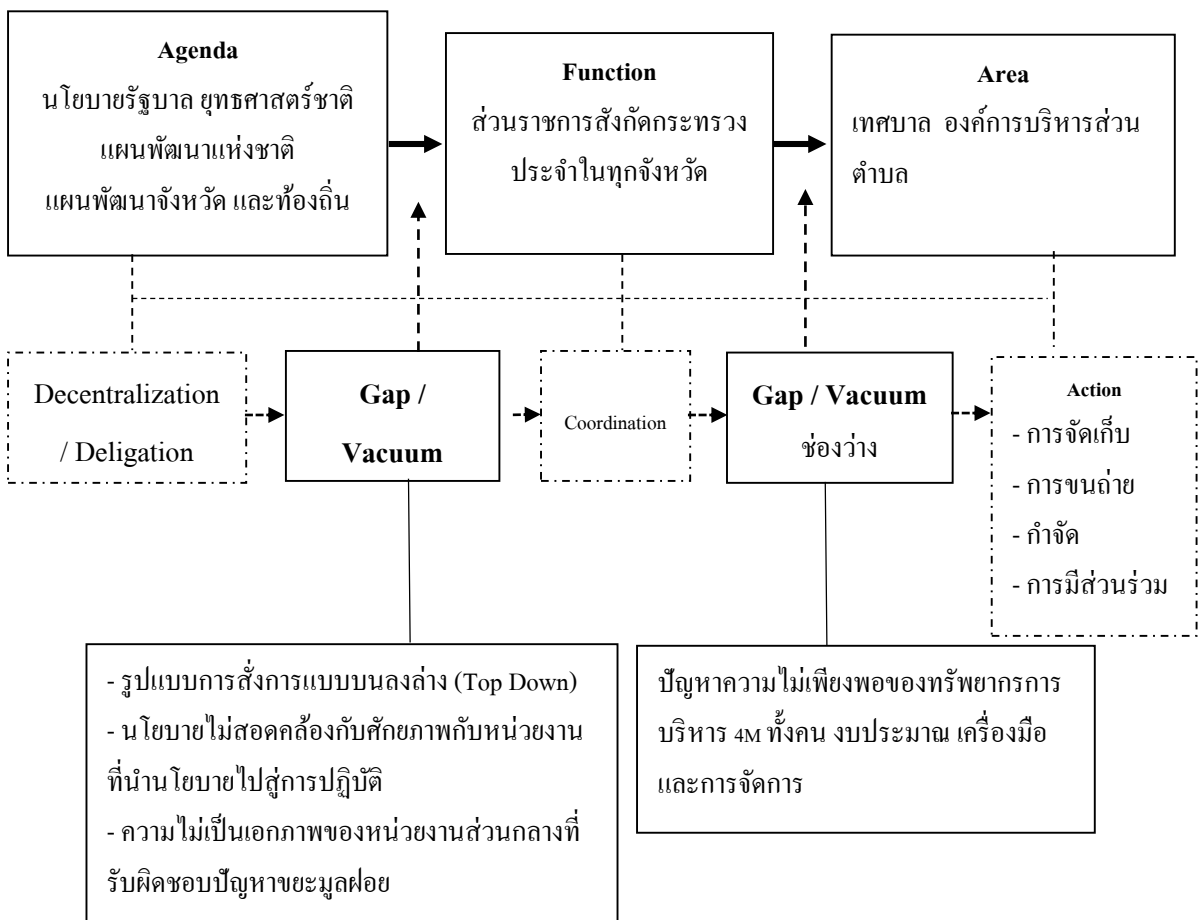
2) ส่วนราชการสังกัดกระทรวง ประจำในทุกจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายมาสู่ระดับจังหวัดและทำการสั่งการลงไปในระดับพื้นที่ ในส่วนนี้นั้นเกิดปัญหาทางด้านการความไม่เพียงพอของ

ทรัพยากรการบริหาร 4M ทั้งคน งบประมาณ เครื่องมือ และการจัดการ จึงทำให้ประสิทธิภาพของการจัดการ ขยะมูลฝอยทำได้อย่างไม่เต็มที่

3) หน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่นำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดเก็บขยะจากครัวเรือนต่าง ๆ การขนถ่ายไปยังสถานที่กำจัด การกำจัดขยะ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะที่มากขึ้นไป

โดยสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปัญหาและข้อจำกัดในภาพรวมของการจัดการขยะมูลฝอย

สำหรับปัญหาและข้อจำกัดในเชิงพื้นที่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาค ตะวันออกของประเทศไทย นั้นสามารถสรุปปัญหาและข้อจำกัดที่สำคัญ ได้ดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 ของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย

ปัญหาและข้อจำกัด	รายละเอียด
1. ด้านรูปแบบการจัดการและระบบการกำจัดขยะมูลฝอย	1. แผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย บางแห่งมีการร่วมลงทุนภาคเอกชน (Public-Private Partnership) และใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ นั้นยังไม่มีประสิทธิภาพ 2. กระบวนการจัดการขยะอันตรายชุมชน เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ต่อระบบการเก็บที่ถูกหลักการ/หลักสุขาภิบาล 3. การควบคุมการจัดการขยะมูลฝอยคิดเชื่อยังไม่มีประสิทธิภาพ 4. เทศบาลมีหลักเกณฑ์มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอย แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง 5. การใช้บังคับกฎหมายยังขาดกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ด้านความชัดเจนของนโยบาย แผนชาติ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ การจัดการขยะมูลฝอย	1. กระบวนการจากการจัดระบบการกำจัดขยะปรากฏอยู่กับการเลือกใช้เทคนิควิธี และหลักวิชาการ ยังไม่เหมาะสม 2. ความบกพร่องเกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ 3. การขาดการยึดหลักบรรษัทภิบาลขององค์กรผู้รับผิดชอบ
3. ด้านทรัพยากรทางการบริหารสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย	ความไม่เพียงพอ ความไม่ทันสมัยของทรัพยากรทางการบริหาร ทั้ง 4 ปัจจัย ประกอบด้วย งบประมาณ (Money) เครื่องมือ (Material) บุคลากร (Man) และ วิธีบริหารจัดการ (Management)
4. ด้านจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย	1. ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดการขยะมูลฝอย ขาดจิตสำนึกต่อการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในด้านการจัดการขยะมูลฝอย 2. ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนซึ่งหมายถึงโรงงานอุตสาหกรรม และภาคประชาสังคม ไม่ประสานความร่วมมือกันดำเนินการอย่างจริงจัง
5. ด้านการตอบรับของสังคมที่มีต่อนโยบายและมาตรการด้านการจัดการขยะมูลฝอย	1. โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งไม่มีความพร้อมต่อการจัดการขยะมูลฝอย 2. หน่วยงานภาครัฐ เทศบาลไม่สามารถเข้าตรวจสอบหรือดำเนินการเกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอยและสภาพแวดล้อม เนื่องจากกฎหมายไม่เอื้ออำนวย

ปัญหาและข้อจำกัด	รายละเอียด
6. ด้านกฎหมายและกฎระเบียบ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	ท้องถิ่นขาดความชำนาญในการใช้กฎหมาย และไม่เคร่งครัดต่อการนำมาบังคับใช้ บางกรณีนำมาตราการทางกฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงไม่สนับสนุนต่อกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยมากนัก
7. ด้านทางการเมืองต่อการจัดการขยะมูลฝอย	ผู้มีอิทธิพลทางการเมืองในท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดการ และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

โดยปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลยกตัวอย่างเท่านั้น เพราะอาจมีกระทำ พฤติกรรมทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ยังขาดจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะมูลฝอย เพราะมองว่าเป็นเรื่องเล็ก ความเข้าใจว่า ไม่น่ามีผลต่อบ้านเมือง ซึ่งทั้งพฤติกรรมหรือความเข้าใจเหล่านั้น อาจเป็นต้นเหตุของปัญหาใหญ่ในปัจจุบันก็เป็นได้

2. แนวทางการพัฒนาในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยได้จากวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และ TOWS Matrix โดยมีฐานความคิดข้อเสนอตามการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก โดยจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก พัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทยนั้นมีรายละเอียด ดังตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง และจุดอ่อน) ของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทยในการจัดการขยะ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน			
จุดแข็ง (Strength –S)		จุดอ่อน (Weakness –W)	
S1	เทศบาลขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีการร่วมลงทุนภาคเอกชน (Public-Private Partnership) ในการจัดการขยะ	W1	ขาดแคลนเทคโนโลยีสำหรับการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งด้านนวัตกรรม และเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย
S2	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ด้านการจัดการ	W2	ขาดการสนับสนุนให้บุคลากรศึกษาดูงานการ
	ขยะมูลฝอยภายในท้องถิ่น มีกฎหมายรองรับ		จัดการขยะมูลฝอยที่ดี เพื่อนำความรู้ใหม่ๆ และแนวทางการดำเนินงานมาปรับใช้ให้เหมาะสม

ภูมิศร เจ่มศรี และอนรรักษ์ อนันทนาร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน			
จุดแข็ง (Strength –S)		จุดอ่อน (Weakness –W)	
S3	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นรายได้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้	W3	ขาดแคลนทรัพยากรทางการบริหาร อาทิ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหารจัดการ (Management)
S4	เทศบาลขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มิมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นตัวเองทั้งระยะ 3 – 5 ปี และระยะยาว	W4	ข้อจำกัดด้านบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในกำหนดมาตรการ แผนงาน และโครงการ เพื่อใช้จัดการกับขยะมูลฝอย
S5	ผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต	W5	การขาดกลไกการบริหารจัดการแบบบูรณาการในการจัดการขยะร่วมกัน
S6	การเป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรมทำให้สามารถจัดเก็บรายได้ภาษี และค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะได้มากขึ้น	W6	ขาดข้อมูลสำคัญสำหรับวางแผน ไม่สามารถนำมาจัดระบบบูรณาการ ได้อย่างเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกันได้
		W7	รูปแบบการจัดการและระบบการกำจัดขยะมูลฝอยที่ยังคงรูปแบบเดิม วิธีคิดเดิม กระบวนการเดิมปราศจากฐานข้อมูลที่เพียงพอในเชิงบริหาร
		W8	ปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม หน่วยราชการ และชุมชน เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส และอุปสรรค) ของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทยในการจัดการขยะ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก			
โอกาส (Opportunity –O)		ภัยคุกคาม (Threat- T)	
O1	การมีแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติในการส่งเสริมสนับสนุนอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะในหลายรูปแบบ	T1	มาตรการทางกฎหมายมีความซ้ำซ้อน ยุ่งยากในการบังคับใช้ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับขยะ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
O2	การอยู่ในพื้นที่ของระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) และ Eastern seaboard นั้นทำให้ได้รับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรทางการบริหารต่าง ๆ	T2	การมีพื้นที่รับผิดชอบขนาดใหญ่ส่งผลต่อการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก			
โอกาส (Opportunity –O)		ภัยคุกคาม (Threat- T)	
O3	นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 ปกป้องสิทธิชุมชน และแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับประชาชน และสนับสนุนให้ใช้มาตรการทางกฎหมาย	T3	ความล้าสมัยของบทบัญญัติ ความเท่าทันต่อยุคสมัย การขาดบทบัญญัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
O4	นโยบายรัฐบาลทั้ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดแนวทางของแผนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	T4	ยุทธศาสตร์ของนโยบาย แผนพัฒนา และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง หลายวัตถุประสงค์มุ่งผลสัมฤทธิ์แบบกว้าง จึงไม่ชัดเจนซึ่งทำให้ยากต่อการแปลงไปสู่การปฏิบัติ
		T5	สภาพพื้นที่เป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรมจึงทำให้เกิดปริมาณขยะเป็นจำนวนมากทั้งจากภาคการผลิตและประชากรที่แฝงเข้ามาอยู่ในพื้นที่
		T6	ปัญหาความชัดเจนของนโยบาย แผนชาติ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ การจัดการขยะมูลฝอย
		T7	ข้อจำกัดด้านจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) นั้นผู้วิจัยได้พบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทยจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตามรูปแบบการวิเคราะห์ TOWS Matrix และนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวทางที่ 1 การยกระดับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย ควรมีการจัดโครงการจัดหานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อกำจัดขยะที่เหมาะสมกับท้องถิ่น การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีโดยร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐกับเอกชน บริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะความรู้ในการคิดหานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อกำจัดขยะ

2. แนวทางที่ 2 การพัฒนาความพร้อมของทรัพยากรทางการบริหารจัดการ ทั้งการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการบริหารจัดการขยะของเทศบาลที่เหมาะสม ปรับปรุงขีดความสามารถพนักงานเทศบาลด้านการจัดการขยะ และพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะการติดต่อสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชน สร้างความเชื่อถือ ให้ได้รับความไว้วางใจ

3. แนวทางที่ 3 สร้างความตระหนักคิดและการบูรณาการการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รับผิดชอบเพื่อประสิทธิภาพในการจัดการต้องมีการบูรณาการร่วมกัน รวมทั้งการสร้างเสริมเข้มแข็งของภาคประชาสังคมด้วย

4. แนวทางที่ 4 พัฒนาและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ และกฎหมาย ให้สอดคล้องต่อการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะ จัดทำแผนพัฒนาการจัดการขยะของเทศบาลระยะยาว และจัดโครงสร้างองค์กรในเทศบาลให้มีหน่วยงานรับผิดชอบจัดการขยะโดยตรง

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่พบปัญหาและข้อจำกัดในหลากหลายประเด็น โดยปัญหาและข้อจำกัดหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ ปัญหาด้านรูปแบบการจัดการและระบบการกำจัดขยะมูลฝอย จากการศึกษาพบปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความไม่สอดคล้องกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเดนฮาร์ด และเดนฮาร์ด (Denhardt & Denhardt, 2000) ที่กล่าวว่า ในการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ต้องมุ่งเน้นหลักการสร้างภารกิจภาครัฐแบบมีส่วนร่วม สร้างความร่วมมือ (Collaboration) ท่ามกลางพลเมืองและระหว่างพลเมืองด้วยกัน รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับภาวะพลเมืองมากกว่าภาวะการประกอบกิจการ ซึ่งผลประโยชน์สาธารณะจะมีการก้าวรูดหน้าก็โดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ของรัฐและพลเมืองที่มีความผูกพัน (Committed) ที่จะถือฤตต่อสังคมมากกว่าการที่ผู้บริหารเล่นบทบาทผู้ประกอบกิจการและถือว่าเงินสาธารณะ (Public Money) เสมือนเงินของตนเอง ซึ่งการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ร่วมกันเกิดความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยเพื่อนำไปสู่การลดขยะอย่างยั่งยืน เมื่อลดขยะได้จากต้นทางจะทำให้งานจัดเก็บ และกำจัดลดลงได้และนำไปสู่จำนวนขยะคงค้างที่ลดลง แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรสิทธิ์ สวนชูผล (2560) ที่พบว่า สภาพปัญหาการจัดการขยะของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคกลางในด้านที่มีอุปสรรคหรือความยากลำบากมาก ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะมูลฝอย ด้านกระบวนการจัดการเกี่ยวกับการลดและใช้ประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการขยะของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการบริหารสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย นั้นมีปัญหาและข้อจำกัดในด้านความไม่เพียงพอ ความไม่ทันสมัยของทรัพยากรทางการบริหาร โดยผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้จากแนวคิด

ความท้าทายของการบริหารปกครองท้องถิ่นของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อประชาธิปไตยและความช่วยเหลือในการเลือกตั้ง ที่กล่าวถึงความท้าทายในการบริหารงานท้องถิ่นประการหนึ่งคือกระบวนการการเกิดเมือง (Urbanization) ซึ่งเกิดจากการเคลื่อนย้ายของประชากรจากพื้นที่ชนบท ผู้เมือง และความกดดันต่อสภาพแวดล้อมและสมรรถนะของรัฐบาลในการจัดการปัญหาของเมืองซึ่งปัญหาเหล่านี้จะพิสูจน์ถึงศักยภาพการบริหารปกครองท้องถิ่นในการออกแบบ นโยบายที่ให้ประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการความต้องการของประชากรในเมืองที่มีจำนวนมาก โดยเฉพาะปัญหาทางการศึกษา สาธารณสุข การจัดการขยะ และที่อยู่อาศัย ซึ่งบริบทของเทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ และเทศบาลเมืองมาบตาพุด ก็เป็นเทศบาลขนาดใหญ่มีนิคมอุตสาหกรรมจำนวนมากที่มีประชาชนเดินทางเข้าอาศัยอยู่เพื่อประกอบอาชีพเป็นจำนวนมากจึงเกิดความท้าทายทางการจัดการ โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางการบริหารให้เพียงพอต่อการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดด้านจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงการตอบรับของสังคมที่มีต่อนโยบายและมาตรการด้านการจัดการขยะมูลฝอย โดยผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560 – 2569 ที่มุ่งเน้นระดมพลังจากองค์กรภาคีทุกภาคส่วน ภาคประชาชน ประชาชนในการร่วมกับท้องถิ่น เพื่อการสร้างความอุดมสมบูรณ์ รักษา และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้าง แหล่งพลังงานในท้องถิ่นเพื่อการพึ่งตนเอง และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน และสมดุล โดยมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะ โดยจัดการกำจัดขยะเอง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในห้วงประมาณเป็นค่าจัดการขยะเพื่อเป็นแรงจูงใจในการจัดเก็บ คัดแยก เพิ่มมูลค่า โดยการแปรสภาพเป็นปุ๋ยหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ โดยความไม่สอดคล้องดังกล่าวนี้เป็นโจทย์สำคัญของเทศบาลขนาดใหญ่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่จะต้องพัฒนาทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) ของ David Osborne และ Ted Gaebler ที่มีแนวคิดที่ถือว่ารัฐบาลเป็นผู้ประกอบการ โดยเน้นให้อำนาจแก่ชุมชนในการดูแลตนเอง โดยให้อำนาจประชาชนในชุมชนตัดสินใจและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพราะชุมชนใกล้ชิดกับปัญหาและเข้าใจปัญหาของชุมชนมากกว่าแต่ด้วยบริบทของพื้นที่เป็นเมืองมากกว่าชนบทการรวมกลุ่มของประชาชนจึงไม่เข้มแข็งมากนักทำให้เกิดปัญหาข้อจำกัดด้านจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

2. ข้อเสนอแนะการวิจัย

2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) รัฐบาลควรสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออกของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านบุคลากรที่ขาดแคลน และงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการกำจัดขยะให้เกิดประสิทธิภาพ

2) การพัฒนารูปแบบของการถ่ายทอดนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลางมายังส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจน ทุกหน่วยงานมีความเข้าใจในนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน รวมทั้งการให้ความสำคัญของการตั้งการแบบล่างขึ้นบน (Bottom up) มากขึ้นเพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงได้เกิดความเข้าใจในสภาพปัญหาเชิงพื้นที่และบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) พัฒนาการบูรณาการการทำงานในรูปแบบเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยนั้นมีหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบหลายหน่วยงาน ดังนั้นเพื่อประสิทธิภาพในการจัดการจำเป็นต้องมีการบูรณาการร่วมกัน รวมทั้งการสร้างเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมด้วย

2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) พัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยกลไกที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยก็คือการที่ผู้บริหารต้องเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาเสียก่อนถึงจะทำการลงมาให้มีความสำคัญและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพรวมการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อีกด้วย

2) พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมในการจัดการขยะตามโมเดลของประเทศต้นแบบที่มีการจัดการขยะที่เป็นเลิศอย่างประเทศสวีเดน ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ซึ่งล้วนเกิดจากการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาปรับรูปแบบการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชน โดยการจะจัดการกำจัดขยะให้มีประสิทธิภาพสูงสุดคือการไม่ต้องมีขยะให้กำจัดเกินศักยภาพ หรือการทำให้ขยะเป็นศูนย์ (Zero waste) ซึ่งการลดขยะตั้งแต่ต้นทางนั้นเป็นปัจจัยสำคัญจึงควรที่จะสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการร่วมกันบริหารจัดการขยะร่วมกับเทศบาลเพื่อการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน

4) ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกการจัดการขยะให้ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาลฯ ในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์และการสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชนที่มีแนวคิดการจัดการขยะที่น่าสนใจ

รายการอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561. วันที่ค้นข้อมูล 16 เมษายน พ.ศ. 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.pcd.go.th/publication/4175/>
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: ส่วนขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สำนักงานจัดการกากของเสียและสารอันตราย.
- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2565). ข้อมูลโรงงานในเขตการนิคมแห่งประเทศไทย.(ออนไลน์). วันที่ค้นข้อมูล 16 กันยายน พ.ศ. 2564, เข้าถึงได้จาก <http://userdb.diw.go.th/factory/ieat.asp>
- ณิชชา บุรณสิงห์. (2558). การบริหารจัดการขยะ: กรณีจังหวัดสงขลาและกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ กับ SDGs. วันที่ค้นข้อมูล 16 เมษายน พ.ศ. 2562, เข้าถึงได้จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/ยุทธศาสตร์ชาติกับSDGs>
- อนิณ อรุณเรืองสวัสดิ์. (2558). ขยะกำลังจะสิ้นโลก (ตอนที่ 1). *จุดสารจับกระแสเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy Watch)*, 1(1), 2558.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, V. J. (2007). *The New Public Service: Serving, Not Steering*. New York: M.E. Sharpe, Inc.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, V. J. (2000). The New Public Service: Serving Rather than Steering. *Public Administration Review*, 6(60), 549-559.
- Hoorweg, D., & Bhada-Tata, P. (2012). *What a Waste: A Global Review of Solid Waste Management*. Urban development series; knowledge papers no. 15., Washington, DC: World Bank.
- Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). Reinventing Government New York, NY. *Journal of Leisure Research*, 27(3), 302-304.

ปัจจัยกระบวนการทัศน์ของการบริหารกับธุรกิจร้านกาแฟกรุงเทพมหานคร

Paradigm Factors of Management and Business of Coffee Shop in Bangkok City

อาภรณ์ คุระเอียด (Arphorn Kuraeiad)¹

ปกรณ์ ปรีชาภรณ์ (Pakorn Prechaporn)²

¹ดร., นักวิจัยอิสระ

Dr., Independent researcher

มหาวิทยาลัยเกริก โครงการการจัดการองค์ความรู้ใหม่

Krik University Modern Organization Management

E-mail: ar_phorn@hotmail.com

Received: 3 February 2023

Revised: 26 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับกระบวนการทัศน์ของการบริหารสาธารณะการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ เพื่อศึกษาระดับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยกระบวนการทัศน์ของการบริหารสาธารณะกับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ในกลุ่มตัวอย่างร้านกาแฟประเภทร้านกาแฟรายย่อยด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สถิติ Pearson correlation ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทัศน์ของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.56) ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริการด้วยความเท่าเทียม การประกอบธุรกิจร้านกาแฟภาพรวมของการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.66) ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ การจัดการกรรมดูแลสวัสดิการพนักงาน การบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟกับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูง ($r = 0.931$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: กระบวนการทัศน์ของการบริหาร, ระดับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ, ธุรกิจร้านกาแฟ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the paradigm level of public administration, coffee shop business operation, 2) to study the level of coffee shop business operation, and 3) to study the relationship between paradigm factors of public administration and business operation. coffee shop in the sample of coffee shops in the category of retail coffee shops with a questionnaire Data analysis with descriptive statistics. Statistical analysis of Pearson correlation results showed that Paradigm of management of coffee shop business. high level overview ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.56) The aspect with the highest level is service with equality. Coffee shop business Overview of coffee shop business at high level ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.66) The aspect with the highest level was the organization of employee welfare care activities. Coffee shop business management and coffee shop business had a high positive relationship ($r = 0.931$) significant at the .01 level.

Keywords: Paradigm of Administration, Coffee shop business level, Coffee Shop Business

บทนำ

แนวโน้มตลาดธุรกิจร้านกาแฟในปี 2565 มีการเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง อัตราร้อยละ 5.3 ต่อปี มูลค่า 35,020 ล้านบาท ปัจจัยสนับสนุนอัตราการบริโภคกาแฟต่อหัวของคนไทยระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่บริโภคกาแฟสูงปี 2023 5 อันดับต้น ๆ ของโลก ได้แก่ ฟินแลนด์ นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ เดนมาร์ก และเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น ยังพบอีกว่า ลูกค้าดื่มกาแฟมีอายุน้อยลงจำนวนเพิ่มขึ้น สำหรับผู้ประกอบการมุ่งเน้นการขยายสาขาร้านกาแฟเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในหลายพื้นที่ควบคู่กับการส่งเสริมการขายโดยเพิ่มกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการบริโภค ดังนั้นปัจจุบันจึงมีร้านกาแฟรูปแบบใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคกาแฟในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ควบคู่กับคุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Value) ทำให้ความต้องการบริโภคกาแฟมีความซับซ้อนมากขึ้น (พิพรชพร เกตุโกมุท, 2565)

ธุรกิจร้านกาแฟสตรอยใหญ่จากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในธุรกิจ เช่น Starbucks เป็นต้น ธุรกิจร้านกาแฟในประเทศไทยเริ่มต้นตัวในวงการธุรกิจร้านกาแฟเป็นอย่างมาก ประกอบกับความนิยมดื่มกาแฟของคนไทยเปลี่ยนแปลงจากเดิมดื่มจากกาแฟถุงขายจากร้านและรถเข็น ปัจจุบันได้หันมานิยมดื่มกาแฟจากร้านกาแฟสดที่มีการตกแต่งร้านทันสมัย สวยงาม และสะดวกสบาย บรรยากาศดีมีที่นั่งระดับแฟชันร้านกาแฟตามสถิติปริมาณการบริโภคกาแฟโดยเฉลี่ยของคนไทย ประมาณ 1.2 แก้วต่อวัน หรือประมาณ 300 แก้วต่อ

คนต่อปี อัตราการบริโภคต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของคนยุโรปที่บริโภคมากกว่า 2 เท่าของคนไทย (ธนาคารกรุงเทพ, 2564, หน้า 1) แต่วิถีของคนไทยก็เริ่มมีแนวโน้มมาบริโภคกาแฟสดกันมากขึ้น นี่คือการวิวัฒนาการเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้พฤติกรรมคนไทยในสังคมปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยและต้องปรับตัวตลอดเวลาเพื่อแข่งขันกับตัวเอง กับแรงงานอาชีพ กับเวลา เป็นต้น ความต้องการมากกว่าการดื่มกาแฟโดยเพิ่มความพึงพอใจสัญลักษณ์แสดงเศรษฐฐานะตนเองในแบบพฤติกรรมบริโภคทุนนิยม (สุภาพร จินดาวงศ์, 2558)

ปี 2563 การเพิ่มขึ้นของร้านกาแฟในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่า ร้านกาแฟเดิบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.2 กาแฟยังคงเป็น 1 ใน 3 ของเครื่องดื่มที่ผู้คนทั่วโลกนิยมดื่มมากที่สุด แม้ว่าไทยจะไม่ติดอันดับประเทศที่ดื่มกาแฟมากเป็นอันดับต้นๆ และ ปี 2565 การบริโภคกาแฟในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 15.0 ต่อปี ตลาดธุรกิจร้านกาแฟเดิโตได้อย่างต่อเนื่องในอัตราร้อยละ 5.3 ต่อปี มีมูลค่าทั้งสิ้น 35,020 ล้านบาท (ชาลิวาระดี, 2565, หน้า 1) ปัจจุบันคนไทยบริโภคกาแฟเฉลี่ยอยู่ที่ 300 แก้วต่อคนต่อปี ขณะที่ในญี่ปุ่นบริโภคประมาณ 400 แก้วต่อคนต่อปี และเมื่อเทียบกับประเทศในยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีวัฒนธรรมในการดื่มกาแฟมานานนับร้อยปีมีอัตราการบริโภคสูงถึง 600 แก้วต่อคน ต่อปีขณะที่ชาวฟินแลนด์บริโภคกาแฟเฉลี่ย 1,000 แก้วต่อคนต่อปีเลยทีเดียว แสดงให้เห็นถึงโอกาสเติบโตของธุรกิจร้านกาแฟในประเทศ (marketeeronline, 2564)

ความท้าทายให้ธุรกิจร้านกาแฟคือ มีการบริหารความเสี่ยงของธุรกิจกาแฟประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการตลาด ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการจัดการ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติ ความเสี่ยงที่มีมากที่สุดคือ ความเสี่ยงด้านการตลาด เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากวิกฤตต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยภายนอกประกอบไปด้วย ความเสี่ยงด้านผลิตภัณฑ์ ความเสี่ยงของการบริการ ความเสี่ยงของทำเลที่ตั้ง เป็นความเสี่ยงที่เป็นปัจจัยหลักที่เกิดขึ้นกับร้านกาแฟสด โดยมีการบริหารความเสี่ยงด้านการตลาดของผู้ประกอบการมี 5 ประการ ได้แก่ การประเมินค่าความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยง การควบคุมความเสี่ยง การจัดการกับความเสี่ยง และการลดความเสี่ยง (อริษฐ์ นิพิทชยานันต์, 2561, บทคัดย่อ) และความท้าทายของการประกอบการธุรกิจกาแฟพบอีกว่า

ความท้าทายทางการเงิน พบว่า 1) จากลักษณะของธุรกิจที่ต้องการเงินลงทุนล่วงหน้าที่สูงซึ่งเงินลงทุนเหล่านี้จำเป็นต้องนำไปใช้ในสินทรัพย์ถาวร ค่าก่อสร้างร้าน ค่าตกแต่งสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในร้านประกอบกับค่าแฟรนไชส์ในธุรกิจร้านกาแฟประเภทแฟรนไชส์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในร้านกาแฟรูปแบบติดตั้งเดียวในบ้าน ในสวน เรียกว่า Stand-alone เป็นต้น มีค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าก่อสร้างและตกแต่งที่สูงกว่ารูปแบบอื่น ทางด้านจำนวนเงินลงทุนล่วงหน้าอาจสูงถึง 4 ล้านบาท ต่อการลงทุนในร้านกาแฟประเภทแฟรนไชส์ในรูปแบบร้าน Stand-alone 2) เนื่องจากสัดส่วนของต้นทุนคงที่ที่อาจสูงถึงร้อยละ 60.0 ของต้นทุนรวมส่งผลให้จุดคุ้มทุนสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งส่วนประกอบหลักของต้นทุนคงที่ที่สำคัญได้แก่ ค่าเช่าพื้นที่ ค่าจ้างพนักงาน ค่าสาธารณูปโภค ค่าโฆษณา และทำการตลาดต่างๆ และ 3) ระยะเวลาการ

อารมณ์ เศรษฐกิจ และผลกระทบ ประชากร

คืนทุนที่ค่อนข้างนานเป็นผลมาจากเงินลงทุนล่วงหน้าและสัดส่วนต้นทุนคงที่ที่สูงทำให้กำไรสุทธิที่ได้อาจมีปริมาณไม่สูงมากนักในช่วงเริ่มต้นของธุรกิจมีผลต่อเนื่องไปยังระยะเวลาในการคืนทุนระยะเวลานาน 5 ปี

ความท้าทายด้านธุรกิจพบว่า การแข่งขันที่สูงเนื่องจากธุรกิจร้านกาแฟไม่มีการกีดกันผู้เล่นหน้าใหม่ทำให้มีผู้ประกอบการจำนวนไม่น้อยสนใจเข้ามาลงทุนรวมถึงการกระจุกตัวกันของร้านกาแฟในหลาย ๆ พื้นที่ที่เป็นที่นิยมทำให้อำนาจการต่อรองของผู้บริโภคมีมากกว่าการที่สามารถเลือกสินค้าและบริการหลากหลายรวมทั้งการรุกตลาดของร้านสะดวกซื้อที่เพิ่มจำนวนมุกกาแฟภายในสาขา รวมถึงแบรนด์กาแฟประเภทแคปซูลที่เพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และมีบริการจัดส่งสินค้าไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น ออฟฟิศทำให้ผู้ลงทุนในธุรกิจร้านกาแฟอาจเผชิญกับการแข่งขันที่สูงจากทั้งคู่แข่งหลักและคู่แข่งรองอย่าง หลีกเลี่ยงไม่ได้

ความท้าทายที่เกิดจากพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า 1) ความต้องการสินค้าและบริการที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และความรู้สึก (Emotional Value) ทำให้การเสนอสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน ประกอบกับการที่ผู้บริโภคมีความรู้ทางด้านกาแฟและรายได้ที่มากขึ้นทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะต้องการบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น 2) พฤติกรรมการซื้อกาแฟเป็นช่วงเวลาของกลุ่มลูกค้าที่เป็นพนักงานประจำซึ่งมักจะซื้อในช่วงเวลาก่อนการเข้างานและพักเที่ยงทำให้ช่วงเวลาที่มียอดขายสูงจะเริ่มตั้งแต่ 7.30 - 9.00 น. และช่วงพักเที่ยงระหว่าง 11.30 - 13.00 น. โดยมีระยะเวลารวมประมาณ 3 ชั่วโมงต่อวัน ประกอบกับข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาที่ต้องใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การรับออเดอร์ไปจนถึงส่งมอบกาแฟที่เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 80 วินาที ทำให้ผู้ประกอบการอาจเสียโอกาสในการขายหากไม่สามารถบริหารจัดการ แรงงานในช่วงเวลาเร่งด่วนได้

การจัดการผู้ประกอบการลงทุนในธุรกิจร้านกาแฟ โดยธุรกิจกาแฟในอดีตถึงปัจจุบันนั้นถูกผลักดันโดยผลกระทบอุตสาหกรรมกาแฟทั้งหมด 3 แบบคือ แบบที่ 1 เป็นแบบของอุตสาหกรรมที่เกิดจากความนิยมของผู้บริโภคต่อกาแฟสำเร็จรูปชนิด Freeze Dried ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แบบที่ 2 เป็นแบบของอุตสาหกรรมที่เกิดจากความนิยมในกาแฟแก้วสดและความต้องการบริโภคกาแฟคุณภาพดีก่อให้เกิดการเพิ่มจำนวนของร้านกาแฟชนิดแก้วสดในช่วงหลังจากปี พ.ศ. 2520 และแบบที่ 3 เป็นแบบของอุตสาหกรรมกาแฟถูกมองว่ามีแรงผลักดันจากกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับกาแฟคุณภาพสูง (Specialty Coffee) โดยผู้บริโภคกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของสินค้าและบริการในห่วงโซ่ธุรกิจ ตั้งแต่การปลูก การคั่ว การชงกาแฟ รวมถึงบาร์ิสต้าและสถานที่ส่งผลให้ธุรกิจร้านกาแฟมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการที่สนใจจะลงทุนในธุรกิจร้านกาแฟควรที่จะวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงกลยุทธ์ในการจัดการด้านต่าง ๆ ของธุรกิจร้านกาแฟเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากเงินลงทุนรวมถึงลดผลกระทบจากธุรกิจกาแฟ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561) ดังนั้น การบริหารการประกอบการธุรกิจกาแฟ ประกอบด้วย

ทางการเงิน ทางด้านการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า การควบคุมอัตรากำไรมากกว่าเป้าหมาย ทางด้านความต้องการของผู้บริโภค ทางด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ของลูกค้า

การศึกษารายงานตลาดอาหารในประเทศไทย (2562) ร้านกาแฟเป็นหนึ่งในธุรกิจยอดนิยมของคนรุ่นใหม่ด้วยบรรยากาศสบาย ๆ คลุกเคล้าด้วยกลิ่นกาแฟหอมเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดให้ผู้คนที่เข้าร้านกาแฟไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ชื่นชอบในรสชาติของกาแฟหรือชื่นชอบในบรรยากาศของร้านกาแฟ ตลอดจนผู้ที่ต้องการเป็นเจ้าของธุรกิจร้านกาแฟ ทำให้ร้านกาแฟมีกระจายทั่ว ๆ ไป จากริมทางไปจนถึงร้านกาแฟของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ร้านกาแฟในปัจจุบันมีหลายรูปแบบตั้งแต่ร้านกาแฟรถเข็นริมถนน ร้านกาแฟคืออสหรือบูธกาแฟขนาดเล็กตามสถานที่ต่าง ๆ ไปจนถึงร้านกาแฟที่ให้บริการเต็มรูปแบบ (Full Service)

ประเทศไทย ธุรกิจกาแฟ จำแนก 3 กลุ่ม (Segment) แบ่งตามระดับราคา โดยกาแฟพรีเมียม ระดับราคา 100 บาทขึ้นไป มี Starbucks เป็นผู้นำตลาด กาแฟมาตรฐาน ระดับราคา 50 - 60 บาท มี Café Amazon ครองตลาด และกลุ่มสุดท้าย คือระดับล่าง ราคา 25 - 35 บาท มี All Café เป็นผู้นำตลาดด้วยการเปิดมุมมองกาแฟในร้านสะดวกซื้อ

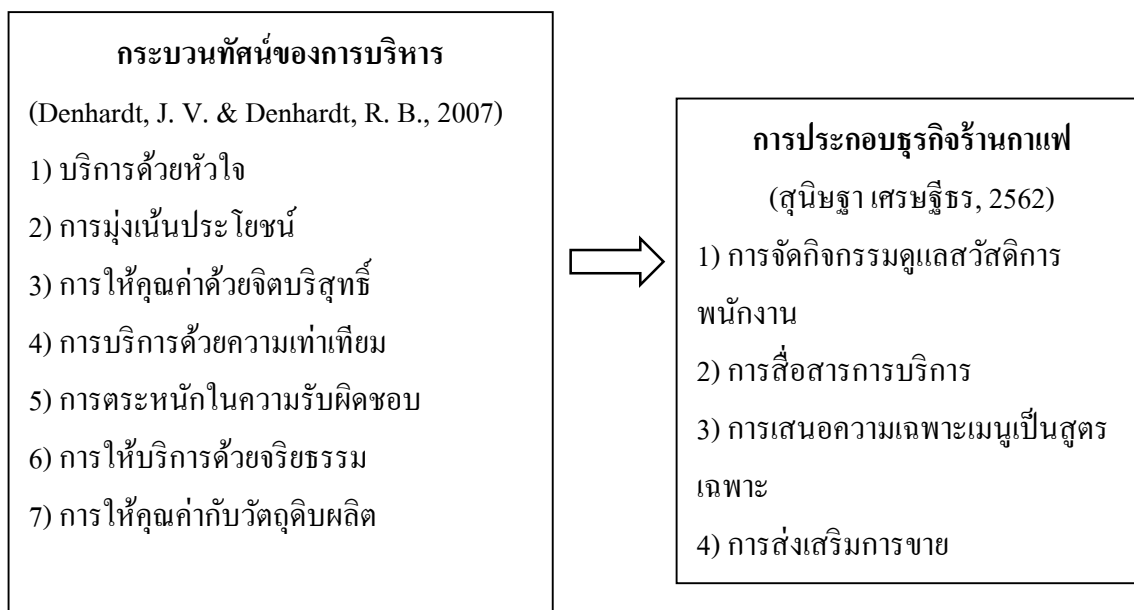
การสำรวจราคาเครื่องดื่มกาแฟทั้งร้อนและเย็นจากร้านกาแฟเครือข่าย PUBLISHED ON พบว่าแบรนด์ที่กำหนดราคาจำหน่ายสูงกระจายอยู่ใน 7 แบรนด์ คือ Red Diamond, Starbuck, Hollys Coffee, Coffee World, Blue Cup, True Coffee และ Cafa Amazon กำหนดราคาจำหน่ายเฉลี่ยต่ำที่สุดในทุกเมนู 3 แบรนด์ คือ Inthanin, Southern Coffee, Choi Doi เหตุผลส่วนหนึ่งคือ กาแฟมาตรฐานจับกลุ่มลูกค้าระดับ Mass การนั่งดื่มในร้าน ลูกค้ามักใช้ เป็นสถานที่ในการนัดพบพูดคุย อ่านหนังสือ นั่งทำงาน และการพักผ่อน ผู้ประกอบการร้านกาแฟเน้นการตกแต่งร้านสวยงาม บรรยากาศสบาย เปิดเพลงเบา บริการ Wi-Fi มีหนังสือหรือนิตยสารให้อ่านเพื่อความผ่อนคลาย สำหรับในช่วงโมงเร่งด่วนหรือช่วงเวลาก่อนเข้าทำงานและพักเที่ยง และมีช่องทางการจำหน่ายรูปแบบ Take away มักได้รับความนิยม โดยเฉพาะลูกค้าที่เป็นพนักงานประจำ นอกจากนี้บริการจัดส่งทั้งที่เป็นบริการของร้านกาแฟเองและผ่านธุรกิจผู้ให้บริการจัดส่งอาหารเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน (สุนิษฐา เศรษฐีธร, 2562) จึงมีความสนใจนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยปัจจัยกระบวนการตัดสินใจของการบริหารสาขาที่ส่งผลต่อธุรกิจร้านกาแฟ กรุงเทพมหานคร ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการตัดสินใจของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ
2. เพื่อศึกษาระดับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยกระบวนการตัดสินใจของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟกับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎี

แนวคิดการจัดการสาธารณะแนวใหม่ (The new public governance) ไปสู่การบริการ สาธารณะแนวใหม่ (New public service) เมื่อแนวคิดการจัดการสาธารณะแนวใหม่ (NPM) ได้มีการแพร่หลายมากขึ้น ก็มักจะถูกวิจารณ์กันมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะแนวคิดผู้ประกอบการ (entrepreneurs) ถูกมองว่าเป็นภัยต่อความเป็นประชาธิปไตยและค่านิยม ดังนั้นแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ควรจะอยู่ในรูปแบบใด เช่น ความเสมอภาค ความยุติธรรม และการมีปฏิสัมพันธ์กันของคนในสังคม ดังนั้นแนวคิดการบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม (OPA) จะถูกหักล้าง ด้วยแนวคิดการจัดการสาธารณะแนวใหม่ (NPM) แต่ข้อเท็จจริงแล้วการจัดการสาธารณะแนวใหม่ควรจะจับคู่เปรียบเทียบกับบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ที่มีความใหม่กว่า ซึ่งแนวคิดการบริการสาธารณะมาจากทฤษฎีประชาธิปไตยของประชาชน (theory of democratic citizenship) ซึ่งมองประชาชนมากกว่าเป็นเพียงลูกค้า แต่สามารถร่วมกันใช้อำนาจและมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการและความไว้วางใจให้กับประชาชนมากกว่าความต้องการของเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้นการบริหารสาธารณะแนวใหม่ (NPS) เน้นการสร้างระบบการบริหารงานภาครัฐที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดนี้ Denhardt (2007) ได้เสนอหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ไว้ 7 ประเด็น ดังนี้

1) บริการรับใช้พลเมืองและมองพลเมืองไม่ใช่ลูกค้า (serve citizens, not customers) การบริการสาธารณะ แนวใหม่มองว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับพลเมืองแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและลูกค้า โดยสิ้นเชิง เนื่องจากรัฐบาลไม่เพียงแต่รับใช้ผู้ที่มาขอรับบริการเท่านั้น แต่ยังต้องบริการเพื่อรับใช้พลเมืองอื่น ๆ ใน สังคมที่รอคอยการบริการหรืออาจจะไม่ได้รับบริการโดยตรง แต่รัฐบาลต้องให้บริการและกระทำด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นพลเมือง

2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ (Seek the public interest) บริการสาธารณะมองว่า เป้าหมายของการ ค้นหาประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เพื่อตอบสนองต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ต้องอาศัยหลัก ความรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างพลเมืองกับรัฐบาลในการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยยึดถือผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก มีหลัก ประชาธิปไตยเป็นบรรทัดฐาน ควบคู่ไปกับความเสมอภาคและความเท่าเทียม

3) การเน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ (value Citizenship over Entrepreneurship) มองว่าผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีความค่ามากที่สุด ซึ่งข้าราชการและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนดสิ่งที่เกิด ประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการนำงบประมาณของรัฐหรือพลเมืองผู้เป็นเจ้าของไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเสมือน เป็นเจ้าของงบประมาณ บทบาทของภาครัฐจะทำหน้าบริการประชาชน

4) คิดเชิงกลยุทธ์และปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย (think strategically, act democratically) นโยบายและ แผนงานจะต้องใช้หลักคิดเชิงกลยุทธ์ที่มีการพิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม และมีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน มีการ กำหนดบทบาทความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนซึ่งนโยบาย หรือแผนงานที่จะบรรลุความสำเร็จ และตอบสนองความต้องการ ใต้นั้นจะต้องเกิดจากกระบวนการความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมของนักบริหาร รัฐกิจและพลเมืองทั้งในการบริการสาธารณะและการการ นำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งจะทำให้พลเมืองเกิดความภูมิใจใน การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ

5) การตระหนักในความรับผิดชอบได้ไม่ใช่เรื่องง่าย (Recognize that accountability is not simple) การ บริการสาธารณะรัฐบาลควรให้ความสนใจมากกว่าการใช้กลไกตลาด คือต้องสนใจสถานการณ์ที่เป็นอยู่ (statutory) รัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน ปทัสถานของการเมือง มาตรฐานความเป็นมืออาชีพและผลประโยชน์ของประชาชน การบริการสาธารณะแนวใหม่มองว่าปัญหาสังคมมีความซับซ้อน จึงเสนอทางออกให้รัฐด้วยการสร้างช่องทางในการ ตัดสินใจร่วมกับประชาชน รัฐบาลไม่ใช่ผู้ที่ทำการตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรเปิดกว้าง โปร่งใสและสามารถ ตรวจสอบได้

6) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง (serve rather than steering) กล่าวคือ หน้าที่สำคัญของ ข้าราชการคือการมีภาวะผู้นำในการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของพลเมืองมากกว่าการพยายามที่จะควบคุมหรือเป็นผู้ กำกับทิศทางสังคมให้เป็นไปตามที่รัฐบาลต้องการ ดังนั้นการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ก็ตามจะต้องมีการพูดคุย สนทนาผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน ข้าราชการต้องคอยสนับสนุนอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ และช่วย แก้ปัญหา

อารมณ์ กระเจียด และปรกรณ์ ประชากรณ์

7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลผลิตภาพ (value people, not just productivity) องค์กรภาครัฐ และเครือข่าย ต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว การปฏิบัติงานภาครัฐจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วม แรงร่วมใจและการให้ความสำคัญกับทุกคน การบริการสาธารณะแนวใหม่ให้ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน ผู้บริหารภาครัฐต้องเห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์กร นอกจากนี้การปฏิบัติงานต้องทำให้เกิดการยอมรับจากพลเมืองและผู้บริหารภาครัฐก็ต้องยอมรับในความสามารถของข้าราชการเช่นเดียวกัน การ บริหารและการปฏิบัติงานต้องเน้นคนด้วยการเสริมสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการมากกว่าการสร้างผลผลิตภาพ ในการทำงาน (Denhardt, J. V. & Denhardt, R. B., 2007)

แนวทางการส่งเสริมการขายที่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟเลือกใช้ปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. กิจกรรม CSR (Corporate Social Responsibility) ผู้นำตลาดอย่าง “สตาร์บัคส์” ได้ร่วมสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของมูลนิธิหนังสือเพื่อเด็กอย่างต่อเนื่องเพื่อตอกย้ำคำมั่นสัญญาของสตาร์บัคส์ในการตอบแทนคืนสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน “คาเฟ่เมซอน” ใช้บรรจุภัณฑ์ Amazon Bio Cup ซึ่งเป็นแก้วกระดาษเคลือบด้วยพลาสติกชีวภาพชนิด PBS สามารถย่อยสลายได้ ร้อยละ 100.0 ทดแทนแก้วพลาสติกสำหรับเครื่องดื่มร้อนทุกเมนูเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

2. การสื่อสารการตลาด (Marketing Communication) ผู้ประกอบการรายใหญ่ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์วิทยุสื่อสิ่งพิมพ์รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับผู้ประกอบการรายย่อยนิยมใช้การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

3. พัฒนาเมนูเป็นสูตรเฉพาะหรือ Signature Product เพื่อเพิ่มสีสันและความแปลกใหม่ให้กับผู้บริโภคไม่ให้เกิดความจำเจขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญต่อคุณภาพและมาตรฐานของเครื่องดื่มรวมถึงการบริการเสริมเพื่ออำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้แก่ลูกค้า

4. การส่งเสริมการขายเพื่อเพิ่มความถี่ในการเข้ามาใช้บริการหรือซื้อเครื่องดื่ม กิจกรรมที่ผู้ประกอบการนิยมใช้คือ สินค้าราคาพิเศษและซื้อ 1 แถม 1 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความภักดีในตราสินค้าเช่น การทำบัตรให้สมาชิกของร้านเพื่อรับสิทธิพิเศษต่าง ๆ จากทางร้าน เป็นต้น (สุนิษฐา เศรษฐีธร, 2562)

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดของพิมพ์กมล เกษแก้ว (2563) และ สุนิษฐา เศรษฐีธร (2562) มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยสามารถแจกแจงได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวแปร กระบวนการทัศน์ของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ประกอบด้วย 1) บริการด้วยหัวใจ 2) การมุ่งเน้นประโยชน์ 3) การให้คุณค่าด้วยจิตบริสุทธิ์ 4) การบริการด้วยความเท่าเทียม 5) การตระหนักในความรับผิดชอบต่อ 6) การให้บริการด้วยจริยธรรม 7) การให้คุณค่ากับวัตถุดิบผลิต

2. กลุ่มตัวแปร การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมดูแลสวัสดิการพนักงาน 2) การสื่อสารการบริการ 3) การเสนอความเฉพาะเมนูเป็นสูตรเฉพาะ 4) การส่งเสริมการขาย

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Quantitative research study) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ร้านกาแฟ ประเภทร้านกาแฟทั่วประเทศ จากยูโรมอนิเตอร์ได้รายงานไว้ในปี 2561 ประเทศไทยมีจำนวนร้านกาแฟประมาณ 8,025 ร้าน เทียบกับข้อมูลร้านอาหารทั่วทั้งประเทศเทียบกับกรุงเทพฯ คิดเป็น ร้อยละ 30.0 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักคิดดังกล่าวมาคำนวณจำนวนร้านกาแฟในกรุงเทพฯ จำนวน 2,407.50 ร้าน

ต่อมาผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกและคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกร้านกาแฟประเภทร้านกาแฟรายย่อย (Independent Store) แล้วกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 ร้าน โดยการเก็บข้อมูลผู้วิจัยสอบถามข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากแหล่งข้อมูลที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าของร้านกาแฟรายย่อยหรือเจ้าของร้านเป็นผู้มอบหมายให้ข้อมูลแทน เป็นเพศชายหรือหญิง อาศัยประจำบริการธุรกิจร้านกาแฟ ร้านกาแฟสถานที่ตั้งเขตกรุงเทพฯ ยินยอมให้ข้อมูลการสอบถาม และยินดีเข้าร่วมงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของร้านกาแฟ เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระยะเวลาเปิดร้านกาแฟจนถึงปัจจุบัน จำนวนเงินลงทุนเปิดร้าน ราคาต่อหนึ่งแก้ว ตอนที่ 2 ภาระหน้าที่ของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ประกอบด้วย 2.1) บริการด้วยหัวใจ 2.2) การมุ่งเน้นประโยชน์ 2.3) การให้คุณค่าด้วยจิตบริสุทธิ์ 2.4) การบริการด้วยความเท่าเทียม 2.5) การตระหนักในความรับผิดชอบ 2.6) การให้บริการด้วยจริยธรรม 2.7) การให้คุณค่ากับวัตถุดิบผลิต ตอนที่ 3 การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ประกอบด้วย 3.1) การจัดกิจกรรมดูแลสวัสดิการพนักงาน 3.2) การสื่อสารการบริการ 3.3) การเสนอความเฉพาะเมนูเป็นสูตรเฉพาะ 3.4) การส่งเสริมการขาย สำหรับเครื่องมือแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ความหมาย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย แบบสอบถามมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของร้านกาแฟ แบบสอบถามภาระหน้าที่ของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ และแบบสอบถามการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากงานการทบทวนงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ห่อออกมาเป็นตัวแปรแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ 2) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาแก้ไขและนำมาปรับปรุง 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษางานวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านแบบสอบถาม

อาภรณ์ คุระเอียด และปรกรณ์ ปริชาภรณ์

ด้านการบริหารหรือการตลาดหรือธุรกิจบริการ และด้านภาษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมทางด้านภาษาของแบบสอบถามค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีสูงกว่าหรือเทียบเท่า 0.57 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ยอมรับผลการประเมิน 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับร้านกาแฟที่มีที่ตั้งกรุงเทพฯ ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ท่าน นำไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ $r = .62$

พบว่า แบบสอบถามรายข้อมีค่าการจำแนกได้ดี ต่อมาผู้วิจัยนำไปทดสอบความเที่ยงแบบสอบถามค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค $\alpha = .922$ ซึ่งค่าแอลฟามีความหมายว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นดีมาก และ 5) การจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 331 ชุด ระหว่างเดือนกันยายน - ตุลาคม 2565 และกำหนดวันและเวลาในการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 298 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.0

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) อธิบายข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์แบบแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกระบวนการจัดการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ และการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) (มัลลิกา บุนนาค, 2537: 29) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถิติ Pearson correlation เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว ได้แก่ กลุ่มตัวแปร กระบวนการจัดการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ จำนวน 7 ด้าน กับกลุ่มตัวแปร การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ จำนวน 4 ด้าน โดยมีเงื่อนไข ค่าคิดลบหมายความว่า ตัวแปร 2 ตัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ค่าเป็นบวกหมายความว่า ตัวแปร 2 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และค่าเป็น 0 หมายความว่าตัวแปร 2 ตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของร้านกาแฟ พบว่า ส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 67.45 เพศชาย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.55 ส่วนใหญ่อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 61.40 ระยะเวลาเปิดร้านกาแฟจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 177 ร้าน ร้อยละ 59.39 ราคาต่อหนึ่งแก้ว ส่วนใหญ่ ราคา 41 - 50 บาท จำนวน 186 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 62.41

ข้อมูลคะแนนของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ พบว่า คะแนนที่น้อยของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ด้านที่มีระดับมาก คือ ด้านบริการด้วยหัวใจ ด้านการมุ่งเน้นประโยชน์ ด้านการให้คุณค่าด้วยจิตบริสุทธิ์ ด้าน การตระหนักในความรับผิดชอบ ด้านการให้บริการด้วยจริยธรรม และด้านการให้คุณค่ากับวัตถุดิบผลิต และด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริการด้วยความเท่าเทียม ภาพรวมของคะแนนที่น้อยของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ระดับมาก $\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.56 (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่น้อยของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ (n = 298)

ลำดับ	หัวข้อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	จัดอันดับ
1	บริการด้วยหัวใจ	3.93	0.62	มาก	4
2	การมุ่งเน้นประโยชน์	3.88	0.57	มาก	5
3	การให้คุณค่าด้วยจิตบริสุทธิ์	4.05	0.52	มาก	3
4	การบริการด้วยความเท่าเทียม	4.21	0.68	มากที่สุด	1
5	การตระหนักในความรับผิดชอบ	3.85	0.64	มาก	6
6	การให้บริการด้วยจริยธรรม	3.78	0.54	มาก	7
7	การให้คุณค่ากับวัตถุดิบผลิต	4.10	0.67	มาก	2
ภาพรวม		3.97	0.56	มาก	

ข้อมูลการประกอบธุรกิจร้านกาแฟพบว่า การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมดูแลสวัสดิการพนักงาน ด้านที่มีระดับปานกลาง คือ ด้านการสื่อสารการบริการ ด้านการเสนอความเฉพาะเมนูเป็นสูตรเฉพาะ และด้านการส่งเสริมการขาย ภาพรวมของการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ระดับมาก $\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.66 (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ (n = 298)

ลำดับ	หัวข้อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	จัดอันดับ
1	การจัดกิจกรรมดูแลสวัสดิการพนักงาน	4.33	0.67	มากที่สุด	1
2	การสื่อสารการบริการ	3.31	0.54	ปานกลาง	3
3	การเสนอความเฉพาะเมนูเป็นสูตรเฉพาะ	3.27	0.52	ปานกลาง	4
4	การส่งเสริมการขาย	3.33	0.51	ปานกลาง	2
ภาพรวม		3.56	0.66	มาก	

อารมณ์ กระแียด และปรกรณั ปรึชากรณั

ความสั้มพัันขั้บัจจัยกระบวนทัศนั้ของการบริหารการประกอบธุรกริจรึานกาแฟกั้บการประกอบธุรกริจรึานกาแฟ พบว้า การบริหารการประกอบธุรกริจรึานกาแฟมีควั้มพัันขั้ในทางบวกในระดั้บสูง $r = 0.931, p - \text{value} = .000$ กั้บการประกอบธุรกริจรึานกาแฟ (ดูตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ควั้มพัันขั้ระหว่างบัจจัยกระบวนทัศนั้ของการบริหารการประกอบธุรกริจรึานกาแฟกั้บการประกอบธุรกริจรึานกาแฟ

หวั้ข้อ	การประกอบธุรกริจรึานกาแฟ		
	(r)	Sig. (2-tailed)	ระดั้บควั้มพัันขั้
กระบวนทัศนั้ของการบริหารการประกอบธุรกริจรึานกาแฟ	0.931*	.000	ควั้มพัันขั้ทางบวก ในระดั้บสูง

* p-value < .05

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารการประกอบธุรกริจรึานกาแฟ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนทัศนั้ของการบริหารการประกอบธุรกริจรึานกาแฟด้านที่มีระดั้บมากที่สุดคือ ด้านการบริการด้วยความเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีนทิพย์ อรุณสวัสดิ์ฤกษ์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, วราพร ดำรงกุลสมบัติ. (2564). ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะด้านการให้บริการอย่างเสมอภาคสูงสุด ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้ามากที่สุดถึงต่ำสุดตามลำดับ (ศรีนทิพย์ อรุณสวัสดิ์ฤกษ์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, วราพร ดำรงกุลสมบัติ, 2564, บทคัดย่อ) และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ วิเศษ. (2560) บัจจัยในการดำเนินธุรกริจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกริจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า อายุของกิจการอยู่ที่ 1 - 5 ปี จำนวนพนักงานในกิจการ 1 -3 0 คน ลงทุนของกิจการต่ำกว่า 500,000 บาท ประเภทของธุรกริจคือ การบริการ มีลักษณะการดำเนินงานแบบเจ้าของคนเดียว ส่วนใหญ่ไม่เคยประกอบธุรกริจประเภทอื่นก่อนธุรกริจปัจจุบัน และไม่เคยทำงานที่อื่น ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อบัจจัยในการดำเนินธุรกริจด้านการจัดการมาเป็นอันดับหนึ่ง (ณัฐวุฒิ วิเศษ, 2560) จะเห็นได้ว่า งานของผู้วิจัยมีจุดแข็ง โดยได้นำกระบวนทัศนั้ของการบริหารการประกอบธุรกริจรึานกาแฟที่มีที่มา

จากการวิเคราะห์สรุปมาเป็นแนวทางขั้นตอนที่ผ่านการศึกษาวิจัยในเชิงเนื้อหาที่มีคุณภาพซึ่งก่อนนำมาประยุกต์ผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์แล้วพัฒนาเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์ซ้ำจึงนำมาสร้างแบบสอบถามที่เหมาะสมกับสถานประกอบการร้านกาแฟในพื้นที่กรุงเทพมหานครในประเด็นด้านการบริการด้วยความเท่าเทียม เป็นต้น

2. การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ด้านที่มีระดับมากที่สุดคือ การจัดการกิจกรรมดูแลสวัสดิการพนักงาน สอดคล้องกับงานของ Jorportoday (ม.ป.ป.) กล่าวว่า พนักงานทุกคนในองค์กรล้วนแล้วต้องการที่อยู่บริษัทที่มีสวัสดิการดีมีค่าตอบแทนสูงมีความมั่นคงกับชีวิตซึ่งสวัสดิการของสถานประกอบการแต่ละที่จะมีความแตกต่างกันออกไปการจัดสวัสดิการที่ดีสามารถดึงดูดให้คนอยากเข้ามาทำงานในบริษัทนั้นมากขึ้นอย่างแน่นอนดังนั้นสถานประกอบการต้องสืบค้นถึงสวัสดิการของสถานประกอบการ โดยมีการจัดสวัสดิการตามกฎหมาย (Legal Welfare) และสวัสดิการนอกเหนือกฎหมาย (Special Welfare) (Jorportoday, ม.ป.ป.) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ สะอาดเอี่ยม, สุวิดา พฤษยาภรณ์, ชุมพล รอดแจ่ม. (2562). การจัดสวัสดิการที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดสวัสดิการสามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) สวัสดิการเกี่ยวกับตนเอง (2) สวัสดิการด้านครอบครัว (3) สวัสดิการด้านเงินทุน และ (4) สวัสดิการที่มีความยืดหยุ่น สำหรับความคิดเห็นของพนักงานในหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการจัดสวัสดิการที่พนักงานได้รับนั้นเป็นสิ่งดึงดูดให้พนักงานมีความตั้งใจมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก และแนวทางการจัดสวัสดิการที่สร้างแรงจูงใจให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต้องมาจากการเข้าใจความต้องการอย่างแท้จริงของพนักงาน (จุฑามาศ สะอาดเอี่ยม, สุวิดา พฤษยาภรณ์, ชุมพล รอดแจ่ม, 2562) จะเห็นได้ว่า งานของผู้วิจัยมีจุดแข็ง โดยได้นำกระบวนการของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟที่มีที่มาจากวิเคราะห์สรุปมาเป็นแนวทางขั้นตอนที่ผ่านการศึกษาวิจัยในเชิงเนื้อหาที่มีคุณภาพซึ่งก่อนนำมาประยุกต์ผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์แล้วพัฒนาเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์ซ้ำจึงนำมาสร้างแบบสอบถามที่เหมาะสมกับสถานประกอบการร้านกาแฟในพื้นที่กรุงเทพมหานครในประเด็นการจัดกิจกรรมดูแลสวัสดิการพนักงาน เป็นต้น

และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ปัจจัยกระบวนการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟกับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ พบว่า การบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูง $r = 0.931$, $p - value = .000$ กับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ จะเห็นได้ว่า หากผู้ประกอบการประยุกต์นำเอากระบวนการของกระบวนการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟสามารถทำให้การประกอบธุรกิจร้านกาแฟมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการประกอบการเกิดความพึงพอใจกับการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ แล้วขยายผลเป็นตัวอย่างรูปแบบการประกอบธุรกิจร้านกาแฟที่ดีและมีมาตรฐานตรงกับความต้องการของลูกค้าและภักดีของลูกค้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร จันทรเปล่ง, ชีรพรรณ อึ้งภากรณ์, และกาญจนา หินเขาวัว. (2564) ความสัมพันธ์ระหว่าง

อาภรณ์ คุระเอียด และปรกรณ์ ปรินาภรณ์

บริหารการขยายสมัยใหม่กับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจร้านกาแฟสดระดับพรีเมียมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลการวิจัยการบริหารการขยายสมัยใหม่ด้านการวางแผนด้านการกำหนดงบประมาณและด้านการสรรหาและคัดเลือกมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม ดังนั้นผู้บริหารธุรกิจร้านกาแฟสดระดับพรีเมียมควรให้ความสำคัญกับการวางแผนกิจกรรมในการขยายโดยผู้บริหารจำเป็นต้องมีการบันทึกการขายบัญชีเพื่อการดำเนินงานของธุรกิจรวมถึงการรับบุคคลเข้าทำงานให้ตรงกับลักษณะงาน งานที่ต้องการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจและดำเนินงานธุรกิจด้วยวิธีใหม่ที่ดีที่สุดและเหมาะสมตรงกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร (ทศพร จันทร์เปล่ง, ชีรพรรณ อึ้งภากรณ์, และกาญจนา หินเขาวัว, 2564, บทคัดย่อ) แต่พบว่าจุดเด่นของงานวิจัย มีกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่ามีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากประชากรที่มีความครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานคร และมีการประยุกต์กระบวนการกระบวนการทศน์ของการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟที่มีที่มาจากทศวิเคราะห์สรุปมาเป็นแนวทางขั้นตอนที่ผ่านการศึกษาวิจัยในเชิงเนื้อหาที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟในด้านการบริการด้วยความเท่าเทียม
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางของรูปแบบการบริหารการประกอบธุรกิจร้านกาแฟในด้านการบริการด้วยความเท่าเทียมในพื้นที่กรุงเทพฯ
3. ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการการประกอบธุรกิจร้านกาแฟในพื้นที่กรุงเทพฯ และควรขยายผลระดับภาคและทั่วประเทศ

รายการอ้างอิง

- จุฑามาศ สะอาดเอี่ยม, สุวิดา พฤษยาอาภรณ์, หุมพล รอดแจ่ม. (2562). การจัดสวัสดิการที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ฉบับเสริม ธันวาคม 2562. หน้า 116-129.
- ชาติ วาระดี. (2565). *ส่อง 7 “เทรนด์กาแฟ” มาแรงแห่งปี 2022 อะไรจะปังในโลกกาแฟ*, *คอลัมน์ Good Morning Coffee*. วันที่ค้นข้อมูล 23 มิถุนายน 2566, เข้าถึงได้จาก [http:// www.bangkokbiznews.com/lifestyle/985361](http://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/985361). pdf. 7 pages

- ณัฐวุฒิ วิเศษ. (2560). ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จังหวัดนนทบุรี. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 9(1), 13-24.
- ทศพร จันท์เปล่ง, ชีรพรรณ อึ้งภากรณ์ และกาญจนา หินเชาว์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการขายสมัยใหม่กับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจร้านกาแฟสดระดับพรีเมียมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 15(2), 124-133.
- ธนาคารกรุงเทพ. (2564). *ชี้เป้าตลาดส่งออก 'เมล็ดกาแฟไทย' ตีตลาดโลก*. วันที่ค้นข้อมูล 22 มิถุนายน 2566, เข้าถึงได้จาก bangkokbanksme.com/en/export-market-thai-coffee-beans-world-market. Pdf
- พิพรชพร เกตุโกมุท. (2565). *แผนธุรกิจร้านกาแฟ Three Sis Coffee and Co.* การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิมพ์กมล เกษแก้ว. (2563). กระบวนการจัดการบริหารสาธารณะ. *วารสารรัชตภาคย์*, 14(34), 276-285.
- มัลลิกา บุญนาค. (2537). *สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรินทิพย์ อรุณสวัสดิ์ฤกษ์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และวราพร ดำรงกุลสมบัติ. (2564). ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(4), 732-745.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). *K SME Analysis ธุรกิจร้านกาแฟบริหารอย่างไรให้รุ่ง*. วันที่ค้นข้อมูล 23 มิถุนายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Coffee-Shop-Management.pdf>
- สุนิษฐา เศรษฐีธร. (2562). *รายงานตลาดอาหารในประเทศไทยร้านกาแฟ*. วันที่ค้นข้อมูล 9 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก http://fic.nfi.or.th/upload/market_overview/Rep_Cafe_15.01.62.pdf
- สุภาพร จินดาวงษ์. (2558). *พฤติกรรมกรเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม กรณีศึกษา ร้านบ้านไร่กาแฟ สาขาที่ 209*. หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อชิษฐ์ นิพิทชยานันต์. (2561). ความเสี่ยงธุรกิจกาแฟสดศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 10(1), 116-126.
- BrandAge. (2017). *ราคาเครื่องดื่มจากร้านกาแฟเครือข่ายเทียบราคา 10 ร้านกาแฟดัง ใครถูกใครแพงมาดูกัน*. วันที่ค้นข้อมูล 9 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก <http://www.brandage.com>
- Denhardt, J.V., & Denhardt, R. B. (2007). *The New Public Services (Expanded Edition): Servingnot Steering*. Armonk, New York: M.E. Sharpe.
- Denhardt, R. B. (2008). *Theories of Public Organization* (5th ed.). California: Thomson Wadsworth.

อาภรณ์ คุระเอียด และปกรณั์ ปรึษากรณั์

Jorportoday. (ม.ป.ป.). การจั้ดสวัสดีการ ใ้พนักงนในองคักรตามกฎหมายที่ถูกคัองมีอะไรบ้าง. วันทีคััน
ข้อมูล 9 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.jorportoday.com/employee-welfare/>

Marketeeronline. (2564). อัตราเนลัียคนคั้มกาแฟ. วันทีคัันข้อมูล 9 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก
<https://marketeeronline.co/archives/210206>

Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government*. New York: Penguin press.

กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา

ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

**A Strategic Management of Songkhla Vocational College for Sustainable in
Accordance with Standard Criteria of Asia Pacific Accreditation and
Certification Commission (APACC)**

มนัสฉาน ชูเชิด (Manascha Chucherd)

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Songkhla Vocational College, Institute of Vocational Education: Southern Region 3

Office of the Vocational Education Commission, Thailand

E-mail : Manasc1@hotmail.com

Received: 15 August 2022

Revised: 26 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้าน การอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก 4) เพื่อจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก และ 5) เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

มันส์มานันท์ ชูเชิด

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประเมินและรับรอง คุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก จำนวน 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 11 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 88 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามปลายปิด (แบบมาตราประมาณค่า) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ประกอบด้วย 6 ด้าน 2) การสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 4 ด้าน และมีค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93 จำนวน 1 ด้าน และเท่ากับ 0.87 จำนวน 1 ด้าน 3) การพัฒนากลยุทธ์ การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรอง คุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกด้าน 4) การจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกด้าน และ 5) ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อ การใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารจัดการ, การคงสภาพ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study a strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) 2) to create a strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) 3) to develop a strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) 4) to prepare a

strategic manual and to execute in accordance with a strategic management manual of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) and 5) to assess a strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC). Sample of the research were 15 specialists of educational quality assurance in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC), 11 experts of educational quality assurance, 4 executives and 88 teachers and 18 educational personnel. The research instruments were documentary analysis form, focus group form, questionnaire, interview form and closed-ended questionnaire (rating scale). The statistics used for analysis were Index of item-Objective Congruence (IOC), percentage, mean and standard deviation.

The research results found that 1. A strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) consists of 6 aspects. 2. The creation of strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) have an Index of item-Objective Congruence (IOC) at 1.00 for 4 aspects, at 0.93 for 1 aspect and at 0.87 for 1 aspect. 3. The development of strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) have an Index of item-Objective Congruence (IOC) at 1.00 for all aspects. 4. The preparation of strategic manual and the execution in accordance with a strategic management manual of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) have an Index of item-Objective Congruence (IOC) at 1.00 for all aspects. 5. The satisfaction of executives, teachers and educational personnels towards a strategic management of Songkhla Vocational College for sustainable in accordance with standard criteria of Asia Pacific Accreditation and Certification Commission (APACC) of the overall was at a high level.

Keywords: Strategic, Management, Sustainable

บทนำ

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างบุคคลให้มีองค์ความรู้อยู่ในตัวและสามารถพัฒนาเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพหรือที่เรียกว่า “ทุนมนุษย์” ซึ่งมองว่าทรัพยากรมนุษย์จะกลายเป็น ทรัพย์สินที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กร ผ่านการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์

มนัสमान์ ชูเชิด

ของบุคลากร (กันยารัตน์ จันทรสว่าง และสุภาวดี พรหมบุตร, 2562) ดังนั้นการจัด การศึกษาให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่กับการบริหาร จัดการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยมี การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิด การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับ ลักษณะของสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบันอาศัยหลักการภายใต้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 ที่กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและ ให้ ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อ สาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตลอดจนเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ ภายนอก ตามมาตรา 49 ที่กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่ง ครั้งในทุกห้าปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกัน คุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 4 ให้สำนักงานดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและจัดส่งรายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จากกรอบของกฎหมายทางการศึกษาดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความสำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกับสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาของไทยจำเป็นต้องเน้นการพัฒนาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดกระบวนการในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ที่มุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียน เป็นสำคัญในทุกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพและ ได้มาตรฐานสากล สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านการประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้ทุก สถานศึกษาจะต้องประเมินตนเองตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้การจัด การศึกษาเกิดคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดจนรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกให้เป็น ที่ยอมรับในระดับสากล พร้อมกันนี้ได้มีนโยบาย ส่งเสริมให้สถานศึกษาภายใต้สังกัดที่มีผลการประเมิน คุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดีมากและดีเยี่ยม พัฒนาสถานศึกษาเพื่อรับการ ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและเตรียมพร้อมรับการประเมินระดับสากลใน ลำดับต่อไป

โดยในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ลงนาม ความร่วมมือในข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Agreement : MOA) ร่วมกับ APACC (Asia Pacific Accreditation and Certification Commission) เพื่อการประเมินและรับรองการจัดการศึกษาและฝึกอบรมของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2553 โดยแสดงถึงเจตจำนงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่จะส่งเสริมคุณภาพด้านการจัดการอาชีวศึกษาของไทย ให้เป็นที่ยอมรับในระดับเอเชียแปซิฟิก ตลอดจนในระดับนานาชาติเพื่อให้คุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันและช่วยขับเคลื่อนการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

APACC (Asia Pacific Accreditation and Certification Commission) ได้รับการก่อตั้งจากวิทยาลัยนักบริหารการศึกษาช่างเทคนิคแผนโคลัมโบ หรือ CPSC (Colombo Plan Staff College for Technician Education) โดยการประกาศปณิธานฯ ในการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ในปี 2547 องค์กร APACC เป็นองค์กรระดับภูมิภาคภายใต้ CPSC รับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินและรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกจำนวน 17 ประเทศ ได้แก่ อัฟกานิสถาน บังกลาเทศ ภูฏาน ฟิจิ อินโดนีเซีย เกาหลี มัลดีฟส์ มองโกเลีย เมียนมาร์ เนปาล ปากีสถาน ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา อินเดีย มาเลเซีย และประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาเป็นหนึ่งในสถานศึกษา จำนวน 32 แห่ง ที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ให้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 23 - 27 พฤศจิกายน 2558 ณ วิทยาลัย อาชีวศึกษาขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และได้สมัครเข้ารับการประเมินเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 ผ่านการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา (Onsite Visit) จากคณะกรรมการประเมิน ในวันที่ 25 - 27 มกราคม 2561 มีผลการประเมินอยู่ในระดับเหรียญทอง ด้วยคะแนน 456 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 91.2 โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ สถานศึกษาที่ผ่านการประเมินในระดับเหรียญทองแดง เหรียญเงิน เหรียญทอง และแพลตตินัม จะต้องดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี (4Year Action Plan) เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ตามข้อเสนอแนะ (Recommendation) ของคณะกรรมการประเมิน เสนอต่อ CPSC และ APACC ภายในระยะเวลา 3 เดือน หลังประกาศผลการประเมิน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาสถานศึกษา ตามแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะ (Recommendation Action Plan) และรายงานผลการพัฒนาพร้อมเอกสารหลักฐานไปยัง CPSC ในการนี้วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาได้ดำเนินการดังกล่าวล่าช้ากว่ากำหนด สืบเนื่องจากต้องแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ให้ครอบคลุมตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมิน วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาได้จัดส่งรายงานผลการพัฒนาสถานศึกษาตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาไปยัง CPSC ในวันที่ 21 ตุลาคม 2563 ผลการ

มนัสमान์ ชูเชิด

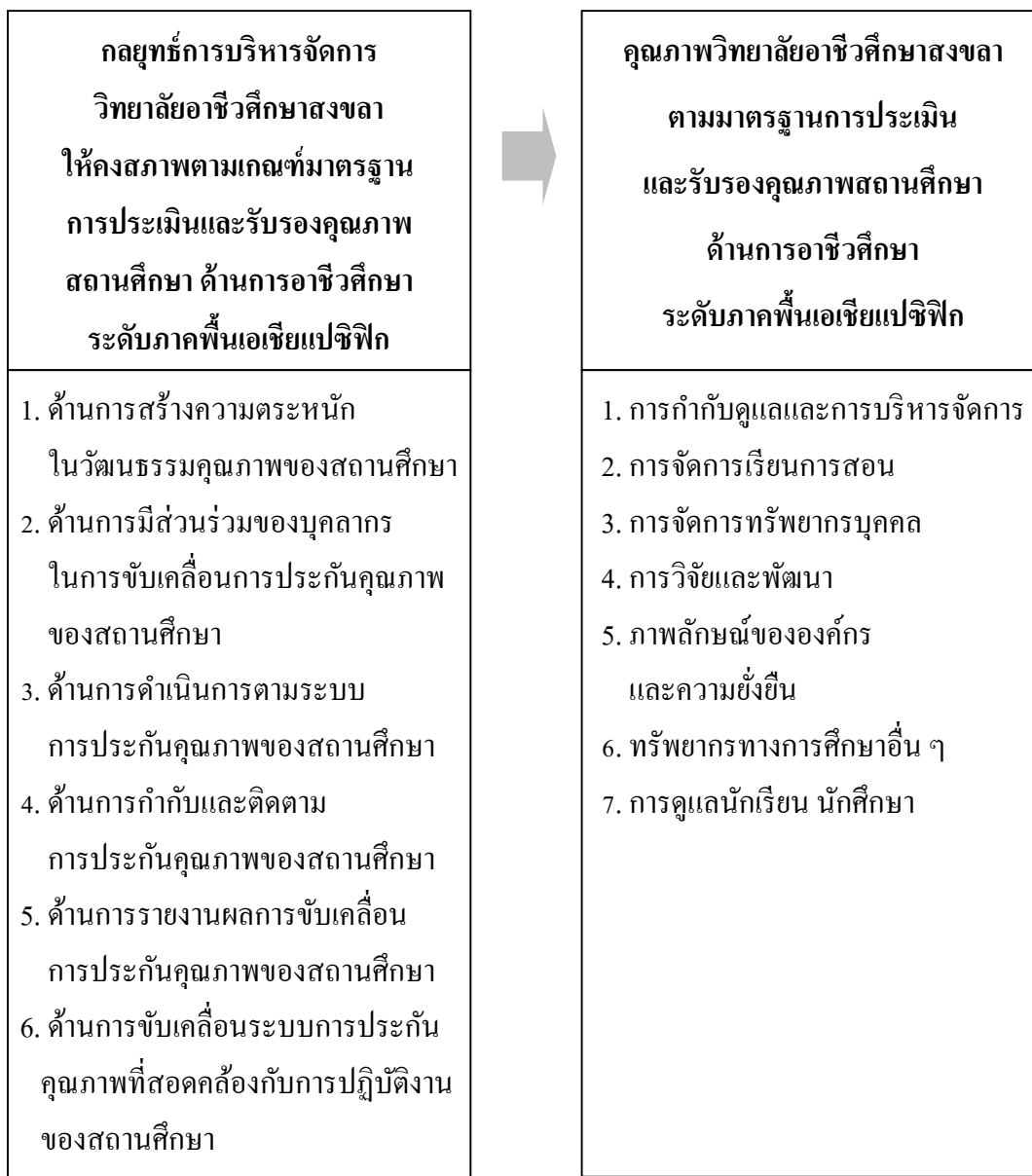
ตรวจสอบเอกสารหลักฐานของ CPSC ปรากฏว่า สถานศึกษาได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ตามข้อเสนอแนะ (Recommendation Action Plan) จริง จึงได้ประกาศรับรองผลการรักษาสภาพ การเป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินในรอบ 2 ปี ทั้งนี้ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาได้รับการรับรอง การรักษาสภาพสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (APACC) ระดับเหรียญทอง (2 ปี) โดยมีผลตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2563 - 2565

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เพื่อแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ในการกำกับดูแลและการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดการทรัพยากรบุคคล การวิจัยและพัฒนาภาพลักษณ์ขององค์กรและความยั่งยืน ทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ และการดูแลนักเรียน นักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ผ่านการรับรองการรักษาสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของการจัด การอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก
4. เพื่อจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก
5. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
  - 1.1 กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561
  - 1.2 มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561
  - 1.3 มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561
  - 1.4 เอกสารการประกันคุณภาพการศึกษา
2. มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้น เอเชีย

แปซิฟิก

มนัสमान์ ชูเชิด

3. การจัดการอาชีวศึกษา
  - 3.1 หลักสูตรอาชีวศึกษา
  - 3.2 การจัดการเรียนการสอน
  - 3.3 กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562
4. กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษา
5. บริบทของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราภรณ์ จันทา และคณะ (2564) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ดังนี้ 1) การพัฒนาระบบที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4) การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน 5) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 7) การสร้างเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ

วันทิตา โพธิสาร (2563) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก พบว่า ผลที่ตามมาจากการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ได้แก่ สถานศึกษามีคุณภาพ บุคลากรมีวัฒนธรรมองค์การในการทำงานร่วมกัน ผู้สอนเป็นเลิศทางวิชาชีพ และผู้เรียนมีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นรเศรษฐ์ ชูม่วงส์ (2563) ได้กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์เป็นการเลือกวิธีการทำงานอย่างมีทิศทางที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จ โดยกลยุทธ์ที่กำหนดจะต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยให้บุคลากร ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างกลยุทธ์ จัดลำดับความสำคัญ การกำหนดทิศทางที่เชื่อมโยงงานต่าง ๆ ในโรงเรียน จัดทำเครื่องมือการบริหารจัดการ กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ กำหนดระบุแผนงาน และสื่อสารถ่ายทอดกลยุทธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทิศทางการทำงาน

ปียานันต์ บุญธิมา (2561) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดห้วยม้าโค้ง ด้วยแนวคิดแบบโคเซ็น พบว่า ทั้งผู้บริหาร คณะครู ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดห้วยม้าโค้ง ด้วยแนวคิดแบบโคเซ็นที่พัฒนาขึ้นว่าเป็นรูปแบบที่มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ในการปฏิบัติ และผู้ใช้รูปแบบมีความพึงใจต่อรูปแบบรวมทั้งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้

จันทิมา บุญอนันต์วงศ์ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดทำ แผนกลยุทธ์

ของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและกำหนดปัจจัย เชิงกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษา 2) การประสานพลังร่วมนำกลยุทธ์โรงเรียนไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดทำแผนปฏิบัติการและกำหนดกรอบการวัดผลงาน การบริหารปฏิบัติการ และบริหารการเปลี่ยนแปลง และ 3) การติดตาม ควบคุม และประเมินผลแบบเสริมพลัง ประกอบด้วย การควบคุม ติดตามกำกับผลงาน และการประเมินผล /สรุบบทเรียน

ศิริลักษณ์ ทิพม่อม (2559) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหาร เชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) บรรยากาศขององค์กร 4) การพัฒนา บุคลากร และ 5) ทักษะการบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) การประเมิน กลยุทธ์ องค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิภาพของโรงเรียนมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสำเร็จของการบริหาร 2) คุณภาพของ ผู้เรียน และ 3) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในส่วนของคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย คำชี้แจง ความนำ องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพสำหรับ โรงเรียน ขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ณัฐธรรณ ระวีวงษ์ (2557) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารการคงสภาพของสถานศึกษาดีเด่นพบว่า องค์ประกอบการบริหารการคงสภาพของสถานศึกษาดีเด่นมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การปฏิบัติงานตาม แผนงานขององค์กร 2) ความสามารถในการบริหาร 3) การส่งเสริมความสามารถ ในการแข่งขัน 4) การ บริหารจัดการอย่างสมดุล 5) การสร้างความไว้วางใจภายในองค์กร 6) การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร และ 7) การสร้างทีมงานและเครือข่าย ในขณะที่ผลการยืนยันกลยุทธ์การบริหารการคงสภาพของสถานศึกษาดีเด่น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่า กลยุทธ์การบริหารการคงสภาพ ของสถานศึกษาดีเด่น มีความถูกต้อง ครบคลุม เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์

จันทร์ เพชรบูรณ์ (2556) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า กลยุทธ์ การ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 กลยุทธ์ได้แก่ 1) เพิ่มศักยภาพของบุคลากรใน ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและภาระงานที่รับผิดชอบ 2) พัฒนาระบบ ข้อมูลสารสนเทศการ ประกันคุณภาพภายใน โดยใช้เทคโนโลยี 3) เพิ่มประสิทธิภาพของ กระบวนการ ประกันคุณภาพภายใน

มันส์มานันท์ ชูเชิด

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ปรับวิธีการทำงาน โดยเชื่อมโยงงานประจำกับงานประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน 6) ส่งเสริมการติดตาม ประเมินผลปัจจัย และกระบวนการ ดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายใน
7) พัฒนางานตามภารกิจของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่องเป็นวัฒนธรรมองค์กร และ
ผลการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์
โดยภาพรวม พบว่า มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเหมาะสมและ
ความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

วิธีการวิจัย

แหล่งข้อมูล หรือประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research)
กลุ่มประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้กำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการวิจัย
ดังนี้

1. การศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ใช้การวิเคราะห์
เอกสาร โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยการสนทนา
กลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประเมินและรับรอง คุณภาพสถานศึกษา
ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก จำนวน 15 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง

3. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยการสอบถาม
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพ
การศึกษา จำนวน 11 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง

4. การจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัย
อาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการ
อาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา
จำนวน 11 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อประเมินคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กล
ยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรอง
คุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ในปีการศึกษา 2562 - 2563

5. การประเมินผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ดังนี้

5.1 การศึกษาผลการประเมินและรับรองคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

5.2 การสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา ในปีการศึกษา 2563 ที่มีต่อการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

การสร้างประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาหลักการตั้งประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม และ 3) สร้างกรอบประเด็นคำถาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการสนทนากลุ่ม

3. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

การสร้างประเด็นคำถามการสนทนา 1) ศึกษาหลักการตั้งประเด็นคำถามในการสอบถาม 2) สร้างกรอบประเด็นคำถามโดยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาใช้ประกอบการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ 3) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา 4) นำแบบสอบถามที่ผ่าน การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาไปใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง

4. การจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

การสร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ 1) กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ 2) ระบุน ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา ให้คงสภาพตาม

มนัสमान์ ชูเชิด

เกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก
3) กำหนดผู้รับผิดชอบ 4) กำหนดปฏิทินในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ และ 5) กำหนดวิธีการในการประเมินคู่มือ
การใช้กลยุทธ์

5. การประเมินผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตาม
เกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก
ดังนี้

5.1 การศึกษาผลการประเมินและรับรองคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรอง
คุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่ แบบรายงานผลการประเมินและรับรองคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพ
สถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

5.2 การสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
สงขลาที่มีต่อการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการ
ประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ใช้การวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis)

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้ค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of item Objective Congruence)

3. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้ค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of item Objective Congruence)

4. การจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัย
อาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการ
อาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of item
Objective Congruence)

5. การประเมินผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ดังนี้

5.1 การศึกษาผลการประเมินและรับรองคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.2 การสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา ในปีการศึกษา 2563 ที่มีต่อการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษาระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักในวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 3) การดำเนินการ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 4) การกำกับและติดตามการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา 5) การรายงานผลการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และ 6) การขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก มีความเห็นว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ทั้ง 6 ด้าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 4 ด้าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93 จำนวน 1 ด้าน และเท่ากับ 0.87จำนวน 1 ด้าน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีความเห็นว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน และรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ทั้ง 6 ด้าน โดยทุกด้านมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีความเห็นว่า คู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ประกอบด้วย สารที่สำคั 7 รายการ ได้แก่ 1) บริบทของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา 2) กรอบแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัย อาชีวศึกษาสงขลา

มนัสमान์ ชูเชิด

3) มาตรฐานการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาในแต่ละระดับ 4) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา 5) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา 6) กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา และ 7) การขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา โดยทุกรายการมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

5. สถานศึกษาได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะ (Recommendation Action Plan) ตามที่คณะกรรมการประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะภายใต้การขับเคลื่อนกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา ทั้ง 6 ด้าน และได้รับการรับรองการรักษาสภาพสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (APACC) ระดับเหรียญทอง (2 ปี) โดยมีผลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2565

6. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (APACC) ได้ข้อค้นพบซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นหลักตามผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ประกอบด้วย 6 ด้าน โดยกลยุทธ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการบริหารโดยวิธีการเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบสังคม ของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ทรัพยากรทางการบริหาร อาทิ บุคลากร การบริหารจัดการ 2) กระบวนการ (Process) การดำเนินงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่การมีส่วนร่วม ของ บุคลากร การดำเนินการ การกำกับและติดตาม การรายงานผลการดำเนินงาน 3) ผลลัพธ์ (Output) เป็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติในกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย และ 4) ผลกระทบ (Outcome) ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากผลลัพธ์ที่ได้ (จันทรานี สวงนาม, 2553) สอดคล้องกับแนวคิดของ ประชุม รอดประเสริฐ (2547) ที่กล่าวว่า ระบบใดระบบหนึ่งจะประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Output) ที่มีความสัมพันธ์และทำหน้าที่ร่วมกันเป็นวัฏจักรเพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัมปนาท ศรีเชื้อ และคณะ (2561) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนสุข

ภาวะ โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา แพร่ เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการตามทฤษฎีระบบ (System Approach Model) ได้แก่ ด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลลัพธ์ (Output) มีการกำหนดกิจกรรมหรือแนวทาง สื่อ หรืออุปกรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์ มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพ สถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไปในทุกด้าน ทั้งนี้เพราะกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยที่เหมาะสม กล่าวคือ มีการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามา วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ในการสร้างกลยุทธ์ ทำให้ได้กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมถูกต้องตามหลัก วิชาและนำไปสู่การปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2543) ได้เสนอกระบวนการสร้างกล ยุทธ์ในประเด็นการประเมินทางเลือก กลยุทธ์ต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมเพื่อเลือก แนวทางหรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ จันทา และคณะ (2564) ได้ศึกษากล ยุทธ์การพัฒนาคณาจารย์ การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผล การสร้างกลยุทธ์ การพัฒนาคณาจารย์การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ประกอบด้วย กลยุทธ์ด้านการพัฒนาระบบที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ด้านการพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และ ด้านการสร้าง เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคณาจารย์ โดยมีผลการประเมินความสอดคล้องของความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์ มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยการ สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งทุกด้านมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทั้งนี้ เพราะมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการในแต่ละกลยุทธ์อย่างเป็นระบบครบถ้วน มีความชัดเจนด้านภารกิจ และบทบาทความเกี่ยวข้องของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Martinez and Wolverson (2009) ที่ได้กล่าวว่า ลักษณะของ กลยุทธ์ที่ดีต้องมีความชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและเป็นการทำงานแบบร่วมบูรณาการทั้งหน่วยงาน สอดคล้องกับ จินฉัตร ปะโคทัง (2556) ที่ได้กล่าวว่า การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติที่จะประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับองค์กรที่มีระบบการจัดการที่ดี บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและการสร้างความเข้าใจในกลยุทธ์ ที่จะนำไปใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ (2557) ที่ได้กล่าวถึงการนำกลยุทธ์สู่การ

มนัสमान์ ชูเชิด

ปฏิบัติร่วมกันไว้ว่า ต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ตลอดจนสื่อสารให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้เป้าหมาย ให้ความรู้สร้างความเข้าใจแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน

4. ผลการจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์และดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา ซึ่งทุกรายการมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทั้งนี้เพราะคู่มือดังกล่าวมีการระบุขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจนตั้งแต่กรอบแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาจนถึงการจัดทำรายงานผล การประเมินตนเองเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานเป็นมาตรฐานเดียวกันอันจะทำให้การทำงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรัสวดี จินดาเนตร (2553) ได้กล่าวถึงความหมายของคู่มือว่า เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการของผู้ใช้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันให้มากที่สุด และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ ทิพม่อม (2559) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย คำชี้แจง ความนำ องค์ประกอบของรูปแบบ การบริหารเชิงกลยุทธ์ และการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. สถานศึกษาได้รับการรับรองการรักษาสภาพสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (APACC) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาตั้งแต่การวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม เพื่อให้การปฏิบัติงาน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเป็นมาตรฐานตามที่คณะกรรมการได้ให้ข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับ ฌักส์ธัน ระวิพงษ์ (2557) ที่กล่าวว่า การกำหนดและปฏิบัติงานตามกลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารเพื่อคงสภาพเนื่องจากการปฏิบัติงานตามแผนงานเป็นการบริหารเพื่อการพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เช่นเดียวกับ เสนาะ ดิยาว (2546) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารกลยุทธ์เป็นกระบวนการ บริหารในการกำหนดและตัดสินใจเพื่อให้ได้ผลตามที่องค์กรกำหนดไว้ โดยเน้นที่กระบวนการตั้งแต่ การกำหนดกลยุทธ์ การนำเอากลยุทธ์ไปใช้ และการประเมินกลยุทธ์ ตามทฤษฎีการบริหารของ Henri Fayol (1949) ที่ได้วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบมูลฐานของการบริหาร

ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบังคับบัญชา (Commanding) 4) การประสานงาน (Co-ordinating) และ 5) การควบคุม (Controlling)

6. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลามีความพึงพอใจต่อ การใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน และรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการมีกลยุทธ์ทำให้มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยพัฒนา และยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุพานิ สฤณภูวนิช (2547) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ว่า ช่วยทำให้องค์กรมีทิศทางในการดำเนินงาน อย่างชัดเจน พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้บริหารทุกระดับมีส่วนร่วมในการบริหาร รวมทั้งช่วยให้องค์กรสามารถคาดการณ์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นและยกระดับผลการปฏิบัติงานอันจะส่งผลให้องค์กรบรรลุประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด และสอดคล้องกับ นรเศรษฐ์ ชุมวงศ์ (2563) ได้กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์เป็นการเลือกวิธีการทำงานอย่างมีทิศทางที่เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ โดยกลยุทธ์ที่กำหนดจะต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างกลยุทธ์ กำหนดกระบวนการ และสื่อสารถ่ายทอดกลยุทธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทิศทางการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลธิชา ร่มโพธิ์รี (2561) พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการตามกลยุทธ์การบริหารจัดการทั้ง 6 ด้านให้เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ผ่านการศึกษามากระบวนวิธีวิจัยที่ชัดเจน ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ รวมทั้งมีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปใช้ในเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามคู่มือการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการ เนื่องจากได้กำหนดภารกิจ ช่วงเวลาของการดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ปรากฏผลสัมฤทธิ์ในเชิงประจักษ์รวมทั้งผู้รับผิดชอบมีความพึงพอใจในการดำเนินการตามคู่มือดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน และรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ในสถานศึกษาอื่น ที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา

มนัสमान์ ชูเชิด

2. ควรศึกษาการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาให้คงสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาอื่นที่ไม่ได้ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ว่ามีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับใด

รายการอ้างอิง

กันยรัตน์ จันทร์สว่าง และสุภาวดี พรหมบุตร (2562). ทุมนมนุษย์กับการเปลี่ยนแปลง: กระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 6(2), 209-222.

กัมปนาท ศรีเชื้อ, สานิตย์ โลหะ, เบ็ญจมาศ มณเฑียร, มณฑารพ กาศเกษม, เจนพนธ์ จันทร์เชื้อ, กัลยา สุริย์, ... และ บุรชาติ ศิริเป็ง. (2561). *การบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพวะ โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.*

จิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2556). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพ. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท.*

จิราภรณ์ จันทา, ธิดารัตน์ จันทะหิน และจิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 9(5), 1964-1980.

จันทร์ เพชรบูรณ์. (2556). กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(1), 70-80.

จันทร์านี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. นนทบุรี: บั๊กพอยท์.*

จันทิมา บุญอนันต์วงศ์. (2561). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.*

ชลธิชา ร่มโพธิ์. (2561). *การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

ณัฐธรรณ ระวิพงษ์. (2557). *กลยุทธ์การบริหารการคงสภาพของสถานศึกษาดีเด่น. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

- นรเศรษฐ์ ชุมวงศ์. (2563). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 6(3), 91-108.
- ประทุม รอดประเสริฐ. (2547). *นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ปียานันท์ บุญธิมมา. (2561). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนวัดห้วยม้าไก่อ้ง ด้วยแนวคิดแบบโคเซ็น, วันที่ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2565, เข้าถึงได้จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25620912_103243_7886.pdf
- วันทิตา โพธิสาร, สมคิด สร้อยน้ำ และเรวณี ชัยเขาวรัตน์. (2563). การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ : การศึกษาทฤษฎีฐานราก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(1), 127-138.
- ศิริลักษณ์ ทิพม่อม. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารราชพฤกษ์*, 14(3), 72-79.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2543). *กลยุทธ์การแข่งขันของธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เสนาะ ดิยาวี. (2546). *การบริหารกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). *คู่มือการประเมินและรับรองคุณภาพสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สุพานี สดุษฎีวานิช. (2547). *การบริหารเชิงกลยุทธ์แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์. (2557). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาร่วมกัน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรัสวดี จินदानนตร. (2553). *การพัฒนาคู่มือการสอน โครงงานคณิตศาสตร์สำหรับครูในช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Fayol, H. (1949). *General and industrial administration*. London: Sir Isaac Pitman & Sons.
- Martinez, M., & Wolverton, M. (2009). *Innovative Strategy Making in Higher Education*. Charlotte, North Carolina : Information Age Publishing.

การพัฒนาแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหาย
และศพนิรนามในประเทศไทย*

A Development of Forensic Science Evidences Collection in Case Missing and
Unidentified Bodies in Thailand

วีรวรรณ ลำดับศรี (Veerawan Lamdubsri)

ฐิติยา เพชรมณี (Thitiya Petmune)

¹สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2}Major of Criminology and Criminal Justice, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of
Asst. Prof. Dr. Political Science, Chulalongkorn University

E-mail: 6280121624@student.chula.ac.th

Received: 29 May 2023

Revised: 30 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์รวมถึงแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย และสมาชิกครอบครัวของผู้เสียหายจากกรณีสูญหายและศพนิรนาม

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาสภาพปัญหากรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย 1) ด้านกฎหมาย ยังไม่ปรากฏโดยชัดเจนทั้งในเรื่องของการกำหนดความคิดทางอาญา การเยียวยาผู้เสียหาย และกฎหมายที่เป็นกฎระเบียบในการปฏิบัติงานในกรณีดังกล่าว 2) ด้านการสืบสวน มีแนวทางในการสืบสวนที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง 3) ด้านการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีแนวทางในการปฏิบัติงานในรูปแบบเดียวกัน 4) ด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหาย การไม่มีกฎหมายส่งผลให้เกิดช่องโหว่ในการดำเนินคดีกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม 5) ด้านการสืบค้นข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม ไม่ได้ให้

* ได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ปีงบประมาณ 2563

ความสำคัญในเรื่องของการบันทึกข้อมูล การรับแจ้งเหตุ หรือข้อมูลของบุคคลสูญหาย และ 6) ด้านความหลากหลายของรูปแบบและพฤติกรรมของอาชญากรรม มีลักษณะแตกต่างกันออกไป การจะระบุได้ว่าเป็นลักษณะของคนหายอย่างไรนั้นจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริง ดังนั้นการกำหนดให้มีกฎหมายเฉพาะกรณีดังกล่าวเพื่อบังคับใช้ก็จะส่งผลให้การสืบสวนสอบสวนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคลสูญหายรวมถึงกระบวนการในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานมีแนวทางไปในรูปแบบเดียวกัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลของบุคคลสูญหายแล้วนำมาพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นและมีประโยชน์ในด้านการสืบสวนสอบสวนและเป็นพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้และได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมายเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ตัวบุคคลอันจะเป็นประโยชน์สูงสุดในกระบวนการยุติธรรม

คำสำคัญ: บุคคลสูญหาย, ศพนินนาม, นิติวิทยาศาสตร์, อาชญากรรม

Abstract

This research article aims to study the problems, and to analyze the collection of forensic evidence as well as the guideline of forensic science evidence collection in case of missing persons and unidentified bodies in Thailand. This study was the qualitative research by using the interview method in collecting the information from 11 informants comprising government officials, officers of Non-Government Organizations, legal experts, and family members of injured persons in case of missing and unidentified person.

The result showed that the problems in case of missing persons and unidentified bodies in Thailand included: 1) law that has not yet imposed clearly of the criminal offence, remedy for injured person, and other related rules when performing works on this case; 2) investigation that has not been relevant to facts; 3) operations by related agencies that have not been performed in the same direction; 4) inability to access to the legal procedures by injured persons which caused the legal proceedings in case of missing persons and unidentified bodies; 5) searching for information about the missing persons and unidentified bodies has not focused on the information records, acknowledgement of the incident, or information about missing persons; and 6) variety of criminal patterns and behaviors whereas the characteristics of missing persons must be based on the consideration on fact. Thus, a specific law on this case would make the investigation, inquiry, and operations of related officials efficient and relevant to the missing persons' behavior. In addition, the procedure of evidence collection must be shaped in the same direction by linking all information about missing persons before being proved the forensic science in order to obtain the

necessary and useful information for further investigation while the evidence must be reliable and lawful, which leads to the authentication that would be most beneficial to the administration of justice.

Keywords: Missing person, Unidentified bodies, Forensic science, Crime

บทนำ

สถานการณ์ของบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทยเกิดขึ้นทุกปีและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น (ศูนย์บริการข้อมูลคนหายและศพนิรนาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สบคน.ตร.), 2563) ซึ่งปัญหาของบุคคลสูญหายไม่ว่าจะด้วยการหายไปในรูปแบบใดก็ตามหากมีการพิสูจน์ทราบว่าได้มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อบุคคลแล้วนั้นจำเป็นต้อง มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อนำตัวผู้กระทำมาลงโทษตามกฎหมาย เพื่อคุ้มครองและเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคม ตามบทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว...การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ” ทั้งนี้ยังรวมถึงกรณีที่มีการหายตัวไปของบุคคลซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตหรือพบว่าเป็นศพและไม่สามารถระบุชื่อได้ กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าศพนิรนามและบุคคลสูญหายเป็นอาชญากรรมที่อาจมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นที่จะต้องมีการติดตามบุคคลสูญหาย การพิสูจน์ทราบในกรณีดังกล่าว

การแสวงหาพยานหลักฐานหรือการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นส่วนหนึ่งของการสืบสวนสอบสวน โดยจะเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เรียกว่า นิติวิทยาศาสตร์ (รัชดาภรณ์ เบญจวัฒน์ นานนท์, 2559) ประกอบด้วยหลายสาขา อาทิเช่น นิติเวชศาสตร์ นิติพันธุวิทยา นิติมานุษยวิทยา นิติกีฏวิทยา และนิติเภสัชวิทยา เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการตรวจพิสูจน์บุคคลว่าบุคคลมีชีวิต ศพ เศษชิ้นส่วนของศพ โครงกระดูก เศษชิ้นส่วนกระดูก เลือด เนื้อเยื่อ ปลายนิ้วมือ และคราบหรือสารคัดหลั่งจากมนุษย์ว่าเป็นของใคร (รัชดาภรณ์ มรม่วง และคณะ, 2562) เพื่อยืนยันตัวบุคคลในการตรวจเอกลักษณ์บุคคล นอกจากนี้ความรู้ทางนิติเวชศาสตร์ ที่มีการใช้หลักวิชาการทางการแพทย์ในการตรวจพิสูจน์และดำเนินการควบคู่กับกฎหมายเพื่อคลี่คลายปัญหาเกี่ยวกับคดีความและพิสูจน์ข้อเท็จจริง เช่น การตรวจตัวผู้เสียหายในคดีข่มขืน การตรวจบาดแผลถูกทำร้ายหรืออุบัติเหตุ และการชันสูตรศพ เป็นต้น ทั้งนี้ในการรวบรวมพยานหลักฐานกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์ในการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะช่วยให้คลี่คลายคดีได้ แต่ในปัจจุบันประสบปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจในการรวบรวมพยานหลักฐาน รูปแบบการปฏิบัติงาน

ที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในการค้นหาบุคคลสูญหาย รวมไปถึงในกรณีของคนหายที่พบว่าเป็นศพ เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ทราบบุคคลอันเนื่องมาจากความบกพร่องของการรวบรวมพยานหลักฐานได้นั้นก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามเป็นอย่างมากที่ไม่สามารถหาคำคุณธรรมได้เท่าที่ควร

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาของอาชญากรรมกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและครอบครัวของเหยื่อเป็นอย่างมาก ประกอบกับการวิเคราะห์กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานกรณีบุคคลสูญหายอันนำไปสู่การค้นหาบุคคลสูญหาย เพื่อการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานและกฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงแนวทางในการพัฒนากระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามที่เหมาะสมกับสังคมไทย เพื่อผลักดันให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว โดยตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคมและรักษาไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความสุขของประชาชนในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหากรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามจากกรณีศึกษาในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงสภาพปัญหากรณีบุคคลสูญหายในประเทศไทย ประกอบกับการวิเคราะห์การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การศึกษาจากกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และจากการถอดเทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสามารถสรุป ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ การศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์

การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพัฒนาแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย ซึ่งมีผลการศึกษาวิจัยดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหากรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย

1.1 ด้านกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในปัจจุบันยังไม่ปรากฏโดยชัดเจน ทั้งในเรื่องของการกำหนดความผิดทางอาญา การเยียวยาผู้เสียหาย และกฎหมายที่เป็นกฎระเบียบในการปฏิบัติงานในกรณีดังกล่าว ดังนั้นการที่ประเทศไทยยังไม่ปรากฏบทบัญญัติทางกฎหมายที่จะนำมาใช้กับกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ส่งผลให้ยังไม่สามารถดำเนินคดีหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายได้อย่างแท้จริง

1.2 ด้านการสืบสวน

ในกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ซึ่งเป็นกรณีของการก่ออาชญากรรมที่มีพฤติการณ์ที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป การจะกำหนดแนวทางในการสืบสวนให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงได้ก็ ต้องมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การวางแผน การขอความร่วมมือกับหน่วยงานในภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องให้สามารถเข้ามามีบทบาทในการสืบสวนสอบสวนและสิ่งสำคัญคือความเชี่ยวชาญและความชำนาญในการกำหนดแนวทางหรือใช้เทคนิคการสืบสวนให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวด้วยจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 ด้านการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า การทำงานของหน่วยงานมีลักษณะแยกกันอยู่ กระจัดกระจายไปในที่ต่างๆ เป็นอิสระจากกัน การบริหารจัดการภายในหน่วยงานยังคงเป็นไปตามนโยบายของแต่ละหน่วยงานนั้นๆ ทำให้หน่วยงานเคยชินกับความเป็นอิสระและคุ้นเคยกับแนวปฏิบัติเดิม ๆ การปฏิบัติงานกรณีคนหายและศพนิรนาม ปัจจุบันไม่มีแนวทางในการปฏิบัติงานในรูปแบบเดียวกัน สืบเนื่องจากการไม่มีกฎระเบียบที่จะเป็นกฎเกณฑ์ให้ทุกหน่วยงานได้นำมาปฏิบัติให้มีทิศทางเดียวกัน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิเช่น สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โรงพยาบาลประจำจังหวัด สังกัดกระทรวงสาธารณสุข คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ของโรงพยาบาลที่มีการเรียนการสอนทางการแพทย์ สังกัดอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย และกลุ่มงานนิติพยาธิ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ดังนั้นเมื่อการปฏิบัติงานดังกล่าวยังไม่ไปในทิศทางเดียวกัน การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมจึงยังไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันเท่าที่ควร

1.4 ด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหาย

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหาย พบว่าการไม่มีกฎหมายส่งผลให้เกิดช่องโหว่ในการดำเนินคดีกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม เนื่องจากมีกฎหมายกำหนดไว้เพียงนิยามว่า บุคคลสูญหาย

และศพนิรนามหมายถึงอะไร แต่ไม่ได้ระบุว่ามีความผิดหรือไม่ หากมีความผิดมีอัตราโทษอย่างไรบ้าง เมื่อไม่มีกฎหมายกำหนดความผิดก็ทำให้ไม่มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสำหรับการกระทำนั้น แม้ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยความผิดทางอาญาในหลายกรณี ทั้งยังกล่าวถึงการฆาตกรรม การกักขังหน่วงเหนี่ยว การวางเพลิงเผาทรัพย์ แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่มีกฎหมายฉบับใดเลยที่กล่าวถึงกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามหรือแม้ว่าศาลจะรับฟังจนเป็นข้อยุติว่าการลักพาตัวหรือเป็นการเสียชีวิต หรือถูกทำให้เสียชีวิต ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็ยังไม่สามารถดำเนินคดีหรืออำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่ในเรื่องของบุคคลสูญหายและศพนิรนามได้

1.5 ด้านการสืบค้นข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม

การสืบค้นข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม พบว่าในการปฏิบัติงานไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการบันทึกข้อมูล การรับแจ้งเหตุ หรือข้อมูลของบุคคลสูญหาย ดังนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกข้อมูลหรือสถานที่ของบุคคลสูญหายและศพนิรนามให้ละเอียดและชัดเจนเพื่อสามารถนำไปใช้ในการค้นหาบุคคลสูญหายและศพนิรนามให้ครบถ้วน และเพื่อให้พบคนหายก่อนที่คนหายจะได้รับอันตราย และเป็นการลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการค้นหาของเจ้าหน้าที่ จะเห็นได้ว่าการสืบค้นข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม ว่าเป็นใคร ที่อยู่อะไร มีครอบครัวหรือไม่ และครอบครัวหรือญาตินั้นเป็นใครถือเป็นข้อมูลเริ่มต้นในการสืบสวนสอบสวนกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามให้เกิดความคืบหน้า ทั้งยังสามารถอธิบายพฤติกรรมเชิงพื้นที่และถือเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ด้วย ดังนั้นการสืบค้นข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนามถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่จะต้องมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

1.6 ด้านความหลากหลายของรูปแบบและพฤติกรรมของอาชญากรรม

ความหลากหลายของรูปแบบและพฤติกรรมของอาชญากรรมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป การจะระบุได้ว่าเป็นลักษณะของคนหายอย่างไรนั้นจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้จาก 1. ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลและศพนิรนาม 2. สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ข้อมูลสถานที่ที่คนหายไปยังสถานที่ต่างๆ 3. พฤติกรรมของบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ข้อมูลเหล่านี้จะสามารถบอกพฤติกรรมในเบื้องต้นของการหายตัวไปได้ ยกตัวอย่างเช่นการหายตัวของผู้ที่มีการป่วยทางจิต การหายตัวไปในลักษณะนี้จะพิจารณาข้อเท็จจริงว่า 4. อายุของคนหาย 2. ช่วงเวลาสุดท้ายที่พบเห็นคือเวลาใด 3. สถานที่สุดท้ายที่คนหายได้เดินทางไป 4. ข้อมูลประวัติการรักษาตามโรงพยาบาลต่างๆ 5. โรคประจำตัวต่าง ๆ 6. ความชอบหรือสถานที่ที่ชอบ 7. ข้อมูลจากบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น โดยรายละเอียดข้างต้นเป็นการนำมาซึ่งการพิจารณาถึงรูปแบบการหายตัวไป รวมทั้งยังเป็นประโยชน์ในการทำการวิเคราะห์และการกำหนดการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้สอดคล้องกันได้อันจะนำไปสู่การอำนวยความสะดวกได้อย่างสูงสุด

2. การวิเคราะห์การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม

2.1 กรณีศึกษาบุคคลสูญหายที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย

กรณีศึกษาบุคคลสูญหายกรณีที่ 1: เป็นศพหญิงสาวซึ่งถูกฆาตกรรมนำมาทิ้งอำพรางในไร่อ้อย ตั้งแต่ปี 2555 โดยไม่รู้ว่าเธอเป็นใครมาจากไหน โดยข้อเท็จจริงปรากฏให้ทราบว่าพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งเหตุจากชาวบ้านในพื้นที่จึงได้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ พบหญิงสาวเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ โดยไม่ทราบเหตุ ไม่พบเอกสารระบุตัวตนจึงได้นำศพดังกล่าวไปฝังไว้ที่สุสานในฐานะศพนิรนาม ต่อมาพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวน โดยได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากศูนย์คนหายของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากก่อนหน้านี้นญาติของหญิงสาวรายนี้ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศพหญิงสาวดังกล่าวกับศูนย์คนหายทั้งข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ เสื้อผ้าที่ใส่ที่เห็นเป็นครั้งสุดท้าย สถานที่ที่เดินทางไปรวมถึงข้อมูลสารพันธุกรรมของบุคคลใกล้ชิดเพื่อตรวจเปรียบเทียบกับศพดังกล่าว จนกระทั่งได้มีการค้นหาข้อมูลคนหายในฐานะข้อมูลคนหายของศูนย์คนหายของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และตรวจพิสูจน์ตามหลักวิชาการเปรียบเทียบกับศพนิรนามดังกล่าวจนทราบได้ว่าเป็นบุคคลที่หายตัวไปเมื่อ 8 ปีที่แล้ว

กรณีศึกษาบุคคลสูญหายกรณีที่ 2: เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งจากญาติว่ามีผู้สูญหายเป็นชายวัยกลางคนหายตัวไปจึงได้ทำการเก็บข้อมูลและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นสถานที่สุดท้ายที่คาดว่าผู้สูญหายได้หายไ้ ทั้งนี้ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สารพันธุกรรมของบุคคลใกล้ชิดกับบุคคลสูญหาย รูปถ่ายในปัจจุบัน ตำหนิพิเศษบนร่างกายของผู้สูญหาย ประวัติการรักษาโรคประจำตัว ในกรณีนี้ญาติผู้สูญหายแจ้งว่าผู้สูญหายนั้นมีโรคประจำตัว เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ประสานงานไปยังโรงพยาบาลในพื้นที่เพื่อตรวจสอบการเข้ารับรักษาแต่ไม่พบ เวลาได้ล่วงเลยไปนับปีญาติได้ประสานขอความช่วยเหลือมายังมูลนิธิกระจกเงาไว้ในช่วงเวลานั้น และต่อมามูลนิธิกระจกเงาได้รับแจ้งจากพลเมืองดีว่าพบชายคนหนึ่งนอนหมดสติที่ริมถนน ไม่มีเอกสารใดๆติดตัว จึงถูกนำตัวส่งและไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาลแรก มูลนิธิกระจกเงาจึงได้เข้าประสานงานที่โรงพยาบาลดังกล่าวเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมและเพื่อตรวจสอบบุคคลสูญหายที่ญาติกำลังตามหาอยู่หรือไม่ แต่ก็พบอุปสรรคในการทำงานเนื่องจากร่างของชายผู้นั้นถูกนำไปชันสูตรอีกโรงพยาบาลหนึ่ง ทางมูลนิธิผู้ประสานงานให้กับญาติจึงได้เดินทางไปตรวจสอบยังโรงพยาบาลที่ชันสูตรและได้รับแจ้งว่าได้มีการนำร่างฝังไว้ที่สุสานในฐานะศพนิรนาม เจ้าหน้าที่และมูลนิธิผู้ประสานงานให้กับครอบครัวผู้สูญหายจึงได้พยายามติดตามหาแต่ไม่พบ จนกระทั่งได้ไปค้นหาข้อมูลศพนิรนาม พบภาพศพใกล้เคียงกับคนหาย จึงได้ทำการประสานขอข้อมูลสารพันธุกรรมเพื่อตรวจเปรียบเทียบและพบว่าผลตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบสารพันธุกรรมจึงรู้ว่าศพดังกล่าวนั้นคือบุคคลสูญหายที่ครอบครัวกำลังตามหา

2.2 การวิเคราะห์การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีบุคคลสูญหาย

และศพนิรนาม

2.2.1 การตรวจสอบข้อเท็จจริง

การตรวจสอบข้อเท็จจริงของการหายไปของบุคคลสูญหายและศพนิรนาม อาจแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) กรณีที่พบศพในเบื้องต้นจะต้องตรวจสอบเอกสารที่มากับศพ การประสานขอข้อมูลจากศูนย์คนหายๆ ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ เสื้อผ้าที่ใส่ที่เห็นเป็นครั้งสุดท้าย สถานที่ที่เดินทางไป และข้อมูลสารพันธุกรรมของบุคคลใกล้ชิดเพื่อตรวจสอบเปรียบเทียบกับศพ เป็นต้น จึงทำให้พิสูจน์ทราบได้ว่าศพดังกล่าวเป็นบุคคลใด 2) กรณีบุคคลสูญหาย จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยสอบถามข้อมูลจากญาติและจากสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นสถานที่สุดท้ายที่คาดว่าผู้สูญหายได้หายไป ได้แก่ สารพันธุกรรมของบุคคลใกล้ชิดกับบุคคลสูญหาย รูปถ่ายในปัจจุบัน ตำหนิพิเศษบนร่างกายของผู้สูญหาย ประวัติการรักษา โรคประจำตัว รูปพรรณสัณฐาน เครื่องประดับ และเครื่องแต่งกาย สอบถามข้อมูลจากบุคคลที่พบเห็นคนหายครั้งสุดท้าย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวจะให้ข้อมูลล่าสุด และใกล้เคียงกับเวลาหายไป จากนั้นจึงสอบถามข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้านค้า จักรยานยนต์รับจ้าง หรือสถานที่และผู้คนอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงเพื่อหาเบาะแสของเส้นทางที่หายไป และการตรวจสอบจากกล้องวงจรปิดในสถานที่ต่างๆ ที่คาดว่าคนหายจะเดินผ่าน การรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงดังกล่าวที่ได้มาจึงนำไปสู่การพิสูจน์ทราบบุคคลสูญหายดังกล่าวได้เสียชีวิตแล้ว

2.2.2 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

การค้นหามาตรฐานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม โดยการค้นหาต้องอาศัยข้อมูลด้านพฤติกรรม การทำงาน ความชอบ และความกลัวของคนหายในพื้นที่ค้นหา ตลอดจนประเภทของสภาพแวดล้อมที่อาจกระตุ้นให้เกิดการหายไป สามารถช่วยประกอบการค้นหาการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ โดยการเข้าสถานที่เกิดเหตุจะต้องมีขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่รับแจ้งรวบรวมข้อมูลในภาพรวมของคนหายส่งต่อให้แก่ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เช่น ประวัติของบุคคลที่หลงทางและสถานที่อื่น ๆ ที่พบก่อนหน้านี้ ความกลัวฝูงชนหรือเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบ ความสามารถขับขียานพาหนะ การใช้เงินและทรัพยากรอื่น ๆ ความรู้เกี่ยวกับระบบขนส่งสาธารณะ สถานที่โปรดหรือสถานที่ที่ผู้สูญหายไปเป็นสถานที่สุดท้ายเพื่อวิเคราะห์และเชื่อมโยงพฤติกรรมการณ์การหายไป

2.2.3 การตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

การวิเคราะห์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลเป็นการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์หลักฐานให้ถูกต้องแท้จริงตามหลักวิทยาศาสตร์ และเนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ จึงมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องแม่นยำค่อนข้างมาก การระบุตัวบุคคลเป็นสิ่งเริ่มต้นแรกในกระบวนการทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการระบุว่าผู้ตายเป็นใคร หากเป็นศพก็จำเป็นต้องมีการชันสูตรพลิกศพอย่างละเอียด

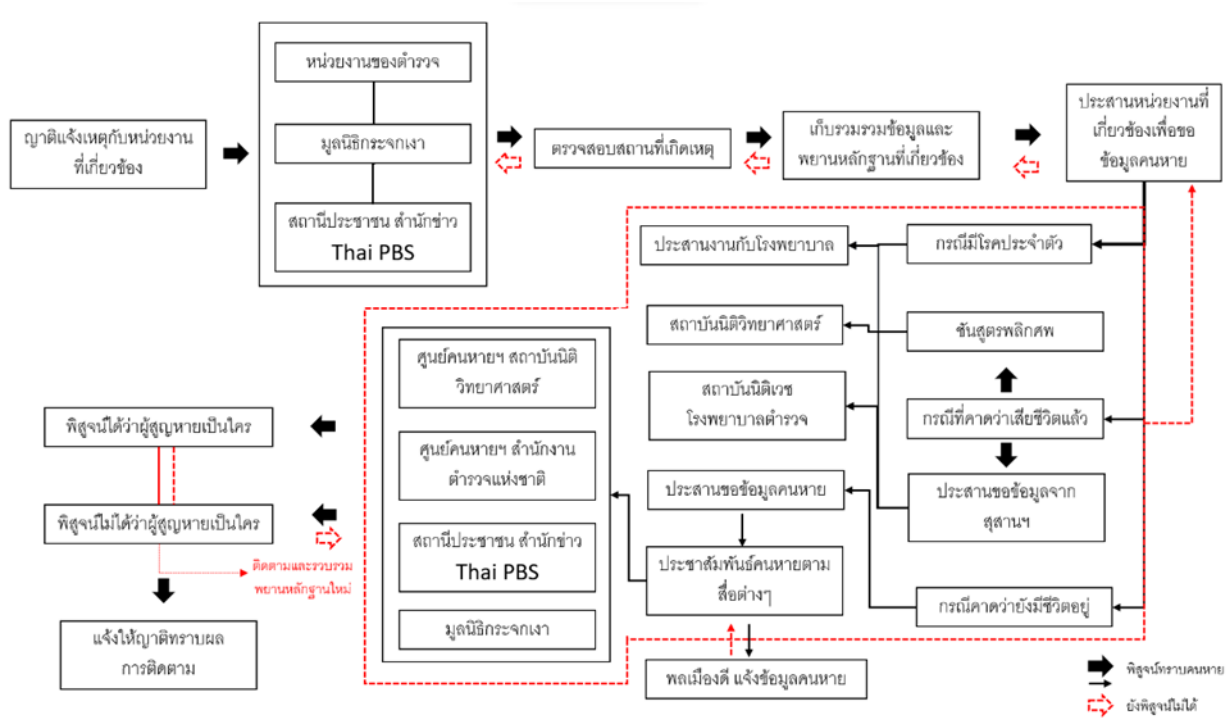
รวมถึงการตรวจเปรียบเทียบสารพันธุกรรมกับญาติผู้ใกล้ชิดเพื่อให้ทราบและระบุตัวตนได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลส่วนตัวของผู้สูญหายและข้อมูลอื่นๆประกอบเชื่อมโยงกัน

2.2.4 องค์ประกอบการรวบรวมพยานหลักฐาน

เนื่องจากพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจพิสูจน์โดยนิติวิทยาศาสตร์เป็นหลักฐานสำคัญที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนักมากในการพิจารณาตัดสินของศาล การตรวจพิสูจน์หลักฐานโดยนิติวิทยาศาสตร์จึงต้องทำตามมาตรฐานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บหลักฐานจนถึงการรายงานผลการตรวจพิสูจน์เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการพิสูจน์ทราบ ดังนั้นในกรณีศึกษาบุคคลสูญหายจึงให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทั้งที่เป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน เป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการพิสูจน์ทราบและสามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลในส่วนอื่นให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในการติดตามคนหาย จะเห็นว่าในกรณีศึกษาที่ได้ยกตัวอย่างมาเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถติดตามบุคคลสูญหายไม่ว่าผู้สูญหายนั้นจะยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตาม แต่ทำให้ญาติหรือผู้ที่ติดตามนั้นได้รับคำตอบและสามารถดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

แผนภาพการวิเคราะห์การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แสดงได้ดังนี้

ในการศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาบุคคลสูญหายและศพนิรนามทั้ง 2 กรณีที่ประสบความสำเร็จนั้น ดำเนินไปตามลูกศรสีดำและหากยังไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือยังไม่สำเร็จจะต้องย้อนกลับมาดำเนินการในขั้นตอนแรกหรือขั้นตอนของหน่วยงานที่รับเรื่องและดำเนินการประสานงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

จากแผนภาพข้างต้นเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับแจ้งเหตุกรณีบุคคลสูญหายหรือศพนิรนามจะดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงาน คือการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เมื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้แจ้งและจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หากเป็นกรณีที่จะต้องมีการประสานขอข้อมูลบุคคลสูญหายหรือศพนิรนามจากหน่วยงานอื่นๆ โดยแบ่งเป็น 2 กรณี 1) กรณีที่คาดว่ายังมีชีวิตอยู่ จะต้องประชาสัมพันธ์หรือติดตามบุคคลสูญหาย และ 2) กรณีที่คาดว่าเสียชีวิต จะต้องประสานขอข้อมูลจากโรงพยาบาลหรือหน่วยงานที่ชันสูตรศพหรือการประสานงานไปยังหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ ทั้งนี้เป็นการพิสูจน์ทราบว่ามีผู้สูญหายหรือศพนิรนามเป็นใครจึงจะดำเนินการแจ้งผลการติดตามกลับไปยังญาติหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป แต่หากการติดตามยังไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่าเป็นใครตามแผนการปฏิบัติงานจะต้องกลับมาดำเนินการในขั้นตอนแรกคือ การรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง พยานหลักฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม และดำเนินการติดตามบุคคลสูญหายหรือศพนิรนามอีกครั้ง

3. การพัฒนาแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย

3.1 การพัฒนามาตรฐานในการปฏิบัติงาน

การพัฒนามาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยการพัฒนาแนวทางการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มจากมาตรฐานการเก็บรวบรวมและการได้มาของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ มาตรฐานผู้ตรวจพิสูจน์ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์รวมถึงการคำนึงถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในกรณีคนหายและศพนิรนามซึ่งจะต้องให้ความสำคัญในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยปัจจุบันได้มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการติดตามคนหายและการพิสูจน์ทราบศพนิรนาม ซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อ 12 และ ข้อ 13 โดยในข้อ 13 (2) ซึ่งกำหนดให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการรับแจ้ง การจัดเก็บข้อมูล การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และประสานข้อมูลเกี่ยวกับคนหาย คนนิรนาม และศพนิรนาม ระหว่างหน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชนและประชาชน ซึ่งเมื่อหน่วยงานใดก็ตามที่มีหน้าที่ตามระเบียบดังกล่าวได้ทำการพิสูจน์ทราบในกรณีดังกล่าวได้แล้วนั้นจะต้องดำเนินการแจ้งแก่สถานีตำรวจทันทีเพื่อแจ้งแก่ญาติผู้ สูญหายหรือศพนิรนามได้ทราบ

3.2 การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางอาญา

การกำหนดความผิดย่อมก่อให้เกิดกระบวนการขั้นตอนที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิด แต่นอกจากการกำหนดความรับผิดชอบแล้วสิ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้คือ การจำแนกอาชญากรรมให้ชัดเจน เนื่องจากกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามนั้นมีความแตกต่างไปจากการกระทำผิดอื่นๆ ทั้งด้านรูปแบบที่มีความซับซ้อนและความเสียหายที่มีความรุนแรงยิ่งกว่า

จึงต้องกำหนดให้กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามเป็นการกระทำที่มีความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3.3 การสร้างบรรทัดฐานในการสอบสวน

การสร้างบรรทัดฐานกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ซึ่งไม่ว่าจะเป็นกระบวนการสอบสวน การเชื่อมโยงข้อมูลของเจ้าหน้าที่ จะต้องมีข้อมูลของครอบครัวผู้เสียหายร่วมด้วย การเข้ามีส่วนร่วมกับการกระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่กระบวนการพิจารณาคดีในฐานะผู้เสียหายตามกฎหมาย ทั้งนี้ในการพิจารณาคดีเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาตามหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญา

3.4 การเชื่อมโยงข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม

การพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลในกรณีของผู้สูญหายและศพนิรนาม ควรมีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านนี้อย่างชัดเจน และควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในกรณีดังกล่าวเพื่อบูรณาการข้อมูล มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการติดตามบุคคลสูญหายและศพนิรนาม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพัฒนาแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามในประเทศไทย เนื่องจากมีสาเหตุและปัจจัยหลายด้าน รวมทั้งมีรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้นการพัฒนาในกรณีดังกล่าวจึงต้องให้ความสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใช้พิสูจน์การกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่ว่าจะพยานหลักฐานนั้นจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน ด้วยเหตุนี้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศต่าง ๆ จึงเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับวัตถุพยานที่มีการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์หลักฐานให้ถูกต้องแท้จริงตามหลักวิทยาศาสตร์ (ปนิธาน พิมลวิชยาภิจ, 2562) และเนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ จึงมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องแม่นยำเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้พยานหลักฐานที่ดีและมีคุณค่าอันสำคญอยู่ที่ความสามารถในการพิสูจน์ ข้อเท็จจริง และมาจากกระบวนการที่น่าเชื่อถือ ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่งกลายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและคลี่คลายคดี เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่สามารถตรวจสอบพิสูจน์ ความจริงได้อย่างถูกต้องและใกล้เคียงที่สุด (พัชรา สินลอยมา, 2551) รวมทั้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงย่อมกระทำได้ยาก แต่ความมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ย่อมอยู่ที่กระบวนการในการพิสูจน์และความสามารถของผู้ทำการตรวจพิสูจน์ด้วยจึงจะสามารถรับฟังได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการพัฒนาการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนาม หากมีการพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลในกรณีดังกล่าว การ

เข้าถึงข้อมูลบุคคลสูญหายและศพนิรนาม (สุริดา สุวรรณรังสี, 2563) โดยการกำหนดให้อยู่ในรูปของกฎหมายและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้และกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและจำเป็นต้องมีการพัฒนาการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ในปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมยุคเทคโนโลยีที่มีแอปพลิเคชันหรือการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรม การหลอกลวงโดยใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดังกล่าวการปฏิบัติงานก็ต้องดำเนินไปตามยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการติดตามบุคคลสูญหาย การประชาสัมพันธ์ค้นหา รวมถึงพัฒนาความรู้ในเรื่องดังกล่าวให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. กรณีของบุคคลสูญหายและศพนิรนาม ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ระบุไว้อย่างชัดเจนจนกว่าจะมีการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างแท้จริงแล้วจึงจะบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดต่อชีวิตได้ ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 กำหนดความผิดไว้เพียงแต่เฉพาะกรณีบุคคลสูญหายอันเนื่องมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือการถูกบังคับให้สูญหายโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้นหากเกิดการสูญหายโดย บุคคลอื่นทำให้สูญหาย การสูญหายโดยโรคประจำตัว การสูญหายโดยภัยธรรมชาติ เป็นต้น แม้ว่ากรณีดังกล่าวมานั้นจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ไม่สามารถบังคับตามพระราชบัญญัติข้างต้นได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะกำหนดให้กรณีบุคคลสูญหายและศพนิรนามเป็นความผิดต่อชีวิตไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เนื่องด้วยกรณีดังกล่าวเป็นลวดทอนสิทธิและเสรีภาพของชีวิต อีกทั้งการกำหนดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้นไม่เพียงมุ่งจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเท่านั้นแต่กฎหมายอาญาจะต้องเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกของรัฐที่จะบังคับใช้กฎหมายด้วย มิฉะนั้นอาจเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาประโยชน์จากกฎหมาย หรือหากมีการเลือกปฏิบัติจะทำให้ระหว่างผู้ใช้และชุมชนเสียไป (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2547) ดังนั้นหากมีการพัฒนากฎหมายโดยการกำหนดให้กรณีดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นความผิดต่อชีวิตไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่สังคมต่อไป

2. การปฏิบัติงานในการวิเคราะห์การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เจ้าหน้าที่ควรมีองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวให้มากที่สุด จัดให้มีการศึกษาดูงานในต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และพัฒนามาตรฐานในการปฏิบัติงานทางนิติวิทยาศาสตร์ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่และการนำมาตรฐานตามหลักสากลมาใช้ในการทำงานเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นมาตรฐานในการทำงาน

3. ควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมหรือหาแนวทางร่วมกับภาคประชาสังคมในทุก ๆ ปี เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานและเพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

รายการอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, (2547). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง. ปณิธาน พิมพ์วิชากิจ. (2562). ผลกระทบในเชิงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เมื่อไม่มีกฎหมายบังคับใช้ โดยเฉพาะกับปัญหาการบังคับสูญหาย. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 30(3), 128-137.

พัชรา สิ้นลอยมา. (2551). *การจัดความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย*. นครปฐม: คณะนิติวิทยาศาสตร์, โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

รัชดาภรณ์ เบญจวัฒนานนท์. (2559). *นิติวิทยาศาสตร์ พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล FORENSIC PERSONAL IDENTITY*. สาขานิติวิทยาศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รัชดาภรณ์ มรม่วง และคณะ. (2562). การศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานด้านคนหายและศพนิรนามภาคประชาสังคมของประเทศไทย. *วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 5(2), 58-72.

ศูนย์บริการข้อมูลคนหายและศพนิรนาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศบคน.ตร.). (2563). *สถิติคนหายและศพนิรนามถึงปีปัจจุบัน*. วันที่ค้นข้อมูล 27 กันยายน 2565, เข้าถึงได้จาก <http://www.missingperson.police.go.th/index.php>

สุธิดา สุวรรณรังสี. (2563). *การศึกษากิจการศพนิรนามในประเทศไทย กรณีศึกษา : กรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและภาคตะวันออก*. เอกสารเผยแพร่. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การ
ของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

**Relationship Between Leadership of Administrators and Organization Climate
of City Municipalities Officers in Chonburi Province**

ธัญพิชชา สามารถ (Thanpitcha Sarmart)

อาจารย์พิเศษ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Special Lectuer, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: thanpitcha.sa@buu.ac.th

Received: 18 June 2023

Revised: 30 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารของเทศบาลนคร 2)ศึกษาบรรยากาศองค์การของเทศบาลนคร และ 3)ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การในเทศบาลนคร ในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี 2 แห่ง คือ เทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรวัด 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าสถิติ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1)ภาวะผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา เรียงตามลำดับ และ 2)บรรยากาศองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยด้านการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เรียงตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การในเทศบาลนคร ในจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .615$) ที่ระดับนัยสำคัญ $.01$ โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($r = .778$) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกับบรรยากาศองค์การด้านการให้ความอบอุ่น ($r = .586$) และการสนับสนุน และภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญากับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($r = .560$)

ชัยพิชชา สามารถ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, บรรยากาศองค์กร, เทศบาลนคร

Abstract

The objectives of the research are 1) to study leadership of the executive administrators, 2) to examine the organizational climate in the city municipality offices, and 3) to investigate the relationship between leadership and the organizational climate in the city municipality offices in Chonburi. This study is a quantitative research. The population and sample group consisted of 330 officers working in 2 city municipality offices in Chonburi province, which are Laem Chabang city municipality office and Chaopraya Surasak city municipality office. The research instrument was a 5-level scale questionnaire. The data were analyzed by descriptive statistics with statistic values, numbers, percentage, mean and standard deviation statistical values. The hypothesis was tested by Pearson's correlation statistics. The research results showed that 1) the overall leadership is ranged in the high level, and each aspect is entirely ranged in the high level including ideological influence aspect, Inspiration creating aspect, individuality consideration aspect, and cognitive stimulation respectively; 2) the overall organizational climate is ranged at the high level, and each aspect is all ranged at the high level including warmth giving and support aspect, decision-making participation aspect, and the building of mutual trust aspect respectively; 3) there is a moderate relationship between leadership and the organizational climate in the city municipality offices in Chonburi ($r = .615$) at .01 significance value. The most closely related pair was leadership in individuality consideration and organizational climate in decision-making participation ($r = .778$), followed by leadership in individuality consideration and organizational climate in warmth giving and support ($r = .586$), and leadership in cognitive stimulation and organizational climate in decision-making participation ($r = .560$).

Keyword: Leadership, Organization Climate, City Municipality

บทนำ

สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมิเกิดขึ้นอยู่มากมาย ส่งผลให้มีการแข่งขันกันการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องมีการหาวิธีการดำเนินงานเข้ามาใช้ดำเนินการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีการวัดการดำเนินงานในระดับต่างๆ เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน การประเมินการบริหารการประกันคุณภาพ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นต้น จึงทำให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง ที่นำไปสู่สถานะการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นเพื่อความอยู่รอดของหน่วยงาน จากพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีบทบาทสำคัญที่เน้นในการให้บริการแก่ประชาชน โดยบุคลากรในเทศบาลถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถทำให้ภารกิจหลักของเทศบาลในการให้บริการนั้นมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

เทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ จังหวัดชลบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ตามกฎหมายในการบริหารและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ได้รับความผาสุกและสะดวกสบาย เนื่องจากพื้นที่ในเขตของเทศบาลนครรวมทั้ง 2 มีพื้นที่สำคัญ คือ ท่าเรือน้ำลึกซึ่งเป็นท่าเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่ เขตพัฒนาอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม ศูนย์พาณิชย์กรรมเพื่อการส่งออก จากภาระหน้าที่ดังกล่าวเทศบาลนครจึงทำหน้าที่ควบคุมและบังคับใช้แผนพัฒนาเมือง ตลอดจนเป็นหน่วยงานที่จะให้บริการสังคมแก่ชุมชน และการดำเนินกิจการของอุตสาหกรรมต่างๆ ให้ประชาชนได้ปกครองดูแล และทำนุบำรุงท้องถิ่นของตนตามระบบของเทศบาล จากภาระหน้าที่ของเทศบาลนครทั้ง 2 แห่งที่ครอบคลุมภารกิจที่หลากหลาย ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้นแม้ว่าทรัพยากรพื้นฐานที่เป็นบุคลากรที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงานและมีผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรแล้ว ผู้นำ ก็ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรเช่นกัน ซึ่งดูได้จากบทบาทหน้าที่ของผู้นำ เช่น เป็นผู้คอยทำหน้าที่กำหนดวางแผนดำเนินงานของในเรื่องของแผนนโยบาย ให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน การสร้างขวัญกำลังใจกับผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้บริการประชาชนได้ประโยชน์สูงสุดนั้น ก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ความร่วมมือกันของแต่ละฝ่ายของบุคลากรในการทำงาน รวมไปถึงผู้นำที่มีผลต่อการดำเนินการเป้าหมายให้ประสบผลสำเร็จ ในการชักจูงโน้มน้าวให้บุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มใจ ส่งผลทำให้เกิดการรับรู้บรรยากาศการทำงานที่ดีขององค์กร แต่ในขณะเดียวกันถ้าผู้นำในองค์กรนั้นสร้างแรงกดดันต่อการปฏิบัติของบุคลากรก็จะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานนั้นขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้มีผลกระทบต่อบรรยากาศการทำงานขององค์กร จึงแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำมีผลต่อพฤติกรรมกรปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานและบรรยากาศการทำงานขององค์กร ส่งผลในด้านของความรู้สึกที่มีต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร

ธัญพืช สามารถ

ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรือประสบความสำเร็จ (สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ, 2541) ผู้นำ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร และความสามารถที่จะนำอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำ เป็นหัวใจสำคัญของการสัมฤทธิ์ผลของผู้นำ หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้นำ จะต้องเป็นผู้บริหารและประสานทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงทรัพยากรบุคคลให้บังเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร หรือกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552) การที่ผู้นำจะบรรลุผลสำเร็จต่าง ๆ ได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าผู้นำได้รู้จักบทบาทภาระหน้าที่ของตน และได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงานจาก แต่ละส่วนงานมากน้อยเพียงใด กล่าวได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลนครมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารการพัฒนา และการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในและภายนอกเทศบาล ดังนั้น คณะผู้บริหารเทศบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหาร และสร้างบรรยากาศขององค์กร กล่าวคือ คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมของงานที่ผู้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ เข้าใจ และรับรู้บรรยากาศขององค์กร จะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน (Gibson, Ivancevich and Donnelly, 2000) ให้เหมาะสมกับลักษณะของเทศบาลนคร และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนคร ซึ่งผู้บริหารเทศบาลนครจะต้องใช้ความเป็นผู้นำในการสร้างบรรยากาศขององค์กรที่ดี อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อนื่องให้แก่บุคลากรของเทศบาลนคร จึงจะสามารถค้นหาหนทางแก้ไข และขจัดปัญหาของเทศบาลนครให้หมดไป

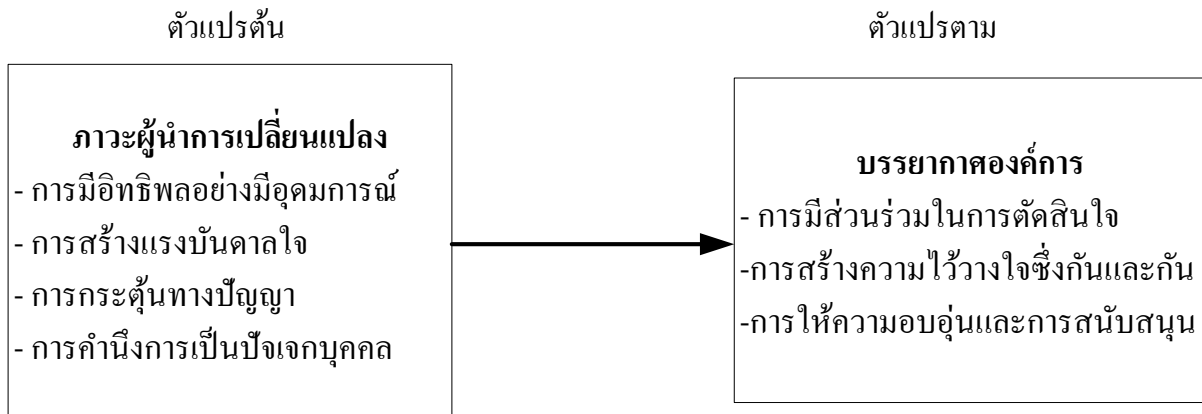
ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาภาวะผู้นำ และบรรยากาศในองค์กร การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษานุเคราะห์ของเทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่จังหวัดชลบุรี ที่มีจำนวนบุคลากรรวมกันมากถึง 1,874 คน ผู้วิจัยจึงเลือกเทศบาลนครทั้ง 2 แห่ง ในจังหวัดชลบุรีเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถหาแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้กับองค์กรอย่างเต็มความสามารถ และพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

2. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การในเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

ภาวะผู้นำ

Bass (1985) ได้เสนอภาวะผู้นำ 2 แบบ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัต มีความต่อเนื่องกัน รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงจะมีความต่อเนื่องจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน แต่จะมีการแสดงออกในปริมาณ และภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ภาวะผู้นำทั้ง 2 แบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) เป็นรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามที่อยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบคือ การให้รางวัลตามสถานการณ์ และการจัดการโดยมีข้อยกเว้น

2. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงจะเป็นผู้ที่มีบทบาทกระตุ้นให้ผู้ตามมีความต้องการ และความพึงพอใจมากกว่าที่มีอยู่ โดยยกระดับความต้องการของผู้ตาม มี 3 องค์ประกอบ คือ การสร้างบารมี การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นปัญญา

Bass and Avolio (1994, 9 - 10) ได้นำเสนอแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเห็นได้จากการทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองตนเองและมองงานในแง่บวกหรือกระบวนทัศน์ใหม่ๆ ทำให้เกิดการตระหนักในเรื่องวิสัยทัศน์ และภารกิจขององค์การ

ชัยพินชา สามารถ

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2545) ได้อธิบายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า มีองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล

บรรยากาศขององค์กร

Litwin and Stringer (1968) และ Stringer (2002) ได้สรุปบรรยากาศขององค์กรไว้ว่า บรรยากาศขององค์กรประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการตัดสินใจร่วมกันในองค์กร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อคนในองค์กร การให้โอกาสบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงมีความจำเป็นในการบริหารองค์กรยุคใหม่ ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจจะนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร ทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจในที่เป็นที่ยอมรับ และเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

2. การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็น 2. การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นบรรยากาศแบบประสานความสัมพันธ์ที่ผู้ปฏิบัติงาน จะมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความเชื่อถือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สนับสนุนกัน บรรยากาศแบบนี้จะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานสูง ทำให้มีทัศนคติที่ดี สร้างสัมพันธ์ภาพในกลุ่มอย่างจริงใจและเปิดเผย ช่วยเหลือกันในการทำงาน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3. การให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ความอบอุ่นและการสนับสนุนเป็นการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน จากการได้รับการดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือ สนับสนุนในเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกในองค์กร รวมถึงการให้ความช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานให้ได้รับความสะดวกในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาสกร ภักดิ์ศรีแพง (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศขององค์กรของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรครูในโรงเรียนจำนวน 694 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่ในระดับสูง บรรยากาศขององค์กรอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภมาส น้อยเล็ก (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศขององค์กรของสำนักงานสรรพากร พื้นที่นนทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานสรรพากรพื้นที่นนทบุรี จำนวน 190 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของข้าราชการและลูกจ้างอยู่ในระดับปานกลาง ความเห็นต่อบรรยากาศขององค์กรของข้าราชการ

และลูกจ้าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุมาลัย หงสา (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี จำนวน 92 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก บรรยากาศองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ ชลบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องภาวะผู้นำ และบรรยากาศองค์การ ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดที่ได้สรุปไว้ของ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2545) มาเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำ และนำองค์ประกอบของบรรยากาศองค์การ จากแนวคิดของ Litwin and Stringer (1968) และ Stringer (2002) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ประกอบกับความสัมพันธ์ที่ค้นพบจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประกอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการดำเนินการตามแนวทางของระเบียบวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคือ เป็นบุคลากรของเทศบาลนครแหลมฉบัง 1,215 คน และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ 659 คน และ รวมทั้งหมด 1,874 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎีเอกสารต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเครื่องมือวัดที่นักวิชาการได้สร้างขึ้นไว้แล้วมาปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา สถานะของตำแหน่งงาน

ัญพิชชา สามารถ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ภาวะผู้นำ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้บรรยากาศองค์การ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการประเมินค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยทางด้านองค์การและการจัดการจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อคำถามนั้น และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 (วรณี แกมเกตุ, 2551)

นำข้อคำถามที่ผ่านการประเมินความตรงตามเนื้อหาแล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดสอบกับผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีการของครอนบาคโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ผลการทดสอบเท่ากับ .84 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไม่ต่ำกว่า .70 นำแบบสอบถามนี้ไปใช้ได้ (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามมาแปลข้อมูลที่ได้เป็นรหัสพร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลักจากดำเนินเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้

1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามสภาพทั่วไปด้วยสถิติความถี่และค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำ และบรรยากาศองค์การ ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของระดับความคิดเห็น ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความคิดเห็น
4.50-5.00	มากที่สุด
3.50-4.49	มาก
2.50-3.49	ปานกลาง
1.50-2.49	น้อย
1.00-1.49	น้อยที่สุด

สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์พิจารณาดังนี้ (Hinkle, 1998, p.118)

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.91-1.00	สูงมาก
.71-.90	สูง
.51-.70	ปานกลาง
.31-.50	ต่ำ
.00-.30	ต่ำมาก

3. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำองค์การ

ภาวะผู้นำ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
-----------	-----------	------	-------

ัญพิชชา สามารถ

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.45	0.67	มาก
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.02	0.53	มาก
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	3.84	0.55	มาก
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.86	0.55	มาก
ภาพรวมภาวะผู้นำ	4.06	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับของภาวะผู้นำองค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา

2. บรรยากาศองค์การของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบรรยากาศองค์การ

บรรยากาศองค์การ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.71	0.64	มาก
ด้านการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	3.66	0.79	มาก
ด้านการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน	3.73	0.57	มาก
ภาพรวมบรรยากาศองค์การ	3.69	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับของบรรยากาศองค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ด้านการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การในเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การ

ภาวะผู้นำ	บรรยากาศองค์การ
-----------	-----------------

	ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	ด้านการสร้าง ความไว้วางใจซึ่ง กันและกัน	ด้านการให้ความ อบอุ่นและการ สนับสนุน
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.365**	.290**	.315**
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	.534**	.268**	.498**
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	.560**	.238**	.440**
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.778**	.323**	.586**

ภาวะผู้นำ กับบรรยากาศองค์การ $r=.615^{**}$

** มีระดับนัยสำคัญที่ .01

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การตามสมมติฐาน พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบรรยากาศองค์การ ($r = .615$) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด ($r=.778$) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกับบรรยากาศองค์การด้านด้านการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ($r=.586$) ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญากับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($r=.560$) และ ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($r=.534$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อบรรยากาศองค์การในทุกด้าน

อภิปรายผล

1. ระดับของภาวะผู้นำองค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล สามารถถ่ายทอดกลยุทธ์ขององค์การได้ชัดเจน ช่วยหาทางแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน ให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา มีการพูดคุยกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นกันเอง และส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ตลอดจนการแก้ไขปัญหามีระบบ และเหตุผล ทำให้ระดับภาวะผู้นำองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากงานวิจัยของ ภาสกร ภักดิ์ศรีแพง (2548) ในงานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

ัญพิชชา สามารถ

ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำองค์การอยู่ในระดับมาก และ การศึกษาของ สุมาลัย หงสา (2556) ในงานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำองค์การอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ระดับของบรรยากาศองค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ด้านการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นไปตามแนวคิดของ Chung and Megginson (1981) ที่ได้ให้ความหมายบรรยากาศองค์การไว้ว่า เป็นการรับรู้ของบุคลากรในองค์การเกี่ยวกับ โครงสร้างงาน ความเป็นปัจเจกบุคคลในแต่ละองค์การ การช่วยเหลือกันและกัน ความไว้วางใจกัน การเปิดเผย ความยุติธรรม การให้รางวัลผลตอบแทน การจัดภัยอันตราย ความขัดแย้ง และความสามัคคีกลมเกลียวกันของคนในองค์กร ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากงานวิจัยของ สุมาลัย หงสา (2556) ในงานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศองค์การอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อบรรยากาศองค์การในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสกร ภักดิ์ศรีแพง (2548) ศุภมาส นุ้ยเล็ก (2547) และ สุมาลัย หงสา (2556) ที่สรุปผลการค้นพบไว้ว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ต่อบรรยากาศองค์การ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เพียงคู่เดียว ส่วนความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง คือ ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกับบรรยากาศองค์การด้านด้านการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญากับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ต่อบรรยากาศองค์การ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมากสะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลนั้น ทำให้บรรยากาศองค์การในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกมากที่สุด เมื่อมีการให้ความสำคัญถึงความสัมพันธ์กับความเป็นปัจเจกบุคคลมากเท่าไร บุคคลก็จะได้รับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้นไปด้วยเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ยังมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การด้านด้านการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และด้านการให้ความอบอุ่นและการสนับสนุนโดยมีความสัมพันธ์มากกว่าภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อบุคคลได้รับการให้ความสำคัญจากผู้นำนมากขึ้น บรรยากาศองค์การในด้านต่าง ๆ ก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนของประเด็นอื่น ๆ ในเรื่องของภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ ล้วนส่งผลทางบวกต่อบรรยากาศองค์การในทางที่ดีขึ้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำขององค์การที่ดีนั้น ทำให้บรรยากาศองค์การดีขึ้นด้วยในทิศทางเดียวกัน ถึงแม้ว่าบางด้านจะมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การไม่สูงมากนัก แต่ก็ยังส่งผลทางบวกต่อการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศองค์การไปในทิศทางที่ดีขึ้น เมื่อบรรยากาศในการทำงานดีขึ้น บุคคลก็จะมีความตั้งใจทำงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การที่ดีขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในเชิงปริมาณได้ข้อสรุปว่า ตัวแปร ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อบรรยากาศองค์การ ดังนั้นเพื่อการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศองค์การที่ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารเทศบาลควรมีแนวทางในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในด้านของการให้ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคลให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มระดับของบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังประสิทธิผลในการทำงาน อีกแนวทางหนึ่งคือแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำองค์การให้กับผู้บริหารในทุกด้าน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศองค์การที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังการทำงาน อันจะนำไปสู่การทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้ ได้นำตัวแปรภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่ายังอาจจะมีตัวแปรอื่นๆ อีกที่ยังไม่ได้ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้ได้องค์ความรู้ใหม่ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยต่อไป ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อตรวจสอบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การ ว่ามีความสัมพันธ์ในรูปแบบเดียวกันหรือไม่ และควรมีการศึกษาเรื่องนี้ซ้ำเป็นระยะ ๆ ตามเวลาที่เหมาะสม เพื่อตรวจสอบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อบรรยากาศองค์การ เมื่อบริบทของสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาเปลี่ยนแปลง

รายการอ้างอิง

ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. ดาก: บริษัทโพเจ็คท์ ไฟฟ์-โฟว์ จำกัด.
ภาสกร ภัคดีศรีแพง. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชัยพินชา สามารถ

- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2545). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง. *วารสารการบริหารคน*, 23(2), 98-102.
- วรรณิ์ เกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภมาศ น้อยเล็ก. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบรรยากาศองค์การ* ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่นนทบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการทั่วไป), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ. (2541). *พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุมาลัย หงษา. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). *ภาวะผู้นำ. ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 5-8* (พิมพ์ครั้งที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (2000). *Organization: Behavior Structure Process* (10th ed). Boston: McGraw-Hill.
- Hinkle, D. E. (1998). *Applied Statistics for the Behavioral Science*. Boston: Houghton Mifflin.
- Litwin, G., & Stringer, R. (1968). *Motivation and Organizational Climate*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Stringer, R. A. (2002). *Leadership and organizational climate*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Yamane, T. (1967). *Statics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้พิพากษาทางอาญา:

มุมมองของนักศึกษาในกรุงพนมเปญ

Factors Affecting Judicial Decision on Criminal Case: A Perspective of Undergraduate Students in Phnom Penh

Sreynoch Lanh¹

ปิยะ นาควัชระ (Piya Narkwatchara)²

^{1,2}Faculty of Political Science and Laws, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

Email: sreynochlanh@gmail.com

Received: 2 June 2022

Revised: 30 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

ผู้พิพากษาเป็นผู้มีบทบาทในระบบตุลาการในการสร้างความยุติธรรมและกฎหมายให้เกิดขึ้นในสังคม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงพนมเปญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจคดีอาญา มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วม 3 แห่ง ได้แก่ Build Bright University, Royal University of Phnom Penh และ University of Cambodia กลุ่มที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษา จำนวน 391 คนวิธีการเชิงปริมาณถูกนำมาใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการถดถอยพหุคูณสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าความรู้ในเรื่องกฎหมายของผู้พิพากษา มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพิจารณาคดีอาญา ในขณะที่ความคิดเห็นของประชาชน การเมือง และการทุจริตไม่มีการเกี่ยวข้อง แสดงว่าความรู้ของผู้พิพากษามีความเชื่อถือได้

หลังจากศึกษาวิจัยเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้เสนอแนะโดยขึ้นกับผลการวิจัยว่าระบบกฎหมายอาจอัปเดตให้ทันต่อความต้องการทั่วไป ความรู้ระบบศาลและตุลาการควรรวมไว้ในระบบการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีและขั้นตอนความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายควรโฆษณาให้ประชาชนทั่วไปทราบมากขึ้น

คำสำคัญ: ระบบกฎหมาย, การรับรู้ส่วนตัวของผู้พิพากษา, ความคิดเห็นของประชาชน, อิทธิพลทางการเมือง, การทุจริต

Abstract

Judges play virtual role in judicial system in creating a fair and lawful society. This research aimed to study a perspective of undergraduate students in Phnom Penh toward the factors affecting judicial decision on criminal case. The three participated universities were Build Bright University, Royal University of Phnom Penh and University of Cambodia. There were 391 students participating in this study. Quantitative method was adopted for data collection. The authors employed descriptive statistics and step-wise multiple regression to analyze the data. The result showed that legal system and judges' personal perceptions has most influences on judicial decisions on criminal case while public opinion, politics and corruption has no revelation. This showed that legal system and judges' personal perception are to be reliable, sustainable and accountable for the society.

After the research study was completed, the researcher had some recommendations by depending on the findings that legal system may keep updating up to date to meet general needs, court and judicial system knowledge should be included in education system for undergraduate students, and basic knowledge procedures regarding to legal system process should be advertised more to general public.

Keywords: Legal system, Judges' personal perceptions, public opinion, political influence, corruption

Introduction

After many years beneath overseas government tasks. In 1993, Cambodia through worldwide corporation followed a free device with loose marketplace economic. Then, the USA had problem in coordinating freedom and sell monetary updates. During post-warfare public, innovative innovations call for a widely valid politic device, a device typically recognized as accountability (Kheang Un, 2009).

Cambodia though, to ensure social order, it is inevitable that the region needs laws and justice so that everyone in society could receive fair and just in their living. Justice needs high accountable judges to ensure fair decisions on each and everyone in society. In responding correctly to any cases for fair decisions, there must include different factors affecting the judge's decision such as legal system, judges' personal perceptions, public opinions, political influences, and so on. Even though the court system in Cambodia has its clear structures and procedures on which factors that should be the ideal to judges, it somehow not only the legal system, personal experiences and public opinions are the reasons but also the impacts of political influences and powerful people (corruption) in Cambodia. In addition to such issues, it is true that

Cambodian people are currently lack awareness of how judicial system work and that may become the major reason that they do not also aware of having received unjust sometimes in life. The most interesting part is that Cambodian people seem to unconditionally accept those unjust since their perceptions have been shaped by social norms which believe that if you are poor and powerless, then you have no expectations to get a fair judgment in any case (David Hutt, 2019). According to such issue though, a research study should be adopted; and undergraduate students should be the participants since they are from different locations which could provide different perceptions depending on their areas. The above facts leave on-going question marks to Cambodian people considering that if those factors are truly giving impacts on judicial decisions in Cambodia. Therefore, this research study had adopted to study five different factors affecting judicial decision on criminal case. The factors included legal system, judges' personal perceptions, public opinion, political influence and corruption.

Research questions

1. What undergraduate students' perceptions towards judicial decision on criminal case in Phnom Penh?
2. What is the relationship between independent variables and judicial decision on criminal case?
3. What could be the suggestions/recommendations for relevant agencies?

Research objectives

1. To study perceptions of undergraduate students in Phnom Penh towards judicial decisions on criminal case
2. To study the relationship between independent variables and judicial decision on criminal case
3. To provide suggestions/recommendations the findings for relevant agencies

Literature Review and Related Studies

1. Legal System

Edwards and Livermore (2008) It is inevitable that legal materials are the most important tool for the judges when deciding a case. These materials may include agency and the recorded file in the trial court;

The issues must have been recorded by relevant agencies from the trial court or agencies; the record must include oral and written argument between the parties which standard reviewed and controlled when necessary. During all the process, judges do not perform alone when making decision; it is always a wisely determination for the correct result in a case. If the relevant materials are not complicated, the issues are uncontroversial which mean judges can just be straightforward in reaching final decisions.

H1: Legal system has a positive influence on judicial decisions on criminal case.

2. Judges' Personal perceptions

Amaral-Garcia, Garoupa, and Grembi (2009) by reviewing the Portuguese constitutional court, Kelsenian-type constitutional judges are independent from political parties. The findings shown three main assumptions. First, legitimate judges in Portugal are quite delicate to their political party's presence in government and their political affiliations when elective. Second, peer compression is very related. Third, the reform in 1997 endorsed to increase judicial liberation has had no vigorous statistically substantial outcome.

H2: Judges' personal perceptions has a positive influence in judicial decisions on criminal case.

3. Public Opinions

Lawyers, judges, the general public, and businesses all have different perspectives on judicial independence. These categories' perceptions are highly connected. The judges, on the other hand, are significantly more optimistic than the companies and the broader public. In terms of the general public, people with higher levels of education are generally more enthusiastic about the presence of independence than those with lesser levels of education. The disparity grows as the degree of independence grows (Van Dijk Frans, 2021).

H3: Public opinions has a positive influence on judicial decisions on criminal case.

4. Political Influence

Kritzer (1978) Provisional judges' movements and higher court judges are all politics. The majority of trial judges' daily activities, however, take place in a highly unclear political milieu. In regular situations, political indications for trial judges may be imprecise or fictional, making it problematic for pragmatic social scientists to establish a solid relationship between judicial conduct and the relevant variables. This reasoning is compatible with the concept that the primary drivers of judicial performance are the legal rules that judges have to follow; yet, judges are often given a great lot of discretion, and political factors frequently influence how that discretion is applied.

H4: Political influence has a negative influence on judicial decisions on criminal case.

5. Corruption

Rose-Ackerman (2007) even if the courts are unbiased of the relaxation of the nation, corruption within the judiciary also can occur. In fact, their very independence might also additionally clean corruption when you consider that no person has the rights to supervise them. When the judiciary is to be a powerful regulator over the government, there should be each unbiased of the govt and legislature, and of excessive veracity. It should no longer be challenge to stress from effective politicians or others within the public and personal segments who advantage from a dishonest popularity quo. Therefore, an essential inconsistency occurs. Judges can be biased towards individuals who make payoffs if courts are unbiased.

H5: Corruption has a negative influence on judicial decision on criminal case.

Research Methodology

The gear of the take a look at are to accumulate information from the well-prepared questionnaires out of the centered population, undergraduate students. The questionnaires are about to ask if those five mentioned factors give impacts on judicial decision on criminal case in Cambodia and the perceptions towards such issues among undergraduate students, specifically in Phnom Penh. Moreover, the research questions would include those issues resulted from judicial decisions and gather suggestions from undergraduate students on how to deal with the issues.

Population and sample size

The population of this research study is undergraduate students in Phnom Penh. Those three universities were: Build Bright University, Royal University of Phnom Penh, and University of Cambodia all of these universities are located in Phnom Penh city. The sample size was derived from Yamane formula (Yamane, 1967). Hence, 391 students were asked to participate in this research. The majority of the respondents were female accounted for 56.8%. Most respondents are between the age of 23-26 which accounted for 62.1%. Approximately 31.2% of the respondents were the third-year students following by the fourth-year, the second-year and the first-year.

Research instrument

This research study will be using the quantitative method in collecting data. Then, the researcher will be using online survey research and finally adopt the questionnaire in the cross-sectional format. There were six measures in this research study which are Judicial Decisions, Legal System, Judges' Personal

Perceptions, Public Opinions, Political Influences, and Corruption. The items of the questionnaires are rated on a 5-point (Likert, 1932) ranging from 1 “strongly disagree” to 5 “strongly agree”

Data Analysis

After the data collection was completed, the researcher organized and validated the questionnaires to ensure it was completed and usable for data analysis. Data analysis included descriptive data analysis and hypothesis analysis.

Finding and Result

Descriptive Data Analysis Results

This research studies on five independent variables affect judicial decision on criminal case, namely, legal system, judges’ personal perceptions, public opinion, political influence and corruption as shown in table 1.

Table 1: Descriptive statistic of independent variables and dependent variables

Variables	N	Mean	SD
Participant’s Perceptions on Judicial Decision	391	2.68	0.88
Legal System	391	3.02	0.89
Judges’ Personal Perceptions	391	3.11	0.84
Public Opinions	391	3.26	0.75
Political Influences	391	3.35	0.78
Corruption	391	3.50	0.79

The table shown that participant’s perceptions on criminal case which is a dependent variable has average score of 2.68 with standard deviation at 0.88. Independent variable of legal system has the average score of 3.02 with standard deviation at 0.89, average score of judges’ personal perceptions is 3.11 with standard deviation at 0.84, average score of public opinion is 3.26 with standard deviation at 0.75, average score of political influences is 3.35 with standard deviation at 0.78, and average score of corruption is 3.50 with standard deviation at 0.79.

Hypothesis analysis

Table 2: Correlation between Independent Variables

	LS	JPP	PO	PI	Co
LS	1.00				
JPP	0.53**	1.00			
PO	0.38**	0.58**	1.00		
PI	-0.69**	-0.33**	-0.16**	1.00	
Co	-0.68**	-0.43**	-0.30**	0.79**	1.00

*p<.05

**p<.01

Multiple Regression Analysis**Table 3:** Summary of multiple regression, analysis of legal system, students' attitude toward judges' personal perceptions, public opinions, political influence, and corruption

IVs	B	Std. E	Beta	t	Sig.
(Constant)	-0.03	0.13	-	-0.22	0.829
LS	0.52	0.04	0.53	12.32*	0.000
JPP	0.08	0.04	0.08	2.10*	0.036
PO	-0.07	0.04	-0.07	-1.60	0.111
PI	-0.24	0.05	-0.21	-4.47	0.000
Co	-0.19	0.05	-0.17	-3.51	0.001

R Square = 0.72 Adjusted R Square = 0.71 Std. Error of the Est. = 0.466

- Note: a. Dependent Variable: JDoCC
b. Predictors: (Constant), LS, JPP, PO, PI, Co
c. P-value less than 0.05

Based on table, R Square is 0.72 which showed that 72 % judicial decision was explained by the independent variables. The independent variable which has the most influence on judicial decisions was legal system (0.53); follow by students' attitude toward judges' personal perception (0.08); meanwhile political influence (-0.21); corruption (-0.17); and public opinion (-0.07) have a negative influence on judicial decisions.

Equation 1 (Unstandardized coefficients):

$$\text{Judicial decision} = -0.03 + 0.52(\text{LS}) + 0.08(\text{JPP}) - 0.07(\text{PO}) - 0.24(\text{PI}) - 0.19(\text{Co})$$

Equation 2 (Standardized coefficients):

$$\text{Judicial decision} = +0.53(\text{LS}) + 0.08(\text{JPP}) - 0.07(\text{PO}) - 0.21(\text{PI}) - 0.17(\text{Co})$$

Summary of Hypothesis Testing Result

Table 4: Hypothesis Testing Result

Hypothesis	Results
H1: The legal system has a positive influence on judicial decisions	Accepted
H2: The judges' personal perception has a positive influence on judicial decisions	Accepted
H3: The public opinions has a positive influence on judicial decisions	Rejected
H4: The political influences has a negative influence on judicial decisions	Accepted
H5: The corruption has a negative influence on judicial decisions	Accepted

Discussion and Conclusion

Among 385 participants, 163 are males and 222 are females. The age is from 18 to 30. The age between 23 to 26 is the greatest number of participants. The participants are from three different universities namely, University of Royal Phnom Penh, University of Cambodia and Build Bright University. They are

undergraduate students which are from first-year to fourth-year, and the greatest number of participants are from third-year which accounted for 109 (30.9%). The research findings are discussed by basing on the research objectives as the following: 1) to study perceptions of undergraduate students in Phnom Penh towards judicial decisions on criminal case, 2) to study the relationship between independent variables and judicial decision on criminal case, and 3) to provide suggestions/recommendations the findings for relevant agencies.

Objective 1: to study perceptions of undergraduate students in Phnom Penh towards judicial decisions on criminal case.

Descriptive statistical analysis showed that the average mean value of judicial decisions is in the average level, 2.68. This demonstrated that the reliability on judicial decisions on criminal case among undergraduate students in Phnom Penh is average. For this reason, it is found that in each question among the five dimensions of participants' perception on judicial decisions has an average level. The result of research showed that the undergraduate students' perceptions on judicial decisions on criminal case is limited due to the fact that the mean value of this resulted in average. Undergraduate students in Phnom Penh could understand the factors affecting judicial decisions on criminal case by depending on their knowledges and experiences only. Besides, the researcher also found that the reliability of judicial decision on criminal case among undergraduate students is also limited.

Objective 2: to study the relationship between independent variables and judicial decision on criminal case

Hypothesis 1: Multiple regression analysis supports the hypothesis that legal system has positive influence on judicial decisions on criminal case according to the perceptions of undergraduate students in Phnom Penh. The result is consistent with the literature review in chapter two as the following: According to the Constitution (2008), Article 128: The judiciary is an independent power; it must be impartial and preserve citizens' freedoms and rights. All legal cases, including administrative cases, may be considered by the judiciary. Any executive or legislative body shall not be accorded judicial power. Therefore, it can be seen clearly that legal system has positive influence on judicial decisions on criminal case among undergraduate students in Phnom Penh.

Hypothesis 2: Multiple regression analysis supports the hypothesis that judges' personal perception has a positive influence on judicial decisions on criminal case. The result is consistent with Van Koppen and Kate (1984) that Court decisions are moderately influenced by the personal characteristics of

the judge. It was concluded that the court's decision was based on the characteristics of the case and personal interactions. The hypothesis is also consistent with Gibson (1981) mentioned that judges' personal perceptions have a significant impact in making decision on criminal case indirectly. Judges' personal perception does play important role in making decisions on criminal case according to the research hypothesis and literature reviews.

Hypothesis 3: Multiple regression does not support the hypothesis that public opinions has a positive influence on judicial decisions on criminal case. Base on table 16, public opinion variable is not statistically signification. In other word, there is no any impact of public opinions on judicial decisions.

Hypothesis 4: Multiple regression analysis supports the hypothesis that political influence has a negative influence on judicial decisions on criminal case. The result is consistent with Amaral-Garcia et al. (2009) examined to the quantity Kelsenian-kind legitimate judges are impartial from politic events through reading the Portuguese legitimate court. The result is also consistent with West (2018) A legislative device with a civil regulation judicial department is the least probable constitutional association to offer for a functioning and unbiased judiciary withinside the neopatrimonialism political putting in Cambodia. Therefore, the variable of political influence has a negative influence on judicial decisions on criminal case.

Hypothesis 5: Multiple regression analysis supports the hypothesis that corruption has a negative influence on judicial decisions on criminal case. The result is consistent with Linton Suzannah (2006) Corruption is widespread in Cambodia and influences a lot of governments, non-authorities organizations, and trades. They were significant contentions that corruption in the Judiciary System is widespread. The result is also consistent with Rose-Ackerman (2007) Judicial corruption can happen even if the court is sovereign of the state. A corrupt status quo from influential politicians or others in the private and public sectors must not subjected to be pressure for any benefit. Therefore, the variable of corruption has negative influence on judicial decisions on criminal case.

Among five factors affecting judicial decisions on criminal case, there are four factors statistically significant such as legal system, judges' personal perception, political influence and corruption. However, there is one factor that is not statistically significant with the dependent variable. The variable that has most impact on judicial decisions on criminal case is legal system.

Research Result Recommendations

Undergraduate students are group of people who have variety of skills. A nation cannot be developed without this group of people. As mentioned in chapter one and chapter two, judges make decisions by depending on different factors. Based on this study, the researcher found that legal system and judges' personal perception has positive impacts on judicial decisions on criminal case. The variables of political influence and corruption has negative impacts on judicial decisions on criminal case. Therefore, the researcher would like to provide recommendations as the following:

1. Court apply legal system as the soul of law in operating justice. The result of the study showed that legal system is the first and the most influence toward judicial decisions on criminal case. Even though legal system is the main soul of law, the society keep changing from time to time. Legal system at the same time should be kept updated according to the actual development of the society and the changes of human living conditions. Legal system should be reliable, sustainable and accountable where relevant department would pay attention on.

2. Policies makers may collaborate more with education centers in Phnom Penh in providing further court and judicial system knowledge towards students since they are the next generation of human resource. The knowledge could be providing more opportunities for students to access to the site and facility of the court to gain more understanding of the actual situation, providing actual experience by creating some more seminars sharing knowledge on relevant information, and supporting public to raise their voice when experiencing unjust.

3. Based on the research, undergraduate students in Phnom Penh had a limit understanding of how legal system work and limit access to judicial system which cause the chaotic in their beliefs. It would be great if basic knowledge procedures are being raised by the lawmakers to general public. It could be some short videos being explained how judicial system work, how to access to court, where they can look for help when in need, what to expect if they experience fighting for rights and justice, and how to react when facing unlawful situation.

Recommendations and suggestions for future research study

Having finished the thesis research on factors affecting judicial decisions on criminal case: a perspective of undergraduate students in Phnom Penh, the researcher has some recommendations and suggestions for future research study as the following:

Sreynoch Lanh and Piya Narkwatchara

1. The researcher studied only with undergraduate students in Phnom Penh that may not be able to apply to the whole students in the country. In order to apply to the whole country, next researcher may study with the participants in various places so that it will be able to apply for the whole territory in Cambodia.

2. This research thesis studied with undergraduate students which no inclusion of any other group of people. Different professions may offer different perspective on judicial decisions. Students are group of people who only just starting to the new world of the society; thus, they have limit perspectives towards judicial decisions. Therefore, next researchers may choose variety of professions in order to check their perspectives toward judicial decisions on criminal case.

3. The researcher studied only five factors which may influence judicial decisions on criminal case which are legal system, judges' personal perception, public opinions, political influence and corruption. Therefore, to make the research topic factors affecting judicial decisions on criminal case better, the next study should look for more various factors or should study further on judicial decisions impact society.

4. The researcher only adopted quantitative method in collecting data which may not be able to get into a deeper response from the participants. It is recommended that next researchers may adopt others different methods for data collection. Qualitative method or mixed method are highly recommended which may enable the next research study related to judicial decisions on criminal case in Phnom Penh to provide further results.

References

- Amaral-Garcia, S., Garoupa, N., & Grembi, V. (2009). Judicial independence and party politics in the Kelsenian constitutional courts: the case of Portugal. *Journal of Empirical Legal Studies*, 6(2), 381-404.
- Constitution. (2008). Cambodia's Constitution of 1993 with Amendments through 2008. Retrieved November 13, 2021, from https://www.constituteproject.org/constitution/Cambodia_2008?lang=en
- David Hutt. (2019). The injustice of Cambodia justice. *The Cambodia Daily*. Retrieved May 17, 2019, from <https://asiatimes.com/2019/05/the-injustice-of-cambodian-justice/>
- Edwards, H. T., & Livermore, M. A. (2008). Pitfalls of empirical studies that attempt to understand the factors affecting appellate decisionmaking. *Duke LJ*, 58, 1895.

- Gibson, J. L. (1981). Personality and elite political behavior: The influence of self esteem on judicial decision making. *The Journal of Politics*, 43(1), 104-125.
- Kheang Un. (2009). The judicial system and democratization in post-conflict Cambodia. *Beyond democracy in Cambodia: Political reconstruction in a post-conflict society*, 70-100.
- Kritzer, H. M. (1978). Political correlates of the behavior of federal district judges: A "best case" analysis. *The Journal of Politics*, 40(1), 25-58.
- Likert. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*. (140), 1–55.
- Linton Suzannah. (2006). Safeguarding the Independence and impartiality of the Cambodian extraordinary chambers. *Journal of International Criminal Justice*, 4(2), 327-341.
- Rose-Ackerman, S. (2007). Judicial independence and corruption. *Transparency International, Global Corruption Report*, 15-24.
- Van Dijk Frans. (2021). Perceptions of Judicial Independence in European Countries. In *Perceptions of the Independence of Judges in Europe* (pp. 29-51): Springer.
- Van Koppen, P. J., & Kate, J. T. (1984). Individual differences in judicial behavior: Personal characteristics and private law decision-making. *Law and Society Review*, 225-247.
- West. (2018). The limits to judicial independence: Cambodia's political culture and the civil law. . 5(26). doi:10.1080/13510347.2018.1553956
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. Retrieved from London: John Weather Hill, Inc.:

คำแนะนำสำหรับการเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดทำวารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ บุคลากร นิสิต นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีโอกาสเสนอผลงานทางวิชาการ ในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ให้ได้มีโอกาสเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน

กองบรรณาธิการวารสารจึงขอเชิญชวนคณาจารย์ บุคลากร นิสิต นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งบทความวิชาการ บทความงานวิจัย และบทความปริทรรศน์ (Review Article) เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ในวารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ซึ่งเป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มีกำหนดการตีพิมพ์ในเดือนมิถุนายน และธันวาคม ของทุกปี

ข้อกำหนดของการเขียนบทความ ดังนี้

1. ความยาวของบทความ 15-20 หน้ากระดาษ A4
2. ชนิดของอักษรที่พิมพ์ Angsana New ขนาด 16 พอยท์
3. รูปแบบการนำเสนอบทความวิชาการ

ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียน และตำแหน่ง สังกัด หน่วยงาน (หากเป็นนิสิตระดับหลักสูตรและสถาบันการศึกษา) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

- บทคัดย่อภาษาไทย 10-25 บรรทัด
- บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเนื้อต้องเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย
- คำสำคัญ (Keywords) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- รายการอ้างอิง (นาม-ปี APA)

4. รูปแบบการนำเสนอบทความงานวิจัย ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่องงานวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียน และตำแหน่ง สังกัด หน่วยงาน (หากเป็นนิสิตระดับหลักสูตรและสถาบันการศึกษา) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

- บทคัดย่อภาษาไทย 10 -25 บรรทัด
- บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเนื้อต้องเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย
- คำสำคัญ (Keywords) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- บทนำ
- วัตถุประสงค์การวิจัย
- กรอบแนวคิดการทำวิจัยหรือสมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)
- วิธีการวิจัย
- ผลการวิจัย
- อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย
- รายการอ้างอิง (นาม-ปี APA)

5. การอ้างอิงเนื้อหาใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา

(เซวณะ ไตรมาส, 2542 หน้า 9) หรือ เซวณะ ไตรมาส (2542, หน้า 9)

(Downs, 1957, p. 60) หรือ Downs (1957, p. 60)

ตัวอย่าง รายการอ้างอิง

เซวณะ ไตรมาส. (2542). *การเลือกตั้งแบบใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.

Downs, A. (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper and Row.

6. บทความที่ส่งเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อนและต้องไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

สำหรับการจัดส่งบทความเพื่อตีพิมพ์นั้น

กรุณากรอกแบบนำส่งบทความแล้วสแกนพร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูลของบทความมาที่

ระบบ ThaiJo: https://www.tci-thaijo.org/index.php/polscilaw_journal

E-mail: polscilawjournal@gmail.com

*** กรณีที่บทความไม่ปฏิบัติตามขั้นตอน และรูปแบบการเขียนบทความอย่างครบถ้วน ขอสงวนสิทธิ์ในการส่งกลับไปยังผู้เขียน เพื่อความถูกต้องและเรียบร้อยต่อไป

เบอร์โทรศัพท์ 0-3810-2369 ต่อ 105 หรือ 115, 0-3839-0243 ชาติพิทย์ ภาวะวิภาค

ในกรณีที่ส่วนบุคคลภายนอก ต้องชำระค่าลงวารสารการเมือง การบริหาร และ กฎหมาย จำนวน 2,500 บาท โดยชำระได้ที่คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หรือชำระผ่านทางธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชีมหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่บัญชี 386-1-00442-9 สาขาแหลมทองบางแสน และส่งหลักฐานการชำระเงินมาที่ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ 169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ. เมือง ชลบุรี 20131 หรือ Fax 038-393475 ต่อ 102 หรือ Scan แล้วส่ง E-mail: polscilawjournal@gmail.com

กองบรรณาธิการจะพิจารณาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความวิชาการ/ บทความวิจัยทราบ สำหรับบทความที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

อนึ่ง บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในวารสารฯ จะได้รับการอ่านและการประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ กองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ในการบรรณาธิการ และ ลำดับการตีพิมพ์ก่อน – หลัง ทั้งนี้ถ้อยคำ ข้อเขียน ข้อคิดเห็นและข้อสรุปในบทความย่อและบทความทุกเรื่อง ถือเป็นผลงานวิชาการของผู้เขียน โดยกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

*****

The Guidelines for Articles Submitting to be Considered for Publication in Journal of Politics, Administration and Law

*****

Faculty of Political Science and Law, Burapha University offers Journal of Politics, Administration and Law with the objectives of promoting and supporting lecturers, personnel students and interested persons to have the opportunity to present and disseminate their academic work in political science, public administration and related fields.

The editorial board welcome lecturers, personnel and interested persons to send academic articles, research articles and review articles for print publication in Journal of Politics, Administration and Law. The journal publishes every 6 months (2 issues per year). The scheduled print publication months are June and December. The requirements are at follows;

1. The length of an article: 15 - 20 pages of A4 paper
2. The type of the printed characters: 16-point Angsana New font 16
3. The format for submitting academic articles consists of
  - Title (Thai and English) – Abstract (Thai and English)
  - Full Name, position and organization
  - Thai and English Abstract must have the same content.
  - The content of the Thai Abstract must be in accordance with the English one. The text length of Thai and English abstract altogether must not exceed 10 - 25 lines.
  - Keywords
  - Introduction
  - Main text
  - Conclusion
  - Reference
4. The format for writing research article/ The research article format consists of
  - Research Title (Thai and English)
  - Abstract (Thai and English)
  - Thai and English Abstract must have the same content.
  - Full Name, position and organization
  - The content of Thai Abstract must be in accordance with the English one.

The text length of Thai and English abstract altogether must not exceed 10 - 25 lines.

- Keywords
- Introduction
- Research Objective
- Conceptual Framework/ Research Hypothesis
- Review of Related Literatures
- Research Method
- Research Result
- Discussion and Research Suggestion
- Reference

5. A footnote citation format for text references is used as shown (APA style)

Example Citing References in Text

(Downs, 2012, p. 60) or Downs (2012, p. 60)

(Fawcett and Andrew, 1999, pp. 101-110) or Fawcett and Andrew (1999, pp. 101-110)

Example References

Ritchie, B. W. (2003). *Managing Educational Tourism*. Clevedon, UK: Channel View Publications.

Lewin, K., Lippit, R., & White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. *Journal of Social Psychology*, 10(2), 271-301.

BBC. (2013). *Chile's judges apologize for their actions after coup*. Retrieved September 5, 2015, from <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-23967816>

The authors can contact the editorial board via Email polscilawjournal@gmail.com in order to get a file about reference method for publishing in Journal of Politics, Administration and Law. Alternatively, the authors can check the format in the journal website.

6. The articles submitted to the journal to be reviewed for publication must not have already been published elsewhere and not currently be under consideration for publication by other journals

Regarding the article sending, please send

ThaiJo: https://www.tci-thaijo.org/index.php/polscilaw_journal

E-mail: polscilawjournal@gmail.com

The editorial board will consider choices of referees to assess articles and notify the results to the authors of the academic/research articles. Accepted articles will be published in the Journal.

แบบนำส่งบทความ

วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

1. ชื่อบทความ

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

2. ประเภทบทความ บทความวิจัย บทความวิชาการ
 บทความวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์

3. ชื่อ-สกุล ผู้เขียนบทความ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

4. สถานที่ติดต่อเจ้าของบทความ (กรุณากรอกให้ชัดเจนด้วยตัวบรรจง)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่ ..... หมู่..... ถนน..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์เคลื่อนที่..... E-mail.....

5. บุคคลที่สามารถติดต่อได้/ผู้ประสานงาน.....

โทรศัพท์เคลื่อนที่..... E-mail.....

6. การรับรองบทความ

- ขอรับรองว่าบทความต้นฉบับนี้ยังไม่เคย ได้รับการเผยแพร่และตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
 เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว
 เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

7. ลายมือชื่อเจ้าของบทความร่วมในการยินยอมให้นำส่งบทความ (กรุณาลงรายชื่อให้ครบทุกคน)

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย ตัวบรรจง)	ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย ตัวบรรจง)	หน่วยงาน	โทรศัพท์	E-mail

8. เอกสารนำส่ง

ThaiJo: https://www.tci-thaijo.org/index.php/polscilaw_journal

E-mail: polscilawjournal@gmail.com

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิสัยทัศน์ และพันธกิจ

วิสัยทัศน์

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ เป็นขุมปัญญาด้านการเมือง การปกครอง การบริหาร กฎหมายแห่งภาคตะวันออก

พันธกิจ

1. สร้างบัณฑิตให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ คุณธรรม ออกไปสร้างประโยชน์แก่สังคม
2. ผลิตงานวิชาการให้มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการ หรือการปฏิบัติงานสาธารณะ
3. บริการวิชาการตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม
4. สืบทอด ประยุกต์วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง การบริหาร กฎหมายไทยให้คงอยู่คู่สังคมไทย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

Vision

Faculty of Political Science and Law is the Wisdom of Politics, Governance, Administrations, and Law of the Eastern Region

Missions

1. To deliver graduate students as valuable human resources who occupy knowledge and ethics to provide public services
2. To create qualified academic publications which contribute to academic purpose and public services
3. To provide academic services which meet local and social demands concerning social responsibility
4. To cultivate cultural, politic, governance, and legal dimensions strengthening Thai society in circumstances of social change

